

BEYAZPERDE

SAYI:3 • OCAK 1990 • 4000 TL (KDV DAHİL)

1990 TAKVİMİ
TÜRK SINEMASI'NDA
80'Lİ YILLAR EKİ

Cumhuriyet

40.000 Üye, 100 Yayınevi, 5000 çeşit
Kitap, 3000 Yazar, 40 Temsilcilik

Cumhuriyet

Kitap Kulübü

"Türkiye'de Kitabın Kalesi"

Sinema Kitapları

KOD	KITAP ADI	YAZARIN ADI
011 008	AKIRA KUROSAVA	Tassone, Aldo
117 241	ANAFARTALARIN BEŞ GÜNÜ	Demirel, Kemal
102 007	AT	Özgentürk, Ali
011 006	AYNA	Kıral, Erden
061 027	BELGESEL SINEMA	Adalı, Bilgin
023 050	BEYAZPERDEDE KIRMIZI FİMLER	Dorsay, Atilla
011 037	BİR SENARYO YAZMAK	Chion, Miichel
152 121	BİSİKLET HIRSIZI	De Sica, Vittorio
022 188	BU GEMİ NEREYE	Türkali, Vedat
154 021	ÇAĞINI SORGULAYAN SINEMA	Gevgilli, Ali
186 052	CAHİDE	Özgüç, Agah
011 007	CARLOS SAURA	Elchenlaub, Hens
011 076	CHARLIE CHAPLIN	Bazin.A.-Rohmer, E.
248 013	ENDÜLÜS KÖPEĞİ	Bunuel, Luis
022 163	ESKİ FİMLER	Türkali, Vedat
011 077	FELLİNİ FELLİNİYİ ANLATIYOR	Grazzini, Giovanni
096 033	FİLM BİÇİMİ	Eisenstein, Sergei
096 027	FİLM DUYUMU	Eisenstein, Sergei
248 012	HAL VE GİDİŞ SIFIR	Vigo, Jean
038 031	HIROSİMA SEVGİLİM	Duras, Marguerite
011 042	HITCHCOCK	Truffaut, Francois
011 022	INGMAR BERGMAN	Levevre, Raymond
072 068	KAN	Şahin, Osman
001 019	KIRIK BİR AŞK HİKAYESİ	İleri, Selim
152 110	KORKUNÇ İVAN	Eisenstein, Sergei
152 125	LEOPAR	Visconti, Luchio
102 085	MAHPUS YILMAZ GÜNEY	Kıyafet, Hasan
011 026	MÜHÜRLENMİŞ ZAMAN	Tarkovski, Andrey

KOD	KITAP ADI	YAZARIN ADI
061 047	O BİR ASYDI	Bast, William
004 053-096	SENARYO VE YAPIM 1-2	Öngören, M.Tali
248 018	SERSERİ AŞIKLAR	Godard, Jean-Luc
281 018	ŞİİRLERLE SINEMA	Özgüç, Agah
032 064	SİNEMA ESTETİĞİNİN SORUNLARI	Lothman, Yuriy
061 020	SİNEMA	Özön, Nijat
061 028	SİNEMA DERSLERİ	Eisenstein, Sergei
038 022	SİNEMA KURAMLARI	Büker, S.-Onaran, O.
052 020	SİNEMA SANATI	Özön, Nijat
061 021	SİNEMA VE ÇAĞIMIZ 2	Dorsay, Atilla
079 066	SİNEMADA GÖSTERGELER VE ANLAM	Wollen, Peter
064 398	SİNEMAMIZIN UMUT YILLARI	Dorsay, Atilla
124 262	SİNEMAYI SANAT YAPANLAR	Dorsay, Atilla
011 025	SON NEFESİM	Bunuel, Luis
079 045 -061	TÜRK SINEMA TARİHİ	Scognamillo, Giovanni
152 106	TÜRK SINEMASI KRONOLOJİSİ	Özön, Nijat
186 049	TÜRK SINEMASINDA CİNSELLİĞİN TARİHİ	Özgüç, Agah
186 050	TÜRK SINEMASINDA ON KADIN	Özgüç, Agah
308 011	TÜYSÜZ	Allen, Woody
022 340	ÜÇ FİLM BİRDEN	Türkali, Vedat
061 054	VE SINEMA 1-8	Hil Yayınları
011 060	VISCONTI	Geitel, Klane, V.D.
011 021	WIM WENDERS	Kunzel, Uwe
021 396	YER DEMİR GÖK BAKIR	Livaneli, Zülfü
124 285	YILMAZ GÜNEY KİTABI	Dorsay, Atilla
124 270-289	YÖNETMENLER FİMLER ÜLKELER 1-2	Dorsay, Atilla
027 063	YÜZYÜZE	Dorsay, Atilla
061 040	ZEYNEP'İN SINEMA KİTABI	Büker, Seçil

Cumhuriyet Kitap Kulübü, Türkocağı Caddesi 39-41, Cağaloğlu 34334 - İstanbul

Sevgili Beyazperdeciler...

ANAP Kırşehir Milletvekili Sayın **Gökhan Maraş** tarafından Meclis'e sunulan **Yeni Sinema Yasası**, büyük tartışmalara neden olurken, farklı ve yeterli görüşlerin alınmadığı ortaya çıktı. Yasa ile ilgili tartışmalar sürerken, bizim de, aklımıza şu sorular takıldı:

● **Sadece Türk Sineması mı salon bulamıyor? Sanat sineması. Fransız, İngiliz, İtalyan, Polonya Sineması salon bulabiliyor mu? Ya da sorun, salon mu bulamamak, seyirci mi bulamamak? Seyirci bu tür sinemalara niye gitmiyor?**

● **Ülkemizde, sinema ile ilgili kaç okul, kulüp, dernek vardır. Sinemanın teorik ve teknik sorunlarının tartışıldığı yerler ve olanaklar ne kadardır?**

● **Tüm dünyada uygulanan, sanatsal-deneysel ya da iş şansı düşük filmlerin, kulüp, sinematek, özel seans ve haftalarda gösterimi için geliştirilmemiştir? Bu tür filmlerden, pek çok alanda olduğu gibi, sıfır Gümrük Vergisi ve sıfır Eğlence Vergisi alınıp ithalatları teşvik edilmez mi?**

● **Devlet Yardımı istenirken. Sinemaların Belediyelere Yardımı niye gözardı edilmiştir. Sinemalar, haftanın iki günü belediyelere çalışmıyor mu? Belediyeler, bu paralarla Cep Sinemaları açmak yerine, niye kaldırım taşları alıyorlar?**

● **Yıllardır sinemadan kazanılan paralarla işanları yaptırıyorlar, niye bu işanlarının altlarına birer Cep Sineması açmadılar?**

● **Küçük bütçeli yapımlar yerine, 3-5 yapımçı, bütçelerini birleştirip büyük yapımlara niye girmediler?**

● **Şu an, 50 il ve 20 büyük ilçede mevcut salonlar adam gibi düzenlense o yörelerin insanları, bu salonları dolduramaz mı?**

● **Yıllardır, Amerikan filmleri TV'de ve, sinemalarda gösterilirken ses çıkarmayanlar niye bugünleri beklemediler? Niçin, genelinde Amerikan kültür politikası değilse, sadece Amerikan filmleri?**

● **Amerikan filmleri dün de vardı. bugün de, Yarın da olmayacak mı? Sorun dar anlamda Amerikan filmleri mi, yoksa 200 kişilik, bazen de 1000 kişilik salonları dolduran, seyirci ile kucaklaşan filmler mi üretmek?**

İÇİNDEKİLER

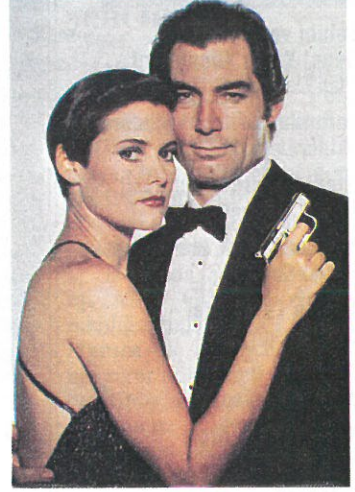
- 8 Neden Kuram? / **Seçil Bükler**
- 9 Karikatür / **Semih Poroy**
- 10 ANAP Kırşehir Milletvekili **Gökhan Maraş**: "Amerika'daki sığırcı çobanlarının kültürüyle, bizim kültürümüz kıyaslanamaz"

- 15 72 yaşında bir "Yorgun Ölüm": **Ali Şen / Ağâh Özgüç**
- 16 İşaret Dil / **Cemal Süreya**
- 17 Çizgi - Roman / **Bahadır İşler**
- 18 **Zuhal Olcay**: "İyi bir tiyatro oyuncusunun, sinemada başarılı olma şansı yüksektir."

- 20 Her aşk öyküsü, toplumsal bir öyküdür ya da **İkili Oyunlar**
- 24 Olanaksız bir şenliğin 3. yılı
- 26 Türk Sineması'nın 30 yıllık Starı: **Türkan Şoray**

- 31 **James Bond** emrinizde
- 34 Olmayacak bir aşk öyküsü: **9 1/2 Hafta**
- 40 Akli çocuk kalmış, gönlü yaşlanmışlara masal: **Indiana Jones/ Aydın Uğur.**
- 42 **Gaddar bir komedi**
- 43 Sinema Yayınları
- 44 **Ali Hakan** çaldığı (!) yönetmen günlüklerini yayınlamayı sürdürüyor...
- 48 Bir başkadır Anadolu sinemaları / **Ali Ulvi Uyanık**
- 50 Beyoğlu'nda Sinema **Giovanni Scognamiglio**
- 51 Beyazperdenin Takvimi
- 53 **Silvano Mangano**
- 56 Videoda öne çıkanlar
- 59 TV'de ocak sineması
- 62 Sinebulmaca

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
İrfan Demirkol

Sorumlu Yazışleri Müdürü
M.İnci Demirkol

İstanbul Büro Sorumlusu
Turgut Çeviker

İstanbul Haber Sorumlusu
Hakan Sonok

Avrupa Temsilcisi
Vecdi Sayar

Derleme
Cumhur Canbazoglu

Araştırma ve Arşiv
Nur Ertem

Fotoğraflar
Harun Karakuş, SIPA Press,
M.İnci Demirkol özel arşivi,
AFP (Ajans France Presse)

Reklam Müdürü
Meliha Kaya

Teknik Hizmetler
Ferhan Özgören, Cemil Burhan,
Semih Öztürk, Habibe Kaya,
Ahmet Döğenci.

Katkıda Bulunanlar
Nilgün Abisel, Nilgün Gürkan
Aslanbay, Hakan Gür,
Nihat Ülner, Zafer Karaca,
YeşimÖzben, Nejat Ulusay,
Muammer Şanlı.

Yönetim Yeri
G.M.K. Bulvarı 21/14
Demirtepe, 06640, ANKARA
(4) 231 71 74 (4 Hat)
Fax: (4) 231 48 12

İstanbul Büro
Turnacıbaşı Sk. 21/5
Galatasaray/ 80060 İSTANBUL
(1) 144 14 51

Ofset Hazırlık
Denk Ajans
(4) 231 71 74 (4 Hat)

Renk Ayrımı
Detay Repro A.Ş.
(4) 311 11 27

Fotodizgi Çıkış
Ertem Linomac
(4) 118 07 11

Baskı
Hürriyet Ofset A.Ş.

Dağıtım
Hürriyet Holding A.Ş.

KAPAK: TÜRKAN ŞORAY
Acı Hayat, Vesikali Yarım, Hayallerim Aşkımve Sen, filmleriyle 3 kez Altın Portakal ödülü alan Türkan Şoray 30 yıldır starlığını sürdürüyor. (Fotoğraf: Cengiz Civa)

Hayatım Sinema

Yeşilçam'ın parıltılı (ki mi kuyruklu) yıldızlarını konu alan "**Hayatım Sinema**" adlı belgesel dizinin çekimleri sürüyor. Her bölümün başında dramatik bir bölüm var. Örneğin, bunlardan birinde **Mahir Günşiray** babasının Büyükadada erkek güzeli seçilmesini canlandırıyor. **İzzet Günay**'ın gençliğinde dansör olmayı hayal ettiği anlatılıyor. **Neriman Köksal**'ı sokakta kendisine rastlayan **Çetin Karamanbey** keşfediyor.

Dizide yıldız oyuncuların sinemaya nasıl ve hangi yolla girdiklerini, kendileri ve tanıklar anlatıyor.

Bölmelerden birine kendisinin konu olacağını öğrenen yıldızlarımızdan bazıları, dizinin köşesinde "**unutulmuş**" oyuncuları konu aldığını sanarak, "**Biz tedavülden kalkmadık**", "**Ölmedik**", "**Eskimedik**", "**Gönülden uzak düşmedik**" türünden tepkilerini dile getirmişler.

Dizinin senaryo yazarı **Metin Zeynioglu**, yönetmeni **Salih Kalafatoğlu**.

Dizinin danışmanı sinema yazarı **Agah Özgüç**'ten öğrendiğimize göre, **İzzet Günay** gibi istisnalar hariç yıldızlarımızın çoğu hangi yıl, sırasıyla hangi filmlerde rol aldıklarını kaydetmediğinden, hatırlayamamış. **İzzet Günay**'sa çevirdiği filmlerin afiş, lobi ve fotoğraflarını düzenli olarak saklamış. Örneğin **Neriman Köksal**'ın hatırlayamadığı filmleri var. **Türkan Şoray**, **Turgut Özatay**'la "**Afacan**"da, **Cahide Sonku**'yla da "**El Kızı**"nda birlikte oynadığını unutmuş.

Yurt dışındayken **Öztürk Serengil**, "**Fanny ve Alexander**"ın yönetmeni **İngmar Bergman**'la tanışma olanağı bulmuş. **Bergman**'ın sorusu üzerine **Serengil** 380 filmde rol aldığını söylemiş. **Bergman** bunu üzerine şöyle konuşmuş "**Fotoğraf mı çekirdin, film mi?**"

Dizinin **Sadri Alışık**'la ilgili bölümünde, **Alışık**'ın evindeki Amerikan barda **Ayhan Işık**'ın anısına ayrılan köşe ekrana gelecek. Bu

Dans ve Sinema: Çizgim

Lozan Uluslararası Şehirlik ve Mimarlık Filmleri Festivali Information

bölümünde gösterilen **Çizgim** 5 Ocak günü Ankara İngiliz Kültür Derneği Salonunda izlenebilir. Film-den önce **Yasemin Erkan** tarafından filmin teması üzerine bir modern dans gösterisi sunulacaktır. Şehir yaşamının birey üzerindeki etkisini irdeleyen **Çizgim**'de, günlük yaşamın tekdüzeligi sonucu doğaya ve kendisine yabancılaşan bir bireyin başkaldırışı öykülenmiş. 17 dakika süren film, yönetmen **Mustafa Altıoklar**'ın ilk çalışması. Görüntü yönetmenliğini **Korkmaz Göçmen**, Müziğini **Erkan Oban**'ın yaptığı filmin dans sahnelerini. **Yasemin Erkan** hazırladı. **Misket Alkim** da rol aldı. □

köşede **Ayhan Işık**'ın imzalı fotoğrafı bulunuyor. **Işık** daha barda aynı yere oturmuş. **Alışık**, **Işık**'ın oturduğu yeri boş tutuyor ve onun fotoğrafı karşısında kafa çekiyor.

Öztürk Serengil, "**Lejyon Dönüşü**"nde pikaba plak koyan figüran olarak sinemada ilk kez görünüyor. **Muhterem Nur**'da "**Kanun Namına**"da figüranmış.

"**Hayatım Sinema**" yıldızlarımızın sinemadaki yıllarında bir iki istisna dışında küplerini doldurdıklarını da gösterecek. Darısı, karakter oyuncularının, figüranların, set işçilerin v.d.'nin de başına.

Danışmanlığını film eleştirmeni ve sinema yazarı **Giovanni Scognamiglio**'nun yaptığı "**Yakın Plan Yeşilçam**" adlı belgesel diziyse "**Hayatım Sinema**"nın ek-siklerini giderecek.

Tunç Başaran'ın yeni filmi

Tunç Başaran Oscar adayı "**Uçurtmayı Vurmasınlar**"dan sonra **Kemal Demirel**'in "**Evimizin İnsanları**" adlı kitabını senaryo yazarı ve yönetmen olarak uyarlayacak. "**Evimi-**

zin İnsanları" İkinci Dünya Savaşı'nın kasıp kavurduğu, 1940-45 yılları arasında her odasında bir ailenin/bazen tek başına yaşayan bir kişinin kaldığı on-oniki odalı eski bir Kasımpaşa konağının yoksul ama mutlu sakinlerinin (30 ila 40 kişinin) öyküsü. Baş rollerden biri için **Müşfik Kenter** düşünülmüyor. □

Şaban Ağa

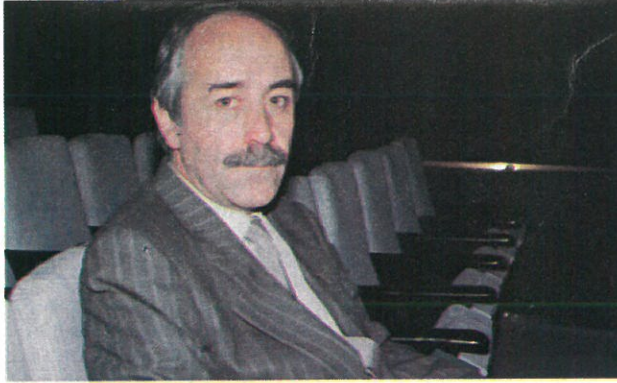
Memduh Ün'ün "**Bütün Kapılar Kapalıydı**"sından sonra **Yavuz Turgul**'un **Şener Şen**'li "**Aşk Yönetmen**"inde görüntü yönetmeni olarak çalışmaya hazırlanan **Orhan Oğuz**'un eşi **Nuray Oğuz** kocası için film senaryoları yazmaya devam ediyor.

Bunlardan biri olan "**Şaban Ağa**" **Orhan Oğuz**'un dedesinin son yıllarını konu alıyor. Film Yugoslavya'dan göçen Türklerin yerleştiği bir köyde başlayarak "**Şaban Ağa**"nın karısını kaybetmesiyle İstanbul'da devam edecek 400 milyon liranın yetmemesi beklenen "**Şaban Ağa**" filminde baş rol **Tuncel Kurtiz**'in olacak. "**Herşeye Rağmen**" ve "**Üçüncü Göz**" ün yönetmeni **Orhan Oğuz** "**Şaban Ağa**" ya yapımcı arıyor. □

AKM'de yerli film gösterileri

Türkiye Sinema eseri Sahipleri Meslek Birliği (SE-SAM) İstanbul Taksim'deki Atatürk Kültür Merkezi Sinema Salonu'nda günde beş seans yerli film göstermeye başladı. Bu salonda "Sis"den sonra, **Orhan Oğuz'un "Üçüncü Göz"ü, Halit Refiğ'in "Hanım"ı** ve Eser Zorlu'nun "**Acılar Paylaşmaz**"ı gösterime girecek. Belediye rüsumu alınmayacak olan salonunun bilet fiyatları üçbin ve beşbin lira. Elde edilecek gelirin yüzde ellisi filmin yapımcısına, yüzde yirmibeşi SESAM'a, geri kalanı da Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkezi Müdürlüğü'ne kalacak.

"**Hanım**" Korsika'daki Bastia'da düzenlenen 5. Akdeniz Kültürleri Film Şenliği'nde en iyi kadın oyuncu ödülünü **Yıldız Kenter'e** kazandı. □

Eti Sanat Merkezi Sahibi ve Ankara Sinemacıları Derneği Başkanı İhan Pektaşlı.

Eti Sanat Merkezi kendini yeniledi

Yenilenen sinema salonları zincirine Ankara'da **Eti Sanat Merkezi'de** katıldı. Yer ve duvarlar halı ile kaplanan sinemanın koltuklarına kaliteli sünger konularak kumaşla kaplandı. Koltuk sayısı rahat izlemeyi sağlamak için 300'den 285'e indirildi.

Dolby-Stereo ses düzeni kurulan **Eti Sanat Merkezi'ne** bu ay Gümüşlü Perde monte edilecek.

Isıtma ve havalandırma sistemleri değiştirilen sinemanın, tuvaletleri, modern ve kullanışlı hale getirildi. Sinemanın fuayesi yeniden

düzenlenerek 35 kişilik kafeterya açıldı.

Aydınlatma sistemi yenilenen **Eti'nin** girişi ve fuayesi halojen lambalarla ışıklandırıldı. Sinema salonu ise endirekt ışıklarla aydınlatıldı. Sinema çalışanlarda da değişiklik yaparak, yer göstericilerini bayanlardan oluşturdu.

Madame Sousatzka filmi özel gösterimini bir kokteyl ile yapan **Eti Sanat Merkezi, Michael Radford'un White Mischief/ Beyaz Yaramazlık** ve **Bruno Nuytten'in Camille Claudel/Bir Kadın** filmlerini gösterecek.

Fida Filmin Seyirci Araştırması

Fida Film, İstanbul'da 5 bölge, 6 sinemada: Emek (Beyoğlu), Site-Gazi (Osmanbey - Şişli), Süreyya (Kadıköy), Atlantik (Suadiye), Sinema 74 (Basırköy) yaptığı araştırma sonunda; sinema izleyicisini gelir düzeyi yüksek, sinemaya gitmeyi düzenli bir sosyal alışkanlık olarak özümsemiş açılımlı bir kitle olarak nitelemektedir.

Anket sonuçları:

Sinema izleyicisinin; %75'den fazlası 13-35 yaş grubu, %37'si öğrenci ve bu grubun da %44'ü Üniversite öğrencisidir.

%30'u ücretliler (Özel ve Kamu sektöründe çalışanlar)

%22 si Serbest meslek sahipleri (Doktor, Eczacı, Mimar, Mühendis, Avukat, Ticaret v.b.)

%66'sı kendi evinde oturuyor ya da ailesinin mülkiyeti olan evde, % 47.4'ü otomobil sahibi

%84.1'nin aylık gelir 500.000.TL'den fazla.

%44'ü sigara kullanıyor

%43'ünün banka mevduat hesabı var.

%51'i sinemaya yalnız gitmiyor, çoğunlukla eşi, arkadaşı, çocukları ve grup olarak gitmeyi seviyor. Başka bir deyişle sinemaya yalnız gitmeyen seyirci oranı %84'dür.

%51'i erkek, %44'ü kadın.

İzleyicilerden %44'ü Üniversite ve Yüksek ihtisas mezunu, %39'u lise, %10.5'i ortaokul ve %6.5'i de ilkökul mezunu.

Şerif Gören'in yeni filmi

Yönetmen **Şerif Gören, Kemal Sunal'lı "Polizei"**dan sonra, **Kemal Sunal'lı** ve şimdilik adı belli olmayan bir filmle setlere döndü. Bu Penta Film yapımının görüntü yönetmeni **Gören'in** gözdesi **Erdal Kahraman.**

Bu arada, **Şerif Gören'in** eşi **Aliye Gören'de** yönetmenliğe hazırlanıyor. **Aliye Hanım** üç ayrı yönetmenin birer bölümünü çekeceği bir filme başlayabilir. **Eriş Akman'ın** yapımcılığının üstlenmesi beklenen bu filmin diğer iki bölümünün yönetmenlerini **Nisan Akman** ve **Eriş Akman** çiftçi olabilir.

Öte yandan, **Nisan Akman'ın** bir başka filmi için **Yavuzer Çetinkaya** ve **Eriş Akman'ın** ortak bir senaryo çalışması yapması bekleniyor. Bu filmin hikayesi bir kadımla, bir çocuk üzerine kurulu. □

Eczacıbaşı Vakfı Yılın En İyi Türk Filmine 20 milyon verecek

9. İstanbul Uluslararası Film Festivali içinde yer alan ulusal yarışmada, "**Eczacıbaşı Vakfı Yılın En İyi Türk Film Ödülü**"nü kazanan yapımın yönetmenine bu yıl 20 milyon lira ödül verilecek.

31 Mart - 15 Nisan 1990 arasında yapılacak olan İstanbul Festivali'nin ulusal yarışmasına sunulacak Türk filmleri, **Oktay Akbal, Tunç Başaran, Timur Selçuk, Nur Sürer** ve **Çetin Tunca'dan** oluşan **Büyük Jüri** tarafından değerlendirilecek.

Yarışmaya katılacak yapıtların, 15 Ocak gününe kadar İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı Sinema Bölümü'ne başvurmaları gerekmektedir.

Festival'in ulusal yarışma bölümüne katılmaya değer görülen Türk filmleri, **İbrahim Altınsoy, Engin Ayça** ve **Sungu Çapan'dan** oluşan **Önjüri** tarafından belirlenecek. □

Halit Refiğ'den "Çankaya" filmi

Halit Refiğ Kültür Bakanlığının kendisine önerdiği "**Çankaya**" adlı bir buçuk ila iki saatlik dramının senaryosu üzerinde çalışmaya başladı. Anılan senaryo, Atatürk ve Latife Hanım'ın ikibüçük yıl süren evlilikleriyle birlikte Osmanlı'nın tasfiye edildiği, büyük tarihi değişimlerin yaşandığı dönemi konu alıyor. Senaryoda tarihi boyutla özel boyut konturpuan olarak işlenecek. **Refiğ** "Bu benim onbeş yıldır düşündüğüm ve hazırlıklı olduğum bir konu. 1975'de bu konuyu **Türkan Şoray'la** çevirmeyi düşünmüştüm" diyor. □

Lee Van Cleef öldü

Amerikan sinemasının ünlü kötü adamlarından, ülkemizde **İyi, Kötü, Çirkin**'inde ki rolüyle tanınan **Lee Van Cleef**, 16 Aralık da California'da kalp krizinden öldü.

Daha önceleri küçük amatör topluluklarda sahneye çıkan Cleff, Stanley Kramer tarafından keşfedildi ve onun **High Noon** (Kahraman Şerif) filminde Gary Cooper'ın karşısındaki kötü adam rolüyle sinemaya geçti. Atletik yapısı, delici gözleri, kartal profilini andıran burnu ve şeytansı gülüşü ona başarılı anti-kahraman tiplerini yaratmasında yardımcı oldu. Ama asıl ününü Sergio Leone'nin Spagetti - Westernlerinde yaptı. Daha sonra da Avrupa'da kalmayı sürdürerek 1970 lerde Avrupa'nın en iyi iş yapan 10 aktöründen biri ve bir kültür-figürü olarak kendini kabul ettirdi ve ölümüne kadar 800 televizyon ve sinema filminde irili ufaklı roller aldı.

"Menekşe Koyu" filme çekiliyor

Onat Kutlar (Konsept Film) ve Yaşar Kemal'in eşi **Matilda Gökçeli**, Yaşar Kemal'in "**Ağır Akan Su**" adlı uzun öyküsünün "**Menekşe Koyu**" adlı sinema filmine konu olacağını bildirdiler.

"Menekşe Koyu"nu İsveçli **Barbro Karabuda** yönetecek. Görüntü yönetmeni

Güneş Karabuda'nın eşi olan **Barbro**, Yaşar Kemal'in "**Bebek**" adlı öyküsünü 1973'de İsveç TV'si için Cezayir'de uyarlamıştı. **Karabuda**'nın belgeselleri arasında "**Bir Yazarın Portresi: Yaşar Kemal**" ve "**Yaşar Kemal'in Yaşantısı Üzerine**"de bulunuyor. "**Menekşe Koyu**"nun görüntü yönetmenliğini **Güneş Karabuda** senaryo yazarlığını **Yaşar Kemal** ve **Barbro Karabuda** üstlenecek.

Nantes'da ikincilik ödülünü kazanan "**A Ay**" adlı sinema filmine katkıda bulunan "**Geçmiş Bahar Mimosaları**" ve "**Lüküs Hayat**"a da yapımcı firma olarak imzasını atan Konsept Film'le, İsveçli Moviemaker firması da "**Menekşe Koyu**"nun kesinleşen ortak yapımcıları, Fransa'da iki ayrı firmadan biri filmin ortak yapımcıları arasına katılabilir. Bir milyon dolar bütçeli "**Menekşe Koyu**" sesli çekilecek. "**Menekşe Koyu**"nun çekimine Mayıs ya da Haziran 1990'da başlanması bekleniyor. Baş rollerde **Türkan Şoray**, **Sven Wollter** ve **Macit Koper**'in olması isteniyor. □

Refik Tuncer Rute Estet A..Ş.den vaz geçti

Refik Tuncer, iki milyar lira sermayeli Rute Estet A.Ş.'nin kurulmasından vazgeçti. **Tuncer** bunun nedenlerini şöyle açıkladı: "Bir magazin gazetesinden iddia edildiği gibi bir film şirketi kurmak istemenin nedeni sevgilim olduğu iddia edilen **Bahar Öztan** değildir. Söz konusu kadına otomobil hediye ettiğime ilişkin magazin dedikodularının gerçekle hiçbir ilişkisi yoktur. bu kadının sevgilim değildir. Ben evli ve çocuk çocuk sahibi bir işadamıyım. Benim amacım ekonomik olarak kötü durumdaki Türk sinemasına yatırım yapmak ve onu güçlendirmektir.

Yüzde 37 hisseli ortaklıktan gerekli teminatı alamadığım için ve Estet Firması sadece video kulüplere dağıtım yaptığı için "Estet" cilerden ayrıldım. □

Sinema kulüplerinden haberler...

Anadolu Üniversitesi Sinema Topluluğu (Kolu)

Anadolu Üniversitesi Sinema topluluğu sinemayı daha entelektüel bir anlayışla yorumlayarak, daha büyük yığınlara ulaştırmaya çalışıyor.

Çalışmaları arasında söyleşiler, film gösterileri ve tartışmalar var. Bunun ilk örneği olarak da **Sinema nedir?**, **Bir Dil Olarak Sinema** ve **Bir Film Nasıl İncelenir** başlıkları altında toplayarak çalışmalarına başladı. Bunun yanında sinema tarihini izleyerek sessiz sinema dönemine ait film gösterileri ve söyleşileri düzenliyor. Bu çalışmalar ileride de sürecek.

Sinema Topluluğu bir arşiv düzenliyor. Bu arşive tüm sinemaseverlerin katkılarını ve sinema ile ilgilenen kulüp, kişi ve topluluklarla yazışmayı bekliyor.

Adres: Anadolu Üniversitesi AÖF Sinema - TV Bölümü Sinema Topluluğu (Kolu). Yenikent/Eskişehir.

Marmara Üniversitesi Sinema Kulübü

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce Bölümü Sinema Kulübü 1988-89 öğretim yılından beri Üniversitenin Göztepe kampüsünde etkinliklerini sürdürmekte.

Yeni gelişmekte olan üniversitenin kısıtlı olanaklarına rağmen, kulüp yaklaşık 2 yıldır gerek video gösterimleri yaparak gerekse panel ve söyleşiler düzenleyerek, üniversite de eksikliği hissedilen kültür hayatına katkıda bulunmaya çalışmakta. Bu amaçla, fakülte bünyesindeki bazı kulüplerle (Uluslararası ilişkiler kulübü - IRC ve Kültür Kulübü) işbirliğine gidilerek son yıllarda üniversitelerede örneği az görülen bir Kültür Haftası düzenlendi (11 - 15 Aralık 1989). Çeşitli konularda söy-

leşilerin, kitap sergisinin ve satranç gösterilerinin yanında kulüb de, "**Amatör Sinemacılık**" konusunun ele alındığı ve **Doç.Dr.Sabri Özyayın** ve Yönetmen **Hilmi Etikan**'ın katıldığı bir panel ve **Ettora Scola**'nın "**Le Bal**" ve **Roland Roffee**'nin "**Killing Fields**" filmlerinin video gösterimi yapıldı.

Sinema kulübünün amacı; üniversite bünyesinde sinema ile ilgilenen kişileri bir araya toplamak olan kulüb planladığı etkinlikler arasında 16 mm.lik film gösterimi yapmak, sinema dersleri düzenlemek, kampüs bünyesinde bir sinema dergisi çıkarmak, film setlerini ziyaret etmek ve küçük bir sinema arşivi oluşturmaktır.

Diğer şehirlerdeki sinema kulüpleriyle bağlantı kurmak isteyen kulübün adresi:

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce Bölümü Kütüphanesi, Göztepe Kampüsü. Göztepe/İstanbul.

Alman Kültür Merkezi Film Kulübü kuruyor

Ankara Alman Kültür Merkezi'ne bağlı olarak bir film Kulübü kuruluyor. Tanınmış olmamasına karşın yetkin bir konulu sineması olan, dünyanın ilk uzun metrajlı animasyon filmini yapan ve şu an dünyanın en önde gelen deneysel sinemacılarını barındıran Alman Sineması'nı daha iyi tanıtmak ve sinema sanatının ilginç ve önemli örneklerini sunmak bu kulübün temel amaçları.

Kulüp, film gösterilerini, öncelikle Alman Dışa - Vurumculuğunu tanıtmakla başlıyor. İlk gösterimleri 10 Ocak günü saat 18.30'da; bu gösterimde **Robert Wiene**'nin "**Dos kabinet des Dr. Caligari**" (**Dr. Caligarinin Muayenehanesi, 1919**) filmi yer alacak. sinema tarihini bu çok önemli filminin ardından 29 Ocak'da yine 18:30'da diğer bir dışavurumcu film, **Buchowetzki**'nin "**Danton**"u, gösterilecek. □

80'lerin Önemli 10 Filmi

Cahiers du Cinema dergisiyle Avrupa II adlı radyo istasyonunun seçtiği onüç kişilik sinemaseverden oluşan jüri, seksenlerin önemli on filmini şöyle belirledi: **Fanny and Alexander** (Bergman), **Paris-Texas** (Wenders), **The Sacrifice** (Tarkovski), **Once Upon a Time in America** (Leona), **Marriage of Maria Braun** (Fassbinder), **Sauve Qui Peut (La Vie)** (Godard) ve **Yellen** (Süleyman Cisse). Jüri, bu listeye onbirinci olarak John Huston'un son filmi **The Dead**'i de ekledi. □

Sualtı görüntüleri

Dino de Laurentis'in **Leviathan** adlı yapımında sualtı görüntüleri büyük yer tutuyor. Bir grup bilim adamının denizaltındaki tehlikeli araştırmalarını sergileyen filmin bu sahnelerinin çekimi için Cinecitta'da bir damla su kullanmaksızın okyanusun derinlikleri canlandırıldı. Yedi ton yüz podrası, 3000 metre derinlik etkisi yaratmak üzere kullanıldı. Mekanik balıklar ve aydınlatma ile tamamlanan denizaltı dünyasının gerçekleşmesinde Oscar Ödüllü beş teknik elemanın da yer aldığı bir teknik ekip çalıştı. □

Schwarzenegger fiyatını artırdı.

Arnold Schwarzenegger son filmi ile (**Total Recall**) ücretini ulaşmaz bir noktaya çıkardı: 10 milyon dolar artı film gelirinden yüzde.. Merly Streep ise, Cannes'da erkeklerle kadınların ücretleri arasındaki büyük farkı sert biçimde eleştirmişti.

KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA... KISA...

■ **Al Pacino** uzun bir sessizlik döneminden sonra **Dick Tracy** adlı filmle sinemaya döndü. **Sydney Pollack**'ın yönettiği filmde **Warren Betty**, **Madonna**, **Sean Young** ve **George G. Scott**'la rolleri paylaşan ünlü oyuncu **Don Corleone** Ailesi'nin egemenliğini sürdürmek üzere "Baba III" ün (**Godfather III**) 15 Kasım da Cinecitta'da başlayan çekimlerine katıldı. **Al Pacino**'nun yanında yine **Diane Keaton** var.

■ Yeni yılda ülkemizde gösterime girecek **Scandal**'ın yönetmeni **Michael Caton**,

Jones William Wyler'in 1944'de çektiği 2. Dünya Savaşı belgesellerinden **Mephis Belle**'i yeniden yönetti. Filmin başrolünde **Birdy**'den tanıdığımız **Matthew Modine** var. Yapımcılar **David Puttnam** ve **Catherine Wyler** (**William**'ın kızı).

■ **Hollywood**'un en fazla kazanan oyuncularına girilen **Eddie Murphy** son filmi **Harlem Nights**'da hem oynuyor hem de yönetmenliği deniyor. Bugünlerde ABD'de gösterime giren filmde **Murphy**'nin rol arkadaşları **Richard Pryor** ve **Danny Aiello**.

■ **Jacqueline Bisset** ve **Mickey Rourke** yönetmen **Zalman King**'in **Wild Orchid** adlı filminde biraraya geldiler.

■ **Kurbağa Keirmit** ve **Domuz Peggy** yani **Muppetlar Disney Ailesi**'ne katıldılar. **Muppetların** babası **Jim Henson**'a 200 milyon dolar ödeyen **Disney** 15 yıl boyunca **Henson**'ın tüm haklarını ve yeni yaratacağı tipleri kullanabilecek.

■ **Fransız** yönetmen **Jean-Jacques Annaud** "Gülün Adı" "Ayılar" ve "L'Ours" la kazandığı büyük başarıdan sonra **Kuzey Kutbu**'nda **Eskimolarla** film yapmaya karar verdi.

■ **Pedro Almodovar Atame** (Bağlar) adlı filminin çekimlerini bitirdi. **Atame**'nin müziklerini **Ennio Morricone** yaptı.

■ **Mel Gibson**, **Goldie Hawn** ve **David Carradino** yönetmen **John Bodham**'ın "Bird on a Wire" adlı filminde buluştular.

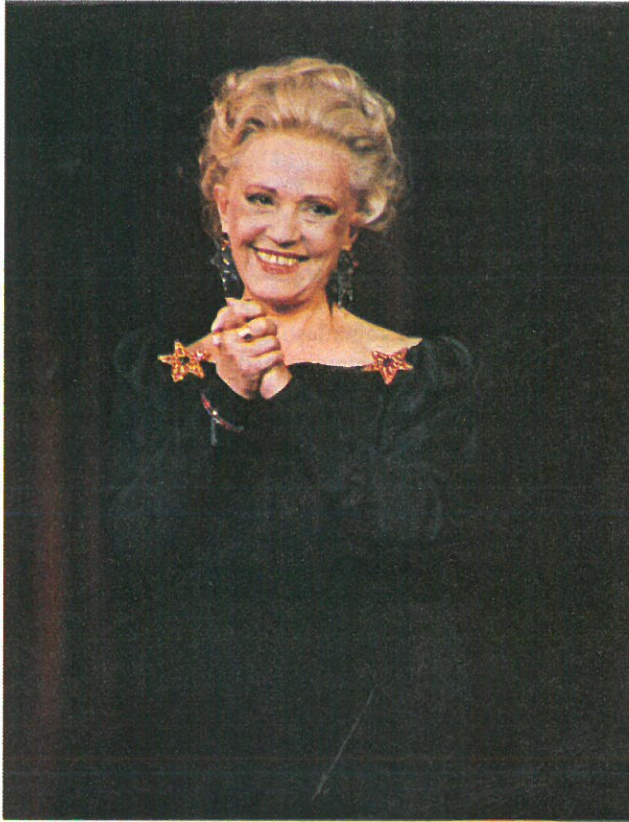
■ **Stanley Kubrick** yazar **Patrick Suskind**'i ikna edip ülkemizde de çok tutulan "Koku"nun film haklarını aldı. **Kubrick**'den önce **Roman Polanski** ve **Jean-Jacques Beineix** de **Suskind** ile defalarca pazarlığa oturmuşlardı.

■ **Claude Chabrol** gelecek yıl 100. doğum günü kutlanacak **Fritz Lang**'ın anısına doktor **Mabuse**'u yeniden çekecek. Filmin başrol oyuncusu **Alan Bates**.

■ **Rambo**'nun yapımcısı **Joseph Enrique Menendez** (45) karısı **Maria Louise**'le birlikte **Beverly Hills**'deki villalarında ölü bulundu. **Menendez** sinemaya **Carloco** ve **Live** adlı video şirketleriyle girmişti.

■ **Yönetmen John Frankenheimer** **Roy Scheider** ve **Lara Harris**'le **The Fourth War**'ı çekmeye başladı.

■ **Latin Amerika TV Dizileri** ekimizde **Doç.Dr.Ünsal Oskay**'ın yazısının son dan ikinci paragrafındaki **Bektaş**ı deyimi "Bu da geçer yahu" olacaktır.

Jeanne Moreau çok yoğun...

Üçüncü kanalda **Gizli Çekmece** adlı Fransız yapımı dizinin geçen ayki bölümlerinde tatlı bir sürprizle karşımıza çıkıveren **Jeanne Moreau**, **Luc Besson** ile **Nikita**'yı, **Arthur Joffe** ile de **Alberto Express**'i yeni bitirdi. **Paris-Odeon Tiyatrosu**'nda **La Celestine**'de oynayan ünlü sanatçı, **Rustam Khamdamov**'un ilk filmi olan **Anna Karamazov**'da oynamak üzere **Moskova**'ya gidecek. Bundan sonra da, sırada bir Japonya seyahati var. Burada **Zerline** adlı oyunda, Fransa'ya döndükten sonra ise **Françoise Sagan**'ın **Boyalı Kadın** (**Femme Fardee**) romanından uyarlanacak olan filmde rol alacak. Ayrıca **Moreau**'nun çalışma programında **Wim Wenders**'in **Voyage to the End of the World** filmi var. Bu filmde **Moreau**, **William Hurt** ve **Richard Widmark** ile birlikte oynayacak. (AFP). □

Neden Kuram?

Seçil Bükler

✓ Kolayca anlayabildiğimiz için filmi açıklamakta güçlük çekiyoruz

C. Metz

Pek çoğumuz için sinema yalnızca bir eğlence aracı. Film kolayca anlıyoruz. Çünkü film gerçeğin tıpatıp benzerini sunuyor. Bize çok iyi bildiğimiz nesnelere gösteriyor. Bundan dolayı onu daha iyi anlamak için bilgilenmek gerektiğini düşünmüyoruz. Çocuklar bile filmleri ilgiyle izliyor. Film izlerken görüntü ve sesi herkes anlıyor. Ama kuram bilmeyen filmi açıklayamıyor. etkin olarak "okuma" sürecine katılmıyor. Kuram bilgisi olmadan filmi "okumak" olanaksız. Kuram bilgisi olan izleyici filmi anlar ve açıklar. Dahası bu tür izleyici filmin nasıl anlaşıldığını da anlar.

Film yalnızca devinen nesnelere göstermekle yetinseydi onu anlamak için çaba göstermemize gerek kalmayacaktı. Ama, film, nesnelere gelişi güzel değil, seçme ve düzenleme yaparak gösteriyor. Film bir "dil" yaratıyor. Bu "dil"i anlamak için kuramsal bilgileri edinmek gerekiyor. Öyleyse kuram nedir?

Bir sanatın, bir bilimin genel ilkelerine kuram adını veriyoruz.

Bir bakıma kuramlar olayları ve olguları açıklamak için usavurma yoluyla atılan varsayımlardır. Öyleyse sinema kuramcısı sinemanın doğasını açıklamak için varsayımlar geliştiriyor. Sinemanın doğasını betimlemeye çalışıyor. Bu çok önemli. Sinema kuramcısı buyurgan değil. Yönetmene neyi, nasıl çekmesi gerektiği konusunda kurallar sunmuyor. Yalnızca sinemaya özgü olanı betimlemeye çalışıyor. Örneğin, sinema kuramcısı

sinema "dil"inin özelliklerini (filmde zaman ve mekan, sinema gerçek ilişkisi, vb.) betimlemeye çalışıyor. Kimi kez de izleyicinin filmi nasıl algıladığını açıklıyor.

Öte yandan sinema kuramları eleştiriye de katkı getiriyor. Film eleştirisi kuramla birlikte başladı, kuramla birlikte sürüyor. Biçimci kuramcılar, gerçekçi kuramcılar, göstergebilimsel eleştiri, görüngübilimsel eleştiri, vb.

Biçimci kuramcılar montaj konusunda yoğunlaştılar. Ayzenshtayn montajın en önemli biçimsel öge olduğunu vurguladı.

Biçimcilerin bir tek kaygısı vardı: sinemanın sanat olduğunu kanıtlamak.

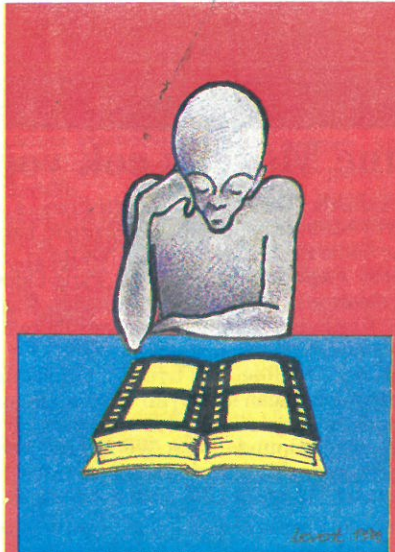
O dönemde pek çok kişi sinemanın yalnızca gerçekliği yeniden ürettiğine inanıyordu. Biçimciler ise gerçekliği parçalayarak yeni bir "dil"

yarattıklarını gösteriyorlardı.

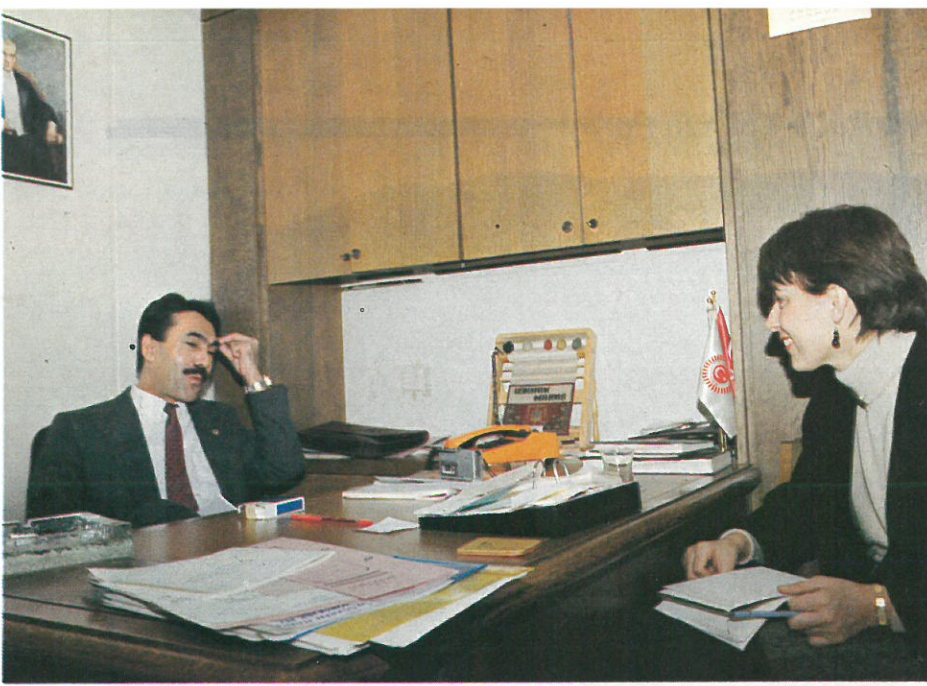
Oysa 1940'larda, **André Bazin** gerçeği çok yetkin bir biçimde yansıtabildiği için sinemanın bir "dil" olduğunu söylüyordu. Bazin daha yetkin bir gerçeklik yanılmasına yol açtıkları için renk, geniş perde, ses vb. gibi teknolojik gelişmeleri çoşkuyla övüyordu.

Bu tartışmalar artık gerilerde kaldı. Günümüzde **Christian Metz**, **Peter Wollen** gibi kuramcılar göstergebilimsel yaklaşımı yeğliyorlar. Göstergebilim sinema kuramlarında egemenliğini kurmaya çalışıyor. Öte yandan **Leo Braudy**, **Stanley Cavell** gibi kuramcılar görüngübilimsel yaklaşımın önemini vurguluyorlar. Görüngübilim yanlıları filmin izleyiciyi nasıl etkilediğini araştırırken, göstergebilim yanlıları kültürel bir ürün olarak filmi inceleme konusu olarak seçiyorlar. Görüngübilimsel yaklaşım daha çok edebiyat, felsefe, tarih ve estetik gibi bilimlere göstergebilimsel yaklaşım ise dilbilim, ruhbilim, toplumbilim, ekonomi gibi bilimlere yaslanıyor. Göstergebilimciler Lacan ve psikanalizden kalkarak film çözümlemeleri yapıyorlar. Bu yaklaşımın ünlü kuramcıları, **Metz**, **David Bordwell** ve **Kristin Thompson**.

Görüldüğü gibi kuramlar, kuramcılar üzerine yazılacak çok şey var. Bu bir başlangıç oldu. Gelecekte sinemaya özgü kuramsal sorunları tek tek, daha ayrıntılı irdelemeye çalışacağız. □

"Şimdi kalkıp da Uçurtmalar Uçarken diye bir Türk filminden bahsedip, bir kaç filmi örnek alıp sinemanın bir yere geldiğini söyleyemeyiz" (Fotoğraflar: Nuri Kaynar).

ANAP Kırşehir Milletvekili Gökhan Maraş: Amerika'daki sığır çobanlarının kültürüyle bizim kültürümüz kıyaslanamaz

Nilgün Gürkan Aslanbay

5 Eylül 1989 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan, sinema salonlarına % 25 yerli film oynatma zorunluluğunu, Amerikan şirketlerine ambargo uygulamayı ve filmlere dublaj yasağı getirmeyi hedefleyen yeni yasa teklifinin gürültüleri devam ediyor. Kimileri Türk Sineması'nın kurtuluşunu bu yasa da görürken, kimileride bu yasa yüzünden tüm sinemaların batacağını ve sinema salonlarının kapanacağını dile getiriyorlar.

Bu nedenle, 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası ve bu yasayla ilgili 3329 sayılı yasa da değişiklik isteyen teklif hazırlayıp Türkiye Büyük Millet Meclisine sunan ANAP Kırşehir Milletvekili **Gökhan Maraş** ile görüştük.

● "Sayın Maraş, siz sinema ve video eserleri konusunda bir teklif verdiniz. Ve şimdi bu yasa teklifinin bazı maddelerine itirazlar geldi. Hangi düşüncelerle yola çıkmıştınız? Ve şimdi hangi noktadasınız?"

● Ben bir hukukçu ve sinemanın

geçmiş, geleceği konusunda sıkıntı duyan endişelenen birisiyim. Bu zamana kadar şunu gördüm. Biz sinema konusuna bir kültür penceresinden hiç bakmamışız. Zannetmişiz ki sinema sadece eğlendirmek için vardır. Bu bakışın bir yansıması, sinema eserleri, film şirketleri sahiplerini ticaret odasına kayıt edip bar ve pavyon sahipleriyle birlikte oy kullandırmışız. Bu sinemayı bir kültür meselesi olarak görmeyişimizi gösteren bakış açılarıdır. İlk defa Amerikalılar sinemaya bir kültür müessesesi olarak bakmışlar. Türkiye'de 1982 yılında bir kanun çıkmış bu konuda. O zamana kadar birşey yok. Teklif eserleri kanunuyla idare edilmiş ama gitmemiştir. 1982'deki kanunun da bir sürü aksayan maddeleri var. Ben hadiseyi Türk kültürünün bir parçası olarak gördüm.

● Nasıl değerlendiriyorsunuz sinemayı?

● Efendim, bir sinema eserine en çok 50, 100 milyon harcıyoruz. Bunu Batı'daki 50, 100 milyarlık sinema eserleriyle aynı kaba koyamayız. Demek ki sinema sanatımız bitiş noktası-

na yaklaşıyor. Şimdi kalkıp da "Uçurtmalar Uçarken" diye bir Türk filminden bahsedip, bir kaç filmi örnek alıp sinemanın bir yere geldiğini söyleyemeyiz. İşin bir de kültür yönü var. Bizim kültürümüzü Batı kültürüyle kıyaslama imkanı olsa, biz de onlar gibi kendi kültürümüzü, milli değerlerimizi sinema ekranına aktarıp, uydur yoluyla uzaya gönderip, Dünyaya seyrettirebilsek... Şundan korkuyorum. Onlar bunları yapabiliyor. Biz yapamıyoruz. Şuna inanıyorum ki, Amerika'daki sığır çobanlarının kültürüyle bir Yunus Emre, bir Mevlana, bir Hacı Bektaş Veli, Aşık Veysel kıyaslanamaz. Ola ki, bizim sıkıntımız kendi kültürümüzü eşit mücadele ortamında sinema ve video eseri olarak aktaramamak...

● Yasa teklifini hazırlarken sinemamızı bu mücadele ortamına sokabileceğiz düşüncesinden mi yola çıktınız?

● Meseleyi öncelikle bir sinema hadisesi olarak ele aldım. Daha sonra sanatçı olarak düşündüm. Çünkü Türkiye'de şunu gördüm ben. Sinema sanatçıları yalnızları oynuyorlar. Sosyal güvenceleri yok. Aynen Cahide Sonku olayında olduğu gibi, bugün şöhreti olan bir insan parasını tüketip, şöhretini kaybettiği zaman alkole, eroine düşebiliyor... Bizim emekli sandığından olsun, sosyal sigortalardan olsun maaş bağlama imkanımız yok. Bunların prim yatırma imkanları yok. Bu sanatçıların geleceğini düzeltme işi, müesseseyi düzeltmekten geçiyor. Sinemanın iyi imkanlara kavuşturulmasından geçiyor diye düşündüm. Yazın konuyla ilgili kişilerle toplantılar yaptık. Bir problem var ortada. Nedir? Değişik görüşler aldık. Sol düşünen de var, sağ düşünen de. Sinemacıların çoğunluğu sosyal demokrat. Neyse bunun üzerine bu teklifi getirdim. 22 maddelik.

● Teklifinizin dayandığı noktaları biraz açar mısınız?

● Ben kanunu dört ayak üzerine oturttum. Birinci ayak, Türkiye de iş yapan yabancı firmalar var. Bütün Dünyada olduğu gibi bizim piyasamıza da hakimler. Bu şirketlerin Türkiye'de kazanıp da yurt dışına çıkardıkları paraların yüzde 40'ına biz el koyalım. Onu da söyleyeyim. Bunlar doğru dürüst vergi de vermiyorlar. 100 bin dolar kazandıysa onu aynen yurt dışına çıkarıyor. Kanunun boşluklarından faydalanıyorlar. Onlardan aldığımız yüzde 40, bir fonda biriksinsin. Biz de bu fonla sinema sanayimizin alt yapısını oluşturalım. Sinemamız hâlâ tabii platolardan yararlanarak çalışıyor. Yok, peri bacalarında kovboy filmi çeviriyorlar, Karadeniz dağlarında plato kuruyorlar. Bizde de İngiltere'deki stüd-

En büyük önlem: Türk Sineması'na gösterilecek Saygı ve ciddiyettir.

Giovanni Scognamillo

5 Eylül 1989 tarihinde Kırşehir milletvekili **Gökhan Maraş**'ın TBMM'e verdiği tasarı ile Türk sineması yeni bir yasama dönemine girmeye hazırlanıyor. Sinema Yasası'na getirilecek yeni düzenlemenin başlıca amacı (denetim konusu bir yana) ulusal sinemayı daha etkin bir şekilde desteklemek ve korumaktır. Bu destek ve korumanın üç noktada merkezleştirdiğini görüyoruz:

1. Sinema salonlarına yılda % 25 oranında yerli film gösterme zorunluğu,
2. Yabancı film şirketlerinin kazançlarının belirli bir miktarını (% 40) Türk sineması yararına harcama zorunluğu,
3. Sinema ve video filmlerinin, Türkçe seslendirilmesi yapılmaksızın, salt altyazı ile gösterilmesi,

Türk sinemasını acil önlemlerle bir an önce yasal bir koruma altına alma zorunluğu bir yana, tasarlanan yeni yasal düzenlemeler, geniş bir anlamda, ANAP hükümetinin öteden beri savunduğu ve önem verdiği **"serbest piyasa, serbest ticaret"** ilkelerine bir hayli ters düşmektedir. Yerli yapımların **"zorunlu gösterim"**i başka ülkelerde de zaman zaman uygulanan bir önlem olmuştur ve yararı tartışılmaz. Yeter ki, yapım sayısı olarak, Türk sineması

bu yıllık % 25 oranını karşılayabilmek durumuna gelsin, gelebilsin. Öte yandan, yabancı şirketlerin (pratikte film piyasasında varolan Amerikan **"majors"**lar) % 40 gibi bir kâr oranını, zorunlu olarak, Türk sinemasına yönelik yatırım şekli altında (sinema salonu, stüdyo, laboratuvar, plato, ortak yapım vb.) ülke içinde harcama koşulu daha şimdiden kulislere ve karşı koyalara yol açmıştır.

Gelelim Türkçe seslendirme yasağına: Bu, yıllar yılı, komşu Yunanistan'ın gerek sinemada gerekse televizyonda ısrarla sürdürdüğü bir yöntemdir. Yöntemin yararı ise bir tarafın ülke sinemasını rekabetten korumak beri taraftan ise yabancı dil sorununa, zorlamalı bir şekilde, katkıda bulunmaktır. Ama, seslendirme konusunda, uygulama konusu olan başka bir yöntem de seslendirmeli filmlerden alınacak (ve yerli film yapımında kullanılacak) bir fon payıdır. Türkçe seslendirmesinin yasağı, pratikte, yabancı filmlerin hasılatlarını etkileyeceği gibi yabancı dağıtım / işletme şirketlerinin kârlarını ve bunlardan edinmesi düşünülen % 40'lık payı da etkileyecektir.

Ve denetim sorunu: denetim yükünü büyük ölçüde hafifleteceği düşünülen yaş sınırlandırılması, yanılmıyorsam, daha önce de gündeme gemiş fakat hiç uygulama konusu olmamıştır. Nedir ki bu yaş (15 ve 18) sınırlandırılmasına bir de üst ve **"genel"** denetim (millî birlik ve beraberliği bozan, örf ve adetlerimize uymayan ve benzeri yuvarlak laflar) eklenirse sonuçta pek bir değişiklik olacağını tahmin etmem. Yaş sınırlandırılmasının mantıksal ve ahlâksal / etik nedeni belirli yaşlardaki çocukları ve gençleri **"zararlı"** etkilerden ko-

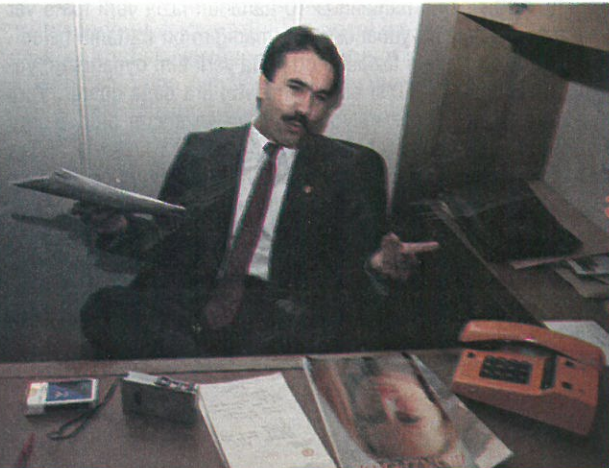
rumaktır. Buna da itiraz edilemez (İngilizlerin **"British Board of Film Censors"** u geçenlerde 12 yaş sınırlandırılmasını getirdiğini ve bunun ilk kurbanı **"Batman"** in olduğunu düşünürsek yine de kendimizi şanslı sayabiliriz!) ama sınırlandırma yaşlarını aşmış, hem de çoktan aşmış, yetişkin ve kendilerini koruyabilecek durumda olduklarını düşünenlere artı bir denetleme getirmek, çağ atlamak, Avrupa'ya dahil olmak, demokratik sayılmak istenen bir ülkede bu yetişkinleri **"yeter derecede yetişmemiş"** saymak gibi bir şey olur.

Sinemanın başından hiç eksik olamayacağı gibi görünen denetim bir yana, Yeni Sinema Yasası'nın getireceği önlemler hiç kuşkusuz ki Türk sineması yararına düşünülmüştür. Sinemamıza altyapı ve yapım desteği için kullanılacak 15 milyarlık fon gibi. Acaba Türk sineması bu önlem ve desteklerle kalkınabilir mi? Uzun vadeli önlem ve yatırım düşünmek için çok geç, hastanın başucundan hiç ayrılmamak gerek çünkü, ilaçlarını, serum ve vitaminlerini hiç eksik etmeksizin. Yaklaşık olarak 40 yıldır (50'li yıllardan beri **"sinemamız nasıl kalkınır?"** konusunda söylenenleri, yazılanları gözden geçiren bir zahmet) Türk sineması destek bekledi, yasa bekledi, ilgi bekledi, dert ortağı bekledi. Ve komaya girmek üzereyken de bir kıpırdamalar oldu. Kanımca alınacak ve uygulanacak en büyük önlem Türk sinemasına gösterilecek -ama göstermelik olmayacak, politik yatırıma dönüştürülmeyecek saygı ve ciddiyettir. Her desteğin, her tür ilişkinin temeli budur, bu olması gerekiyor ve böyle bir temel içtenlik ve süreklilikle beslendiği takdirde gerisi kendiliğinden gelir, gelmek zorundadır. □

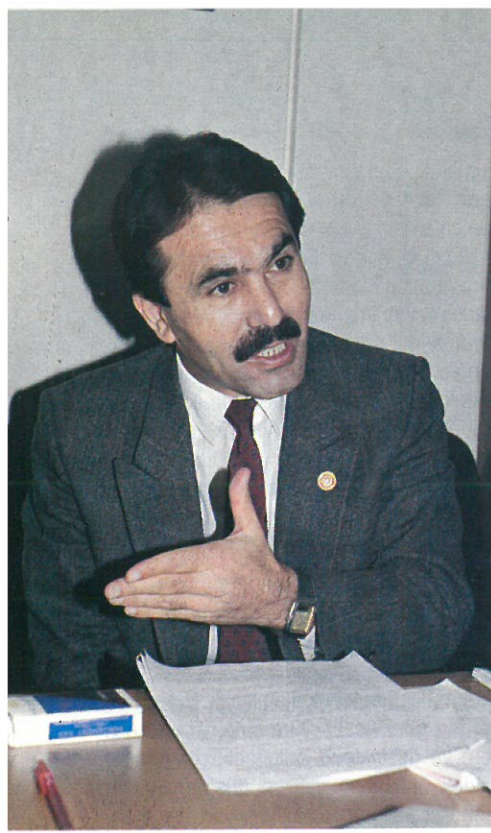
yoların hiç olmazsa dörtte biri olmalı. İtalya'daki stüdyoların yarısı olmalı. Biz de Hindistan'dakiler bile yok. Emekleme çağını geçebilmek için devletin bu işe eğilmesi lazım. Aldığımız paralarla sinemamızın alt yapısını kuracağız. İkinci ayak olarak şunu düşündüm: Sinema salonlarının sayısı gide-

rek azaldı. Benim vilayetim Kırşehir'de bir tane sinema salonu kaldı, ilçeleri dahil. Eskiden köylerde bile sinema salonu vardı. Buralarda bir kalite yüksekliğinden, iki hayranlıktan yerli film oynatan yok! Dedim ki, bir sinema yılda yüz film oynatıyorsa, 25 tanesini yerli oynatsın. Kanuna yerli sinemacılığı teşvik açısından böyle bir

madde ilave ettik. Üçüncü ayağımız, dublaj öyle güzel yapılıyor ki bizde... İnsanımız yabancı filmin dublajı yapıldığı zaman onu yabancı olarak görmüyor. Bunun bir kültür alışverişi, kültürlerin birbirleriyle mukayesesi olduğunu düşünmüyorlar. Herkes olduğu gibi absorbe ediyor. Hiç olmazsa kültür alışverişini bilinçli olarak alalım, yerli filmciyi de teşvik vazifesi görür dublaj yasağı getirelim. Bu dublaj yasağını pek çok yabancı ülke uyguladı. Fransızlar, İtalyanlar... Fransızlar şu anda kaldırmış durumda ama onların sinemaları belli bir seviyeye geldi. Yunanistan halen uyguluyor. Dördüncü ayak da benim kelime olarak hiç hoşlanmadığım... Biz de hep yanlış kullandık. Sansür. Bana hep kabalık, ilkel, ne bileyim diktatörlük kelimelerini çağırıştırır. Öncelikle değiştirdim onu. Adı "Denetleme Kurulu" oldu. İçişleri Bakanlığı'ndan biri geliyor, Dışişlerin-

"Cañide Sonku olayında olduğu gibi, bugün şöhreti olan bir insan parasını tüketip, şöhretini kaybettiği zaman alkol, eroine dűşebiliyor"

"Ben bazı tiyatrocuları tanıyorum, eserleri uzun süre para kazanmadı. Adamlar bir provakasyonla kimine bomba attılar, kimine başka şey. Kapalı gişe oynadı"

den, Adalet Bakanlığı'ndan... Dinliyorlar. Bu çok ilkel bir hadise. Devleti çıkaralım devreden. Sesam'ın bünyesinde bir birlik oluşturulalım. Bir Denetleme Müdürlüğü kurulsun. Buraya Devlet, Kültür Bakanlığı'ndan bir temsilci göndersin. Sinema eserleri sahiplerinin, sanatçıların bir temsilcisi olsun. Devletin ağırlığı ortadan kalkacak ve burada otokontrole doğru bir gidiş var. Sansüre yeni bir veche verelim. İki de bir, basın da "sansür şunu kesti, Danıştay kararıyla filmlerimiz oynuyor" diye bir şeyler çıkıyor. Bu filmlerin bazılarını gördüm. Çoğu eften püften, hiç bir mesajı olmayan, erotik desem değil, sanat değeri, sosyal içeriği desem o da yok... Hasbel kader, orada iki sivri akıllı bunu sansürden geçirmemişler. Danıştay'a gitmiş, haklı olarak izni almış, "Danıştay kararıyla" diye herkes üşüşmüş... Zaten Türkiye'de bu tür şeyler zaman zaman denemiştir. Ben bazı tiyatrocuları tanıyorum, eserleri uzun süre para kazanmadı. Adamlar bir provakasyonla kimine bomba attırdılar, kimine başka şey. Kapalı gişe oynadı. Bu denendi, demek ki önüne geçilmesi lazım. Sansüre yaş sınıflandırması getirdik. Farzımuhal, video ya da sinema eseri üzerinde yazacak "10 yaşına kadar olan çocukların seyrebileceği eser olarak" ... "15 yaşına kadar olanların seyrebilecekleri" ve "15 yaş üstü..." Ba-

tılı standartlara uygun olarak. Her nedense bizim ülkede bunu hiç kimse düşünmemiş.

● **İtirazlar hangi noktalarda yoğunlaştı.?**

● Bu dört ayağın üç tanesini bir tarafa çekiyorlar. Bir tanesiyle ilgileniyorlar. Enteresandır. Bu konuda özel bir bilgi vereyim. Geçen aylarda Güneş Taner ABD'yi ziyarete gittiğinde bu kanun teklifinden dolayı onu sıkıştırdılar. Amerikan Ticaret Bakanı Hills diyor ki, "İtirazları var Amerikan şirketlerinin, Türkiye'deki varlıkları tehlikeye girmiş".. Üç ana konuda itirazları, Royalty bedellerinden yüzde 40 alınmasına itiraz ediyorlar, yüzde 25 Türk filmi oynatılmasına, dublaj yasağına itiraz ediyorlar... Siz bizim gelir kaynağımıza mani oluyorsunuz, bunu yapamazsınız diyorlar.. Benimle dublaj sanatçıları gelip görüştü. Haklı olabilirler. Makul tekliflerle geldiler. İnceliyorum, bir yere oturabilecek miyiz diye. Ekonomik müeyyide uygulanması söylenildi, onu da düşünüyorum. Farzımuhal olsun diye söylüyorum, dublaj yapılmış bir sinema eseri piyasaya çıktığı zaman bandrol ücreti dört bin lira olsun, dublaj yapılmadan piyasaya çıktığında 1.500 lira. Türkiye'ye yapılan bandrol ücreti bin lira olsun. Oturabilir bu yerine.

● **Yani bu konuda bir takım değişiklikler olacak?**

● Komisyonun gündeminde bu zaten. Hemen bütçeden sonra ele alınacak. Bu tür sıkıntılar bandrol ücretindeki farklılaşmayla önlenecektir. Dışarıdan kiloyla kaset getirildiğini duydum. Yani "bu iyidir, kötüdür, faydalıdır" diye sanat değerine bakan yok. Çorap alır gibi, çamaşır alır gibi. Ücretlerde farklılaşma olursa bizim insanımız da yedi bin, on bin vereceği şeyi herhalde daha iyi seçecektir.

● **Bu işin bir de dublaj sanatçılarını ekonomik açıdan, ayrıca TRT yayınlarını ilgilendiren yönü var.**

● Muhakkak da. Sanayide herhangi bir dalın herhangi bir sebeple ortadan kalkması işsizliğe sebebiyet vermez. İngiltere'de teksir makineleri kullanılmaya başlandığında işçiler makineleri imha etmeye kalkmıştı. Kimse işsiz kalmadı. Bu dublaj konusu TRT'yi de kapsayacak. Geçen gün sordular. "Siz ayrı mısınız? Sadece yayınlamakla mükellefsiniz onun haricinde Türkiye'ye girecek eserlerle biz ilgileniriz" dedim. Şu anda TRT yayınlarının yüzde 70'i yabancı menşeli. Hâlâ yerli yapım belli bir orana yükselmedi. Sebepleri bunlardır.

● **Videocular sadece dublaj konusuna mı itiraz ettiler?**

● Onlar bandrol ücretlerinin yükselmesine de itiraz ediyorlar. Me-seleye ekonomik yönden baktığımız da

Mehmet Soyarslan: "Aceleyle hazırlanmış yasanın Türk Sinemasına yararı yok"

Aceleyle hazırlanmış yasa tasarısının bu şekilde Türk sinemasına bir yararı olacağına inanmıyorum. İnsan hak ve hürriyetleri açısından da, Anayasanın bizlere verdiği haklar açısından da yasanın tekrar incelenmesi gerekir. Tasarının video korsanlığıyla mücadele alanında getirdiği faydalı yönler yok değildir. Kısaca özetlenirse, yasaklamalar ve kısıtlamalar yerine teşvikler ve vergi indirimleri getirilerek aynı amaca ulaşılabilir. Örneğin, her 50 hafta da % 10'dan fazla gösterdiğim her yerli film haftası için, bir yabancı film haftasının rüsumunun % 50'si bana iade edilmeli. Yerli film-den hiç belediye rüsumu alınmasın. Bu büyük çapta bir teşvik olacaktır. Diyelimki, yabancı film gösterdiğim on haftanın toplam gişe hasılatı 450 milyon lirayı, belediye rüsumu da 150 milyon lirayı buldu. 100 sinema haftasında 10 haftadan fazla yerli filme yer versem, yerli film oynadığım her hafta için, yabancı film oynadığım bir haftanın belediye rüsumunun % 50'si bana iade edilsin. Yani fazladan on hafta yerli film oynattıysam yabancı oynadığım için ödediğim rüsumun % 50'si olan 75 milyon lira bana ödenir. Yerli film-den rüsum alınmadığından on haftada yüz milyon liralık bir kazancım olur. Benim önerdiğim formül kabul edilirse yerli film gösteren sinema haftada en az 17.5 milyon lira kazanır. Oysa yabancı film haftada ortalama bir sinemaya 16 milyon kazandırıyor. Böylece sinemacı yabancı filmi değil, yerli filmi tercih eder. Bu şartlar altında her sinema büyük bir arzuyla yerli film oynayacaktır. Sinemacı iyi yerli filmlerin ortaya çıkması için yerli filmciye avans da verebilir.

Sinemacılar her dört seansdan birinde yerli film oynamaya zorunlu bırakılmamalıdır. Yerli film göstermek teşvik edilmelidir. □

Türk filmlerinin sorunu salon bulamamak değildir.

Hakan Sonok

Türk filmciliğinin temel sorunu salon bulamamak değil, düşük kaliteli yerli filmlerdir.

Yerli filmcilerin isteği üzerine sinema salonlarının yüzde 25 oranında yerli film göstermek zorunda bırakılması, Türkiye'de sinemanın sonu olur. Geride kalan salonlar da işhanı ve pasaj haline gelir.

Şimdilerde Türkiye'de film severlerin sinemaya döndüğü görülüyor. Özen Film'in genel müdürü **Mehmet Soyarsan**'a göre TV kanallarının artması Türkiye'de sinema olayını daha da canlandırarak. Sinema salonu sayısındaki gerilemenin de tersine döneceğine ilişkin işaretler var. Bu da uzun dönemde Türk Filmciliğini canlandıracaktır. Anımsayın turistik tesis ve yatak sıkıntısıyla ilgili feriyatları otel inşa furyası izledi. Yine uzun süredir, Türkiye'de yeterince sinema salonu kalmadığı ve kısa bir süredir ise sinema salonu işletmenin karlı bir iş olduğu hemen herkesçe ifade ediliyor. Cep salonlarına ihtiyaç olduğu dile getiriliyor.

Yakın gelecekte Türk filmseverler yeni sinema salonları kazanacak. Bu mevcut salonların bölünmesiyle ya da yeni salonların açılmasıyla olacak. İşte, Şafak dört, Site ve Atlas ikişer salon oluyor. Beyoğlu Sineması açıldı. Sıraselviler'de

adı henüz belli olmayan bir sinema açılıyor. Bunları başkaları da takip edecek.

Bu olumlu gelişmenin önündeki en ciddi tehlike salonların yüzde 25 oranında yerli film göstermeye zorunlu kılınmasıdır. Bu durumda yeni salon açmanın cazibesi kalmayacak, sinema salonlarına yatırım yapanlar cezalandırılmış olacaktır. Sonuçta Türkiye'de bir tek salon bile bulunamayacaktır.

Yerli filmcilerimiz bunu mu istemektedir? Her yıl bir - iki kaliteli filmi zar zor üreten filmcilerimiz, pespaye filmleri salon bulamıyor diye Türkiye'deki bütün salonların kapılarına kilit vurmasını mı arzuluyor? Ki Türkiye'de her zaman iyi Türk filmleri salon bulabilmişlerdir.

İşte; Sis, İşte; Uçurtmayı Vurmasınlar.

Türk filmlerinin sorunu salon bulamamak değildir. Salon bulan bir sürü kalitesiz yerli film Türk seyircisinin boykotuna uğramıştır. Türk filmciliğinin tek ve temel sorunu kalitedir. Türk filmcileri Türk sinemasının bırakın yabancı ülkelere açılmayı, kendi ülkesinde bile, seyirci ilgisini yitirmesinin sorumlusunu başka adreslerde aramamalı; gerçekten sorumluyu merak ediyorlarsa bir zahmet aynaya baksınlar yeter... □

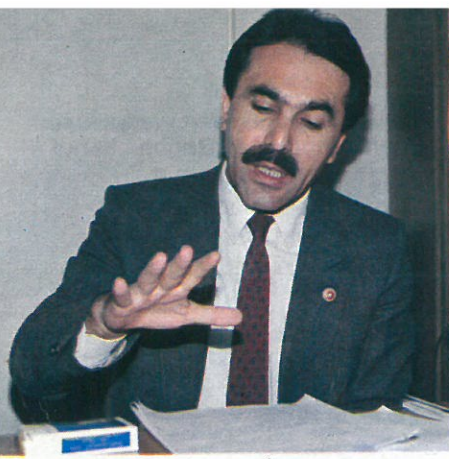
Sağa bakılır, ne diyen var, sola bakılır ne diyen var...

● **Bu teklifinze Amerikan şirketleri ve dublaj dışında başka itirazlar gelmedi değil mi?**

● Hayır. Geçenlerde bir yerde okudum, Onat Kutlar diye sinema eleştirmeni bir arkadaşımız methediyor. Bu dublaj meselesi fazla büyütüldü.

● **Son olarak popüler bir soru: Şöyle tadı damağınızda kalan bir film var mı?**

● Şu anda aklıma gelmiyor. Çok etkilendiğim bir film vardı. "25. Saat" Çok eskiden bir İstanbul'un Fethi filmi vardı. Sami Ayanoglu oynuyordu. Turhan Seyfioglu ile birlikte. O filmin kalitesine hâlâ ulaşamadı. O kadar insanın çalıştığı, mekanların o kadar düğün çekildiği bir film ben hâlâ göremedim. Bayağı bir ordu vardı.. □

"Çok eskiden bir "İstanbul'un Fethi" filmi vardı. Sami Ayanoglu oynuyordu. Turhan Seyfioglu ile birlikte. O filmin kalitesine hala ulaşamadı".

dublaj meselesinde bir yumuşama olabilir ama yüzde 25 kotadan, yüzde 40 royalti bedellerinden, sansür meselesinde yaş sınıflandırmasından vazgeçilemez.

● **Hatırlarsınız, sinemacılar TRT'ye bir yerli film listesi vermişti. Aralarında "Cıvcıv çıkacak, kuş çıkacak" türünden televizyona önerilen filmler de vardı. Siz yüzde 25 yerli film oynatma zorunluluğunu önerirken yeterli nitelikte yerli film olduğuna inanıyor musunuz? Salon sahipleri bu zorunluluğu nasıl yerine getirecekler?**

● Kanunda açık hüküm var. Konu yerli film diyoruz. "Cıvcıv çıkacak, kuş çıkacak" gerçek anlamda konulu değil. Bu kanunu bütün ayaklarıyla beraber düşünün. Sırf yüzde 25 konusuna takılmayın. Yüzde 40 yabancı şirketlerden alınan para alt yapıya aktarılınca nitelik yükselecek. Kültür Bakanlığı başka çalışmalar da yapıyor. Doğru dürüst senaryo çıkmıyor. Senaryo yarışmaları, Türk filmi oynatan sinemalara 10 - 20 milyon ödül gibi. Teşvik edilecek. İnsanları teşvik edemezseniz yasaklarla bir yere varmak mümkün değil.

● **Ama nitelik yükselmesini beklerken, zaten sayısı az olan başka salonları da kaybetmeyelim..**

● Bir küçültme politikası doğrultusunda ufak cep salonları açanlara teşvik kredisi verilmesi planlanıyor. Küçük salonlar teşvik edilip sayının çoğalması düşünülüyor. İlk etapta da eldeki kütüphane ve kültür merkezlerinde bu tür değerlendirmeler yapılacaktır. İstanbul'da başladılar.

● **Peki, sinemaya gidebiliyor musunuz?**

● Hayır. Kırşehir'deyken zaten gitme imkanım yoktu. Ankara'da da olmuyor. Her gün en az yüz, yüzelli kişi

görüşmeye geliyor. Ben sinemaya kültür meselesi olarak bakıyorum. İstanbul'da da sordular, "Hangi artistleri tanıyor sunuz?" diye. Toplantıya gittiğimde oturup konuştuk, zaten çoğu dernek başkanlarıydı. Ben bunu bir müessese ve çalışanları olarak görüyorum. Milletvekillerinin asli görevi kanun teklifi vermektir. Üç kanun teklifi hazırladım, hepsi de yıldız teklifler. Sinema ve video eserleriyle ilgili, rüşvet ve yolsuzluklarla ilgili, ceza muhakemeleri usulüyle ilgili. Dördüncüsü de inşallah sinema sanatçılarıyla ilgili olacak. Sosyal güvenlik meselesi. Bir de daha demokrat, daha çağdaş nitelikli sendikalar olsun istiyorum. O konuda bir teklif hazırlayacağım. Ben şuna inanıyorum. İnsanlar hür düşünemezlerse yaratıcı olamazlar. Üç ihtilal gördüm. Hürriyetin olmadığı yerde haksızlığın, yolsuzluğun en büyüğü olur. Sakalımıza, bıyığımıza kadar karışır.

Eskişehir Kılıçoğlu Sineması İşletmecisi Ethem Arda: "Türk Filmcileri sinemaya yatırım yapmadılar"

Amerikan filmlerinin gelişi ile sinemada inanılmaz bir patlama oldu. Örneğin **Batman**, 46 milyon TL ile Eskişehir'in sinemacılık tarihinde rekor kırdı. Güzel film her zaman iş yapar. Bu yüzden Türk filmleri salon bulamıyor diye bir şey yok. Örneğin **Uçurtmayı Vurmasınlar** Kılıçoğlu Sineması'nın programında yer alıyor, birkaç hafta sonra gösterilecek. Programları kendimiz yapıyoruz. Örneğin **Mississippi Yanıyor** ya da benzeri başka filmler de bu mevsim sinemamızda gösterilecek. Türk sineması hastalığı kendisi

yarattı. Türk filmcileri sinemadan para kazandılar ama bunu inkar ettiler. Yatırım yapmadılar. Rejim demokrasi. Ama benim sinemamda devlet şunu oynayacaksın dediği zaman ne olur? Devlet yabancı şirketlerden vergisini alsın, bizi alakadar etmez. Devlet bunun formülünü arasın. Ama bu filmler olmasaydı bizim halimiz haraptı. Öte yandan, belediye bizden eğlence vergisi almadığı takdirde salonlarımızı daha da geliştiririz. Örneğin, bir film 100 milyon getiriyorsa bunun 75'ini belediye alıyor, 25'i sinemacıya kalıyor. Dünyanın neresinde var bu?"

yasayı kapladı... Benim kendi sektörüm ne olacak?" Bu nedenle sinema salonlarının yüzde 25 oranında Türk filmi oynatması zorunluluğu, hem Bakanlık, hem sinema çevreleri tarafından onaylanmış durumda. Salon sahipleri yeterince nitelikli film bulabilirler mi? Bulamamaları durumunda nasıl bir yola giderler? Bu her iki çevreyi de ilgilendirmiyor gözüküyor.

Müsteşar Yardımcısı Cevdet Türkeroglu: "Yabancı'nın iyisinden benim kendi kötüm iyidir."

Müsteşar Yardımcısı **Türkeroglu** bu konuda iyi filmlere Bakanlığın zaten sahip çıktığı, bundan böyle daha da çıkılacağı düşüncesini öne sürüyor. "**Uçurtmayı Vurmasınlar**" en az altı bölgede oynuyor. ABD şirketleri bir yıl önceden piyasayı kapıyor. Desteklemek için biz bile zorlanıyoruz. Yerli film salon bulamıyor. Bakanlık olarak birşeyler yapmak durumundayız. Bizde yerli film maliyetini bile kurtaramazken, ABD kendi filmini seksen ülkede pazarlıyor..."

Cevdet Türkeroglu, "Yabancı'nın iyisinden benim kendi kötüm iyidir" diyor. Bakanlığın desteği sinema salonu sahiplerine şu konuda olacak. Bu kesinleşmiş... "**Mevcut sinema salonlarının cep sineması haline getirilmesi durumunda kredi verilecek. Aynı anda dört film gösterebilecek salonlar isteniyor... Mevzuat değişikliği neredeyse son aşamasına gelmiş durumda...**" □

Cep Sinemaları için mevzuat değişikliğine gidiliyor

Bu ay Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündeminde Kırşehir milletvekili **Gökhan Maraş**'ın hazırladığı bir yasa teklifi var : Teklif 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri yasası ve yine bu yasayla ilgili 3329 sayılı yasanın temel bazı maddelerinin değiştirilmesini içeriyor.

Yasa teklifinden kimileri çok memnun. Bunların başında **SESAM** geliyor. **Tanju Gürsu**, yasayı kendilerinin önerdiğini söyleyerek bu düşüncesini açıkça ifade ediyor. "**Bizim için her şey çok iyi. Ama Amerika itiraz ediyormuş. Şu dublaj yasağı olayı!..**"

Tansu Gürsu: "Bizim için herşey iyi"

Tanju Gürsu, **SESAM** adına söylediklerinde dublaj yasağının Si-

nema seyircisini azaltabileceği görüşüne katılmıyor. Alt yazıyla oynayan yabancı filmlerin daha çok tercih edildiği görüşünde. "**Türkiye'nin çoğu okuma yazma biliyor artık. Nineler, dedeler kaldı artık bilmeyen. İlle de yabancı film seyretmek isteyen alt yazılı da seyredebilir. Seyrederemeyen de eh artık sinemaya gitmesin...**"

Bunlar **SESAM** adına Ankara'da Milli Kültür Şurası'na katılan **Tanju Gürsu**'nun sözleri...

Kültür Bakanlığı'nın sinemayla ilgili müsteşar yardımcısı **Cevdet Türkeroglu** da benzer bir görüşte... **Türkeroglu**, basının neden bu teklifte sadece dublaj yasağına taktıldığını merak ediyor. Televizyonda dublaj yasağına karşı.. Oysa teklif, şu durumuyla televizyonu da kapsıyor. Ve her iki tarafın birleştiği bir başka nokta.. "**ABD filmleri pi-**

DUYURU

Beyazperde Dergisi'nin eski sayılarını;
İstanbul'da
Beyoğlu Sineması'ndan,
Ankara'da
Kızılırmak Sineması'ndan
temin edebilirsiniz.
Ayrıca Merkez büroya her sayı için 4.000.TL'lik postu pulu göndererek isteyebilirsiniz.

72 yaşında bir "Yorgun Ölüm" ALI ŞEN

Agâh Özgüç

Ali Şen'i ölümünden birkaç hafta önce Yeşilçam sokağında gördüm. Tiyatro ve sinema dünyasının bu büyük emekçisi, gene babacap tavırlarıyla çevresine toplanan dostlarına gülücükler dağıtırken bir kez daha sarılıp öpüştük.. Ne acı ki 1944'lerde tiyatroya, 1953'lü yıllarda ise sinemaya gönül veren Ali Şen'le bu son kucaklaşmamız olacaktı. Çünkü 72 yaşındaki sanatçının "yorgun ölüm"ünün, "lanetli haber"ni içtenlikle sarılıp öpüştüğümüz çileli sokaklardan alacaktık.

Ali Şen de birçok ünlü meslektaş gibi "alay"dan yetişmişti. Ama iyi yetişmişti... Bugüne dek saptanması mümkün olmayan, ancak bazı tahminlere göre yaklaşık 500, ya da 500'ün üzerinde film çeviren Ali Şen, Türk sinemasının bir Hulusi Kentmen, bir Nubar Terziyan gibi "prototip"lerinden biriydi. Sinemada çeşitli tipleri canlandırmasına karşılık, özellikle de köy ve kasaba filmlerinin "klasik bir mask"ını oluşturuyordu. Babalar, muhtarlar ve ağa tipleri galerisinin kolay kolay unutulmayan oyuncusu Ali Şen'in en önemli filmlerinden biri, kuşkusuz "Yılanların Öcü"ydü. Elbette Metin Erksan'ın "Yılanların Öcü"ndeki güldürüyle dramı birbiriyile kaynaştırdığı muhtar rolünü unutmak mümkün değildi... "Vurun Kahpeye"deki Hacı Fettah, "Gelin"deki Hacı İlyas ve "Irmak"taki Recep Ağa, Yeşilçam'daki "Ali Şen tipleri galerisi"nin ölümsüz çizgileri olarak kalacaktır...

1953'lü yıllarda Turgut Demirağ'ın "Ahretten Gelen Adam" filmiyle sinema oyunculuğuna "Merhaba" diyen sanatçı, son filmlerinden biri olan "Köyün Güzeli"yle de "Allah ısmarladık" diyerek bu dünyadan göçtü. 1918 Adana doğumlu Ali Şen'in, giderken Türk sinemasında bıraktığı en büyük "miras", oğlu Şener Şen'di. Ve Şener Şen'le birlikte Ali Şen'de yaşayacak. İç-içe "baba ve oğul"...

ÖNEMLİ FİMLERİ

1962 Yılanların Öcü (Metin Erksan), 1964 Vurun Kahpeye (Orhan Aksoy), 1965 Muradın Türkü (Atıf Yılmaz), 1970 Linç (Bilge Olgaç), 1972 Irmak (Lütfi Ö. Akad), Kara Doğan (Yılmaz Duru), 1973 Gelin (Lütfi Ö. Akad), 1976 Tosun Paşa (Kartal Tibet), 1978 Köşeyi Dönen Adam (Atıf Yılmaz). □

Babalar, muhtarlar ve ağa tipleri galerisinin kolay kolay unutulmayacak oyuncusu Ali Şen'in cenaze töreni, Dostu Nubar Terziyan ağlıyor. (üstte) "Köyün Güzeli" (Yön: Yavuz Figenli - 1989) onun son filmi oldu. (altta)

"İşaret Dil"

Cemal Süreya

Artık sinemaya pek gide-meyenin notları" olsun bu satırlar. Eskiden de çok gidenin.

Çizgi - roman foto-romanı nasıl aştı; Sanırım çizgi - film de fotofilmi öyle aşıyor. Yani sinemayı. Sinema da bir ölçüde romanı öldürmüştü. Roman da daha önce bir ölçüde şiiri.

Yeni iletişim araçları bireyi ve toplumu bir "işaret dil" aşamasına ya da dönemecine getirdi diyorum. Yirmi yıl önce bir yabancı dergide Japonya'da sinemanın nicedir seyircisini yarından fazla yitirdiğini okumuş ve çok şaşır-mıştım. Evet, "işaret dil" ! Japonya da ha o yıllarda o dile geçmiş. Canlı yayın ve çizgi - film: hayatı ne kadar değiştirdi bunlar ! TV'de sıradan bir dizi olan "Susam Sokağı"ndaki **Minik Kuş** bir surat'tan daha çok şey anlatmıyor mu? Bunları söylerken aklıma hemen çocukluk yıllarındaki sinema serüvenim geliyor. Sinema da o yıllarda bizim için "işaret dil" di.

Halk sineması, Yıldız sineması, Şık sineması. Topal bir çocuktan kol-tuk değneğiyle oturma yeri yüzünden dayak yediğimiz **Alkazar**.

Yerini bile tam olarak çıkaramıyorum şimdi Halk Sineması'nın. **Dünya Sineması**'ndan Galatasaray'a doğru elli altmış metre kadar ilerde olması gerek diye düşünüyorum. Belki biraz daha da ilerde. Sinema olayı benim hayatıma o salonda girmiş. Daha önce de bir iki film görmüşümdür belki. Hayır, görmedim. Yalnız, beş yaşında, Erzincan'da, yanlışlıkla sinemanın içine daldığımı anımsıyorum. Belki de an-nemi arıyordum. Küçük olduğum için kimse farketmemiş olacak. Girdim, belki de girdik (başka biri var mıydı yanımda?), tek başıma nasıl girebilirdim oraya? Kocaman bir kafa kaşını gözünü oynatıyordu. Bir sessiz film. Salondan çıktım. O siyah - beyaz kafa, o kaşgöz, tek bir saniye.

Halk Sineması'na ilkokulun ilk üç sınıfındayken sürekli gittim. Tabii haftada bir gün. Cihangir'de oturuyorduk. Bitişimizde oturan **Osman Ağabey**, iki kızkardeşi, ben ve halamın oğlu **Kâzım** her pazar öğleye doğru evden çıkardık. Bir bilet 7,5 kuruştı. Gazoz yüz para (2,5 kuruş). Haftalık harçlık da onların toplamından ibaret: 10 kuruş. Daha sonra sinema biletine yüz paralık zam gelmiş harçlıklarımız da o oranda artmıştı. 1939, 1940, 1941 yılları. Hemen hemen her hafta gittim **Halk Sineması**'na; ilk renkli filmi de orda gördüğümü anımsıyorum.

Liderimiz **Osman Ağabey** ilkokulu üçüncü sınıfta bırakmış biri. On iki, on üç yaşlarında; ama giyimi ve tavırla çok daha büyük izlenimi uyandıran bir ufak delikanlı. Tophane'de bir konser-ve fabrikasında çalışıyor. **İdeal** adlı bir fabrika.

"**İdeal**'den geliyorum, **İdeal**'de dediler ki !..." diye söze başladılar **Osman Ağabey**. Önümüzdeki hafta gösterilecek filmlerin adları da gelirdi **İdeal**'den. Hafiye kim? Çocuk kim? Kıza ne oluyor? Bir bir anlatırdı **Osman Ağabey**. Aslında girişteki gelecek program afişlerini açıklamaktaydı. Ama biz onun o filmi daha önce gördüğüne inanırdık. Bir filmi anlatırken eski filmlerden aklında kalanlardan da

söz ederdi. Birden elini dudağının uzağına çeker "**Geronimo**" ! diye bağırırdı. Belli ki "**Geronimo**" daha önce gördüğü bir filmdeki kötü adamın adıdır. Ürperirdik. Yok canım, hafiyenin düşmanıymış... Korku filmi kahramanı değil. Ama biz bir hafta önce **King - Kong**'u, birkaç hafta önce **Frankes-tayn'ın Nişanlısı**'nı görmüştük.

Ağırılık kovboy filmlerindeydi. "**Bucuk Cones**" **Zoro**, **Kamçılı Süvari**. Bunların hepsini severek izlediğimi söyleyemem. **Pompei**'nin **Son Günü** gibi filmler daha duyarlandırdı beni. Sinemaya gitmek sinemanın kendisi kadar önemliydi. Bir törendi sinemaya gitmek.

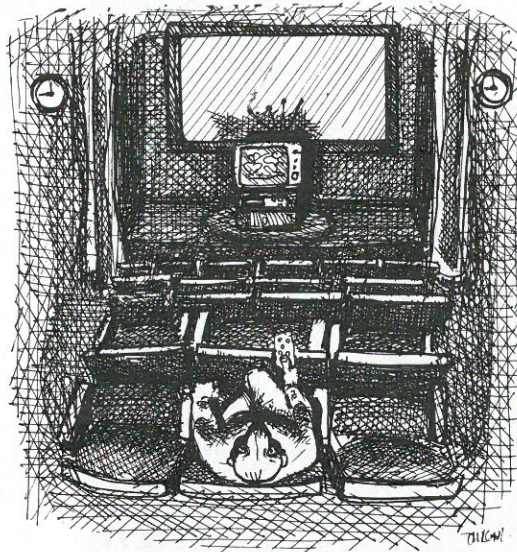
Film anlatma geleneği kurulmuştu. Eski filmleri de bu yolla öğreniyordunuz. Gördüğüm her filmi hemen o akşam kız kardeşlerime yetiştirdim. Kötü adamı biraz tutan, hiç değilse ona acıyan bir yanı mı vardı? Tam öyle denemezse de, kızın "hafiye"ye yönelmesinde fazla kolayına getirilmiş bir şey bulurdum. Yönetmen açıkca torpil yapıyordu hafiye. aslında haklıdan haksızdan çok, güç durumda kalanın yanında yer almakta benimki. Üstelik filmlerdeki haklılar da o kadar haklı değillerdi. Sözgelimi **Gungadin** filminde **Gungadin**'i alkışlayanlara katılmışımdır. Sonradan öğrendim **Gungadin**'in hain olduğunu.

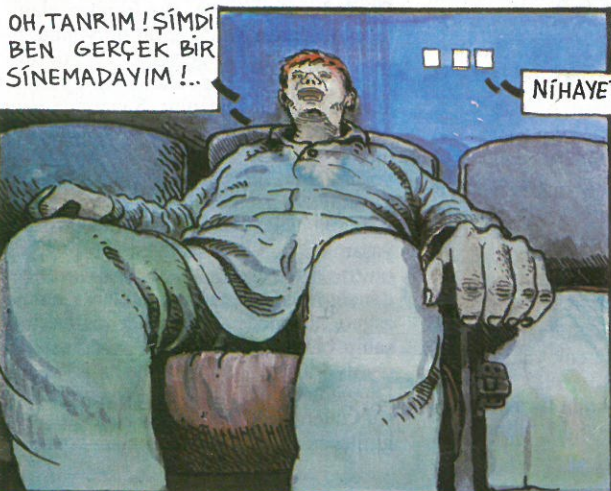
Lale Sineması, onun biraz ötesindeki **Yıldız sineması**. Hiç gitmezdik onlara. Afişlerinde baş başa bir adam, bir kadın. Boş ver. Belli ki aşk filmi. Hiç gitmezdik o sinemalara. **Alkazar**, zaman zaman evet.

Aşk filmi dedim demin. Yıllar sonra (1947) yakın bir akrabamın on iki yaşındaki kızını **Yıldız sinemasına** götürmüştüm. **Karavan** filmi vardı. Kızcağız öpüşme sahnelerinde perdeye bakmamak, ya da bakmadığını kanıtlamak için başını yana çeviriyordu.

Evet, öpüşme kareleri ve "İşaret dil".

Bunlar yinelemeye götürdü beni. □

"Bir oyuncunun performansını gerçek anlamda göstermesi, yapımın, çekim koşullarının yeterince profesyonel düzeyde sağlanmasıyla bağlantılı" (Fotoğraflar: Harun Karakuş)

Zuhal Olcay: "İyi bir tiyatro oyuncusunun, sinemada başarılı olma şansı yüksektir".

**Türk oyuncusu olarak Amerikan ya da
Avrupa Sinemasının koşullarında
çalışabilmek için
figüran rollerini bile kabul ederim.**

Hakan Sonok

Sizce bugüne kadar sinemada performansınızı tam olarak gösterdiğiniz rolleriniz / filmlerinizi oldu mu?

● Şimdi bu soruya iki türlü yanıt verebilirim. İlki kaçamak bir yanıt olabilir.

Bir oyuncu olarak her filmde performansımı zorlamak, onu aşmak durumunda olduğum için bu sorunun yanıtı meslek hayatım boyunca hayır olacaktır.

Ama bir film oyuncusu olarak bu soruyu yanıtlarsam, bir oyuncunun performansını gerçek anlamda göstermesi, yapımın, çekim koşullarının yeterince profesyonel düzeyde sağlanmasıyla bağlantılı. Olaya bu bağlamda baktığımız zaman sorduğunuz sorunun cevabı tabii ki hayır olacaktır. Ama buna çok yaklaştığım anlar oldu. Bundan şikayetçi değilim. Çünkü hangi şartlar altında film yaptığımızın bilincindeyim -iyi ki bilincinde-

yim- Bu şartlar altında gösterebildiğim, daha genelleştirerek konuşursak, gösterdiğimiz performans gerçekten küçümsenmeyecek düzeyde.

● Çok film teklifi almıyorum diyorsunuz?

● Günaşırı film teklifi alıyorum. Fenalık geliyor. Espri yapıyorum. "Günaşırı film teklifi alıyorum. Fenalık Geldi" diye başlık atarsanız biraz ayıp olur. O kadar da değil.

● Bir söyleşinizde Sinemadaki ilk yıllarınızda pek seçmeden film yaptığınızı söylemişsiniz?

● Hayır, böyle bir şey sözkonusu değil. Belki rol almayı kabul ederken biraz daha titiz davranmam gereken bir - iki film olmuştur. Onların dışında istediğim, beğendiğim yapımlarda rol aldım. Ama sonuç iyi olmuştur, kötü olmuştur. Beklediğim kadar iyi olmamıştır.

● Daha iyi koşullarda çalışma olanağınız olsaydı?

● Türk oyuncusu olarak Amerikan ya da Avrupa sinemasının koşullarında çalışabilmek için figüran rollerini bile kabul ederim.

Çünkü yabancıların hangi koşullarda film yaptığını görmek, yakından izlemek çok hoş. Nitekim, F.Almanya'da çevirdiğim "Yanlış Cennete Elveda"dan çok başarılı bir sonuç aldık. Artı "Yanlış Cennete Elveda" benim için gerçekten profesyonel şartlarda çekilmiş bir film. Film gibi bir film. Film çekimi gibi bir film çekimi oldu. Bir film çekiminin gerekleri yerine getirilebilirdi.

● Şarkı söylemek üzere sahneye çıkmamanızdan dolayı üzülen, hüzünlü ve rahatsız olan dostlarınız var?

● Bu soruyu sormamış olabilir misiniz? O kadar doluyum ki, yanıt olarak üç dergi sayfası filan konuşurum. Derginin bütün sayfalarını benimle yaptığınız konuşmaya ayırmak zorunda kalırsınız. Ne olur bu soruyu hiç sormamış olun.

● Star / oyuncu olmanıza rağmen ihtiyaçlarınızı sinemadan karşılayamadığınızdan reklam filmi çeviriyor ve şarkı söylemek için sahneye çıkıyorsunuz?

● İhtiyaçlarımı karşılamak için, bir sanatçının çevirmemesi gereken sayıda, yılda en az on film çevirmem gerek. Böyle bir şey cinnet. Bir filmde alabileceğim para kesinlikle on milyonun altında, on milyonu geçmez. Yabancı ülkeleri kendime baz olarak almıyorum, alırsak moralim bozulur. Sanatçıya para niye lazım? Lüksü hiç katmıyorum şimdi. Beş yıldızlı otellerde kalmak istemiyorum. Ben bir sanatçı düşünmüyorum ki dünyayı izlemesin. Bir sanatçı öncelikle mütevazı de olsa belli bir seviyede yaşamak zorunda. Düğün bir yerde oturmak zorunda. Kendi birikimi için donanım sağlayacağı zamanlarda parayı asgari derecede düşünecek olanaklara sahip olmak zorunda. Bir sanatçı düşünmüyorum ki yurdunun dışına gitmesin. Dünyada neler olup - bitiyor, araştırmasın, izlemesin, görmesin. Yurt dışında gidilecek tiyatrolar, sinemalar, operalar,

"Bir sanatçı düşünemiyorum ki yurdunun dışına gitmesin. Dünyada neler olup - bitiyor, araştırmazın, izlemesin, görmesin. Yurt dışında gidilecek tiyatrolar, sinemalar, operalar, seminerler. Bütün bunların faturası da oldukça kabarık".

seminerler. Bütün bunların faturası da oldukça kabarık.

Sahnede şarkı söylemeyi sadece para kazanmak için kabul etmedim. Müzik zevkimi tatmin etmek de istiyordum. Şarkı söylemek için sahneye çıkmam sırf para kazanmak gibi bir gerekçeyle açıklanmamalı. Bunu asla kabul etmiyorum. Çünkü şarkı söylemeyi çocukluğumdan bu yana çok seviyorum. Sahnede şarkı söylemek fikri birden bire gökten vahiy halinde inmedi bana. Epeydir, konservatuar yıllarımdan bu yana, hatta ilkokul yıllarımdan bu yana çok severek ve yeteneğimi geliştirme yolunda bir şeyler yaptığım bir uğraş. Ama para da kazanıyorum. Bu işi para kazanmak için de yapıyorum. Siz de şu anda benimle konuşmaya çok bayılmıyorsunuz.. Sahnede şarkı söylemeyi çok severek yapıyorum. Ucundan kıyısından iddia taşıdığım da söylenebilir. Dilediğim tarzda şarkı söylemek olmasını sürdürmek istiyorum.

● **Sahnedeki yirmi gece için 75 milyon lira alacağınız yazıldı?**

● Tamamen abartılmış. Çok abartılmış bir rakam. Bayılıyorz, bayılıyorz fiyatları abartmaya. Aman Yarabim. Yahu yapmayın, Allah aşkına...

● **Starlar gereksinimlerini karşılamak için bunları yapıyor. Ya set işçileri ne yapın?**

● Bu çok zor bir soru. Ama şunu atlamamak lazım. Starın sorumlulukları her halükarda -diğer arkadaşlarımızdan, bu set işçisi de, başka biri de olabilir- galiba birazcık daha fazla. O sorumlulukların stara yüklendiği işler ve kaçınılmaz harcamalar. Set işçilerin durumunu kaygıyla izlemekten ve bas bas bağırarak onların içinde bulunduğu ekonomik sorunları dile getirmekten başka elimizden bir şey gelmiyor. Maalesef çok acı ama onlar için yeterli, iç açıcı, net, yararlı hiç bir şey yapılamıyor. Keşke onların da bizim gibi extradan iş imkanları olsa. Bu kadar sıkıntı çekmeseler.

● **Hazırlanan yasa tasarısında yabancı filmlere Türkçe dublaj yapılması yasaklanıyor?**

● Bir takım insanların gelir kaynaklarına sekte vurulacağı açık. Ama dublaj olayından had safhada nefret ediyorum. İnşallah Türk Sineması sesli film çekim olanaklarına kısa sürede kavuşur. Orijinal sesin yarattığı atmosferi hiçbir şeyin yaratamayacağını düşünürsek, filmlere bence dublajla ihanet ediliyor. Ben şahsen yabancı filmlere Türkçe dublaj yapılmasının yasaklanmasına karşı değilim.

● **Yeni filmlerinizden söz eder misiniz?**

● Mahinur Ergun'un "Medcezir Man-

zaraları"ndan sonra, Ziya Öztan'ın "Baharın Bittiği Yer" adlı TV filminde Ahmet Leventoğlu'yla birlikte rol alacağım. Bu film güngörmüş ve nesli tükenmekte olan bir yaşlı hanımla tesadüfen paylaştığım hoş ve nostaljik birkaç saati - bir günü konu alacak. Bence çok da iyi bir film olacak. 1991'de yine F.Almanya'da bir film çevireceğim. 20 Kasım 1989 tarihli Güneş Gazetesi'nde yazıldığı gibi "Yalnızlar" adlı TV dizisinde baş rollerden birini üstlenmeyeceğim. Haber doğru değil. Böyle bir proje olduğunu Güneş'te çıkan haberi okuduktan sonra öğrendim. O filmde rol alacağımı ben de sizin gibi Güneş'te okudum. Görüyorsunuz gazetelerde çıkan haberlerin hepsi gerçektir diye bir şey yok.

● **Oyuncu yeteneksizse bunu tiyatrodan gizleyemez. Ama bu sinemada mümkün?**

● Bütün bunları nereden okudunuz? Müthiş! Bomba gibi hazırlanmışsınız... İyi bir oyuncu tabii ki sinema için de, tiyatro için de makbul olmalıdır. İyi tiyatro oyuncusunun sinemada başarılı olma şansı yüksektir. Ama sinema sanatı bir yönetmen sanatı olduğundan, yönetmen sinemanın teknik olanaklarını kullanarak yapacağı kurnazlıklar, örtbas etmelerle, çok kötü bir oyuncudan çok kötü olmayan "oyunculuk performansı" elde edebilir. Bunun için yüz bin metre film harcayabilir. Öyle bir kurgular ki hiçbir oyunculuk yeteneği olmayan adam iyi bir oyuncu izlenimi bırakır. Aynı adamı tiyatro sahnesine çıkarsanız daha ilk adımda yer yıkılır.

● **"Entel ahmaklar" dediğiniz kişilerden söz eder misiniz?**

● Hiç birşey yapmayı, sadece oturdukları yerden onu bunu eleştiren insanlardan bana fenalık geldi.

Entel olmak, bir şey yapmaya çabala-yan, yapmakta da bir ölçüde başarılı olabilen, hatta bir hayli ciddi başarılar sağlayan insanlara dil uzatmak için yeterli bir neden değil.

Galiba bizim entellektüellerimizin biraz eksik bir tarafı var, fazla hoşgörülü değiller, fazla değil, hiç hoşgörülü değiller.

Kaldı ki şimdiye kadar benim hoşgörümün ardına sığınarak yaptığım hiç birşeyim yok.

● **İyi overlok yapıyor musunuz?**

● Sizin de bilmediğiniz bir şey yok. Londra'da İngilizce öğrenmeye çalışırken bulaşıklılık ve overlokçuluk yaptım. Acaip overlok yaparım. Ben aç kalmam yani...

● **Kendinize örnek aldığınız biri ya da birileri var mı?**

● Hiç kimseyi kendime örnek almaya-
cak kadar akıllıyım.

● **Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?**

- Böyle ayakları yere basan zevk alabileceğim röportajlar çok az olabiliyor. Onun için size teşekkür ederim. Genellikle saçma sapan konuşmalar yapmak zorunda kalıyorum.

Her aşk öyküsü, toplumsal bir öyküdür ya da İKİLİ OYUNLAR...

İrfan Tözüm, "İkili Oyunlar" filminde 1968 kuşağının sorunlarını irdeliyor.

Bilgesu Erenus'un kendi kitabından senaryolaştırdığı filmde Tarık Akan ve Zeliha Berksoy başrolleri paylaşıyor.

İrfan Tözüm, öykü ve senaryosu Bilgesu Erenus'a ait "İkili Oyunlar" adlı son filmin çekimlerini tamamladı. Başlıca rolleri, Tarık Akan, Zeliha Berksoy, Behram E. Kolukısa, Hatice Boran, Erol Demiröz, Mehmet Ulay, Şahin Şahin, Muhteşem Tözüm ve Güney Gültek'in paylaştığı filmin çekimleri Milas çevresindeki Euromus Zeus tapınağında, İstanbul'da ve Ankara Clup A'da yapıldı.

Ertunç Şenkay'ın görüntü yönetmenliği yaptığı ve şubat 1990'da vizyona girmesi beklenen "İkili Oyunlar" onar yıllık zaman dilimleri

içerisinde 1968 kuşağının sorunlarını irdeliyor.

Yıl 1968. Erol ve Nur Dünya'da ve Türkiye'de yoğunlaşan öğrenci hareketleri döneminde tanışıyorlar. ODTÜ rektörünü ziyarete gelen Amerikan Büyük Elçisi Kommer'in arabasını yakanlar onların yaşlılarıdır. Altıncı filoya birlikte "Hayır" demiştir Erol ve Nur, "Yankee Go Home". Öğrenci festivallerinde birlikte halaya durmanın çöşkusüyle sevdaları büyür ve evlenirler. Ortaklaşa alınan bir karar sonucu, Nur daha para getirecek bir işte, bankada çalışmaya başlar. Erol

ise üniversitede kalıp kariyer edinecektir. Tüm 1968 kuşağı gibi kendilerini halka adamakta kararlıdır.

Yıl 1978. On yıllık evlidirler Erol ve Nur ve beş yaşında bir oğulları vardır, Ozan. Gündelik koşuşturma ve bastırılan ekonomik ve toplumsal sorunlar nedeniyle Nur kendini çöplemiş gibi hisseder, doktorun da önerisiyle karı koca kentten kaçarcasına telaşlı bir tatile çıkarlar. Çadır kurdukları kamp alanında, evliliklerini, iş ve arkadaş çevrelerini toplumun ve dünyanın halini oğulları Ozan'ın oyuncağı İbiş'in yardımıyla oyunlar çıkararak sorgulamaya başlarlar. Neden bu hale gelindi? Nur toplumsal pratiğin dışında kaldıkları düşüncesindedir, Erol ise düşünsel konformizmine sürekli kaçamaklar ve özürler aramakta.

"Ben ne yapabilirim yahu, benim topum tüfeğim mi var, bu halk koyun sürüsünden beter olduktan sonra."

Nur'un vurgusu ise yalnızca kendilerine değil, benzerleri tüm küçük burjuva aydınlarına yöneliktir.

"Vicdanımız ve aklımız sağda olmamızı engelliyor, korku ve evhamlarımız ise solda."

Toplumsal çöşkuyla büyüyen sevdaları beslenecek damar bulamamaktadır, ayrılma kararı alırlar.

Yıl 1988. Boşanmışlardır. Erol düşünsel konformizmine, ekonomik konformizmi de ekleme olanağı bulmuştur. Bir YÖK profesörüdür artık, kendi kuşağından bir iş adamının şirketler zincirinde danışman olarak görev alır, üstelik de yılın barış ödülüne adaydır, yani kişisel ve toplumsal kavganın o denli uzağında. Nur'un gelişimi de pek farklı olmamıştır kocasından, kafasındaki tüm sorulardan vazgeçmiş görünmektedir, tüm içtenliğini yitirmiş ve yapay. Bankadan erken emekliliğini isteyerek, kolej sınavlarına öğrenci yetiştiren kazancı yerinde bir test hocasıdır Nur ve geçmişe yönelik hiç bir anısı yok sanki, isteyerek bellek kaybına uğramış biri. Bir zamanlar üzerinde titredikleri özgürlük her ikisi içinde kendi hayatlarını yaşayabilme özgürlüğüdür artık, halka adadıkları kendilerini, doğrudan kendilerine adanmışlardır

Yıl 1978. On yıllık evlidirler. **Erol** ve **Nur** beş yaşında oğulları vardır, **Ozan, Nur (Z.Berksoy)** kendini çöplemiş gibi hisseder, doktorun da önerisiyle karı koca kentten kaçarcasına telaşlı bir tatile çıkarlar.

bu kez. Aynı yaşamalarına karşın birbirleriyle ve düzenle yadırgatıcı bir uyum, uzlaşma içerisindedirler.

1978'in sorgulayan kırımdan çıkardıkları oyunlardan tanıdığımız arkadaş grubuyla birlikte bir diskotekte izleriz onları. Görünmez iplerle kuklalaşan bu insanlar arasında **Ozan**'ın oyuncağı ibiş, aksine canlanmıştır sanki, onlara bir şeyler anımsatmak isteyen acılı gülüşüyle diskotekte dolanır durur. Diskoteğin sembolü Kommer marka bir arabadır yani aşk öyküsünün başladığı yıllarda ODTÜ bahçesinde arabası yakılan Amerikan Büyük Elçisi

Kommer'le aynı adı taşımakta. Tekelci sermaye içerisinde hızla yükselmiş iş adamı arkadaşları **Erol** ve **Nur**'u yeniden evlendirmek ister, bu bir istekten çok, bir komuttur sanki.

Tüm öznelliğine karşın aynı zamanda toplumsal bir öykü olan **Erol** ve **Nur**'un aşk öyküsü, iş adamı arkadaşlarının komutunda bir düşün yemeği ile sonuçlanacaktır. Çok lüks bir lokantada beyaz şarap eşliğinde yenen av etleri onlara kendi gruplarından bir başka arkadaşını anımsatır. **Turgut**'tur bu ortak arkadaş ve toplumsal mücadele-

Zeliha Berksoy, Tarık Akan, İrfan Tözüm, Ertunç Şenkay, Bilgesu Erenus, Müge Sakatürk ilim setinde...

den kopmadığı için sürekli olarak hapse girip çıkmaktadır. Mekanın ve içkinin itelediği bir duygusallıkla ona bir mesaj yollamak isterler, peçeteyi uygun görmüşlerdir. Hapishaneye yollanacak bu mesaj için ve birbirlerinden habersiz olarak yazdıkları tek tümce vardır,

"Özür dilerim".

İş adamı arkadaşları ise "teşekkürler" sözcüğüyle yetinmiştir, bu lüks yemeğin faturasını hapishanedeki eski arkadaşına ödetildiğinin pişkin bilinciyle.

Erol ve **Nur**'un artık üniversite öğrencisi olan oğulları **Ozan** bu garip evlilik töreni provasına katılmamıştır, arkadaşlarıyla kıra gidecektir o ve bir zamanlar ana babasına ait olan ve şimdilerde yeniden onarımı gereken o eski çadırla...

İKİLİ OYUNLAR, onar yıllık zaman dilimleri içerisinde 1968 kuşağının sorunlarını irdelerken bu kuşağı anlama çabasıdadır, aynı zamanda da toplumsal olan bu aşkın kişilerine asla umutsuz ve karamsar yaklaşmaz.

Filmin yaşanan güzel günler adına ve yaşanacak güzellikler adına tek amacı vardır, kıskırtmak. □

Sinemada Yeni bir "Sinbad"

Yeni bir kıyıya uzanıyor sinemamız; kendi koyağını derinleştiriyor her geçen gün. Yeni sesler katılıyor sinemamızın okyanusuna, yeni renkler yeni yüzler... Bu katılımın en dinamik unsuru da genç yönetmenler. Onlar olanaklarını zorlayarak, sinemanın dilini zorlayarak varmaya çalışıyorlar uzağa. Önemli ödüller alıyorlar.

Sinematografik birikimlerini oluşturan gençler, bu alana döşenmiş her an patlamaya hazır mayınları çoğaltan bir güç oluşturuyorlar.

Son yıllarda Ankara da bu etkinliklerin boyutlandığı, hareketlendiği bir kent görünümü kazanmaya başlıyor. Pek çok genç, bu zor uğraşın kulvarında yarışıyor, kendi sınırları olanaklarıyla film çekiyor. **Semih Taytak** bu özverili yönetmenlerden birisi. Şimdi-lerde yeni bir filme başlayarak oluşturduğu birikimini yansıtmaya çalışıyor.

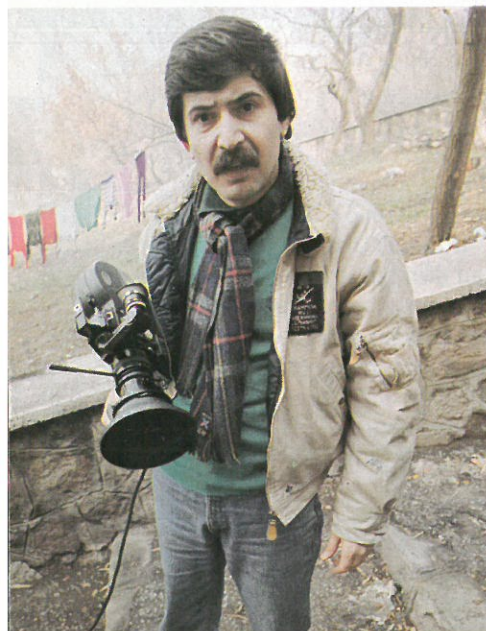
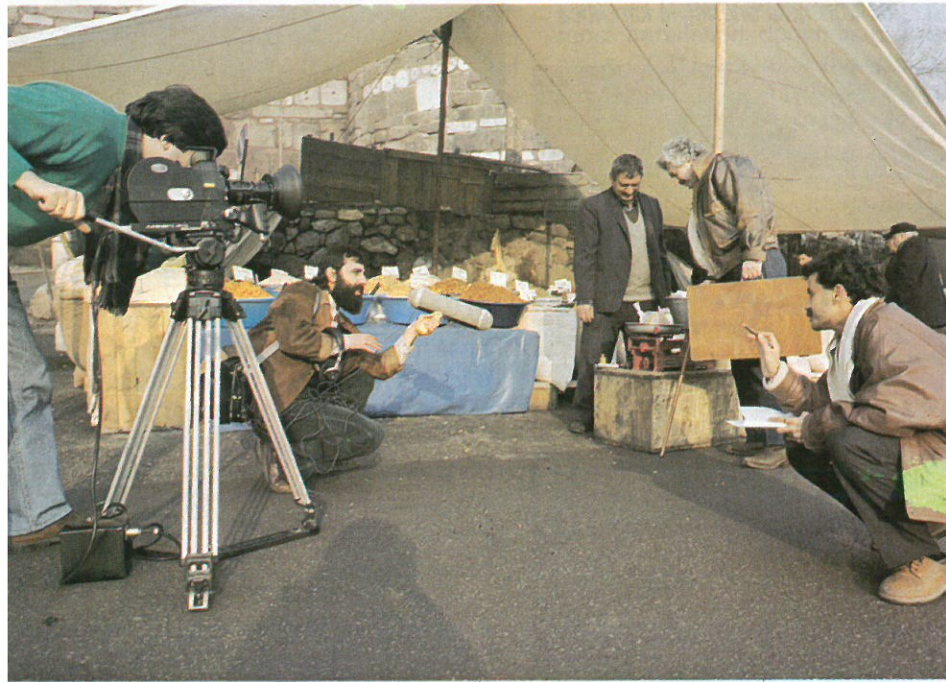
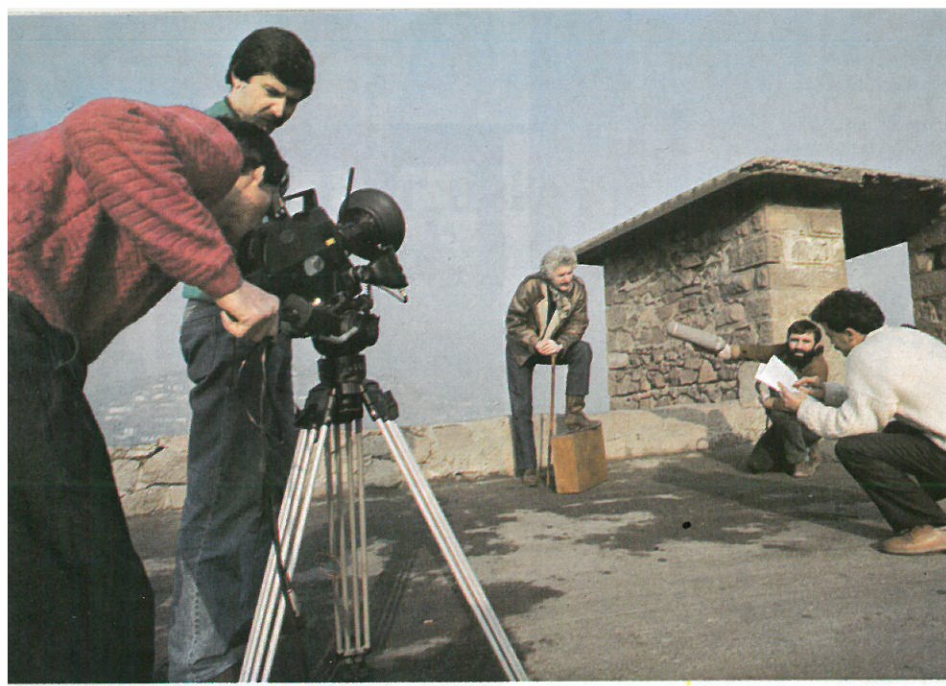
Yapımcılığını **Mehmet T. Haseki**'nin üstlendiği "**Büyük Sinbad**" adlı filmin senaryosunu **Ahmet Erhan, İbrahim Karaoğlu ve Semih Taytak** oluşturmuşlar.

Çekimlerin tamamı Ankara'da gerçekleşiyor. Ankara'nın eski sokaklarında, hüznü yüklü eski evlerin arasında geliyor film. Anılardan kaçmaya çalışan yorgun, yaşlı bir sihirbazın, anıların ve düşlerin burgacında sıkışmış yaşamı çekiliyor. Başkent'in eski kent dokusu özellikle seçilmiş. Eski sokaklar, eskidikçe anıların belleği olan evler seçilmiş mekan olarak. Her sokakta binlerce anıyla buluşmanın sancısı, eskidikçe hüznü yüklenen yorgun evlerin arasında soluklanan, kendisiyle hesaplaşmanın sınırını aşmak uğraşındaki yaşlı "**Büyük Sinbad**" olayın kahramanı.

3. Ankara Film Şenliğinin kısa film dalındaki yarışmalı bölümüne yetiştirmeye çalışıyor filmini **Semih Taytak**. Genç, Dinamik, geniş bir ekip çalışmasıyla gerçekleşiyor film. **Prof.Şahin Yenişehirlioğlu**'nun yer aldığı ekipte, **Merih Ertuğç**, fotoğraf sanatçısı **Ali Rıza Akalın** ve karikatürist **Asaf Kocak** da var.

Filmin senaryosu uzun bir çalışmayla oluşturulmuş. Sinematografik etkinliğini şiirle buluşturmak istemiş yönetmen. Deneysel ve yarı belgesel tavrılı bir çalışmayı gerçekleştirilebilmenin heyecanını yaşıyorlar. Bir yalnızlığın, bin hüznü filmi "**Büyük Sinbad**".

Umarız yeni yılda daha çok çiçek açar genç sinemacılarımız...□

Mahinur Ergun'un İkinci Filmi Medcezir Manzaraları

Gece Dansı Tutsakları" filminin yönetmeni Mahinur Ergun ikinci filmi "Medcezir Manzaraları"nın çekimine yakında başlayacak.

Başlıca rolleri Kadir İnanır, Zühal Olcay ve Yılmaz Zafer'in paylaştığı filmin senaryosunu Mahinur Ergun ve Neslihan Eyüpoğlu hazırladı. Yapımcılığını ER-KA Film, kameramanlığını Ümit Ardabak, Müziğini Derya Köroğlu'nun üstlendiği filmde ayrıca Bülent Bilgiç, Zerrin Doğan, Yavuzer Çetinkaya, Ümit Yesin, Baki Tamer rol alacak.

Geçen ay Nişantaşı Cemil İpekçi Bar'da bir basın toplantısıyla duyurulan filmin konusu şöyle:

Erol (K.İnanır) manik depresiv (mental kökenli bir ruh hastalığı) üst düzeyde bir bankacıdır. Tehlikeli ve aşırılıklarda gezinen manik dönemini kendisine dönük yaşadığı depresyon dönemleri izler. Bu iniş çıkışlardan en fazla etkilenen de sevgilisi ve yardımcısı Zeynep'tir. (Z.Olcay)....

Önceleri ilginç bir aşk yaşadığını düşünen Zeynep yavaş yavaş kara bir tutkunun tuzağına sürüklendiğini farkeder. Arkadaşlıkları süren eski sevgilisi psikiyatris Ümit'ten (Y.Zafer) yardım ister.

Ümit Zeynep'in anlattıklarından Erol'un hastalığını teşhis eder. Ümit Zeynep'i bu tutkudan kurtarmaya çalışırken Erol için ruhsal bir çöküş hazırlamaktadır. Zeynep'le tekrar birlikte olmak isterken içinde taşıdığı özlem, Zeynep'le Erol'un yaşadığı çılgın ve şiddet dolu aşkıdır...

Bir insana ruhu oyunlar oynamaya başladığında yaşam çok tehlikeli ve heyecan verici olmaya başlar. Sınırlar kalkmış, çizgi dışı bir yaşam başlamıştır... ☐

Yöneten Mahinur Ergun, Zühal Olcay ile (üstte), Kadir İnanır bu kez ruh hastası bankacıyı oynayacak (ortada), Yılmaz Zafer'se psikiyatris eski bir sevgili (altta).

Olanaksız bir şenliğin 3. yılı

1987 yılı ilk/yazında yabancı Kültür Ateşelerinin davet edildiği bir yemek... Yer, Ankara Mülkiyeliler Birliği Lokali...

Bilar A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı **Aziz Nesin**, yaptığı konuşmada aşağı yukarı şunları söylüyor:

"Bu küçük davetimizin nedeni, Ankara'da bir film şenliği yapmaya karar vermiş olmamızdır. Bilar A.Ş., Mülkiyeliler Birliği Vakfı ile Bilim ve Sanat Dergisi'nin ortaklaşa organize edecekleri bir şenlik olacak bu... Sizlerden, ülkelerinizden film sağlanması konusunda yardım bekliyoruz."

9-18 Mart tarihleri arasında yapılacak 3. Ankara Film Şenliğine, Mannheim Film Şenliği Başkanı Fee Vaillant, Alman gazeteci Günter Wallraff, Çek kukla yönetmeni Jiri Barta, Sovyet yönetmen Constantin Lopouchanski davet edildi.

Belki çok şaşıracaksınız ama böyle bir işe kalkışırken hiç paramız yok. Nasıl başaracağımızı merak mı ediyorsunuz? Doğrusu biz de merak ediyoruz ve henüz bilmiyoruz. Ama biz işte böyleyiz, kalkışırız ve başarırız."

Belki de Kültür Ateşeleri hiç umutlu değildi. Umutlu olmamak için o denli çok neden vardı ki...

Bütün nedenler aşıldı ve Ankara Film Şenliği ikinci yılını tamamladı. Hiç bir yıldan para artmadığı, her yıl milyonlarca lira zarar edildiği için üçüncü şenlikte üçüncü kez sıfırdan başlanıyor. Peki bu zarar nasıl karşılanıyor? En başta Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle...

Kültür Bakanı Sayın **Namık Kemal Zeybek**, 1990 yılı Ankara Film Şenliği için de 100 milyon Türk Lirası yardım sözü

vermiş bulunuyor. Tek sorun Kültür Bakanlığının verdiği yardımların bürokrasiyi aşip Şenlik yönetiminin eline zamanında geçmemesi... Sözgelimi 1990 yardımı için Ocak ayı bekleniyor, yapılacak pek çok iş de bu parayı bekliyor.

Başka yardımlar da alınabilir. Birinci şenlik, "Soyut A.Ş.", ikinci şenlik, "Galatasaraylılar Vakfı'nın ekonomik destekleriyle yürütülebildi.

3. Ankara Film Şenliği 9-18 Mart 1990 günleri arasında yapılacak. Kızılırmak Sineması, şenlik yönetiminin nerdeyse işletmecisine danışmadan "bizim" diyebilecek rahatlığa ulaştığı salon.. Yani 1990 için elde bir... Metropol ve Kavaklıdere sinemalarıyla da ilişkiler sürüyor. Ayrıca, Alman, Fransız ve Türk - Amerikan Kültür derneklerinin salonları ile bu yıl katılacak olan Altındağ Belediyesi 100. Yıl Salonu, etkinliklerin sürdürüleceği yerler.

Etkinliklere gelince, her şeyden önce, Uzun Metrajlı Film Yarışması anımalı. Türk sinemasının desteklenmesini amaç edinmiş bir yarışma bu... 1990 Yılı yarışması, 1 Ocak 1989'dan son film teslim tarihi olan 5 Mart 1990'a değin çekilmiş ve 2. Ankara Film şenliğinde yarışmaya katılmamış filmler arasında yapılacak. Şenlik yönetiminden sağlanacak Başvuru formları en geç 1 Şubat 1990 günü Şenlik yazmanlığına ulaştırılmalı.

2. Ankara Film Şenliğinde verilmiş olan 10.000.000. Türk Liralık birincilik ödülü 1990 şenliği için artırılmaya çalışılıyor. Ödül miktarı, çalışmalar sonuçlandırıldığında ayrıca açıklanacak.

Bugüne değin izleyici karşısına çıkmamış Türk filmlerine 3. Ankara Film Şenliğinden başlanarak, simgesel de olsa bir destek verilmek isteniyor. Yarışmaya katılmak için koşulları uygun olmasa da bu filmlerin yetkili sahipleri 1 Şubat 1990 gününe değin Genel Sekreterliğe başvurursa, olanaklar elverdiğince, şenlik izlencesinde yer alabilecekler.

Türk Sinemasına Ankara Film Şenliğinden bir destek de kısa film dalında... özellikle yetişmekte olan genç sinema insanlarının ilgi duyabilecekleri alan, kısa film, 2. Ankara Film Şenliği'nden başlayarak, "8 mm"; "video-yapım"; "canlandırma" ve "16-35 mm" dallarına ayrılmış, amatörlerle profesyonellerin karşı karşıya getirilmeden, kendi içlerinde yarıştırılması amaçlanmıştır.

3. Ankara Film Şenliği'ne davet edilen Çekoslovak kukla filmleri yönetmeni **Jiri Barta** (üstte), Sovyet yönetmen **Constantin Lopouchanski**, "Müzedeki Ziyaret" filminin çekiminde. (altta)

3. Ankara Film Şenliğinde doğumunun 100. yılı nedeniyle **Fritz Lang** toplu gösterisi yapılacak.

Artık gelenekselleşmeye yüz tutmuş, Ankara Film Şenliği Karikatür Yarışması'nın konusu bu yıl "Sinema Seyircisi"dir. Önümüzdeki yıldan başlayarak yarışmanın uluslararası düzeye çıkarılması düşünülmektedir.

Türk ve Dünya Sinemasının çeşitli konularını içeren sergiler, açık oturumlar, söyleşiler de Ankara Film Şenliği'nin olağan etkinliklerinden sayılmaktadır.

Bütün yarışmalara ve etkinliklere ilişkin bilgi, başvuru ve haberleşme "Ankara Film Şenliği Yazmanlığı - Bilar A.Ş. P.K. 528 Kızılay - ANKARA / (Tel: 125 52 02 - 117 58 43 / Fax: 231 00 88 - 125 95 47 / Telex: 44378 AYMS Tr." yollarından biriyle sağlanabilir.

3. Ankara Film Şenliğinin yabancı konukları arasında Mannheim Film Şenliği Başkanı **Fee Vaillant** da bulunmaktadır. Bayan Vaillant hem Uzun metrajlı Film Yarışmasında Seçiciler Kurulu Başkanlığı yapacak hem de kendi getireceği, çeşitli yönetmenlerin ilk filmlerinden oluşan bir toplu gösteri sunacak.

Fritz Lang'ın doğumunun 100. yılı nedeniyle yapılacak olan toplu gösteri çerçevesinde, **Fee Vaillant**, yönetmene ilişkin kişisel anılarını da anlatacak.

1990 Şenliğinin Almanya'dan önemli bir konuğu, gizli film çekerek sinemaya bulaşmış, insan hakları savuncusu bir gazeteci: **Günter Wallraff**.

Şenlik'te yapılacak toplu gösteriler arasında, Luis Bunuel, Francesco Rosi filmleri var.

Kukla film yönetmeni **Jiri Barta** şenliğin çağrılıları arasında. Çekoslovak kukla sinemasının kurucusu sayılan **Jiri Trinka**'nın "Aslan Asker Şvayk" adlı filmi ile kendi son filmi getirecek olan Barta'nın Kukla sineması konusunda konuşma ve söyleşiler yapması bekleniyor.

Sovyetler Birliğinden kara ütopya yönetmeni **Constantin Lopouchanski**; şenliğin konuğu olacak. "Bir Ölünün Mektupları" ve 16. Uluslararası Moskova Film Şenliğinde ikincilik ödülü alan "Müzedeki Ziyaretçi" adlı filmlerini getiriyor.

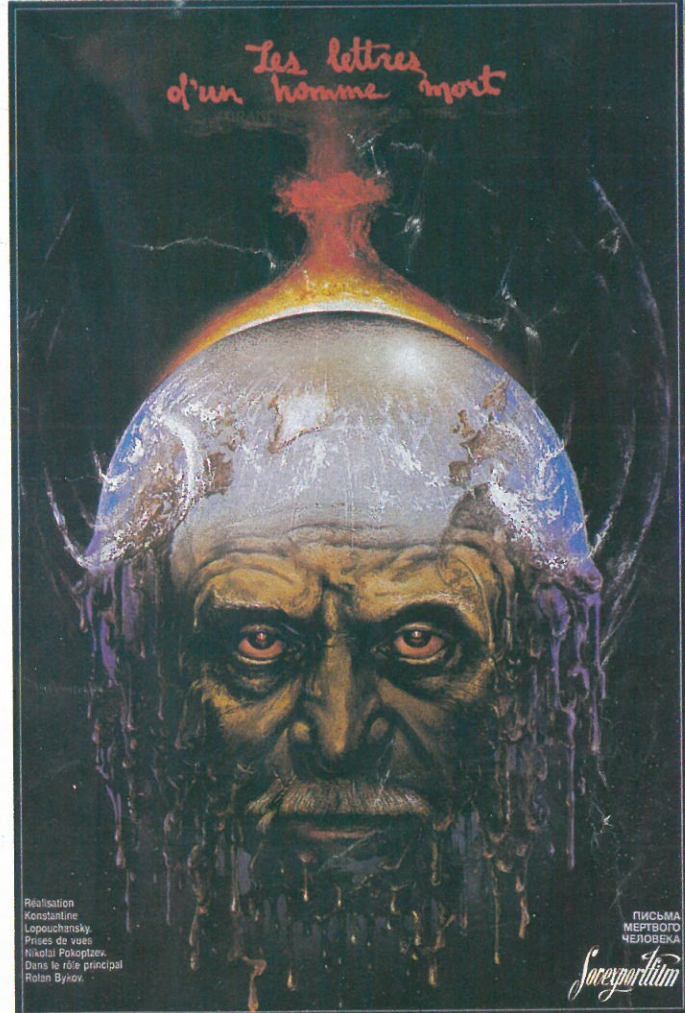
Bunlar dışında Sovyet sinemasından **Larissa Şepitko**'nun "Yükseliş'i", **Sergey Bodrov**'un 1989 Montreal Dünya Film Şenliği büyük ödülü sahibi "Özgürlük Cennettir'i", gösterilecek filmler arasında. Ostrovski'nin romanından **Rezanov**'un sinemaya uyarladığı "Amansız Roman" ve yine Rezanov'un perestrojka ve bürokrasi içinde bir sevi öyküsü anlattığı "Flüt İçin Unutulmuş Melodi" adlı filmlerinin ilgi çekeceği sanılıyor.

Ayrıca 1990 yılı Ankara Film şenliği'nde Macar, İngiliz, Polonya, Yunan ve Çin yapımı kırk kadar yabancı film Ankara'lı sinemasevere sunulacak.

Ülkemizin "genç" insanı Aziz Nesin'in Kültür Ateşelerini belki de şaşırtan konuşmasındaki "parasız" girişimin 1990 yılında Ankara'lılara ve sinema sanatına armağan edilen meyveleri...

Sonraki yıllarda mı? "Doğrusu biz de merak ediyoruz"

Ömer Tuncer/Ahmet Boyacıoğlu

Şenliğe konuk olarak katılacak Sovyetler Birliği'nden kara ütopya yönetmeni **Constantin Lopouchanski** nin "Bir Ölünün Mektupları" adlı filmi şenlikte gösterilecek.

Réalisation
Konstantine
Lopouchanski
Prises de vues
Nikolai Pokoptsev.
Dans le rôle principal
Rolan Bykov.

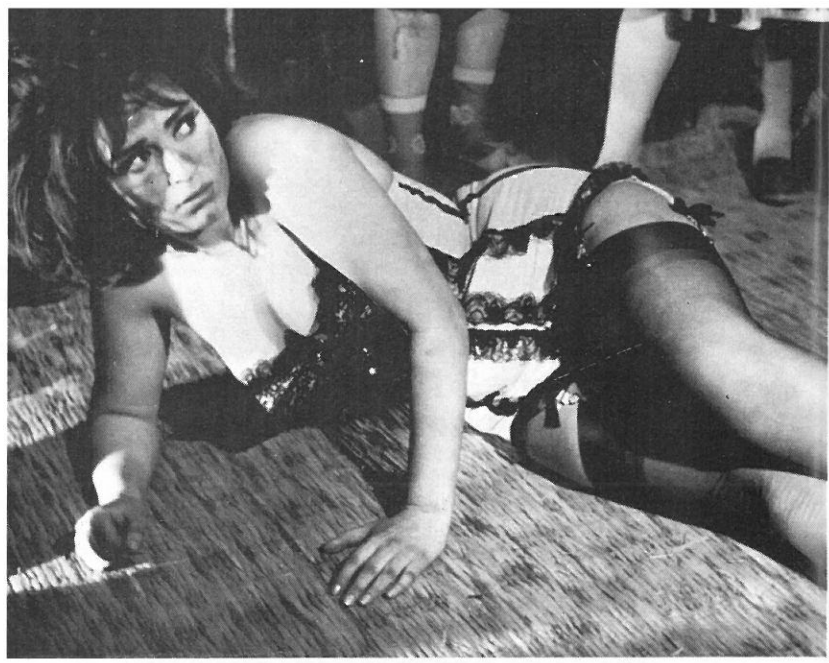
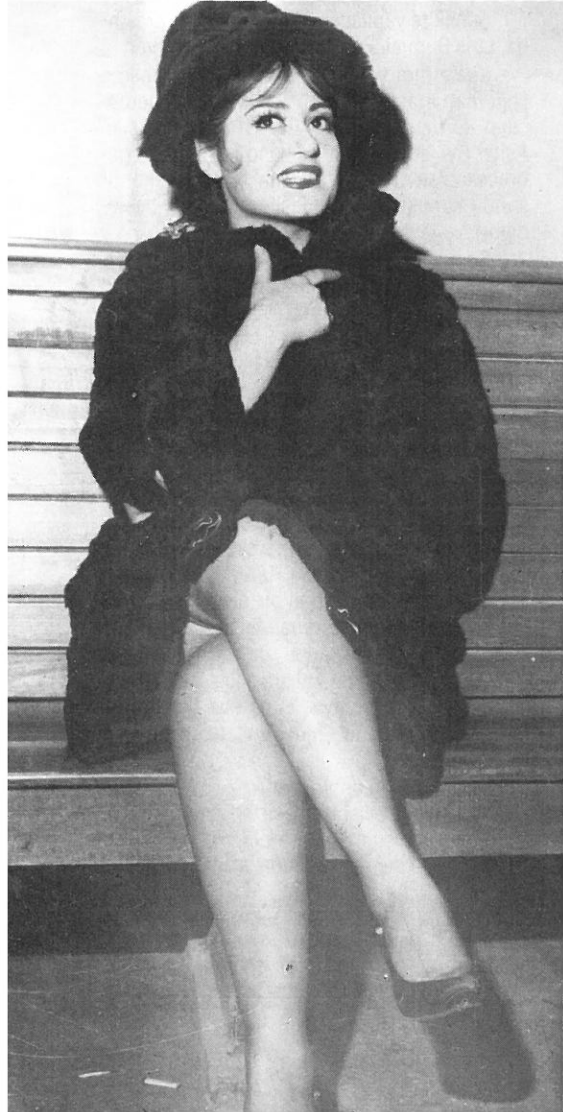
ПИСЬМА
МЕРТВЫХ
ЧЕЛОВЕКА

Sovexportfilm

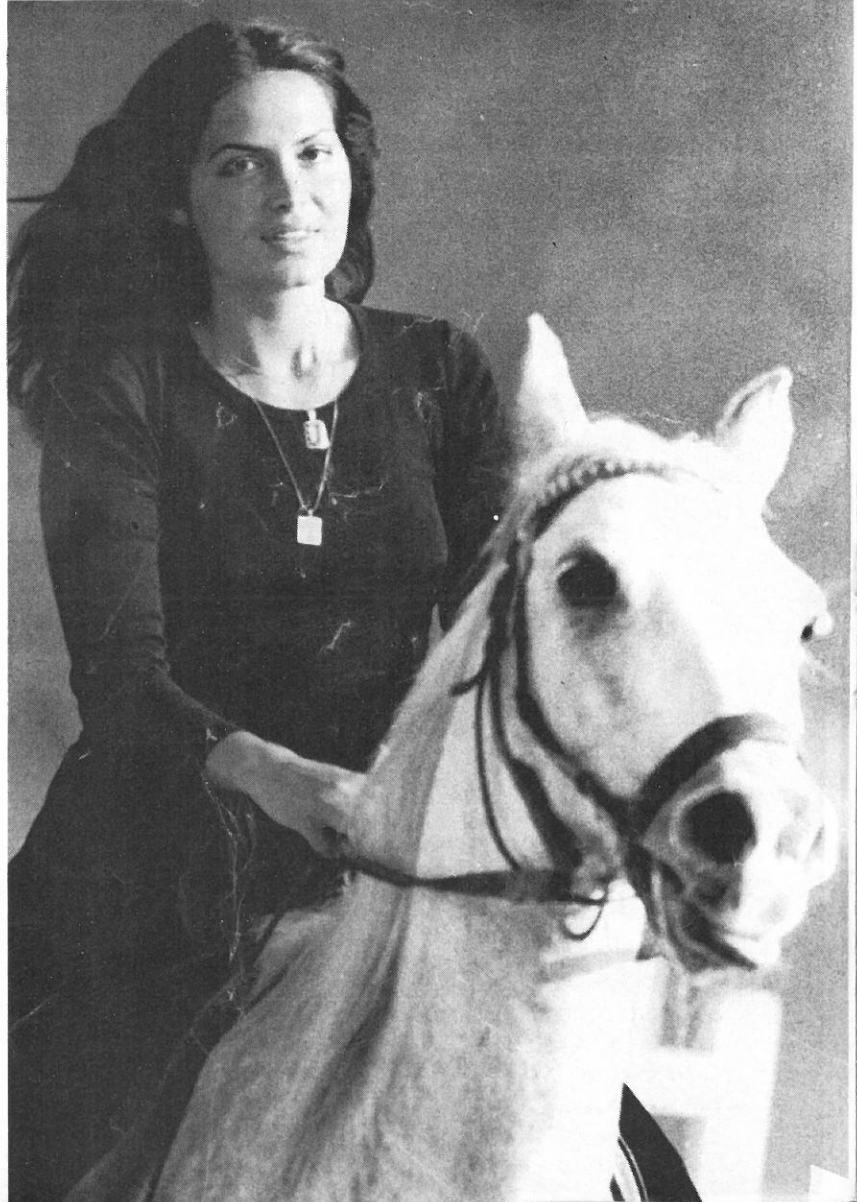
▲ 1959 ilk filmi "Köyde Bir Kız Sevdim" dönemi

▼ 1960'lar

▲ 1961 "Çapkın Kız"

▼ 1970'ler Cemo çekimleri sırasında

TÜRK SINEMASI'NIN 30 YILLIK STARI TÜRKAN ŞORAY

"Otuz yıldır sinemadaki yerimi korumamı; değişimlere ayak uydurmaya, kendimi yenilemeye ve daha iyi filmler yapma çabama borçluyum".

Söyleşi:

Hakan Sonok / Cumhuriyet Canbazoğlu

Fotoğraflar:

Harun Karakuş, Cengiz Cıva
Agâh Özgüç, Özel arşivi

1959 yılında, 15 yaşında başlayan sinema serüvenini 30 yıldır kesintisiz sürdüren, bu süre içinde sayısız filmlerde (300 ?) oynayıp, 1990'da da Türk Sineması'nda kadın star denince, ilk akla gelen isim olmayı başaran bir oyuncu Türkan Şoray.

Acı Hayat, Vesikalı Yarım, Hayallerim Aşkım ve Sen filmleriyle üç Altın Portakal Ödülü alan Türkan Şoray sorularımızı yanıtladı.

● Sinemaya nasıl adım attınız?

● Kapalı bir çevrede büyüdüğümünden film çevirmeye başlamadan önce hiç film seyretmedim. Okulda bazı filmlerden söz edildiğini duyardım. 1960'da tesadüfen ve sadece para kazanmak için film çevirmeye başladım. Sinema benim seçimim değildi. Bir yıl sonra meşhur yani star oldum. Sinemaya girdiğimde yapımcı Hürrem Erman benim için "Bu kızdan iyi oyuncu olmaz" demişti. Ne yaşam tecrübem, ne de sinema eğitimim vardı. El yordamıyla yol aldım. Uzun yıllar senaryoları okumadan

film tekliflerini kabul ettim. Sadece film çevirmiş olmak için film çevirdim. İlk yıllarımda sinemanın ne olduğunu bilmiyordum. Film çevirdikçe öğrendim. Mesleğimin ne kadar önemli olduğunu anlamaya başladım. Her geçen gün sinemaya daha fazla bağlandım.

● Yerinizi otuz yıldır korumayı nasıl başardınız?

● Bir sinema oyuncusunun yaşamında sadece meslek aşkına yer var. Örneğin diğer büyük aşklar mesleğin ihmaline yol açabilir. Sinemanın di-

▲ Meleklerin İntikamı, 1970'ler...

▲ Türkan Şoray arkadaşlarımız Cumhur Canbazoglu ve Hakan Sorok'un sorularını yanıtlarken...

ğer büyük aşklara tahammülü yoktur. Yaşamım boyunca sadece mesleğimi düşünmeye, mesleğimden başka hiçbir şey düşünmemeye çalıştım. Yaşamımı tamamen sinema doldurdu. Yağmur'un doğumuna kadar herşeyim sinemayla başlayıp sinemayla bitiyordu. Şimdi kızıma ve mesleğime karşı duyduğum sevgi ve tutku bir arada yürüyor. Otuz yıldır sinemadaki yerimi korumamı değiştirmeye ayak uydurmaya, kendimi yenilemeye ve daha iyi filmler yapmaya çalışmama borçluyum. Bütün bunlar kadar önemlisi seyirciyle çok güzel bir diyalog içerisine girdim. Yaşamım boyunca bana en büyük mutluluğu bu diyalog verdi. Beni bu diyalog yaşattı.

● Sinemadaki ilk yıllarınızda bu mesleği doruktaki yerinizi koruyarak en az otuz yıl sürdürebileceğinizi düşünmüş müydünüz?

● Düşünmemiştim. Çünkü yıllar önce bir oyuncuda sadece fiziki özellikler aranıyordu. Bugünse seyirci filme ve oyuncunun oyun gücüne bakıyor.

● Film çevirmeye başladığınız dönemden bugüne kadar Türk sinema sektörünün bir panoramasını çizer misiniz?

● O dönemde salonlar seyirciyle dolup dolup boşalıyordu. Ama bugün olduğu gibi yaşam şartları çok ağırdı. Yapımcının sermayesi yoktu ve bunun için de bölge işletmecileriyle göbek bağı içerisindeydi. Filmler ve konular istisnalar hariç birbirinin benzeriydi. Ama halk bu filmlerden henüz bıkmamıştı. Bıkkınlık göstermemişti. Çevirdiğimiz filmlerde masal dünyaları çiziliyordu. Biz de hayatta karşılığı olmayan tipleri canlandırınıyorduk.

Yinede ilk üçünü **Metin Erksan**'in yönettiği **Susuz Yaz**, **Acı Hayat**, **Yılanların Öcü** ve **Otobüs Yolları** gibi nitelikli filmler yapılabiliyordu. Rol aldığım **Acı Hayat**'ın ne denli önemli bir film olduğunu anlamam için çok uzun yılların geçmesi gerekti. **Susuz Yaz**'da rol almayı kabul etmediğim için çok ama çok pişman oldum.

Lütfi Akad'in yönetiminde çalışabilmek için yapımcıları zorladım. "Ana" böyle ortaya çıktı.

Yılmaz Güney'in "Umut"u beni çok heyecanlandırmıştı.

Örneğin, **Feyzi Tuna**'nın "Seni Kalbime Gömdüm"ünün en uzun ve en önemli planı onbeş metre filmle çekilme "mucize" sine sahne oldu.

● Ya bugünün panoraması?

Yabancı sermayeli film işletmecileri Türk sinema pazarını işgal etmiş durumdadır. Türk sineması ölüm-kalım savaşı vermektedir. Devlet sinemaya dün olduğu gibi bugün de gereken önemi vermiyor. Haklarımız bile çok görülüyor. Sinemamızın yok olmasına seyirci kalınıyor. Devletin çıkara-

çağı yasayla Türk Sinemasını korumasını bekliyoruz. Biliyorsunuz yıllardır devamlı devlete çağrı yapıyoruz. Bu çağrılardan hiçbir sonuç alamadık. En son Ağustos 1989'da Kültür Bakanı Sayın Namık Kemal Zeybek yine sözler ve vaatler verdi. Bir sonuç çıkmadı.

TRT Genel Müdürü'nde aynı toplantıda her tarafa çekilebilecek sözler ederek Türk Filmcilerinin umudunu kırmıştı?

Evet, TRT'de sinemaya hiçbir zaman destek olmuyor. Oysa birçok yabancı ülkede TV- Sinema ilişkileri çok güzel ürünlerin ortaya çıkmasını sağlıyor. Cem Duna döneminde TRT Türk sinemasıyla birlikte ortak filmler yapmaya karar verdi.

Çok sevindik. Aradan epey zaman geçti. Hiçbir şey yapılmadı.

● **Yabancı ülkelerde TV finanse ettiği sinema filminin yönetmenini özgür bırakıyor. Ama bizde?**

● Kendi yönlendirmeye kalkacak. bunu isteyecek. O da bir tehlike. Yönetmen hiç bir zaman özgür olamayacak.

● **Yabancı sermayeli Warner Bros Türkiye Genel Müdürü Türk sinemasına katkıları olacağını çeşitli dönemlerde açıkladı?**

● Bugüne kadar Türk sinemasına bir katkıları olmadı. Bundan sonra da olacağına inanmıyorum. Umarım beni yanıltırlar.

● **Önümüzdeki aylarda çevireceğiniz ya da yöneteceğiniz filmleri öğrenebilir miyiz?**

● Aile Planlaması Vakfı için çevireceğim filmi Atif Yılmaz yönetiyor. Baş rolleri Tarık Akan'la paylaşıyoruz. Bu filmde ben de ücret almayaacağım. Bu filmi yaparak bu konuda toplumumuzun eğitilmesine bir katkı olursa bundan büyük mutluluk duyacağız. Bu filmde toplumumuzda yaygın olan erkek çocuk işteği işleniyor. Biz önemli olanın çocuğun cinsiyeti değil, onu iyi yetiştirmek olduğunu ve insanlarımızın bakabileceği, iyi yetiştirebileceği kadar çocuk sahibi olmasının altını çiziyoruz. Hepimiz böyle bir görevi yerine getirmenin huzur ve mutluluğu içindeyiz.

Sırada "Bez Bebek" adlı filminden tanıdığım ve yönetmen olarak çok beğendiğim Engin Ayça'nın "Udi" adlı senaryosu var.

Çok sevdiğim ve hayranlık duyduğum Selim İleri'nin "Asker Mektubu" adlı senaryosu beni çok etkiledi.

Kitaplarını çok beğendiğim yazar Erendüz Atasü'nün iki hikâyesini de yönetmen olarak filme almak istiyorum. Yönetmenliğini üstleneceğim

bu beşinci filmde rol almayacağım.

● **Atif Yılmaz'la bir TV dizisinde, Erdem Kırıl'la da bir sinema filminde çalışacaksınız?**

● Atif Yılmaz'ın çekeceği dizi "Safiye'nin Kızın Adı" daha önce oynadığım bir rolün benzeriydi. Erdem Kırıl'la da istediğim gibi bir proje bulamadım.

● **Ferkan Film'e çevireceğiniz film niçin kaldı?**

● Bir kere mevsim geçti. İki, senaryosu üzerinde biraz daha çalışmak gerekecekti. Üçüncüsü kızım Yağmur'da nedenlerden biriydi. Şu sıralar annelik ve meslek sevgisi arasında bocalıyorum. Aile Planlaması Vakfı'nın filmi için onu bırakıp gitmek beni çok düşündürüyor. Son iki yıldır birbirimizden hiç ayrılmadık, benden bir gün ayrılınca hasta oluyor.

● **Sinemada gösterilme garantisi olmayan sinema filminde rol almıyorsunuz?**

● Bu tür filmlerde oynamayı kabul etmek istemiyorum.

● **Rute Estet Şirketi sinemamıza taze para getirdi?**

● Sinemamızdaki en büyük eksiklik sermaye eksikliğidir. Cengiz Ergun çok güzel projeler üreten çok iyi bir yapımcıdır. Büyük sermayenin sinemamıza girmesinin sayısız yararı var.

● **Star sisteminin bugün dünya üzerinde, Meryl Streep'le birlikte son temsilcilerinden birisiniz. Hollywood filmlerinde Meryl dışındaki kadın oyuncular erkeğin yanında çeşni, ikinci sınıf malzeme ya da erkeğin koruyacağı kişi olarak kullanılıyor. İstisnalar hariç kadın star dünyada kalmadı. Kadın üzerine çeyrilen filmde... Sizin ve Streep'in oynadığı filmlerdeyse neredeyse tam tersi oluyor?**

● Ben hiç de öyle sizin gibi düşünmüyorum. Benim rol aldığım filmlerde rolleri erkek oyuncuyla çok eşit bölünmüş olarak görüyorum, yukarıda bana sorduğunuz soruyu seyircilere sorun. Onlar yanıtlasın. Bence çe-

"Acı Hayat'ın ne denli önemli bir film olduğunu anlamam için çok uzun yılların geçmesi gerekti".

virdiğim filmlerde rol alan oyuncuların hepsi çok değerli.

● **Hayallerim, Aşkım ve Sen** ve **"Ada"**, Ulusal yönleri olmayan, bir Avrupalı'nın da çekebileceği filmler. Filmlerimiz sizce neden yabancı ülkelere satılmıyor?

● Birçok nedeni var. Teknik yetersizliklerden ve tanıtımı/pazarlaması yapılamadığından, pazarlaması yapılamadığından. Tanıtım ve pazarlama için yıllarca hiç çaba sarfedilmemiş. Yıllarca bulduğumuzla yetinmişiz.

● **Yönetmenliğe nasıl başladınız?**

● Yönetmenlerimizden çok şey öğrendim. Ama yönetmenliğe başlama ya tek başıma karar vermedim. Buna cesaret edemedim. O da benim seçimimle olmadı. Bu konuda yüreklendirildim. Benim önerdiğim bir hikaye vardı. "En iyi siz çekersiniz" dediler.

Yönetmenliğini yaptığım dört filmde aynı zamanda oynadım. Yönetmenliği çok seviyorum. bir filmi sadece yönetmek büyük bir iddia gibi geliyordu. Ancak dört filmde de çok zor günler yaşadım. Hem oynamanın, hem de yönetmenin benim için doğru olmadığına inanmaya başladım. Bence, hem yönetmenlikten, hem oyunculuktan kaybediliyor. Bunu Türkiye'de başarabilen tek kişi **Yılmaz Güney**'di.

● **Filmin hem yönetmeni hem de baş oyuncusuysanız yönetmen olarak kafanızdaki sahneleri uzun uzun baş oyuncuya anlatmaktan kurtulursunuz.**

● O avantajı var. Fakat denetim kaybı oluyor. Kameranın önüne geçince filmin tümünü görmek çok zor oluyor. Kameranın önüne geçince dünya bölünüyor.

Benim yönetmenliğini yaptığım filmlerde benim oyunum değil, karşımdaki oyuncu daha başarılı oluyordu.

● **Otobiyografinizi yazmayı düşünüyor musunuz?**

● Baştan günlük tutmadığıma şimdi çok pişmanım. Ama hatırladığım ka-

▲ **Cemo'da Fikret Hakan'la**

darıyla geçmişte yaşadıklarımı yazmak istiyorum.

● **Politikaya atılmayı hiç düşündünüz mü?**

● Şu an düşünmüyorum. Ama zaman zaman teklifler geldi.

● **Sahneye çıkacak mısınız?**

● **Hakan** bey, sahneye çıkmak konusunda eskisi kadar katı düşünmediğimi size **"Rumuz Goncağül"**ün setinde söylemiştim. Ama aynı soruya bugün sorduğunuzda cevabım "Herhalde çıkmayı düşünmüyorum" olacak. Müziği de, şarkı söylemeyi de çok seviyorum. Sesimin iyi olduğu söyleniyor. Sesimi nasıl değerlendireceğimi uzun süre düşündüm. Plak doldurmayı ya da hayır kurumları yararına halk konseri vermeyi düşünmedim değil. Ama sahneye çıkmayı, film çalışmalarına ayırdığım zamanı tehdit etmemesi için hep ertelemiştim.

● **Bir filme başlamadan önce nasıl bir karakter çalışması yapıyorsunuz?**

● Canlandıracağım karaktere benzer kişilerin tavır, jest, hareket ve giysilerini gözlemliyorum. Çevrelerini tanımaya çalışıyorum. Örneğin bir fil-

minde bir hayat kadını canlandıracaktım. Onun için iki gece sabahlara kadar gece kulüplerini dolaştım.

● **"Ölü bir Deniz"den dolayı ücret almamışsınız?**

● Yorum yok.

● **"Ölü Bir Deniz" in çekimleri sonrasında magazin basınında çıkan yazılar sizi üzmüş.**

● Olayın magazin basınında çarpıtılmasından dolayı çok rahatsız oldum. Filmle ilgili haberleri ve fotoğrafları sanki bizim özel yaşamımızmış gibi verdiler. Bu çok üzücü oluyor. Çeşitli yerlerde o kadar çok haber çıktı ki bunlar beni epey yıprattı.

İyi ki romandaki benim ölçülerimi aşan, çok aşırı sahneler filmde yok.

Burada şunu söylemek istiyorum, seyirci magazin basınına çok aştı.

"Ölü Bir Deniz" kısa sürede çekildi. Uzun bir ön çalışması olmadı. Karakteri, rolü çok iyi tanımadan, çok iyi bilmeden, ona ısınmadan filme başladım. Kostümlerimi yarım gün içinde apar topar hazırladım. **"Ölü Bir Deniz" Antalya Film Festivali'ne** yetiştirilmeye çalışıldı ve yetiştirildi de. **"Ölü Bir Deniz"** çok aceleyle geldi.

Bazı rollerimi çok severek oynuyorum. Çok heyecan duyuyorum. Bu filmdeki rolü sevmeye çalıştım. Yani beni çok heyecanlandırmadı. Başarılı olmak için gayret sarf ettim bu filmde...

"Yılmaz Güney'in Umut'u beni çok heyecanlandırmıştı".

DOKTOR NO'DAN ÖLDÜRME İZİNİNE JAMES BOND EMRİNİZDE

Derleyen: *Cumhur Canbazoğlu*

BONDLAR

1.83 cm boyunda, 76 kilo ağırlığındaki James Bond çok iyi tabanca ve bıçak kullanan, boksta ve judoda uzman, İngilizce'den başka Fransızca ve Almanca konuşan 007 numaralı bir ajan. 27 yıl boyunca beyazperdede bu kahramanı canlandıran dört oyuncu arasında en başarılısı **Sean Connery** seçildi. Uzun boyu ve iri cüssesiyle **Connery** hem smokinli, hem de mayolu görüntüsüyle kadınların akıllarını başlarından almayı başarıyordu. 1962'de çekilen **Dr. No**'dan başka yedi Bond filminde daha rol alan İngiliz oyuncu son 007 filmi **İnsan Gibi Yaşad**'a (1983) 10 kilo fazlası ve seyrekleşmiş saçlarıyla "**olgun**" bir ajani

JAMES BOND'un yaratıcısı : IAN FLEMING

1929 - 33 arasında Moskova'da gazetecilik yaptı. 1939'da İngiliz Gizli Servisi'yle ilişki kurdu. Bu ilişki "**Casino Royal**" adlı romanını (1953) yazmasına neden olan bilgileri edinmesini sağladı. James Bond karakterini ilk kez "**Casino Royal**"de yarattı. "**Casino Royal**" dahil toplam oniki Bond romanı yazdı. **Casino Royal**'in filminde "**Sir James**"i **David Niven** canlandırmıştı. Bugüne kadar çevrilen Bond filmlerinden "**Rusya'dan Sevgilerle**"nin bir bölümü Türkiye'de çekildi.

Fleming, 2. Dünya Savaşı sırasında İngiliz Deniz Kuvvetleri İstihbarat Servisi'nde yüksek düzeyde görev aldı. Savaş sonrasında Londra'da yayımlanan **Sunday Times**'in Dış Haberler Müdürü oldu. James Bond'u Jamaica'daki yazlık evi **Golden Eye**'da yarattı. 1964 yılında 56 yaşında, dizinin 3. filmi **Altınparmak**'ı tamamladıktan sonra öldü. Ölümünden sonra 14 Bond filmi daha yapıldı.

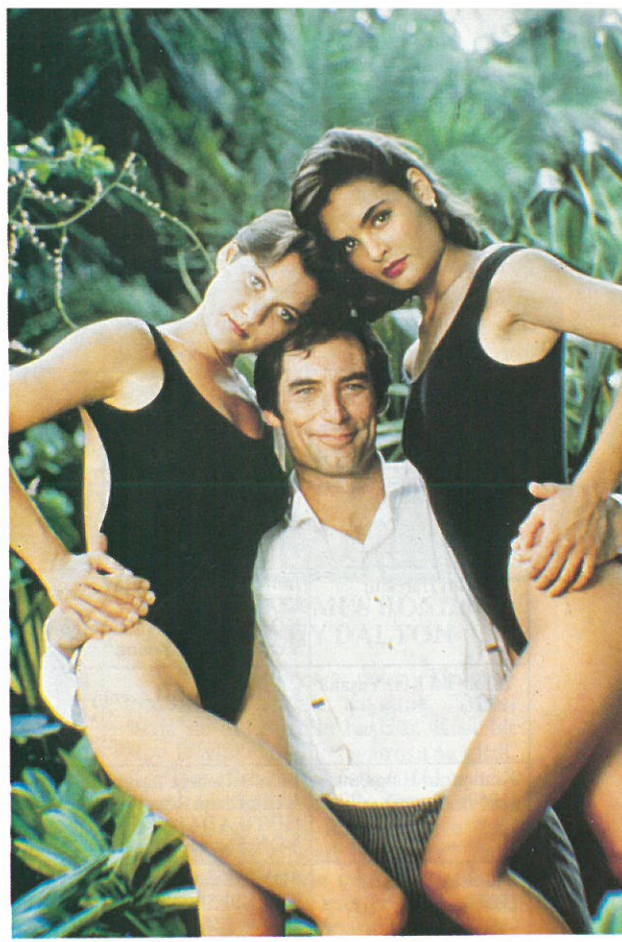
oynamıştı. **Sean Connery** bir süre 007 serisine ara verince hemen Avustralyalı **George Lazemby** Bond rolüne seçilerek **Kraliçenin Hizmetinde** (1969) adlı filmde oynatıldı. **Lazemby** hantal ve çekiciydi, çabuk unutuldu. Daha sonra **Roger Moore** devri başladı. **Moore**, **Sean Connery** kadar çekici ve erkeksi olmasa da sempatik ve esprili oyunuyla bu açıklarını kapattı. **Roger Moore** 12 yılda 6 Bond filminde oynadı. Dördüncü ve şimdilik son Bond olan **Timothy Dalton** daha inanılır bir tip yaratı. Tiyatro oyuncusu olan **Dalton** Hamlet'den Bond'a atarken bir hayli zorluk çekti.

BOND KIZLARI

En güzel ve çekici kızları **Sean Connery** kaptı. Yedi filmde **Ursula Andress**, **Daniela Bianchi**, **Honor Blackman**, **Claudia Auger**, **Mie Hama**, **Jill St. John**, **Kim Basinger** ve **Barbara Carrera**'ya aşık olmak "**zorunda**" kalmıştı. **Roger**, **Jane Seymour**, **Britt Ekland**, **Barbara Bach**, **Lois Chiles**, **Carole Bouquet**, **Maud Adams** ve **Grace Jones** gibi gizemli kadınlarla beraber oldu. **Timothy Dalton** ise **Maryam D'Abo** ve **Talisa Soeto**'yu seçti.

VE FİLMLER

Bond filmlerinde şimdiye kadar 4 Bond, pek çok Bond kızı ve kötü adam değişti ama formül hep aynı kaldı. Öykü hiçbirinde çok önemli değildir. Seyirci hep bilinen öğelerin tekrarını bekler. Her zaman güzel kızlar bulunur. Gerçi bu kızlar 60'larda sadece dekoratifken 80'lerde daha yetenekli ve aktif hale geldiler ama şaşmaz bir şekilde Bond'u seksi ve dayanılmaz bulurlar. Mekan hep ekzotik ve değişiktir. Latin Amerika, Fas, Okyanus Adaları. Kötü adamların amaçları da pek değişmez; Dünyayı ele geçirmek. Soğuk savaş döneminde anti-Sovyetik ve anti-komünist tutumu da eklemek

gerekir. Yumuşama dönemiyle düşman da değişmekte. Son Bond'da kötü adam uyuşturucu tekelinin başı. Bond'un silahlarına, alet edevatına da değinmeden olmaz. Sıkıştığı zaman onu kurtaran, teknik harika, portatif, heryere girebilen, istediği kadar büyüye-bilen, oraya buraya adapte olan bir aleti her zaman vardır. Tabii birde arabaları. Sürekli teknik yenilikler izlenir. Lazer bulunuşundan hemen sonra ilk kez **Goldfinger** Altınparmak filminde kullanılmıştır. Bond filmlerinin asıl eğlendirici öğesi de bunlardır. Ve sadece eğlendirirler. Kendileri de itiraf etmiyor mu?

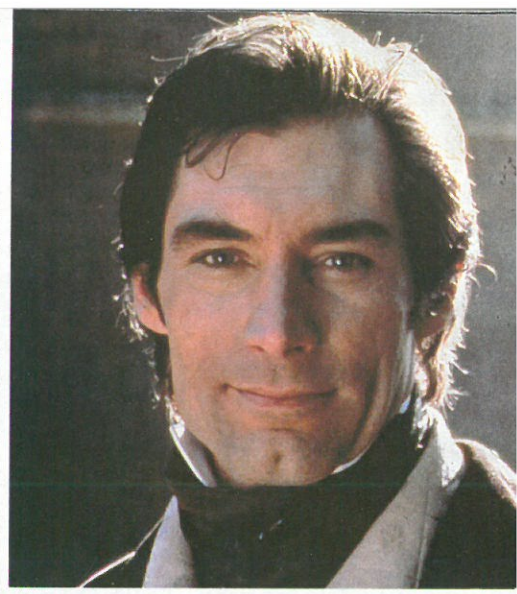
Sadece gözleriniz için...

TEHLİKEYLE GEÇEN 27 YIL

FİLM	OYUNCULAR	BOND'UN DÜŞMANLARI	DÜŞMANLARIN HEDEFİ
Dr. No (1962)	BOND: Sean Connery KIZI: Ursula Andress KÖTÜ ADAM: Joseph Wiseman YÖN: Terence Young	Dr.No/Spectra örgütü	Amerikalıların Ay'a gönderdiği uzay aracını yö-rüngesinden çıkartmak
Rusya'dan Sevgilerle (1963)	BOND: Sean Connery KIZI: Lotte Lenya KÖTÜ ADAM: Robert Shaw YÖN: Terence Young	Blofed / Spectra örgütü, Red Grant, Rosa Klebb	"Lektor"u Rusya'ya ka-çırmak ve Bond'u öldür-mek
Altınparmak (1964)	BOND: Sean Connery KIZI: Honor Blackman KÖTÜ ADAM: Gert Frobe YÖN: Guy Hamilton	Auric Goldfinger, Red China	Fort Knox altınına çal-mak
Yıldırım Harekâtı (1965)	BOND: Sean Connery KIZI: Claudia Auger KÖTÜ ADAM: Adolfo Celi YÖN: Terence Young	Blofeld / Spectra örgütü, Emilio Largo	ABD ve İngiltere'yi nü-kleer terörle tehdit etmek
Yalnız İki Kere Yaşanır (1967)	BOND: George Lazenby	Blofed / Spectra örgütü	ABD ile Sovyetler'i bir-birine düşürüp 3. Dünya Savaşı çıkartmak
Kraliçe'nin Hizmetinde (1969)	BOND: George Lazenby KIZI: Diana Rigg KÖTÜ ADAM: Telly Savalas YÖN: Peter Hunt	Blofeld / Spectra örgütü	İngiltere'ye veba mikrobi bulaştırmak
Ölümsüz Elmaslar (1971)	BOND: Sean Connery KIZI: Jill St. John KÖTÜ ADAM: Charles Gray YÖN: Guy Hamilton	Blofeld / Spectra örgütü	Dünyadaki nükleer silah-ları harekete geçirebile-cek bir uydu.
Yaşa ve Öldür (1973)	BOND: Roger Moore KIZI: Jane Seymour KÖTÜ ADAM: Yaphet Kotto YÖN: Guy Hamilton	Kananga (Mr. Big), Self	Uyuşturucuyla ABD'yi ele geçirmek.
Altın Tabancalı Adam (1974)	BOND: Roger Moore KIZI: Britt Ekland KÖTÜ ADAM: Christopher Lee YÖN: Guy Hamilton	Scaramange, Red China	Güneş enerjisiyle dünya-ya hakim olma.
Beni Seven Casus (1977)	BOND: Roger Moore KIZI: Barbara Bach KÖTÜ ADAM: Gurt Jurgens YÖN: Lewis Gilbert	Karl Stromberg	New York ve Moskova'yı yıkmak ve denizaltında bir dünya kurmak.
Ay Harekâtı (1979)	BOND: Roger Moore KIZI: Michael Lonsdale KÖTÜ ADAM: Richard Kiel YÖN: Lewis Gilbert	Hugo Drax	İnsanlığı yok etmek
Senin Gözlerin İçin (1981)	BOND: Roger Moore KIZI: Carole Bouquet YÖN: John Glen	Kristatos (Sovyet)	Deniz kazasında batan ATAC'ı su yüzüne çıkart-mak.
Ahtapot (1983)	BOND: Roger Moore KIZI: Maud Adams KÖTÜ ADAM: Louis Jordan YÖN: John Glen	Kemal Han, General Oslov	Atom bombasıyla bir NATO üssünü tahrip et-mek.
İnsan Gibi Yaşa (1983)	BOND: Sean Connery KIZI: Kim Basinger KÖTÜ ADAM: Klaus Maira Brandaver YÖN: Irvin Kershner	Emilio Largo, Fatima	Büyük güçlere nükleer santaj
Keskin Nişancı (1985)	BOND: Roger Moore KIZI: Tanya Roberts KÖTÜ ADAM: Christopher Walken YÖN: John Glen	Max Zorn	Elektronik pazarında te-kelleştirmek.
Tehlikeli Bölge (1987)	BOND: Timothy Dalton KIZI: Maryan D'Abo KÖTÜ ADAM: - YÖN: John Glen	General Georgy Koskov General Brad Whitaker	Sovyetler'e silah satıp geriye afyon almak.
Öldürme İzni (1988)	BOND: Timothy Dalton KIZI: Larey Lowell KÖTÜ ADAM: Robert Davi YÖN: John Glen	Mister Sanchez	Dünya uyuşturucu ticare-tini yönetmek.

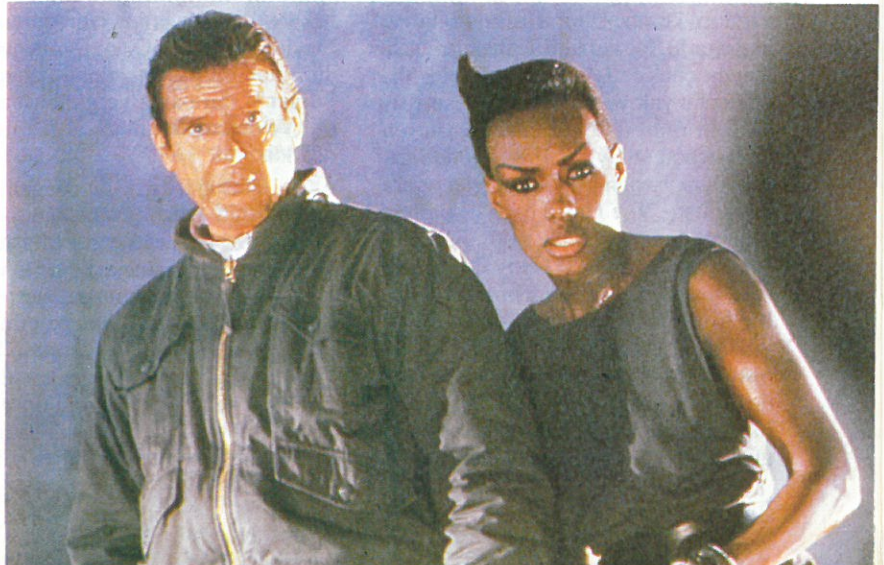
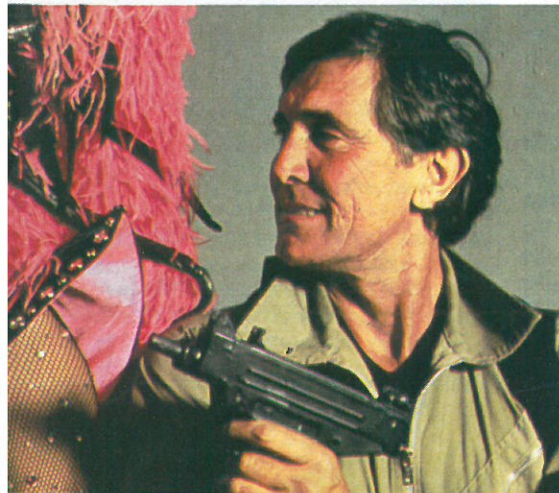
En Yeni JAMES BOND: TIMOTHY DALTON

1944'de dünyaya gelen Timothy Dalton oyunculuk hayatına "Macbeth"de aldığı rolle başladı. Kısa bir süre Devlet Gençlik Tiyatrosu'na girdi. Kraliyet Drama Sanatları Akademisi'nde öğrenim yaptı. Profesyonel olarak sahneye "2. Richard" ve "As You Like It - Nasıl İsterseniz" adlı oyunlardaki rollerle çıktı. Daha sonra birçok klasik sahne eserlerinde baş rolü üstlendi. Kamera karşısına ilk kez Peter O'Toole ve Katherine Hepburn'la birlikte çevirdiği "Lion in Winter - Kış Aslanı" (1968) adlı filmdeki genç Fransa Kralı rolüyle çıktı.

Filmleri:

1968 Lion in Winter Yön : Anthony Harvey, -1970 Cromwell Yön: John Hughes, -1970 Wuthering Heights Yön : Robert Fuest, -1975 Permission to Kill Yön : Cyril Frankel - 1978 Sextette Yön : Ken Hughes, - 1979 Agatha Yön: Michael Apted, 1980 Flash Gordon Yön : Mike Hodges, - 1981 Chanel Solitaire Yön : George Kaczender, -1985 The Doctor and the Devil Yön: Freddie Francis, 1987 Brenda Starr Yön : Robert Ellis Miller -1987 The Living Daylights Yön: John Glen, -1987 License to Kill Yön : John Glen ...

Son Bond alet edavatı ile Lanyl (üstte) ilk Bond Sean Connery 1963 "Goldfinger" (solda) en az Bond George Lazenby 1967. "Never too Young to Die (sol altta) ve en espirili Bond Roger Moore Grace Jones ile 1983 "Octopussy" (altta) (Fotoğraflar: Sipa Press)

**Flashdance,
Tehlikeli
İlişkiler**
filmlerinin
yönetmeni
Adrian Lyne
9 1/2 Hafta
filmiyle
tartışmalara ve
eleştirilere
neden oldu.

OLMAYACAK BİR AŞK ÖYKÜSÜ

9 1/2 HAFTA

KİMLİK

Yönetmen: Adrian Lyne
Yapımcı: Antony Rufus Isaacs,
Zalman King
Senaryo: Patricia Knop, Zalman
King, Sarah Kernochan
Eser: Elizabeth McNeill
Oyuncular: Kim Basinger, Mickey
Rourke, Margaret Whitton
Yapım Yılı: 1985

"İlk kez yattığımızda ellerimi basımın arkasında bir araya getirip çarşafa bastırıldı. Bu hoşuma gitti.

Elizabeth Mc Neill, 1978'de yayınlanan, birinci şahıs ağzından ve bir yerde otobiyografik tonda yazılmış uzun öyküsüne **9 1/2 Hafta**'ya böyle başlıyordu. Ne var ki Elizabeth adı takmaydı, çünkü **9 1/2 Hafta**'nın geçmişi dokunanı yakıyordu. Konu öylesine sıcaktı ki filmi ilk önce çekmek isteyen Hollywood stüdyosu 1984 yılında çalışmalarına başlamasından 3 gün sonra bırakmıştı. **9 1/2 Hafta** daha çekimlere başlamadan olay haline geldi. F. X. Feeney **Los Angeles Weekly**'de "Amerika'nın cinsellik konusunda büyük bir filme ihtiyacı var. Amerika 80'li yıllarda güçlüydü, başkalarının canına okudu, Nikaragua'ya Kırbacı öptürdü. Yıllar önce barış ve kadın hareketine angaje olanlar şimdi, güç, para ve seksin hayatlarında na-

sıl bir rol oynayacağını, aşk ve seksin saldırganlıktan-bireysel olarak açığa vuran bir saldırganlıktan-ne ölçüde ayrılışmış olduğunu bilmek istiyor." diyordu.

Bitirilen filmin resmen gösterime girmesi bir süre ertelenmişti.

FİLMİN KONUSU

9 1/2 Hafta bir tutkunun öyküsünü anlatıyor. Elizabeth bir sanat galerisinde çalışmaktadır. Yeni boşanmış, otuzlarının başında, biraz çekingen bir genç kadındır. Bir gün New York'da bir şarküteri de John'la karşılaşır. Kendisine tebessüm eden, çok klasik giyimli 30 yaşlarındaki bu adama uzunca bir süre bakar. Onu bir yerden tanıdığını sandığı için geri döner. O an, filmin ana akış düzenini oluşturur; çünkü, diğer kişi "**diğer**" durmakta ve gülümsemektedir. Ve ondan kurtulmak artık mümkün değildir.

Berberer geçirilen bu ilk günün sonu ilişkinin nereye varacağını ortaya koyar. Elizabeth evine gitmek istemektedir. John kendisine eşlik eder ve eve geldiklerinde soyunmasını ister. Elizabeth kala kalmıştır. John gözlerini bağlatıp bağlatmayacağını sorar. Kadın "**İstemem ne olur?** diye karşılık verir. John, kadına birkaç saat önce hediye ettiği şalı alır, ve gözlerini bağlarken de "**Korkuyor musun?**" diye sorar.

"Evet"

"Bu seni tahrik ediyor mu?"

"Evet"

Mc Neill'in romanında **9 1/2 Hafta** lık seks çılgınlıkları kadının ruhsal bunalımıyla sonuçlanır. Film de ise, senarist "**sınırsız sefahati**" ders alınacak bir şey olarak gösteriyor. Elizabeth, Hollywood versiyonunda bu sadomazohist ilişkiden çok geç olmadan kurtuluyor.

Filmin yönetmeni **Adrian Lyne**'in hayalindeki oyuncular (ilk önce **Sam Shepard** ve **Jacqueline Bisset** düşünülmüştü.) **Kim Basinger** ve **Mickey Rourke** için herşeyden önce gerçekçi olma önem taşıyor. Özellikle ilk başrolünü oynayan **Kim Basinger**'i övmek gerek. Oyunu öylesine saydam ve öylesine etki altında kalmış görülüyor ki oyunculuğu Lyne'in yorumundaki dekoratif unsurları rahatlıkla aşiyor.

(**Cinema Mayıs - 86**
Çeviren : Naci Üçyıldız)

Adrian Lyne Oscar ödül töreninde (SIPA)

Flashdance, Tehlikeli İlişkiler, 9 1/2 Hafta filmlerinin yönetmeni **Adrian Lyne**

Adrian Lyne, 70'li yıllarda İngiliz reklam filmciliğinden gelen yönetmenlerden biri. Bu dönem, **Hugh Hudson** (Ateş Arabaları), **Ridley Scott** (Yaratık), **Alan Parker**'in (Mississippi Yanıyor) birbirlerini geçmek için kıyasıya rekabet ettikleri bir dönem. "**Birbirimizi deli gibi kıskanır, ölümüne rekabet ederdik.**" diyen **Lyne** reklam filmleriyle, Cannes Reklam filmleri festivalinde Altın Palmiye dahil çeşitli ödüller aldı. 1980 yılında Los Angeles'de reklam filmi çevirirken bir başka İngiliz yapımcı **David Puttnam** (Tilkiler) filmini yapmasını önerdi ve böylece konulu filmlere geçti. **Lyne** ikinci filmi **Flashdance** konusunda önce isteksizdir. "**Aptallıklarla dolu olduğunu düşünmüştüm**" der. Ama bu film iyi bir hasılat yaparak **9 1/2 Hafta**'yla pekişecek ününü getirir. **9 1/2 Hafta** pek çok tartışmaya ve eleştiriye neden oldu. Eleştirmenler tarafından "**çok parlatılmış**" bulundu. Bu nedenle bundan sonraki filminde daha fazla konu üzerinde yoğunlaşmaya karar verdi. 1987'de yaptığı **Öldüren Cazibe**, ona en iyi yönetmen dalında Oscar adaylığı sağladı. Hâlâ reklam filmleri yapmayı sürdürmekte olan **Lyne** "**Film yapmak pek çok politikayı, bir sürü toplantiyi ve tartışmayı gerektiriyor. Fakat reklamlar çok eğlenceli.**"

(Amerikan Film Eylül 1988)

KIM BASINGER: "Film boyunca evliliklerimiz sarsıldı"

● **9 1/2 Hafta'daki Elizabeth nasıl bir kadın?**

● Onda ister kadın ister erkek olalım hepimizde olan birşey var. Baskı altında tuttuğumuz bir şey. Elizabeth'in kendine bile itiraf-tan çekindiği, yıllardır içinde hapis kalan duyguları var. Hepimiz içimizde, biri gelip de bizi açıp, sıkışmış kişiliğimizi patlatıncaya kadar böyle bir sır taşıyoruz. Elizabeth'i kadın olarak, çocuk olarak, hırçın ve cilveli bir kız olarak görüyorum. Yalancı değil o yüzden çok hassas.

● **Rol arkadaşınız Mickey Rourke ile aranızın iyi olmadığı biliniyor. Tutkulu aşık rolünü oynamak zor olmadı mı?**

● Evet, haklısınız. Bu büyük bir sorun oldu. Mickey ve ben bir yıl boyunca (Film çalışmaları bu kadar sürdü) gerçekten birbirimize hiç ısınamadık. Hiç anlaşamıyorduk. Tek başıma kalmıştım. Böyle durumlarda rol arkadaşım da sevebileceğim bir ayrıntı ararım ve bu aramızda olmayan sevginin yerine geçer. Ya da "**rol**" yaparsınız, olur biter. Biliyor musunuz bundan çocuk gibi hoşlanıyorum. Kendimi ko-

cam için soyunuyor farz ediyorum.

● **Filmde geniş çaplı kesintiler yapıldı. Eksik kalan nedir? Elizabeth'in portresinde ne eksik kaldı?**

● Bizim çevirdiğimiz filmi hiç kimse görmeyecek. Avrupalılar bile. Örneğin filmin sonunda bir sahne şöyleydi. John ve Elizabeth hep aynı oyunu sürdürüyorlar ama bu defa en tehlikeli düzeyde yapıyorlar. Elizabeth, John'un verdiği tabletleri alıyor. Onun için öleceğini biliyor. Bütün bunlar kesildi. Tüm filmi sekanslar halinde yani kronolojik olarak çektik... Böylece, Elizabeth giderek beni etkisine alabildi. Korkunç bir şeydi. Bir yıl boyunca bu rolün esiri gibiydim.

● **Evlisiniz. Eşiniz bunu nasıl karşıladı?**

● Evet, çok kötüydü. Hepimizin evlilikleri bunalım geçirdi. Mickey'inki, benimki, Adrian'ın ki. Eğer ben, Ron (**Basinger**'in eşi) olsaydım bırakır giderdim. Demek istediğim her akşam ölesiye yorgun olarak eve geliyor ve bu rol ve kadından başka bir şey düşünemiyordum. Kocam için hiç vaktim yoktu. Onun yeri kalmamıştı.

Gerçek yaşamdan perdeye Karanlıktaki Gözyaşı

KİMLİK :

Yönetmen : Fred Schepisi
Yapımcı : Verity Lambert
Senaryo : Robert Caswell, Fred Schepisi
Görüntü Yönetmeni :
 Roy Stevens
Müzik : Bruce Smeaton
Oyuncular : Meryl Streep, Sam Neill, Brian James, Dorothy Alison, Bill Mc Cluskey, Debra Lawrence
Yapım Yılı : 1988
Süresi : 119 dakika
Yapım : Cannon

Ülkemizde, yine Meryl Streep ve Sam Neill'in birlikte oynadıkları *Plenty* (Bolluk) adlı filmiyle tanıdığımız Avustralyalı yönetmen Fred Schepisi, 10 yıl sonra ülkesine geri dönerek yaptığı *Karanlıktaki Gözyaşı* bir dönem Avustralya'yı karıştırmış gerçek bir olaya dayanmakta.

Film, avukat - gazeteci John Bryson'ın bestselleri *Evil Angels* adlı kitabından sinemaya aktarıldı. Senaryoyu yönetmen Fred Schepisi ve Robert Caswell yazdılar. Aslında roman- da, filmde 7 Ağustos 1980'de başlayıp 15 Eylül 1988'de sonuçlanan gerçek bir olayı anlatmakta. Avvenistler adlı dinsel grubun üyeleri olan Lindy ve Michael Chamberlain, Aidan, Reagan adlı çocukları ve dokuz haftalık

bebekleri Azaria ile birlikte 1980 yılında Ayers Rock bölgesine tatile giderler. Burası 10 bin yıldan bu yana Avustralya yerlileri Aborijenlerce kutsal sayılıyordu. Çocuklarını çadırda uyur bırakan Lindy bir ara Azaria'nın ağladığını duyar. Çadıra girdiğinde bebeği bulamaz. Lindy, polise vahşi bir köpeğin bebeği götürürken gördüğünü söyler. Polis civarda ne bebeğin ne de köpeğin izini bulabilir. Halk Chamberlainler'e şüpheyle bakmaya başlamıştır. Kamuoyunun baskısı artınca Lindy'nin hakkında dava açılır. Bağlı oldukları dinsel grubun kurallarını uygulayarak bebeği öldürdüğüne inanılır. Darwin mahkemesi onu ömürboyu çalışma kampında yaşamaya mahkum eder. Ancak beş yıl sonra bir başka ölüm Lindy'i özgürlüğüne kavuşturur. Ayers Rock bölgesinde kayalara tırmanırken düşüp ölen bir İngilizli araştırırken polis Azaria'nın kaybolduğu gün giydiği elbiseyi bulur. Ailesine ve hastaneyken dünyaya getirdiği bebeğine kavuşan Lindy'nin canı olduğuna inanların sayısında azalma görülmesine karşın dava 15 Eylül 1988'de kapanır.

Bebeklerinin ölümü ve annenin suçlanarak hapse girmesi Chamberlain ailesinin kişisel trajedisi olmasından öte, dedikodular ve magazin basın tarafından kışkırtılarak, aklın yerine öfkennin ve önyargıların aldığı bir olay haline gelir. Dreyfus olayı gibi.

Karanlıktaki Gözyaşı bu olayı; his-

teriyi sorgulamakta ve karşı çıkmakta. Lindy Chamberlain'ı, magazin basınının kışkırtması ve hakkında hiç bir şey bilmedikleri bir din konusundaki önyargıları ile hareket eden kamuoyu ve onun etkisi altında kalan yargının bir kurbanı olduğunu göstermektedir.

Yönetmen Schepisi'nin sözleriyle "Hepimiz biraz dedikodudan, başkalarının acılarını konuşmaktan ve şeytanla ilgili laflardan hoşlanırsınız. Üstelik bu davada her şey çok öge bir araya gelmektedir. Ayers Rock denilen bir kutsal yer, bizim gibi davranmayan, ağlayıp sızlamayıp, bizden acıma istemeyen bir anne, hakkında hiç bir şey bilmediğimiz bir dinsel grup. Bir de dingolara (bir çeşit vahşi köpek) olan temelsiz inancımız. Onlar böyle şey yapmaz, onlar Avustralya'nın özgürlüğünün ve doğasının sembolüdür. Bütün bunlar biraraya gelince işte size saldıracak güzel bir hedef. Basın da malzeme uğruna kışkırtınca akıl sağ duyu terk edildi."

Fred Schepisi'nin diğer filmlerinde de aynı tema görülebilir; Toplumun önyargı ve anlayışsızlığı sonucu bireyin acı çekmesi. Özellikle Avustralya'da yaptığı, bu güneşli, özgür ve sınırsız fırsatlar ülkesi olarak kabul edilen Avustralya'yı eleştiren filmleri *Devil's Playground* (Şeytanın Oyunbahçesi) ve *The Chant of Jimmie Blacksmith* (Jimmy Blacksmith'in Şarkısı) en belirgin olanlarıdır. Otobiyografik öğeler taşıyan *Şeytanın Oyunbahçesi*'nde bir katolik rahip okulunda bir gencin karşılaştığı ikiyüzlülüğü ve baskıyı anlatır. *Jimmy Blacksmith'in Şarkısı*'nda ise hem kabilesine hem de beyaz topluma kabul edilmeyen melez bir Avustralya yerlisinin çıkmaz içersinde, cinayet işlemeye kadar giden yaşamını öykülen-dirir.

Karanlıktaki gözyaşı, yalnız toplumsal boyutu ile kalmış olsaydı son derece didaktik olabilirdi. Ama yönetmen Schepisi, Chamberlainler'in evliliğinin geçirdiği aşamaları ve sarsıntılarını gösteren çekimleriyle filme bir aile (domestik) draması ögesi de katmış. Bu nokta da Lindy rolündeki Meryl Streep'in kusursuz oyunculuğu ve Karanlık gözükler ardından etrafındaki aptallıkla uzlaşmayı reddeden kadına kazandırdığı insancıl kişiliği de yabana atmak gerekir. Sam Neill de sinirli ve şüphe dolu Michael'i titiz ve duyarlı bir oyunculukla aktarmakta. □

FRED SCHEPİSİ

Fred Schepisi 1939 yılında Melbourne'da doğdu. 70'li yıllarda atılım yapan Avustralya Sineması'na yön veren yönetmenlerden biri oldu. Yazarlık, film yapımcılığı ve reklamcılıktan sonra yönetmenlikte karar kıldı. *The Devil's Playground* (1975) ve *The Chant of Jimmie Blacksmith* (1978) adlı filmlerle ünlendi. 1979'da Hollywood'a giden Schepisi'nin en tanınmış filmleri *Plenty* (1985) ve *Roxanne* (1987). *A Cry in the Dark* yönetmenin yedinci filmi. □

Meryl Streep Lindy ve rolünü anlatıyor

● Lindy Chamberlain'ı canlandırmadan önce ne gibi araştırmalar yaptınız?

● Sık sık Lindy'i ziyaret ettim. Yazılı basında çıkan haberleri, fotoğrafla-

rı ve TV filmlerini izledim. Saçlarını onun gibi taradım, onun giysilerini ya da benzerlerini giydim. İngilizceyi Avustralya aksanıyla konuşmaya gayret ettim. Filmin ilk bölümünde Lindy'nin benden daha genç ve sevimli olması gerekiyordu. Kısa saçlarla çok tatlıydı. Ama mahkeme sırasında çok süzölmüştü ve hamileydi. Kanımca bakışı ve konuşması insanlara çok itici geldi. Oysa açık konuşuyordu, "Anlamadıysanız tekrar edeyim. Belleğim kuvvetli olduğunda o günleri çok iyi anımsayabiliyorum" diyordu. Acaba bu kadın toplumun hoşuna gitmek için nasıl hareket etmeliydi? Sık sık göz yaşlarını tutamayıp rol mü yapmalıydı? Bu olayda şekil içeriğe galip geldi.

● Lindy'nin hamileliğini oynarken zorluklarla karşılaştınız mı?

● Üç kez hamilelik yaşamış bir kadıyım. 20 - 25 kilo fazla bir ağırlıkla yaşamamın ne demek olduğunu biliyorum. Hamileyken beş dakikada bir tuvalete gidiyordum. Lindy ise tam dokuz saat mahkemede oturmuş, aklım

almıyor. Bir de insan hamileyken kendini şişmiş hissediyor, fotoğraf makinasından kaçıyor. Lindy yaşamının en fazla fotoğrafını mahkeme sırasında çekti.

● Sizce Lindy Chamberlain neden halktan bu kadar tepki gördü?

● Lindy içine kapanık biri. Çocuğunu yitirmesine karşın TV kameraları önünde duygu sömürsü yapmadan acısını içine atmış. Ben onun doğru hareket ettiğine inanıyorum. Çocuğuna üzülmeye vakit bulamadan cinayetle suçlanmış. Hapishanede doğurduğu bebeğini de ondan uzaklaştırmışlar. Dört yıl sonra çocuklarına kavuşabilmiş. Bunca acıya rağmen nasıl ayakta kaldı, bilemiyorum. Filmin en önemli özelliklerinden biri de bu insanın müthiş iradesini yansıtmış.

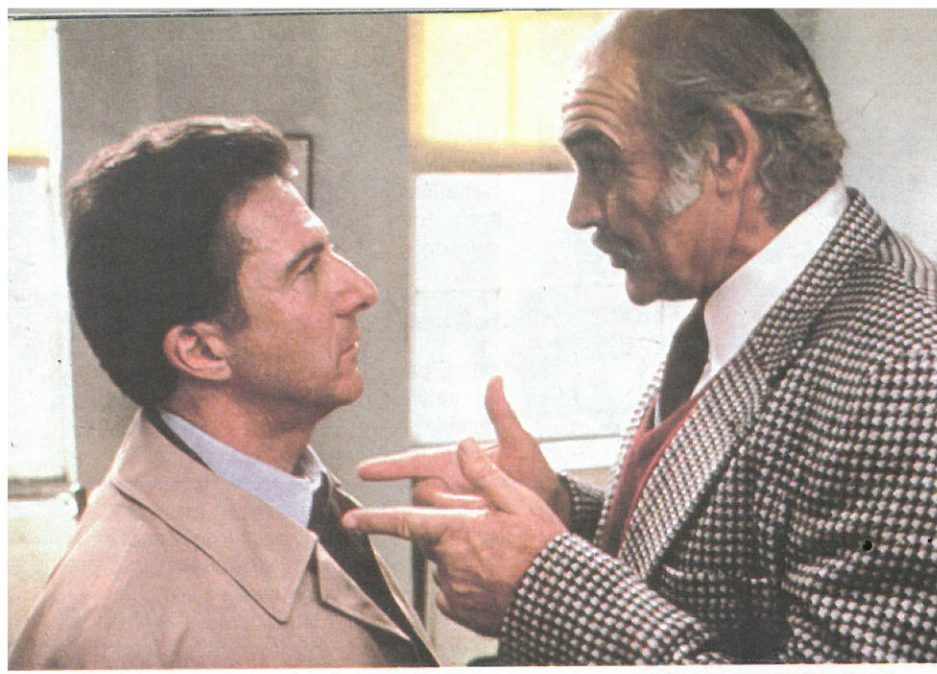
● Mahkemede yargıç suçlu bulunduğunu söylediği anda Lindy neden hiçbir tepki göstermemiş?

● Bu konuyu onunla konuştum. O an hiçbir şey hissetmediğini söyledi. Bazen bizim de başımıza gelir. Kötü bir hareketle karşılaşırız, o anda birşey yapmayız. Ama daha sonra düşününce tepki göstermediğimize hayıflanırız. Belki de öyle bir hareketin olacağına ihtimal vermediğimiz için tutulup kalırız. O sahneyi oynarken her tarafımın uyduğuna anımsıyorum.□

A cry in the Dark

Yönetmen Fred Schepisi **Karanlıkta Gözyaşı**'nda mahkeme filmlerinin iki ayrı türünü birbirine uyumlu bir şekilde kullanacağına filmin ilk sahnelerinden itibaren birbirleriyle çelişir bir şekilde kullanmış. Türlerden biri; sonu ve amacı belirsiz gerilim ve esrar filmleri, diğeri ise adalet mekanizmasının bozukluklarını açığa çıkaran, gerçek kötülüğün histerik basında ve toplumun bilinçsizliği ve önyargısında olduğunu gösteren sine - gazetecilik türü filmler. Yapı olarak film **Meryl Streep**'in yine bir tarihi karakter yaratması üzerine kurulmuş. Hatasız bir aksan, siyah saçlardan oluşmuş bir kask, zırha benzer koyu gözlükler, hem basın hem de adli mekanizma tarafından yönlendirilmeyi reddeden ve böylece düşüşünü başlatan güçlü ve açık davranışlar.□

Family Business Dede, baba ve torun ya da Connery, Hoffman...

KİMLİK

Yönetmen: Sidney Lumet

Senaryo: Vincent Patrick

G. Yönetmeni: Andrzej Bartkowiak

Oyuncular: Sean Connery, Dustin Hoffman, Matthew Broderick, Rosana DeSoto, Janet Carroll, Victoria Jackson

Yapım: Lawrence Gordon,

Yapım Yılı: 1989

Süre: 115 dakika

gibi olmak istiyor. Babası Vito 'sık sık "Dedesinin huyu, kromozon yoluyla Adam'a geçmiş" diyor. İşte Vincent Patrick'in romanından beyazperdeye aktarılan, Sidney Lumet'in yönettiği Family Business'in kahramanları McMullen'larda böyle bir ilişki yaşıyor. McMullen Ailesi Jessie (Sean Connery), Vito (Dustin Hoffman) ve Adam'dan (Matthew Broderick) oluşuyor. Fiziksel görünüşlerine bakarak

onların aynı aileye mensup olduklarına inanmak bir hayli zor. Ama filmin senaryosunu da yazan romancı Vincent Patrick'in dediği gibi, 20 milyon dolarlık bir filmde, seçilen oyuncuların role uyumundan çok adları önemli. Piyasaya çıktıktan kısa bir süre sonra romanın haklarını satın alan (1985) Twentieth-Century Fox geçen yılın sonuna kadar kitabı rafa kaldırmıştı. Romanı okuyan Fox'ın eski başkanı Lawrence Gordon hemen Sidney Lumet'le bağlantı kurup filmi yönetmesini istedi. Lumet The Hill (1965), The Anderson Tapes (1972) ve The Offense'de (1974) Sean Connery'le çalışmıştı. Jessie rolü için onu ikna etmesi zor olmadı. Hollywood'da pek rastlanmayan biçimde, senaryo romanın yazırına hazırlatıldı. Yazar Vincent Patrick çekimler sırasında Lumet'e yardımcı oldu: "Senaristler malı teslim ettikten sonra ayak altında dolaştırılmazlar. Oysa ben hergün seteydim, Vito rolünü Robert De Niro'nun canlandırmasını isterdim. Dustin, usta ama çok ufak tefek biri. Sean gibi bir azmanın oğlu olamazdı" diyor.

Sidney Lumet de bu sorunun farkındaydı. Daha filmin başında Jessie'nin ağzından, Vito'nun minik bir Sicilyalı olan annesini çektiğini belirtti. Diğer sorun da 70 yaşındaki Jessie'nin 59 yaşındaki Sean Connery tarafından canlandırılmasıydı. Sean 70'lik birisinin makyajına itiraz etmedi. Ancak seyirci ondan yumruklarını konuşturmasını istiyordu. Romandaki Jessie'yi gençleştirmek daha doğru olacaktı. Lumet, Hoffman gibi herşeye titizlenen bir oyuncuyu çok iyi idare etti. Aktörler üç haftalık provadan sonra, tiyatrodaki gibi, her sahnede neler yapacaklarını ezbere biliyorlardı. Sidney hem zamandan hem film-den tasarruf etmeyi sever.

Mc Mullen'lar, üç kuşaktır New York'da yaşayan, İskoç asıllı bir aile. Büyükbaba Jessie kuralcı, zampara, kavgacı ama sempatik biri. Yaşamını hırsızlık yaparak sürdürüyor. Son günlerde emekli olmaya niyetlenmiş. Sözünü dinlemeyip hırsız olmak istemeyen oğlu Vito'ya çok kırgın. Yıllarca ona mesleğinin sırlarını öğretmeye çalışmasına karşın Vito'dan iş çıkmamış. Kendisine benzetmeye başardığı torunu Adam'la övünüyor. Adam Massachusetts Institute of Technology'de öğrenimini sürdürüyor. Ama okumaya pek gönlü yok. Dedesine tapıyor ve onun

Julia ve Julia Gizemli konuları sevenlere

Derleyen: C. Canbazoglu

JULIA (Kathleen Turner) adlı Amerikalı bir kadın evlendiği gün balayı gezisine çıkarken kocası Paolo'yu (Gabriel Byrne) trafik kazasında yitirir. Kendisi büyük şans eseri kazadan yara almadan kurtulur. Yıllarca yüreğinde bu acıyla yaşayan Julia kocasının anılarıyla dolu olan Trieste şehrini bırakıp Amerika'ya dönmek istemez. Bir gece eve döndüğünde Paolo'nun geri geldiğini fark eder. Herşey yıllardır düşlediği gibidir, çocuğu da olmuştur Julia bu gerçeküstü ve sürpriz boyutta hiç soru sormadan mutlu bir şekilde yaşamaya başlar. Ancak öbür yaşamında da Daniel (Sting) adlı bir sevgilisi vardır. Daniel özlediği mutluluğu Paolo'nun yanında bulan Julia'yı seks ve acıyla dolu bir ortama sürükler. Kocasına büyük bir aşk ve sadakatle sarılan Julia, Daniel'den ayrılmaya karar verir. Paolo'yu üzmemek için bir türlü peşini bırakmayan Daniel'i öldürür ve tutuklanır. Hapishanedeki gülerini kocası ve çocuğunun dışarıda onu beklediğine inanarak geçirir.... "Julia and Julia" Atif Yılmaz'ın "Aahh Belinda"sını anımsatan, izleyende hafif bir huzursuzluk yaratan, metaforik ve masalımsı anlatımı olan bir film. Yönetmen Del Monte, Kathleen Turner ve ünlü pop şarkısı Sting ile ge-

çen sezon "Gothic" (yön. Ken Russell) ve "Siesta"da (yön. Mary Lambert) izlediğimiz Gabriel Byrne'dan oluşan iddialı oyuncu kadrosunu ileri teknolojiyle destekleyerek çift yaşam, romantizm, bilimkurgu ve erotizm üzerine film yapmak istemiş. Ancak ilk kez kullanılan HDVS'nin getirdiği sorunlarla boğuşurken bu zor konuyu yeterince çözümleyememiş, sanat açısından farklı bir tad sunamamış. Orta kuşak İtalyan sinemasının en yetenekli yönetmenleri arasında gösterilen Del Monte'nin öncülüğünü yaptığı HDVS sisteminin getirdiği yenilikleri görmek için 90'lı yılları beklemekte başka çare yok. "Julia and Julia" gizemli konuları sevenler ve Tutku suçları'nda (Crimes of Passion) Kathleen Turner'ın güzelliğine doyamayanlara tasviye edilebilecek bir film.

FILMDEN NOTLAR...

● "Julia and Julia" tamamı HDVS (High Definition Visual System) elektronik kameralarla çekilen bir uzunmetrajlı film oldu. Ancak dağıtımdan önce görüntüler scanner-laser yardımıyla normal filme basıldı. Çok net görüntü ve stereofonik ses sağlayan bu yeni sistem 90'lı yıllarda üretilecek televizyonda kullanılacak. HDVS'li televizyon ekranlarında 1250 satır tarama çizgisi bulunuyor ve ekrandaki resim saniyede 100 kez değişiyor. Bugün ülkemizde kullanılan PAL sisteminde ise ekran 625 tarama çizgisinden oluşuyor.

● "Julia and Julia"nın çekimleri ünlü sahil şehri Trieste ve Milano'daki RAI (İtalyan Devlet Televizyonu) stüdyolarında yapıldı. Çekimlerde İngilizce senaryo kullanıldı. Yapımcılığını RAI'nin yüklendiği filmin süresi 97 dakika.

● Filmin İtalyan asıllı Amerikalı yönetmeni Peter Del Monte San Francisco'da (1943) doğdu. 1969 yılında Centro Sperimentale idi Roma okulundan yönetmenlik diploması aldı. Televizyon için Fuori Campo (1969), Le Parole a Venire (1970) ve Le Ultime Lettere di Jacopo Ortis'ten (1973) sonra 1975'te ilk uzun metrajlı filmi Irene Irene'yi çekti. Bunun L'Altra Donna (1980), Piso Pissello (1981), Invitation au Voyage (1982), Piccoli Fuochi (1985), Julia and Julia (1987) ve Etoile (1988) izledi.

● Filminde Julia'nın kayınpederini canlandıran Gabriele Ferzetti 50'li yılların ünlü jönerlendendi. Sonraları sinemada karakter rolleriyle başarılı oldu. □

Kathleen Turner: "Hollywood'un kalıplaşmış rollerinden bıkmıştık".

Film başına bir milyon dolar kazanan Hollywood'un güçlü kadın oyuncularından Kathleen Turner ilk kez Julia and Julia'da Avrupalı sinema adamlarıyla çalıştı. İtalya'da çekilen filmi Turner şöyle anlattı:

● Julia and Julia Amerikan sinema seyircisinin alışık olmadığı bir film. Yüksek gişe hasılatları yapan filmlerde rol almış bir yıldız olarak bu teklifi neden kabul ettiniz?

● Bana teklif edilen rollerin içinde en çarpıcı bulduğum rol Julia'nın yaşadıklarıydı. Hollywood'un kalıplaşmış rollerinden bıkmıştım. Ben teklif edilen senaryoyu en ince ayrıntısına kadar okudum ve yönetmene fikrimi açık açık söyledim. Julia and Julia'yı okuduktan sonra aklımda net bir konu kalmamıştı. Filmde klasik konu yerine farklı boyutlarda gelişen ilginç olaylar vardı.

● Biraz açar mısınız?

● Julia and Julia gerçekten farklı bir film. Olaylar belli bir sırayı izlemiyor. A zorunlu olarak B'ye yol açmıyor. Sınırlama yok. Avrupa'nın bu üslup özgürlüğü beni çok etkiledi. Konu daha duygusal ve hoşgörülü şekilde işlenebiliyor. Bir Hollywood'da bu tür filmlere alışık değiliz.

● Hollywood'la Avrupa sineması arasında teknik açıdan fark var mı?

● İtalya'dayken o mükemmel Amerikan prodüksiyon yönetmenlerini özledim desem yalan olur. Yönetmen Peter Del Monte'ye ertesi günü hangi sahneyi çekeceğimizi sorduğumda daha karar vermediğini söylüyordu. Birgün teknik ekipte anlaşmazlık çıktı. Ses düzenleyicileri işi bırakıp evlerine gittiler. Biz de çekime sessiz devam ettik.

Indiana Jones alışılmış herhangi bir türe denk gelmiyor. Gelmiyor, çünkü Indiana Jones "tür - aşırı"

Aklı çocuk kalmış, gönlü yaşlanmışlara masal: INDIANA JONES

Aydın Uğur

Heyhat... Sinema tarihinin kilometre taşlarından birisi, artık Indiana Jones dizisidir. Şaka değil; dizinin özellikle üçüncüsü hasılat rekorlarını zorluyor. İlerde, 20. yüzyılın son çeyreğinin toplumsal tarihi yazılırken *Indiana Jones*'lerden söz etmek zorunda kalınacak. Elinizdeki metin, bu işi üstlenecek geleceğin bahtsız tarihçisinin çilesini, bir ölçüde hafifletmek üzere kaleme alındı. Bu nedenle sistematik bir yol izlenecek.

İngilizcedeki özgün adı "*Indiana Jones ve Son Haçlı Seferi*" olup iman etmiş ruhlarımızı rencide etmemek gibi anlaşılır bir kaygıyla sinemalarımızda "*Indiana Jones'in Son Macerası*" adı altında gösterime giren bu filmi dört açıdan ele alacağım: 1. Türsel özellikleri, 2. Anlatı tarzı, 3. Çizilen kişilikler ve kişilerarası ilişkiler; 4. Kültürel ardyöre (background).

1. TÜRSEL ÖZELLİKLER

Hep biliriz: Hollywood sineması tür (genre) kalıpları içinde çalışır. Örneğin, polisiye türü, western türü, savaş türü, bilimkurgu türü vb. Her bir türün kendine

özgü klişeleşmiş görüntü birimcikleri, öyküleme edası, gerilim kurma ve çözüme örüntüleri, vb. vardır. Film izleyicisi denilen yaratık, yıllar içinde bu türsel kalıpları tam anlamıyla özümsemiştir. Daha ilk sekanla birlikte, ekrandaki filmi hangi türe girdiğini şipinişi çıkarır; filmi kolaylıkla izlemesini sağlayan, karşı karşıya bulunduğu türe ilişkin alışkanlık donanımını- yani görme, duyma biçimini- gözüne, kulağına, ruh haline giydirir. Gerisi yağı gibi akar.

Bu genel doğrunun yanı başına *Indiana Jones'un Son Macerası*'nı (İJSM) koyduğumuzda kurala ters düşen bir durumla karşılaşırız: İJSM alışılmış herhangi bir türe denk gelmiyor. Gelmiyor, çünkü İJSM "tür - aşırı".

Açalım: Yavrukurt İndy'nin Coronado Haç'ını ait olduğu yere, bir müzeye kazandırmak üzere verdiği fazilet mücadelesini kapsayan baştaki bölüm hem yeniyetme (teenager) türünün kalıplarına oturuyor, hem de macera türünün. Beri yandan film, şapkasıyla, kamçısıyla, dolu dizgin binicilik gösterileriyle westernlerden de öğeler kullanıyor. II. Dünya Savaşı casusluk türü dersiniz ondan da izler buluyorsunuz:

İçinde gizli Alman harekât dairesini barındıran, yanlışlıkla dokunulan mekanizmaların birdenbire gözler önüne serdiği duvarı-çi dehlizler, geçitler... Dehşet türünün vazgeçilmez kahramanları olan yılanlar, fareler, örümcek ağları, iskeletler, mezarlar... Savaş filmlerinin Nazileri, Nazilerin sapık subayları; bir de teknolojik ejderha niyetine dev tank... Şiddet türünden abartılmış öykü: **Umberto Eco**'nun best-seller romanından filme uyarlanan "**Gülün Adı**" nı çağrıştıran ve ancak sekizinci sınıf bir Borgess'in kurmaya yeltenebileceği, yitik parşömenlerin ardına gizlenen "büyük sır" öyküsü... Bu öykünün sır - çözücüsü olarak "**Gülün Adı**"nda **William of Baskerville**'i canlandırmış olan **Sean Connery** ve zaten böylesi yarı - alim, yarı - hafiye kişilikler hep İngilizlerden çıktığından **Connerrey**'nin İngiliz tweed'inden giysisi ve aslında bir anlık bellek yanılığımızdan ötürü **Sherlock Holmes**'un kinin aynı olduğunu düşünemeyeceğimiz şapkası...

Kısacası İJSM bir macera filmi genel başlığı altında Hollywood'un handiyse bütün türlerinin geçit törenine koyulduğu bir ürün. Tür - aşırı bir ürün.

Tür - aşırılığın nedeninin İJSM'nin, sinema tarihine yapılan göndermelerle örülmesi olduğu öne sürülebilir. Bu göndermelerin parodi niteliğinde olduğu, dolayısıyla İJSM'nin, esasında, bir parodiler zincirlemesi olma niyeti taşıdığı düşünülebilir. Gelin görün kü, filmde parodiler mizah çeşnisi katmaktan çok öteye bir işlev yükleniyorlar: Tüm anlatı bunlara basa basa ilerliyor. Yani, parodi kılığı altında, tümüyle klişeler yoluyla inşa edilen bir anlatı tarzı ile karşı karşıyayız.

2. ANLATI TARZI

Bana kalırsa, İJSM, son yıllarda ekranlarımıza giren yepyeni bir biçimin, müzik videolarının devasa bir örneği. Anlatı tarzı, bu özelliğini ele veriyor. Tekniğin son olanaklarını kullanan videoclilerin anlatı tarzını bir anımsayalım: Müzikten "prosodi" terimini ödünç alırsak videoclilerde görüntü ile sözlerin "prosodi"sinin kaydığını, bilerek kaydırıldığını söyleyebiliriz. Prosodi kayarken, videoclilerde planların birbirlerini dehşetengiz bir süratle izlemesine, hep alıştık. Videoclilerde televizyonun hızlı anlatı ritmine sadık kalınır. Ama bir plandan ötekine bir mantık izleyerek

Hep biliriz: Hollywood sineması tür (genre)kalıpları içinde çalışır.Örneğin, polisiye türü, western türü, savaş türü, bilimkurgu türü vb. Her bir türün kendine özgü klişeleşmiş görüntü birimcikleri, öykülenme edası, gerilim kurma ve çözüme örüntüleri, vb.vardır.

geçmek gerekmez. Kâh bir gökdelen, kâh bir orman, kâh bir dev hindistan cevzinin içinden fıskıran kahramanlar... Bu hızlı, ama sözlerle ve birbirleriyle ilintisiz göz kamaştırıcı görüntülerin koşusundan oluşan anlatı mimarisi ile gece düşleri arasında bayağı benzerlik var. Müzik videoları özellikle de "concept" videoları tıpkı düşlerimiz gibi kurgulanıyor. (*) Anlatının akışı, yapı bakımından kopuk kopuk, anlatının seyri çağrışım düzeni içinde. Görüntüler infilak etmiş bir öykünün mozaiklerini oluşturuyorlar. İJSM'nin anlatı tarzı da videocliplerinkinin aynı. İlk bakışta filmin bütününe yön veren bir entrika/bilmece var gibi. Bilmececi taşları baba Jones'un hayatı boyunca farklı antik kaynaklardan derlediği ve bir deftere kaydettiği ipuçlarından oluşuyor. Ama bu ipuçlarından bir çözüme varmaya çalışacak bir polisiye film meraklısının vay haline. O iplerin ucu senaryo içinde hepten elden kaçmış. Herhangi bir **Agatha Christie** uyarlamasını düşünün. Bilmececi bütün parçacıkları, ustalıkla öykünün orasına burasına serpiştirilir; hafife ruhlularımız katili keşfetmenin kıyasına varır. Oysa, İJSM'da öyle mi? İplerin ucu hiç mi hiç, birbirine değmiyor. Zaten değseler de farkına varacak zaman yok. Nereden nereye geldiğimizi, aslanın hangi vesile ile karşımıza çıktığını, o gemide ne arandığını, nasıl olup da dev tankın devreye girdiğini sorun bir kendinize. Makinalı tüfek hızında olay kusan bir debi. Gerek bu ilintisiz olaylar zinciri, gerekse filmdeki kahramanların kişiliklerinin sadece birkaç kaba fırça darbesiyle çizilmesi **Metin Erksan'**ı haklı çıkarıyor. **Erksan**, İJSM'nı konu alan bir söyleşide filmi bir "masal" olarak tanımlamıştı. Masallarda da asıl kahramanın olayların kendileri olduğunu, kişiliklerin sadece ana çizgileriyle yetindiğini belirtmişti. **Erksan**, haklı.

3. ÇİZİLEN KİŞİLİKLER VE KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER

Çok istenirse, filmin başkişisinin, aynı söyleşide **Enis Batur**'un belirttiği gibi, Baba - Oğul ve Kutsal Ruhtan oluşan Hristiyan Kutsal Teslisi olduğu söylenebilir. Öykü ilerledikçe, aralandığını sandığımız esrar perdelerinin her birini Kutsal Ruhun tezahürleri diye kabul edersek bu yorumu geçerli sayabiliriz. Ama, bence Kutsal Teslis de, filmin içinde yüzdüğü Hristiyanlık Mitolojisi de çocukluk günlerinden başlayarak sürekli bu göndermeler evreninde yaşayan ve hasılat rekorlarını kırarak Amerikalı müşterilerin öyküyü anlamasa da hemen "kavramasını" kolaylaştırmak üzere benimsenmiş olan anlatı altyapısını oluşturuyorlar, kahramanları değil.

Baba ile oğulun ilişkisi de her türlü, ucuz Freudgil çağrışımına açık. Baba bir yanıyla otoriter, öbür yanıyla günümüzdeki ideal imgeye yakın: Hem muzip, hem oğluyla arkadaş. Üstelik aynı kadını da paylaşmışlar. Hem bilgili, hem bilge. Binbir zahmetle ulaşılan, ölümsüzlük bahşede-

Baba ile oğulun ilişkisi her türlü, ucuz Freudgil çağrışımına açık.

cek Kutsal Kâse elden yitip gittiği anda yıkılmak şöyle dursun, "nur" (illumination) eren bir bilge. Nazilerle işbirliği yapan güzel kadın "Schneieder" ise bir ara yerde duruyor. Kadın olduğu için, elbette "kahpe". Ama dikkat: Kendisi Dr. Schneieder oluyor. Yani gücü sadece dişiliğinden kaynaklanmıyor; bilime bulaşmış. O yüzden olsa gerek Hitler kitaplarını yaktırırken Dr. Schneieder ağlamaklı. Demek ki, az kalmış; kadın, biraz daha gayret gösterse Spielberg onu da fazilet savaşçısı yapmaya hazır.

"Brody" ise Sherlock Holmes'un sulandırılmış Watson'u işlevini üstleniyor: Hayran, çaresiz ve çocuksu; ama sır çözücünün yeteneklerini takdir edecek ve bize işaret edecek kadar da hafiyelik mesleğine vakıf.

Diğer kişileri ise zaten tanıyoruz. Sapık Nazi subayı gibi sapık Nazi subayı. Paragöz Orta Doğu paşası gibi paragöz Orta Doğu paşası. Mutlak iktidarı aradığı için hiçbir kutsallık tanımayan canı ruhlı milyarder gibi milyarder vb.

Bu kişilerle ilgili, yine videocliplere dönmek yerinde olacak. Videocliplerdeki kişilik çizimlerinde bir yapıyık görülür. Müzik videoları bu tipleri gerçek hayattaki asıl halleriyle değil de, kültür endüstrisindeki - çizgiromanlardaki, popüler sinema-

daki, vapur iskelesi romanlarındaki - şekle malastırılmış izdüşümleriyle ödünç alırlar. Bir diğer deyişle, müzik videolar karakter çizmede gerçek hayata değil de kültür endüstrisinin hazır klişelerine yaslanırlar. Göndermeler evreni, devresini yapıntı düzleminde tamamlar. O devreyi kırıp "Tarih"e değmeyi seçmezler. Indiana Jones'lar da öyle.

4. KÜLTÜREL ARDYÖRE

İJSM'nin belki de en ilginç yanı, filmin içine oturtulduğu kültürel ardyöre ve bu ardyöre yapılan açık ve saklı binlerce gönderme. Kutsal emanetlere ilişkin söylenceler, Haçlı seferleri, şövalyeler, vb. Film, baştan sona, bu cins Hristiyan mitolojisi kırpıntılarıyla dolu. Bu kırpıntılar içinde başarıyla yol alan ve hedefe ulaşabilenler ise, elbette, Hristiyan dogmasının hep tekrarladığı üzere içi temiz, tam inanmış kişiler. (Boşluğa adım atmadan önceki "inanmalısın" komutunu anımsayalım.) Hollywood muhasebecilerinin hedefinin çok büyük ölçüde ABD iç pazarı olduğunu; filmlerin gelirlerinin ihmal edilebilecek kadar ufak bir kısmının dış pazarlardan devşirildiğini bilmesek, koyu bir Hristiyanlık propogandası amacı sezebiliriz. "Hollywood'un altın çocukları"nın müşteri kitlesinin ezici çoğunluğu zaten Hristiyanlığın üstünlüğüne inanmış durumda. Dolayısıyla, amaç kuşku duyanları ikna olmasa gerek. Amaç, müşterinin içinde rahat ettiği, yakından tanıdığı bir kültür ikonları evreni içinde öykünün kolay geçmesini sağlamak.

Kaldı ki, **Speilberg**'in Hristiyanlık anlayışı da ortadoks öğretilerden hayli farklı. Spielberg'inki - öteki filmlerinde de gözlemlendiği gibi bir çeşit "Zen Hristiyanlığı". Bu anlayışta, iman yolu, günaha da sevaba da pek önem vermeyen, kendisine varıldığında Nirvana'yı andıran bir güce ya da nura ulaşılan bir üst amaç yolu. Bir çeşit üst - insan yolu.

Indiana Jones'un hedeflediği esas kitlere çocuklar ile yeni yetmeler. Esas hedef tüketim uğraşının yeni üyesi bu kalabalık olmasaydı, filmin başındaki çocuk İndy bölümünün bir anlamı kalmazdı. O bölümle yapımcı, yeniyetmeye, "Indiana Jones hep öyle kazık kadar bir adam değildi; o da senin gibi bir bacaksızdı, ama harika bir bacaksızdı, sen de kendini onunla özdeşleştirebilirsin", demekte. Babası ile ilişkisini çizmenin flash - back, vb. gibi bir sürü başka kestirme yolu varken, uzun uzun yavrukurt hikayesi anlatmanın başka bir açıklamasını bulmak zor.

Indiana Jones, kuşkusuz, büyüklerce de izleniyor ve anlaşılın onlara da seslenebiliyor. Ama, bu büyüklerin aklı çocuk kalmış, gönülleri yaşlanmış olsa gerek. Ben, kendi payıma, gönlü çocuk kalıp aklı büyümlüklere seslenen filmleri yeğliyorum. □

(*) Videoclip üzerine daha uzun bir çözümleme için bkz. Aydın Uğur, "Yeni Teknoloji = Videoclip ≠ Sanat", **Gergedan**, (Haziran 1988).

WANDA ADINDA BİR BALIK Gaddar bir komedi

Yönetmen Charles Crichton: "Wanda, çok kötü, gaddar, şehvet uyandırıcı ve sadistçe. Kısacası komedinin bütün unsurlarına sahip."

KİMLİK

Yönetmen: Charles Crichton
Öykü: John Cleese ve Charles Crichton
Senaryo: John Cleese
Yapımcı: Michael Shambert
Görüntü Yönetmeni: Alan Hume
Müzik: John Du Prez
Oyuncular: John Cleese, Jamie Lee Curtis, Kevin Kline, Michael Palin, Marica Aitken
Yapım Yılı: 1988
Süresi: 109 dakika
Yapım: Prominent Features

80

'li yılların en başarılı Anglo - Amerikan komedilerinden biri kabul edilen **Wanda Adında Bir Balık** bize, Ülkemizde pek bilinmeyen ünlü komedyen **John Cleese**'i tanıtmakta. Aslında, TV'de bir dönem gösterilen "otel" dizisinde hem yazar olarak çalışan hem de başrol oynayan **John Cleese**'in video listelerinde **Clockwise (Randevu)** ve **Monty Python Time Bandits (Zaman Tünelinde Haydutlar)** gibi filmleri bulunmakta. **John Cleese** İngiltere'de TV, radyo skeçleri ve "The Life of Brian" "The Meaning of Life" gibi filmleri ile ünlü **Monty Python** grubunun bir üyesi. **Monty Python** saldırgan ve anti ikoncu mizah anlayışlarıyla tiyatro, tv, radyo ve sinema

alanında tanınan bir komedyenler grubu.

Bu filmde yazar, yapımcı, yönetmen yardımcılığı ve başrol oyuncusu olarak görev alan **John Cleese**'e göre "Film yapmak Londra Havaalanında 12 hafta sıkıntıyla uçak beklemek gibi birşey. Ancak birlikte bulunmaktan zevk aldığım kişiler olunca çekiliyor."

"**Wanda**" tamamen **Cleese**'in yönetmen **Charles Crichton** ile birlikte çalışmak konusundaki büyük arzusu sonucu ortaya çıkmış. **Hue and Cry (1947)**, **Lavender Hill Mob (1951)**, gibi filmlerin yönetmeni olan **Crichton**, İngiliz televizyonunda çalışması ve **Cleese**'in film şirketi olan **Video Arts** için yapılan pek çok belgeselin sorumluluğunu üstlenmiş olmasına karşın gerçekte çeyrek yüzyıldır beyaz perdeden uzaktı.

Cleese ve **Crichton**, **Wanda**'nın öyküsü üzerine çalışmaya 1983 yılında başladılar. Senaryo için de 18 ay harcadıktan sonra ortaya 13 değişik taslak çıktı. Ağır-lıklı rollerdeki dört aktörün çok erken bir aşamada film çalışmalarına katılması da canlandırdıkları karakterlerin şekillenmesine ve gelişmesine katkıda bulunabilmelerini sağladı.

Oyuncularına tam bir özgürlük vererek karakterlerin doğum sürecinin maliyetini ödemeyi **Cleese** bizzat kendisi üstlendi. Bu da ona filmi, senaryosu, rol dağılımı, yönetmeni, yapımcısı belli ve **Hollywood** standartlarında ucuz 8 milyonluk bir bütçe taslağı olan bir paket halinde

Amerika stüdyolarına sunabilme olanağı sağladı. Böylece hem stüdyoların değişik önerilerinden kurtuldu, hem de **Amerikan** dağıtımına girmeyi başardı.

"Özünde gaddarlık olmayan bir komedi sıradan, emin ve sıkıcıdır",

Film, yönetmeni **Charles Crichton** tarafından "çok kötü, gaddar, şehvet uyandırıcı, ve sadistçe. Kısacası komedinin bütün unsurlarına sahip." olarak tanımlanmış. **Cleese** ise şunları söylemekte: "Ben daha çok **Kevin**'in bütün yüksek uygarlıkların gaddarlığa dayandığını söyleyerek **Nietzsche**'den alıntı yaptığı cümleyi sevdim. Sinemada **Chaplin** ve **Marx** Kardeşler'le başlayan oldukça gaddar bir mizah geleneği var. Bu gelenek **Bilko**'nun entrika ustalığında, **George Burns**'un yumuşak alaycılığıyla gelişerek 1980'lerin modern komedyenlerinin sert eleştirilerine uzanır. Sanırım bu çizgiye sahip olmayan bir komedi özünde sıradan, emin ve sıkıcıdır. O halde sorun gerçekten filmin içinde şiddet bulundurması mıdır? Örneğin: **Tom Jerry** tarafından bir silindire ezildiğinde sanırım gülersiniz. Fakat "Aman Tanrım şu zavallı kedi ne kadar acılar çekmiş olmalı" diye düşünmezsiniz.

Bunun yalnız bir fikir olduğunu anlayabilirsiniz. Gördüklerini sadece yüzeydeki anlamıyla alan insanlar perdede olanlarla gerçekte olanlar arasındaki farkı anlayamazlar. Fakat daha zeki insanlar gerçek yaşamda gülünç olmayan bir fikre gülebirlirler. Taklitten gerçeğe geçebilir ve taklit olduğu sürece yaşamın karanlık yanına gülebirlirler. □

(Alıntılar Films and Filming Ekim 88 tarihli sayısından alınmıştır.)

CHARLES CRICHTON PORTRİ

Charles Crichton 1910 yılında **Wallesey**'de (İngiltere) doğdu. **Alexander Korda**'nın **London Film** adlı şirketinde montaj asistanlığı göreviyle sinemaya girdi. Birçok filmin montajında çalıştı (**Sanders of the River - 1935**, **The Thief of Bagdad - 1940**, vb.) . 1944'de çektiği " **For Those in Peril**" ile yönetmenliğe başladı. 1945 - 52 döneminde yönettiği komedilerle ünlendi. Bunlardan "**The Lavender Hill Mob**" - 1951 (**Altın Hırsızları**) ile En İyi Film dalında **İngiliz Oscarı**'nı kazandı. 1965'den sonra televizyona eğilip birçok dizi yöneten **Crichton** geçen yıl "**Wanda Adında Bir Balık**" la **En İyi Yönetmen Oscarı**'na aday gösterilmişti. □

BELLEK YİTİMİNE KARŞI;

"Sinemamızın umut yılları 1970 - 80 arası Türk Sinemasına Bakışlar" (1)

Cihan Altınay

Dün, bilim adamlarımızdan, sanatçılarımızdan hakettiği ilgiyi yazık ki görememektedir. Genel ve yorumlayıcı yaklaşım ve soyutlama içeren çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Ve yoğunluk - o da nicel olarak - ampirik çalışmalarda. Sinemamızın bu genellemenin dışında olduğu söylenebilir mi? Kuşkusuz hayır. Dahası belgeleri nitelikte ürün de son derece kısır. Türk sineması belleğini yitiriyor, belki de yitirdi. Sinemamız üzerine de düşünce üreten bir bilim adamımızın sözleri çare oluyor: "Türk sinemasına hafızasını kazandırmak gerek. 'Sinema yazarı Atilla Dorsay'ın yeni bir kitabı yayınlandı: "Sinemamızın Umud Yılları 1970 - 1980 Arası Türk Sinemasına Bakışlar". Kitabın en temel önemi ve işlevi yitim sürecindeki ya da yiten belleği sinemacılarımıza ve tüm sinema çevremize kazandırma uğraşında yoğunlaşıyor.

Atilla Dorsay'ın yeni kitabı büyük oranda daha önce basılmış yazılarının bir derlemesi. Adından anlaşılacağı gibi sinemamızın 1970 - 80 arası yıllarını içeriyor. Yaklaşık 130 film yazısı bir araya getirilmiş.

Yazar sinemamızın ele aldığı dönemini beşer yıllık iki bölüme ayırmış. Her bölümün bütünlük arzeden ana başlıkları ve genel yazılar yeni kaleme alınmış, yani dünyanın etkisiyle birlikte bugünün bakış ve yaklaşımını içeriyor. Ancak çelişkiye düşme kaygı-

(1) Sinemamızın Umud Yılları 1970 - 80 Arası

Sinemasına Bakışlar Atilla Dorsay İnkilap Kitabevi Kasım 1989 İstanbul

sından olsa gerek, dün ile bugün arasında dikkat çeken ölçüde uyum söz konusu. En somut ifadesini Metin Erksan bölümünde buluyor. Kitapta yazarın bir başka kitabında da kullandığı -tekrar olduğu yazarca belirtilen "Umud" dışında - tek yazının "5 Türk Hikayesi" oluşu bu çerçevede anlam kazanıyor.

Evet, film yazıları Dorsay 'ın basılmış yazılarının bir derlemesi. Ne ki sinemamızla birinci dereceden ilgili olanlar Bugün, Bir Düşün, Yaralı Kurt, Bir Demet Menekşe, Askerin Dönüşü, İstasyon üzerine yazılanları okusalar - ya da yeniden okusalar - diyoruz. Yanısıra Güney, Erksan, Akad filmlerini yeniden izleseler.

Dorsay'ın sunuş yazısında belirttiği gibi bu kitabındaki derleme çizgisi diğer kitaplardan çok daha iyi. Yanlış seçimler ya da unutulmuşlar yok mu? Elbette var. Ancak ana başlıkların bütünlüğünü zedeleyecek veya anlaşılabilirliğe düşürecek düzeyde olmadığı da bir gerçek. Öte yandan yine yazarın deyişle tam bir 1970 - 80 arası Türk Sinema Tarihi olmayan bu kitap "Türk Sinema Tarihi" diye yazılan kimi kitaplardan çok daha yararlı bir kaynak kitap durumundadır. Sinemamızdaki üretimsel kısırılık - yakın zamanlardaki görece devingenliğe karşın - yazınsal alanda da - kitap bazında - egemen. Oysa çok nitelikli ürünler de var: Nijat Özön'ün değerli çalışmaları, Atilla Dorsay'ın "Yılmaz Güney Kitabı", Giovanni Scognamiglio'nun "Türk Sinemasında 6 Yönetmen"i aklı gelenler. Sorun hiç kuşku yok ki salt yazardan kaynaklanmıyor. Yayınevleri, sinema kitabı basmaktan kaçınıyorlar. Haklılar. Çünkü sinema kitapları yaygın okur kadrosuna sahip değil. Oysaki sinema önemli oranda birikim gerektiriyor; hem yapan hem de izleyen için.

Sinemamızın 1970- 80 arası yıllarına dönerek bellek tazelenmesi yaptırır Atilla Dorsay. Böylesi çabaların sürdürülmesindeki yarar yadsınabilir mi? Ali Gevgilli'nin Türk Sineması üzerine yazıları basılacakmış. Kendisi yapamayacağına göre birileri de Nezh Çoş'u anımsasın. Sonra bir de sinemamızın en canlı dönemlerinden 1960 - 70 arası.... Taze ve canlı bellekler geleceği aydınlatmaz mı?..

"TÜRK SİNEMASINDA ON KADIN"

Agâh ÖZGÜÇ
Broy Yayınları

Murat Kenan

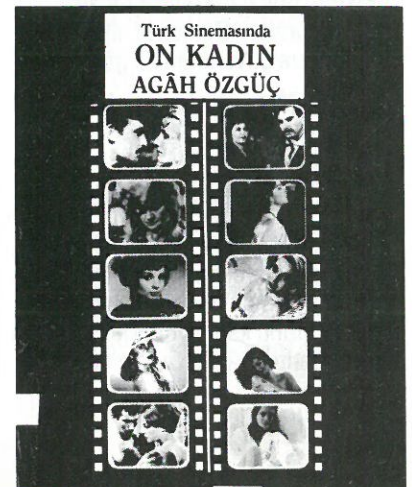
Sinema, kadın imgeleri, düşler yaratan bir sanat olarak düşünülürse bu yöndeki toplumsal etkileri de görülecektir. İşte karanlık sinema salon-

larında izleyiciyi hipnotize eden de özellikle beyazperdenin ürettiği mitoslar, fetişler ve yıldırırlardır".

Agâh Özgüç, kitabında sinemamızın yıldızlaşmış kadın oyuncularını, genel anlamda yıldızlaşma olayını ve olayın bugünü-nü bir kaç cümle ile işlemiş. Yukarıdaki sözleri her ne kadar tartışabilirse de gayet açık olan sanırım ki toplumların her zaman, her koşulda birşeyleri tabulaştırma eğilimi. Türk Sinemasında da kadın oyuncular bundan nasibini fazlasıyla almış. Kitapta, "çağın damgasını vurmuş on kadın" olarak Cahide Sonku, Sezer Sezin, Muhterem Nur, Neriman Köksal, Leyla Sayar, Belgin Doruk, Fatma Girik, Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit, ve Müjde Ar belirlenmiş. Starlarımızın herbirinin nedense çok kısa tutulmuş tanıtımları, filmografileri ve bolca fotoğrafları sunuluyor okura. Bu sanatçılara (haklı olarak) böylesine bir misyon yükleyen yazardan, daha derinlikli tanıtım yazıları beklemek hakkımızdır sanırım. Ama yine de kitaptan, bu sanatçıların sinemamızdaki yeri ve kendi tipolojik gelişimlerine ilişkin pek çok şeyi buluyoruz.

Henüz dünya standartlarına ulaşmamış sinemamızın star olayı konusunda maşallah pek altta kalır yanı yok. Baksanıza "dört ruktan batağa sürüklenmiş" efsanevi bir Cahide Sonku'muz bile var.

Sinemayı bırakmış Sezin, Nur, Doruk, yan rollerde yaşama savaşı veren Köksal, kuruluşu dinde bulup ermişler katına çıkan Sayar, siyasete atılan Girik star sisteminin çökmeye mahkum oluşunun belgeleri sanki. Ve ancak kendilerini yenileyerek varlıklarını sürdüren (bu da ayrıca tartışılabilir) Şoray, Koçyiğit, Ar. Sonuç olarak "Yönetmen sineması"nın gündemde olduğu yıllar dahil her dönem kendi starını yaratmış. (Zerrin Egelliler, Zerrin Doğan gibiler hatırlansın) Günümüzde de her ne kadar farklı şekilde ortaya çıkıp, farklı şekilde yaşam bulduysa da "Zuhal Olcay Olayı" aynı noktaya doğru evrilmiyor mu?..

Çalan: Ali Hakan/ Desenler: Levent Göneç

20 Haziran Salı

✓ **Mustafa Keleşoğlu'nun** defterinden

Bu gün **Sinemköy**'ü gezdik. İnsanlar civil civil, her yerde bir neşe var. Bu bize de yansıdı sanki. Melih'le epeyce sohbet ettik. Hoş bir erkek olması bir yana ama, çok da kültürlü. Geniş bir yelpazeye yayılıyor ilgisi. Bir filmle ilgili konuşurken, birden felsefeden sözetmeye başlıyor. Onu dinlemek, gerçek bir zevk.

Fransız sinemasından konuştuk. Özellikle genç yönetmenlerden. Luc Besson arkadaşmış. Fransa'da okuduğunu, sinema eğitimini orada tamamladığını biliyordum ama, Fransız sinemasıyla bu kadar içli dışlı olmasını tahmin etmezdim doğrusu. Jean Jacques'in Beneix, Leos Carax, hepsini tanıyor. Yapı koşullarından söz etti. Genellikle kendi olanaklarıyla yapıyorlarmış filmlerini, arada bir reklam filmleri filan çekerek kazandıkları paralarla (Melih de reklam filmleri yapıyormuş bu arada)... Sinema anlayışları, Melih'e göre **"Fransız sinema geleneğine çok bağlı olarak"** oluşuyormuş. **"Olumlu ya da olumsuz"** diyor. Örneğin Carax, Yeni Dalg'a'ya çok saygı duyuyormuş ve onların geleneğine uygun bir film de çekmiş, **"Ama tam uç noktada farklı bir çalışma da yaptı"** diyor. Beneix içlerinde en tutarlısı, ona göre. **Besson'u** çok naif buluyormuş. Biraz böyle aslında, hem tanıdığına göre, daha iyi biliyordur. Bana duygusal gelmişti filmi, ama çocuksuluğu da tartışmaya açık. Yanılmış olabilirim. Mesela, Melih hakkında da yanılmışım, daha dün **"züppe"** diye not düşmüşüm deftere. Oysa, kültürel birikimi, onu daha en başından farklılaştırıyor. Demek ki, ilk izlenimlere güvenmemek gerek!

Rain Man'i izledik. Tek kelimeyle harika. Amerikan sinemasının tipik yapısı içinde, çok duygulu, insancıl, şiirsel bir öykü. Bilinmedik bir yanına ışık tutuyor insanlığın. Otizm hastalığı, tümüyle iletişimsiz olmak, takıntılara, belli sözcüklere mahkum olmak filan. Dustin Hoffman, bir kez daha büyüklüğünü kanıtıyor. Melih de onu çok beğenmiş. Tom Cruise da nefis

bir adam. Günümüzün yeni ilahı diyorlar zaten. Çok güzel görüntüler vardı filmde. Müzik çalışması da iyiydi. Bir de sevimli bir genç kadın oyuncu, Valeria Golino... **Rain Man**, özetle şöyle anlatılabilir: **"Otistik bir adam ile duygusuz kardeşinin, duygusal öyküsü"**... Giderek de, o otistik adamın, duygusuz kardeşine gösterdiği ve kazandırdığı insani şeyler...

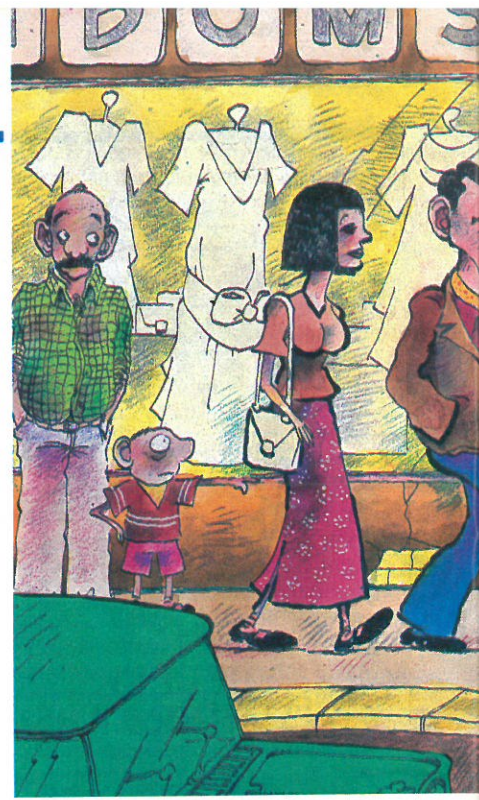
Filmten sonra yine bara gittik. Aslında hiç hoşlanmıyorum ama, Melih filan da var diye gittim. Janette gündüz bizimle gelmemiştir. **"Gezmeyi çok sever"** diyor Melih, **"ama yalnız başına"**. Aslında çok tatlı bir kız. Bir de, biraz tanıdıkça anladım, sevgili filan değiller galiba. Yani, umarım. Çünkü Melih'den hoşlanmaya başladım, Janette de anlamış gibi, muzip muzip gülümsüyor arada bir. Sonra Melih'e dönüp Fransızca bir şeyler söylüyor. Ben anlamıyorum ama, Melih, **"senin için, ne tatlı"**

Filmten sonra yine bara gittik. Aslında hiç hoşlanmıyorum ama, Melih filan da var diye gittim. Janette gündüz bizimle gelmemiştir.

adam diyor" dedi. İlk kez bir barda bu kadar keyifli vakit geçirdim. Refik Şaheser yoktu. Saadet biraz huzursuz gibiydi, herhalde o yok diye. Belirgin bir biçimde ilgi duyuyor Refik'e... Ahmet Şakır da, kendi filmini izlemiş, sonra programa uyarak seyircilerle sohbet etmiş. Bize de **"niye gelmediniz"** filan dedi. Haklı aslında. Birbirimizi tanıyoruz, en azından filmlerimizle.

Otele döndüğümüzde, odalara dağılırken, Janette bir **"iyi geceler öpücüğü"** verdi bana. **Ben de cesaret alıp, "iyi geceler"** diyerek Melih'i öptüm yanağından. Yumuşacık sakalları. Gözlerini kısıp gülümsedi yalnızca: **"iyi geceler"**

✓ **Melih Canıyandı'nın** defterinden :

Baba Dustin! Ne oyunculuk yahu, adam basbayağı **"autistic"**ti. İnanılmaz bir şey. Tabii, o kadar iyi oynuyor ki, filmin klasik basitliği kimseyi ilgilendirmiyor. Oscar'ları nasıl aldığını da allah bilir. Akademi çevreleri tabii! Yoksa, al işte yüzeysellik. Renkli - parlak görüntüler, çarpıcı müzik, güzel mekanlar filan derken, kaynayıp gidiyor. Duygusal dizboyu. Bizim seyirci ne ağlar ama, **"zavallı adam"** diye diye. Tom Cruise denen **"ilah"** oynamıyor, caka satıyor ortalıkta. Dustin babanın yanında iyice ezilmiş zaten. Bir de hoş kız var, olmazsa olmaz tabii, üstüne üstlük bizim **"autistic"**e de ilgi duyuyor, hatta öpüyor, iyi mi. Şu Hollywood'un nerde ne yapacağı belli olmaz zaten. Sömürge herifler! Duygu sömürüsü, kültürsüzlük sömürüsü, yüzeysellik sömürüsü, gösteriş sömürüsü. Bizim marksist eleştirmenler, bir tek Hollywood konusunda haklılar galiba.

Bugün Sinemköy turu yaptık. Kasaba halkı kös kös bakıp duruyor yolda yürürken. **"Aaa, bak filmciler, anne bak"** Şöyle suratının ortasına birtane. Sanki ayı oynuyor. Gerçi, biz de böyle kurbanlık koyunlar gibi topluca yürüdük sahilde ama, bu kadar da olmaz ki. Bizimkilerin birhoşuna gitti, gülücükler dağıtıyorlar etrafa. **"Şaheser Refik"** tanındığını sanıp, **"Çocuklar, şöyle sessiz sakin bir yere gidelim, sıkılıyorum ben böyle şeylerden"** demez mi. **"Çocuklar"**mış.

"arkadaşlar" lafından kurtul önce, 12 Eylül öncesi devrimcisi.

Refik bara uğramadı bile. Onun filmine de gitmedik ya. Ne koymuştuz herife ama. Ders olsun... Saadet çok mutsuzdu yavrum. Feministim benim. Belli ki Refik'e taktı kafayı. Birde apaçık sergiliyor, sözde utangaç genç kız pozlarında. Bari yakışsa! Dalgın dalgın içti. "Refik bey gelmedi mi Ahmet?" deyişi vardı ki, sesi titriyor karının. Dünkü atış da "kur"muş demek. Hay sizin.

✓ Saadet Elkoyar'ın defterinden

Ne oluyor bana? Burnu havalarda, kendini beğenmiş, tüm birikimine rağmen "erkek"liğini üzerinden atamamış bir adama ilgi mi duymaya başladım? Yok canım. Kendime hakim olmalıyım. Meraklanmalar, sorup durmalar, dalıp gitmeler yakışmıyor benim gibi bir kadına... Ama, ne bileyim yine de, "keşke şimdi burada olsaydı" duygusu gelip sarıverdi içimi... Öylesine de kendine dönük ki, taviz vermez bir tavı var, gelişkin bir kişilik. Bugün kasabayı gezerken, sohbetin ortaklık yerinde kalkıp otele gitti. Diğerleriyle uyum sağlamadığı çok açık. Bu farklılığı cezbediyor belki de. Dünkü atışmamız da, herşeye rağmen hoştu aslında. Dudak bükme değil, tartışma vardı; karşısındakini "kişi" olarak gören bir anlayış. Bilmiyorum şimdilik. Melih ve Ahmet'in o hıyar bakışları çok rahatsız etti beni, "karı kesik durumda abi" diye de çekiştiriyorlardır, allah bilir. Ne bok yerlerse yesinler. Mustafa'nın o müstehzi gülümsemeleri de umurumda değil. Birini istiyorsam, istiyordumdur. Bundan utanç duymamak, kadınlık onurumun bir parçası olmalı. Onların yüklediği anlamların dışında bir ilgi olduğunu benim bilmem yeterli. Bu hıyar herifleri değiştirecek değilim ya. Hiç olmazsa özgürce yaşayabilme hakkımı koruyayım. Refik... Şaheser... Bil - mi - yo - rum!

Kasabayı dolaştık bugün. Ne hoş insanlar. İlk kez sanatçı görmenin coşkusuyla bakıp durdular hep. Gerçi hiçbirini konuşmadı bile, ne bileyim, birşeyler sormak, imza istemek filan gibi şeyler olmadı. Herhalde taşra utangaçlığı. Bir de bize yükledikleri o "büyüklik" sıfatı. Oysa, insanlarla konuşmak ne kadar yararlı olur, biz

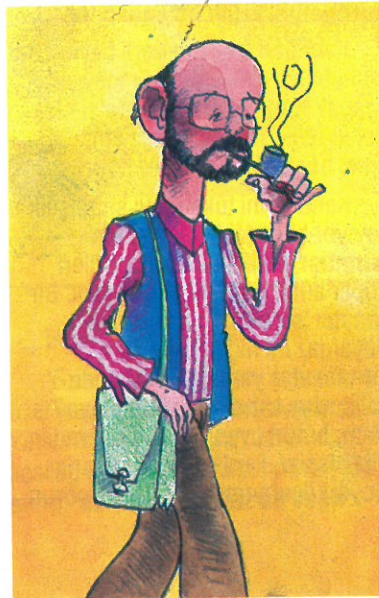
Tom Cruise denen "ilah" oynamıyor, caka satıyor ortaklıkta. Dustin babanın yanında iyice ezilmiş zaten.

"Sıkılıyor"muş. Her gittiği yerde böyle coşkulu ilgi görüyor ya beyimiz. Kûlahıma anlat sen onu. Yahu, nerden geldik buraya be? Şeytan diyor... Neyse, ödül ödülüdür! Janette bu gün o herifleydi. Mustafa mı nedir, jüriye sözü geçermiş epeyce. Neler olduğunu konuşamadık Janette'le, bar mar derken. Gece de odama davet ettim, "Yorgunum, bu gece olmaz" dedi. Ne bok yedi acaba? Neyse canım, ne isterse yapar, bana ne ... de, bu gece canım istiyordu hani. Sittir et. Bakalım neler olacak?

Mustafa dedim de, şu bizim Mustafa Keleşoğlu da başka mesele. Aslına bakılırsa, iyi yürekli bir adama benziyor. Mühendismiş, geçimini o işlerden sağlıyormuş. Yarışmadaki filmi, daha üçüncü çalışmasıymış. ("Daha"yı biraz bastırarak vurguladı ama, benimki de ikinci çalışma, bilmiyor mu, yoksa biliyor da gönderme mi yaptı, çözemedim; ama gözlerinde masum bir tavır vardı). Çayhanede lafladık. İligiyle dinledi. Öğrenme ve kendini geliştirme isteği gözlerinden okunuyor. Biraz da hayranlık mı vardı, bilemiyorum. Ama çok pis gülümsüyor, "ne tatlı

adamsın" filan gibi. Gerçi, zorla yatağa atacak değil ya, "şey"liği kendine. Ama yine de rahatsız oluyorum. Etraftan gören bi bok var sanır, zaten bizim hıyarlar dedikodu böceği. Janette de nasıl ısındı adama. Gece bir de öpmez mi şap diye yanağımdan. Ne diyeceğini şaşırımdım. Hayır, gerçekten yumuşak (kelimenin her iki anlamıyla da) bir adam, kırıcı olmak istemiyorum. Ama bir ara "münasip bir dille" uyarmalı.

Akşam barda, "Şakır Ahmet", "Arkadaşlar, birbirimizin filmlerini görmeliyiz, herkes ülkesinde yapılan çabaları bilmeli" diye, sözde serzenişte bulunmaz mı. Ne o, filmi görmeye gitmemişiz. Be adam, Rain Man dururken, senin "Uzun ince bir yol"unu ne yapayım? Halk çocuğu ya "uzun ince bir yol"muş. Sen şu

sanatçılar için. Yol gösterici, geliştirici birşey... Belki yarın öbürün diyalog kurma şansımız olur kasabalılarla. Daha, çok yeni birşey olmalı onlar için. Göre görev alırlar, gelip konuşmaya çalışırlar herhalde.

Rain Man'i sevdim. Hollywood sineması ama, iyi bir eleştiri potansiyeli vardı. Tom Cruise'nin oynadığı Charlie tipiyle, kadını kullanılabilecek birşey olarak gören, konuşmayı bile unutmamış, herşeyini maddi bir güç çabasının içinde yitirmiş, sevişmeyi öğle yemeği yemek gibi algılayan erkeklere yönelik keskin bir eleştiri. Ama potansiyel. Çünkü Barry Levinson da bir erkek yönetmen sonuçta. Mesela, o asansörde, Charlie'nin sevgilisi kızın otistik Raymond'u öptüğü sahne, sonra Charlie'yle Raymond'un bu öpüşme üstüne konuşmaları, **"ıslaktı"** sözü üzerine seyircide kahkahalar, bunlar hep varolan kadın imajını destekleyen şeyler gibi geliyor bana. Kızın, Charlie'yi bırakıp giderek kişiliğini kanıtlaması, filmin artı puanlarından biri. Kullanılmayı reddediyor çünkü. Güçlü bir çağdaş kadın imajına daha çok yüklenilebilirdi yine de. Ama Levinson, iki erkeğin macerasını anlatmaya çalışmış. Olsun, bunu da başarmış hiç değilse.

Ahmet, filmini izlemeye gitmedik diye bozulmuş. Oysa Refik'in kine de gitmedik. Rain Man varken...

Charlie tipinin bütün insan-dışılığını eleştiren, otistik olsa da, daha insani olan **Raymond**'un ona kazandırdığı şeyleri yücelten bir bakışı vardı filmin.

Ahmet, filmini izlemeye gitmedik diye bozulmuş. Oysa Refik'in kine de gitmedik. **Rain Man** varken... Aslında, Refik'in filmini görmeliydim. Onu daha iyi tanıyabiliydim belki. Olsun, konuşmak için de vesile olur, **"çok üzgünüm göremedim, biraz bahsetsene filminden"** filan derim. Hay allah, böyle **"plan"**lar kurmak bana yakışmıyor ki... Ama çekici adam! Bir biçimde yaklaşmalıyım onunla, en azından dostluk için canım...

✓ **Refik Şaheser'in defterinden**

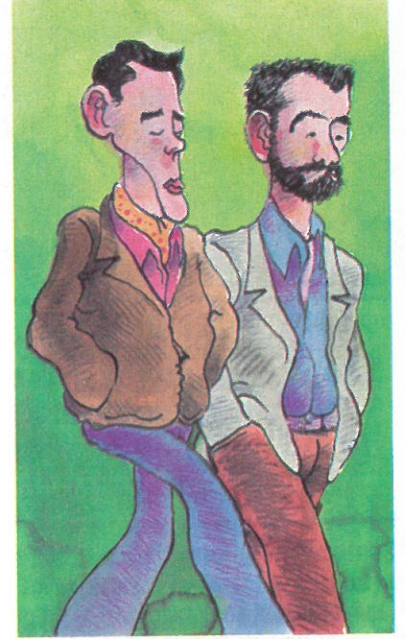
Bara gitmediğim iyi oldu. Hem biraz başımı dinler, hem de Tijen'i ararım. Şimdi dışardan aramaya kalksam, olmaz. Akşam film den hemen sonra odamda olduğuma inanması gerekiyor. Yoksa, **"oraya film izlemeye, yarışmaya mı gittin, bar köşelerinde sifinmeye mi"** diye söylenir. Telefon falan dinlemez, başımın etini yer, ağlamaya bağırır başlar. Ben de kendimi tutamam, rezil oluruz ele güne... Tuhaf kadın şu Tijen. Kendisi de gelse hiç itirazı olmaz **"bar köşelerinde sifinmeye"**. Evlenmeyelim dedik karı - kocadan bir farkımız kalmadı. Neyse, şu günlüğe içimi döktükten sonra, santrali arayayım da, odaya bağlasınlar telefonu. Mutlu olsun kızcağız. Şimdi bizim taşkafalılar bunu duysalar, alay ederler. Derler ki: **"Hiç karısından korkan sanatçı olur mu? Beynini oraya harcaysan, yaratmak için yüzde kaç kalır sana? Yaratıcılık; özgür bir kafa ister."**

Kendileri o çok değerli beyinlerini taşra barlarında mı özgür kıyorlar acaba? Hani, bir Paris 'cafe'si olsa değer belki Tijen'le kavga etmeye ama, burası için değmez doğrusu.

Kendilerini tüketmeyi sıradsızlık sayıyor bizimkiler. Gerçekten **'sıradışı'** olanla tanışsalar ödleri kopar ama. Hem ne olmuş yani. Bir sanatçı **'sıradan'** olana özlem duyamaz mı hiç? Arada bir kurufasulye yemeye, 9-5 içinde çalışmaya karışından korkmaya? Hem, bütün uygar insanları, sıradan bile olsalar, karılarından korkarlar. Hoyrat davranmamak, kadını sorun

edinmek, ancak uygar bir insanın harcıdır.

Uygar dedim de, aklıma Ahmet Şakır denen sığır geldi. Bir gün boynunda kırmızı atkıyla yürürken, biri çevirip **"set işçiliği yapar mısın"** diye sormuş herhalde. Başka türlü tanışmazdı bu **"burjuva sanatı"**yla. Kendisini devrimci sanıyor salak. Sen önce kafanda devrim yap bakalım kolaysa. Bu gün çay bahçesinde **Weeds**'i tartışıyorduk (o **Mahkum**

diye hatırlıyor ancak), lafa dalıp **"filmin antikapitalist mesajı daha çok vurgulansa iyi olurdu"** demez mi! Öküz altında buzağı arıyor. **Weeds**'in neresinde antikapitalist mesaj bulduysa. Biraz sohbet etmeye çalıştı sonra benimle. Sohbet de değil, düpedüz saldırı adamın ki. **"Bir zamanlar ben de sizin gibi düşünürdüm, ama böyle bir yere varılmıyor"** demeye kalktı, söylemediğini bırakmadı. Ödün vererek yaşamak insanı yıpratmış. **"Asıl sizin yaşadığınızı gibi yaşamak yıpratır"** dedim ben de. Daha tanışalı iki gün olmuş, senli benli konuşuyor. Bu sığırların bir de böyle bir huyu vardır. Hemen mesafeleri kaldırmaya bakarlar. Aman, ben de çok ciddiye aldım herifi, oturdum günlüğüme yazıyorum. Ne diye anlamasını bekliyorum ki beni. Anlamak, eşitlerin arasında mümkündür. Filmime gelmeyişlerine de bu yüzden hiç kızmadım.

"Son Gemi"de, farklı bir yaşama imkânı sunmaya çalıştım izleyiciye.

"Bakın böyle de ayakta durabilirsiniz" demek istedim. Zaten anlayacak gibi olsalardı, böyle yaşamaları mümkün değildi. O Melih denen çocuk biraz farklı ama. Onu biraz çarpabilirdi film... Adettendir, filmden sonra izleyiciyle tartıştık biraz. Zaten toplasan yirmi kişi ancak vardı. Ne kadar da meraklıymışlar tartışmaya. Sıkıntılar geldi üstüme. Biraz konuştuktan sonra anladım ki, bu adamlar **"Son Gemi"**'yi izleseler ne olur, izlemeseler ne olur. Hatta izlemeseler daha iyi.

Büyük düşünürün dediği gibi : **"Okunmuyorum, okunmayacağım."** Ben de, izlenmiyorum, izlenmeyeceğim... Eyvah, saati 1 ettik. Şu Tijen'i bir an önce arayayım, yoksa inanmayacak bara gitmediğime. Şimdilik hoşçakal günlük!

✓ Ahmet Şakır'ın defterinden

Elime sağlık. Düşünüyorum da... Ne zorluklarla çektim bu filmi. Yönetmen hastalandıktan sonra, işe devam etme kararı verdiğimde, elimde iki küçük burjuvanın saçma sapan aşk hikayesi vardı. Olaylara devrimci perspektif katacağım diye göbeğim çatladı. Senarist, üç kuruş koklatınca, soyadını değiştirse de, benim düzeltmelerime ses çıkartmıyordu. Gerçi filmde yer yer kopukluklar olmuş, mesela oyuncuların birden bire giyimtarzı ve tavır değiştirmeleri, bilinç sıçraması yapmaları falan gibi, ama o kadar kusur kadı kızında da olur. Sonuçta mesaj önemli...

Film sonrası söyleşide, o iki zıdırın ağzını iyi kapattım ama. **"Son"** yerine, slogan yazmayı düşünmüşmüymüşüm. Şöyle bir süzdüm, **"çıplak gözle bakılan yaşam gerçeği sloganıdır"** dedim. **"Estetik"** demez mi? Verdim ağzının payını, **"Estetize edilmiş fantezilerden bin kat daha sanatsaldır, devrimci bakışla irdelenen gerçek yaşam"** dedim. Bok gibi oldular. Sonra ben de şaşım kendime, ne konuştum haa...

Refik beyciğimin filmine giden oldu mu acaba. Hani beğenmemekte haklıyız bir açıdan da, şu Sinemköy'e gelen tiplerde bile halk kültürüne yatkınlık olduğunu da görmek lazım. **"Uzun İnce Bir Yol"**'u iyi ki filmin adı yaptım.

Bugün bir de Rain Man vardı galiba. Okuduğum kadarıyla, bir gerizekalının öyküsüyümüş.

Keşke ısrarlara boyun eğmeyip de, o bara gitmeseydim gece. Ama çocuk koluma girip de, **"Arkadaş, gel gidelim, bunu sosyolojik bir gözlem olarak düşünsene"** deyince, aklıma uyduk işte. Deyyus, hıkr hıkr votkaları içip, on dakikada toz oldu. Biz kaldık entellerin içinde. Hıh, Saadet'e bak. O epey erken gelmişti galiba. Allah'ına yan bakıyordu. Dustin Hoffman'ın etkisinden çıkamıyor dedi Mustafa. İçsin, içsin. Salak karı. Filmdeki gerizekaliya vurulmuş, bardan bir gerizekali bulup yatar bu gece.

Mustafa'yla Melih kalıbına işemiyor pozlarındaydı. Aman, ne umurumda ya. Herifer üstüme yürümez mi, **"niye filmime gelmediniz"** deyince. Ben kimmişim, **Rain Man**'ın yanında, benim Aşık Veysel'den alma adlı süprüntüm mü yarışmış, ben gidip bildiri dağıtmışım... Sittirin lan! Ben bu son cümleyi içimden söyledim sanıyordum, oysa... O iri garsonu yarın yakalarım ama... Ben zaten çıkacaktım. Entel bozuntuları, bunalımlarını birbirine döksün. Halk beni istiyor işte. Ben halkı istiyorum. Halkı... Uff, yarın zor bir gün olacak...

TEPKİLER

Mustafa Keleşoğlu (Telefon etti):

"Size yakıştıramadım. İnsanların özel yaşamlarını ihlal ediyorsunuz. Yayını durdurmazsanız dava açacağım. Dergi yetkililerine telefon ettim, **'sorumluluğu biz de değil'**

dediler. Rica ederim durdurtun. Yoksa çirkinlikler başlayacak. Bizim gibi insanlara yakışmaz. Anlayışlı olacağınızı umuyorum..."

Melih Canıyandı (barda Ali Hakan'a rastladı) :

"Tutmayın yaa, bi dakika, tamam çocuklar, vurmayacağım, söz! Bak kardeşim, o günlüklerin devamı yayınlanırsa, rezil olurum, ama senin de işini bitiririm, ona göre. Sen.. nasıl cesaret edersin lan! Yaa, tamam çocuklar bırakın konuşacağım şurda. Bak kardeşim... Küüüüü!"

Saadet Elkoyar (Arkadaşlarıyla bir 'not' ilettiler) :

"Yayını durdurmazsanız, hakkınızda hiç hayırlı olmayacağını bildirmek isterim. Yaptığınız, düpedüz terbiyesizlik."

Refik Şaheser (Dürrin'i telefonla aradı) :

1. Telefon: "Dürrin, yarın akşam işin yoksa, bana yemeğe gelsene... Yok canım, çekindiğim birşey yok ki benim. Ama doğrusu, günlükleri çalmanıza biraz kırdım. Yani hırsızlık size yakışmıyor. Peki, yarın yine ararım, öbür gün gelersin."

2. Telefon: "Dürrin, bak güzelim, şu **Beyazperde**'cilere söyle, yayını kessinler... Elbette benim çekindiğin birşey yok, diğer arkadaşlar için üzülüyorum. Peki, siz bilirsiniz. Ama hepimiz üzülürüz sonunda. Peki..."

Ahmet Şakır (Bar çıkışında Asaf'a rastladı):

"Ulan sizin... Bırakın laayn!.. Oportünist köpekler, hepinizin hakkından gelirim lan ben... Tarih yargılayacak lan sizleri... Bırakın laayn... Erkeksen yarın yine buraya gel de görüşelim lan.. Bırakın laayn..."

* * *

Ali Hakan'ın **Beyazperde**'ye notu:

"Sevgili İrfan, ben bir süre için güneye kaçıyorum. Yani, **"kaçıyorum"** derken; İstanbul'da havalar çok soğuk, biz de sobayı kuramadık birtürlü (bacalar temizlenmemiş henüz), biraz sıcak hava göreyim diye. Marmaris taraflarına gidiyorum. Yoksa, tepkiler konusunda hiçbir kaygım yok. Seninle de konuşmuştuk, böyle şeyler olabileceğini biliyorduk. Onun için, yayına aynen devam lütfen. Sana kalacağım yerin telefon numarasını yazıyorum (kimseye vermem!), ararsınız...□

Bir başkadır, Anadolu sinemaları(2) Türk Sineması ve salon sorunu üzerine bir - iki not

Ali Ulvi Uyanık

Türk sinemasını 'kurtarma' çalışmaları, basın yayın organları aracılığıyla kamuoyunu bombardımana tutma ve toplantı, panel vb. etkinliklerle bu bombardımanı destekleme biçiminde sürüyor. Bu arada, "sen şunu dedin, nasıl dersin?" ya da "seni Türk sineması düşmanı seni" türü tartışmalar da büyük bir iştahla devam ettiriliyor...

"Ne yapmalı?" başlığı altındaki maddelerden biri de, TRT ile ilişkinin daha sıkı ve sağlıklı bir biçimde düzenlenmesinin yollarının araştırılması. Yani önce Anadolu işletmecilerinin finansörlüğü, sonra video sektörüyle sıkı ilişkiler ve şimdi de TRT... Oysa TRT'nin destek ve yardımıyla da yapılmış olsa, bir 'sinema filmi'nin öncelikle, yaygın bir biçimde sinemalarda gösterilmesi gereklidir.

Türk sinemasının çok daha sağlam, kalıcı ve 'sinema' sözcüğünün içerdiğine sadık çözümler bulması belki daha zor, daha çok uğraşı gerektiriyor; ama uzun vadede ele alındığında, 'gerçek bir kurtuluş' olabilir.

Bu çözümler neler mi? Basit bir sıralama: 1) Türkiye'nin her il ve hattâ kasabasını kapsayacak şekilde 'seyirci karşısına çıkabilmek'. 2) Dış satımlar... Tabii birinci maddede sinema salonları sorunu gündeme gelecek ve tabii ki salt yakınma

**Türk Sineması
bünyesindeki meslek
örgütleri, sinema
salonları ve seyirci
yapısıyla ilgili,
kapsamlı, bilimsel bir
rapor hazırlattı mı?**

Adana'da üç örnek sinema dışında beş sinema daha var, beşi de işler acısı görüntüde.

düzeyinde kalan aynı laflar sıralanacak: "Sinema salonları çok azaldı; filmlerimiz gösterilecek sinema bulamıyor" vb....

Ancak, Türk sineması bünyesindeki mesleki örgütlerden hiçbirinin, Türkiye çapında bir araştırmaya girişerek, 'sinema salonlarının gerçek durumu ve Türk sinema seyircisinin yapısıyla ilgili kapsamlı/bilimsel bir rapor' hazırladığını sanmıyorum. Yüzeysel değil, sosyal bilimlerin/iletişim bilimlerinin uzmanlarının yardımlarıyla hazırlanacak böyle bir rapor/dosya vb. büyük bir aktivitenin ön adımı ve toplantılarda hep aynı yakınmaları dile getirip, sonra da beklemeye girmekten çok daha yararlı olabilir.

Ben, çok özel bir zaman ayırmadan yaptığım küçük çaplı araştırmalarımı anlatmaya devam etmek istiyorum.

Adana

Türkiye'nin dördüncü büyük kenti Adana için yazılıp çizilecek çok şey var: Batı ile güneydoğunun buluşma/geçiş noktası; her yönüyle 'sıcak'; başta altyapı olmak üzere sorunları dağ gibi; gece vakti kenar semtlerinde tek başınıza yürümekten çekineceğiniz kadar ürkünç, öte yandan çekici; modern bir merkeze sahip. Bu merkezde yer alan Arı ve Sun sinemaları, özellikle üniversite gençliğinin doldurduğu salonlar. Bu yıl küçültülen Sun'a karşılık, Arı daha görkemli. Her iki sinema da 'majör'lerin filmleriyle, seyirci bulabilen Türk yapımlarını programlarına alıyorlar.

Arı ve Sun'a göre merkezden daha uzak bir semtte yer alan Özen ise, her anlamda modern bir sinema. Öncelikle gümüşlü perde avan-

tajı, bu sinemada film izlemeyi ayrı bir zevk haline getiriyor.

Şimdi madalyonun öteki yüzüne bakalım. Adana'daki bu üç örnek sinema dışında benim tespit edebildiğim beş sinema daha var. Ama nasıl? Özellikle ikisi, Türkiye'nin hiçbir yerinde rastalamayacağınız biçimde, çok rahat korkusuzca 'porno filmler' gösteriyor.

Aslında, İncirlik üssünü barındırması nedeniyle Adana'da özel bir sektör oluşmuş. Şehir içindeki ithal malları pazarlarında, her tür orjinal malı bulmanın yanısıra, porno endüstrisiyle ilgili istediğiniz kitap, dergi ve kaseti de satın alabilirsiniz. Yeter ki satıcıya biraz güvenli bir görüntü verin. "Abi kaset lâzım mı?" diye size yanaşacaktır... Bu pazarlar da çeşitli kişilerin/grupların ellerinde. Örneğin, 'Mardinliler'in çalıştırdığı bir açık pazarda kaset kiralayabilirsiniz bile.

İşte bu ticari yapıda, porno filmlerin gösterilmesi de 'normal' herhalde. Hem de otellerin bulunduğu merkezi bir yerde bulunan iki sinemada...

Bu sinemalardaki görevlilerin, biletin üzerinde yazılı değerden daha fazla para alma, bileti kesmeyip

kapıda alıkoyma gibi cambazlıkları içeren 'turnike' işlemini gerçekleştirdiklerini de vurgularım.

Adana'nın gecekondulu semtleri civarında çok sayıda 'yazlık sinema bulunduğunu daha da geniş bir ifadeyle, bu bölgenin yazlık sinema geleneğinin sürdüğü ender merkezlerden biri olduğunu belirtmek gerekir.

Eskişehir

Adana'dan Eskişehir'e sıçrayarak acele etmemin nedeni, bu kentteki sinema salonu sayılarıyla ilgili çarpıcı rakamlar vermek isteyişimden. Eskişehir'de 1950, 1960'lardan bugüne azalan sinema sayısı şöyle: 12 yazlık ve 12 kışlık sinemadan 1989'a kalan 5, evet, tam 5 kışlık sinema. Yaklaşık beşte dörtlük bir azalış, bir kayıp. Gelişme ve modernleşme yolundaki bir ülke için tüyler ürpertici bir rakam.

Anadolu Üniversitesi'nin bulunduğu Eskişehir'de, sinemaların bugünkü düzeyine, yine de şükretmek gerek. En azından iki sinema, Arı ve Kılıçoğlu, izleyicisine nitelikli filmler iletebilmekte. Diğer üçü ise, vasat özellikleri olan sinemalar. □

ÖRNEK SINEMALAR ESKİŞEHİR-KILIÇOĞLU

Eskişehir Kılıçoğlu, tam 30 yıldır, çizgisini hiç bozmadan hizmet veren bir sinema. Büyük bir sanayii kuruluşuna ait. En zor dönemlerde, yani 1970'lerin ortalarında bile direnip, bugünlere gelmiş. 1959'daki açılış filmi, "Bazıları Sıcak Sever" olmuş; şu sıralar ise, **UIP ve Warner Bros'un** gözdesi.

52 yıllık sinemacı **Ethem Arda'nın** yönetimindeki genç kadro, titiz bir hizmet anlayışı var. Toplam 820 koltuk kapasiteli, gümüşlü perde ve **Dolby** ses sistemine sahip sinemanın merkezi havalandırma sistemi, en sıcak havalarda bile rahat film izleme olanağı sağlıyor. Benim sıcak bir günde gittiğim hafta içi matinesi tıklım tıklım genç insanlarla doluydu. İnsanı sevindiren bir kalabalık vardı.

Eskişehir'e yolunuz düştüğünde siz de uğrayınız. Sıcak bir ilgiyle karşılanacağınız **Kılıçoğlu'nda**, **Ethem Arda'nın** yarım asırlık birikiminden süzülüp gelen deneyimi sonucu ortaya çıkan hizmetten memnun kalacaksınız. □

Beyoğlu'nda Sinema

Giovanni Scognamillo

Sinema konusunda Beyoğlu'ya bir şeyler oluyor, üstelik iyi şeyler: Sinemalar açılıyor, adeta unutulmuş tiyatrolar yeniden yaşama kavuşturuluyor, varolan salonlar çehre ve şekil değiştirip değerlendiriliyor. Orta yeri sinema olan Beyoğlu eski küskünlükleri, yanlışlıkları, eski vurduym duymazlıkları bir yana itip televizyon ve video öncesi bol ve kalabalık sinemalı günlerine dönüyor. Böyle giderse, bizim gibi eski kuşak sinemakolikler "Nerede o eski sinemalar, nerede o kuyruklar" teranesini tekrarlamaktan kurtulmuş olacağız.

Aşırı nostaljik sayılmam. Ne var ki, zaman zaman, geçmişe dönmek bir çeşit tarihi canlandırmak, araştırmak oluyor (duygusalıgı araştırma ile karıştırdığımız sürece). Kaldı ki her dönemin bir nostaljisi vardır...

1970'lerin başlarında reklam filimleri sinemalarda yarım saati aştığı bir

dönemde, haftada bir iki kez sinema makinistleri ile bir araya gelip mesleki anılarımızı tazeler, bilgi alışverişine girerdik. Yirmi yıl öncesinin sinema nostaljiklerinin "ah-vah!"ları 30'lu yıllara, sessiz sinemaya kadar uzanırdı, eski filimler kadar eski müşteriler de anılırdı ve eski yıldızlar. Kimi üç gün içinde vizyondan kalkan (ama Amerikan sinemasının tarihinde kendine bir yer eden) King Vidor'un "Hallelujah" (1929) sını anımsar, kimi İvan Mosjoukine'i anlatır, kimi Lon Chaney'in "Operada'ki Hayalet" (The Phantom Of the Opera, 1925) ini. Film adları, oyuncu adları gider gelir, şu oynadı, yok bu oynadı diye tartışmalar başlardı.

Beyoğlu'da sinema demek çok gerilere dönmek demektir. Çok gerilere dediğim bir 40/45 yıl öncesine, sinemanın tadı başka olduğu yıllarda.

Dürüst olalım: sinemanın neden tadı başkaydı? Çünkü sinemadan başka bir görsel - işitsel eğlence yoktu da ondan, çünkü her dönemin değişebilen bir tadı vardır da ondan!

Örneğin:

"Alkazar" sinemasında tepelere, naralar atarak orta okul yıllarında izlediğimiz kimi 20, kimi 25, 30 veya

31 kısım tekmili birden seriyal filmle- rin (hosgeldin Ağah Özgüç!), "Atom adama karşı Süperman"ın, "Batman ve Robin"ın "Maskeli Suvari"nin tadı başka, o eski dizileri gün-celleştiren Spielberg'in "Indiana Jones"un tadı ise bambaşka.

Veya: "Vatan Kurtaran Aslan Robin Hood"u televizyon ekranının dar boyutları içinde, bunca yıl sonra izlemenin biraz buruk tadı başka, onu Mithat Ağakay'ın dev panoları ile süslü, Cemil Filmer'in "Lâle" sinemasında caddeye kadar taşan bir kalabalığın içinde sınırlı, geçiden bilet alabilmek için altatta üstüste, palto, ce- ket, gömlek düğmelerini yitirmek pa- hasına, mücadele verdikten ve blok ha- linde balkona çıkan merdivenleri tir- manıp o büyük çoşku, o taşkın heyecan- nın bir parçası olup izlemenin tadı da, hiç kuşkusuz, çok başka idi.

Birkaç yıl önce - ve kısa süre önce de, "Hollywood'un Öyküsü"nde - televizyonda Shirley Temple'nin bazı filimleri yeniden izleyebildim. Geçen yıllar ve yaş sorunu bir yana o Temple sanki başka bir Temple idi.

Siz bir Shirley Temple filmi, bir pazar günü, diyelim "Elhamra" (bir ara adı "Sakarya" olmuştu) sinemasın- da düşünün, düşünebilirsiniz. Mahşeri bir her yaştan çocuk kalabalığı arasın- da ve kapıda dağıtılan Shirley rozeti, Shirley aynaları, Shirley albümleri ile donatılmış. Üstelik, çıkışta, herhan- gi bir pastaneden uğrayıp çikolatadan yapılmış bir Shirley almanın olasılığı.

Bir başka nokta: yirmi yıl öncesine kadar her sinema salonunun türü, ve dolayısıyla müşterisi, değişik ve sürekl- liydi. O dönemin deyimleri ile "salon" filmi oynayan sinema "avantür"e gir- mezdi. "Avantür" oynayan sinema ise programına bir "güldürü" alabilirdi ama bir "müzikal" asla. Seyirci, bu tür bir ayırımın verdiği güven ve alışkan- lıkla, artık "sağlama" gidiyordu. Dye- lim: Fransız filmi meraklısı "Sa- ray"dan şaşmazdı; soylu "avantür", vurucu savaş filimleri, "gangster" fi- limleri için en uygun yer "Lâle" ve "İpek" idi. "Sümer" (bugünkü "Rü- ya") ekzotik filimlerin, gerilimli öykü- lerin salonu idi. "Melek" (şimdiki "Emek") ise duygusal güldürülerin, müzikli dramların ve bol starlı yapımların merkezi idi.

Tarihe karışan sinemalar, filimler ve sanatçılar. Televzyonsuz ve video- suz Beyoğlu'da sinemaya gitmek bir zevk, bir gereksinim ve bir toplumsal, kültürel işlevdi. Bugün de yeniden si- nemaya gitmek, güncel boyutlar için- de, bu olayın kaçınılmaz devamıdır.

Hazineler dolusu mağaranın karşı- sına geçip "Açıl susam açıl" diye fer- yat eden Ali Baba örneği "Açılın si- nemalar açılın" yaygarasını koparmanın tam zamanı. Hem sinemacılar da çok iyi bilir ki, her şeye ve riske rağmen, karanlık salonlarda toplanmaya hazır hazineler duruyor. □

Beyoğlu Sineması açıldı.

Türk sineması'nda yeni yasa", "Türk Filmlerine salon bulunuyor-bulunamıyor", "sinema salonları kapanıyor" derken, İstanbul'un göbeği Beyoğlu İstiklal Caddesi Halep Çarşısının'da yeni bir sinema salonu açıldı.

Ferhan Şensoy'un restore ettiği Ses Sinemasının altındaki pasajın salon olmaya elverişli olduğunun farkedilmesi üzerine pasajda bulunan 13 dükkan kiralanarak yıkıldı ve yerine 300 koltuk kapasiteli, kitap satışı reyonlu, cafeli yepyeni

bir salon inşa edildi. Avrupa sine- maları standardında ses düzeni, görüntü kalitesi ve oturma düzeni bulunan sinemaya ilk fırsatta bir sa- katlar asansörü takılacağı ve kreş açılacağı işletmeciler tarafından belirtildi.

Beyoğlu Sineması; Anka- ra'dan Kızılırmak, Metropol, İstan- bul'dan Moda Sinemasının sahipleri ile iki arkadaşlarının güç birliğinin sonucu ortaya çıktı ve 10 Aralık 1989 da 3 yıldır salon bulamayan **Dolunay** filminin galası ile hizmete açıldı.

Ocakdaki Festivaller

BRÜKSEL/BELÇİKA

Festival International du cinéma, Könüingsstraat 288 , 1210 Bruxelles, **Belgium** Tel. 00322/2181267

PARK CITY/ABD

United States Film Festival, Sundance Institute, 19 Exchange Pl., Salt Lake City, Utah 84111, **USA** Tel. 001801/3220522

SOLOTHURN/İSVİÇRE

Solothurner Filmtage, Postfach 1030 CH-4502 Solothurn, **Switzerland** Tel. 004165/233161

GÖTEBURG/İSVEÇ

Göteborg Film Festival, Gotabergsgaten 17, S - 41134, Göteborg, **Sweden** Tel. 004631/810520

TRIVANDRUM/HİNDİSTAN

National Film Development Corporation, Lok Nayak Bhawan, Khan Market, New Delhi 3, **India** Tel. 009122/615953

BELGRAT/YUGOSLAVYA

Sava Centar, Milentija Popovica 9, 11070 Novi Beograd, **Jugoslavia** Tel. 003811/609463.

ROTTERDAM/HOLLANDA

Rotterdam Film Festival, Westersingel 20, 3014 Rotterdam, **Nederland** Tel. 003110/4118080

AVORIAZ/FRANSA

Festival International du film fantastique, d'Avoriaz, Promo 2000, Avenue MacMahon, 75017 Paris, **France** Tel. 00331 / 42677140

Ocak Ayında Doğanlar

2 Diane Lane (1965)	16 Kadir Bedi (1945)
3 Sergio Leone (1930 - 1989)	18 Kevin Costner (1955)
Jeannes Moreau (1928)	Cary Grant (1904 - 1986)
4 Jane Wyman (1914)	Danyy Kaye (1913 -)
5 Diane Keaton (1946)	19 Richard Lester (1932)
Robert Duvall (1930)	Dolly Parton (1946)
Pamela Sue Mart (1954)	20 Federico Fellini (1920)
6 Andriano Celentano (1938)	Lorenzo Lamas (1958)
7 David Bowie (1947)	21 Telly Savalas (1925)
Nicolas Cage (1964)	Denny Hill (1919)
8 Elvis Presley (1935 - 1977)	22 Linda Blair (1959)
Jose Ferrer (1912)	23 Jo Champa (1964)
9 Lee Van Cleef (1925)	Rutger Hauer (1944)
Susannah York (1941)	24 Ernest Borgnine (1918)
10 Walter Hill (1942)	Nastassia Kinski (1960)
12 Lilianna Cavani (1937)	26 Paul Newman (1925)
14 Faye Dunaway (1941)	Roger Vadim (1928)
Lavrence Kaadan (1949)	27 Kelly McGillis (1958)
15 Lloyd Bridges (1913)	29 Katharine Ross (1943)
	Tom Selleck (1945)
	John Forsythe (1918)
	30 Vanessa Redgrav(1937)
	Gene Hackman (1931)
	Dorothy Malone (1925)
	31 Jean Simmons (1929)

**5 soru 5 yanıt
10 KİTAP**

Bu sayımızın soruları sessiz sinema üstüne.

Ödülümüz de ödülümüzde **Doç.Dr. Nilgün Abisel'in** Ankara Üniversitesi Basın Yüksek Okulu Yayınlarından çıkan "**Sessiz Sinema**" isimli kitabı. Son katılma tarihi 15 Ocak 1990.

Adres: Beyazperde **5 soru 5 yanıt**
GMK Bulvarı 21/14
06640 Demirtepe/Ankara

SORULARIMIZ

- 1 Sinemada fiction (kurmaca) fimlerin atası sayılan, fantastik öyküleri, masalları vebazı romanları perdeye aktarılan bir çok film hilesi de geliştiren ünlü Fransız öncü sinemacı **Georges Méliés'in** ülkemizde en çok tanınan filmi hangisidir?
- 2 Sessiz dönemde ABD sinemasında güldürü çok önemli bir yer tutuyordu. Ancak bu yıllarda iki farklı isim ve iki farklı güldürü anlayışı öne çıkmıştı. bunlardan birincisi **Charlie Chaplin'di**. Onun Öğretmeni sayılabilecek, kovalamacaya,

uçşan pastalara, suya düşmeye, yani fiziksel eyleme dayalı çılgın güldürüleriyle pek çok sinemacıyı etkileyen öteki ünlü sinemacı kimdir?

3 **D. Wark Griffith'in**, geçtiğimiz yıllarda tv.de de gösterilen, yapıldığı günlerde pek çok tartışmaya ve ayaklanmaya neden olan **Eisenstein** tarafından "**Ku Klux Klan**" için selüloiddan bir anıt" diye tanımlanan filminin adı nedir?

4 Geçtiğimiz yıllar içinde renklendirilip pop müzikle seslendirilerek vizyona giren, yönetmenliğini **Fritz Lang'in** yaptığı 1927 tarihli, "**sici-fi**"lerin ilklerinden sayılan filmin adı nedir?

5 Sessiz sinemanın ustalarından Danimarkalı yönetmen **Carl Theodore Dreyer'in** 1929'da gerçekleştirdiği filmdeki rolü **R.Marie Falconetti'yi** sinemanın umutluyamayan yüzlerinden biri yapmıştı. Kahramanın iç dünyasını yansıtmadaki başarısı, aydınlatma ve çerçeveleme yöntemleriyle bir baş yapıt olarak kabul edilen bu film, tarihte önemli bir rol oynamış bir kadın kahramanın engizisyon mahkemesindeki duruşmalarını ve yakılabilecek ölümüne mahkum edilmesini anlatır. Bu filmin adı nedir?

Geçen Ayın yanıtları

1. Yönetmen: Howard Hacoaks
Oyuncu: **Paul Muni**
2. İtalya / Sicilya
3. Oliver Stone
4. Michelle Priffer
5. Me Natalie

Kazanan Okurlarımız:

Bülent Sezen (Samsun), **Alihan İrmakkesen** (İstanbul), **Ali Aydın** (İstanbul), **Fatma Aslan** (İstanbul), **Meriç Renkver** (İstanbul), **Fuat Koray** (İstanbul), **Hatice Pehlivan** (Samsun), **Emin Soydan** (Sinop), **Habil Görk** (İzmir), **Can Dörter** (İstanbul).

Hazırlayan: Turgut Çeviker

*Şu günlerdeki sıcak "Türk Sineması" tartışmalarına 1949'lardan bir katkı.
Nelerin değişip - değişmediğine siz karar verin.*

YERLİ FİLMLERİMİZ

* M.Sami Onat *

Geçen yıl Afyon'da "Aysel" filmini senelerden sonra tekrar görmüştüm. Filmin senaryosunu Hasan Cemil Çambel yazmış. Reji Ertuğrul Muhsin'in; müzik de Cemal Reşit'in. Artistler de sırasıyla Feriha Tefik, Cahide, Talat, Sait, Mahmut, Behzat ve Hâzım. Şöyle bir düşünecek olursak; bu film eleman bakımından, bugünkü de dahil olmak üzere, yerli filmlerimizin en şanslısı. Senaristinden kompozitörüne, rejisöründen artistlerine kadar hiçbir yerli film dörtbaşı marmur bu kadar kıymetli bir araya getirememiştir. Fakat neye yarar ki? "Arap filmlerinden çok geri olduğumuz" teşhisini haklı bulmamak elden gelmiyor.

"Aysel" in üzerinden bir hayli zaman geçti. kemiyet itibarıyla "Aysel" in çevrildiği senelere nisbeten bahtımız açıldı. Yalnız geçen yıl 14 film yapıldığını tesbit ettik. Bu hal, artık bizde de bir filmcilik hareketinin varlığını gösterir. Fakat ne acıdır ki "Aysel" den pek de farklı bir kalite zenginliği ortalarda yok. O halde çok müsamahalı bir seyirci bulan filmciliğimiz niçin ileri hamleler yapamıyor? Oysaki münferit de olsa; bu derme çatma filmler için

de, rejisör olarak, artist olarak, senarist olarak çok kıymetli kabiliyetlere rastlıyoruz. Meselâ Şadan Kâmil gibi bir rejisör, Tahir Olgaç gibi bir senarist ve Orhon Arıburnu gibi bir aktör kıymeti önündeyiz. Amma bu ferdi kabiliyetler bir film bütünü içinde hiç bir işe yaramıyor. Prodüktör'ün piyasa zihniyeti ve ticari kafası, operatörün teknik beceriksizliği bu kabiliyetleri kendi şahsiyetleriyle başbaşa bırakmaktan alıkoynuyor. Göbek havaları,

meyhane safaları, köstüm film modası, melodram kaprisi, bayağı sürpriz arzusu ve daha bir takım zihniyet farkları meydana getirilen filmi, film olmaktan çıkarıyor. Bir rejisörle tanışıyorsunuz. size filmciliğimizin bütün sakat taraflarını içi yana yana anlatıyor. Âdetâ seviniyorsunuz ve işte diyorsunuz, tamam bundan sonra iş düzelecek ! Fakat hayır, aynı rejisörün kötü bir kordelâsı çıkıyor ortaya.

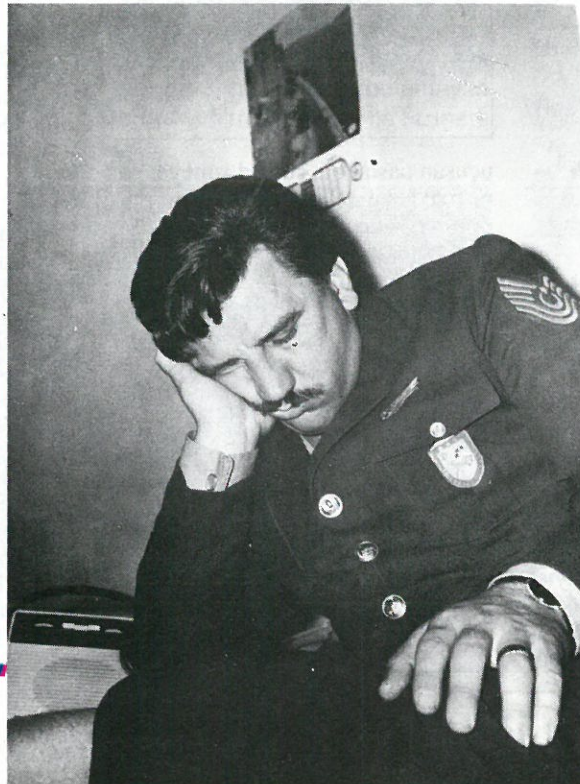
Bir senaristle görüşüyorsunuz. Size okuyor

yazdığını. Güzel buluyorsunuz. Amma aynı senaryoyu filmde bulamıyorsunuz. Ya kırılmış, ya değişmiş, yahut da yeniden yazılmıştır. Ortada, sizin okuduğunuz senaryonun yalnız adı kalmış. Yine meselâ bir aktör görüyorsunuz. Filmin birçok yerlerinde sizi ümitlendiriyor. Fakat diğer bir filmde, hattâ aynı filmin başka bir sahnesinde bütün ümitlerimiz kırılıyor. Sebep? Sebep, prodüktör veya rejisör böyle istemiştir.

Bütün bu hayaller ve sukutlar gösteriyor ki, filmciliğimizde tuttuğumuz yanlış yollardan dönüş hamlesi henüz çok uzaklarda! Sürüm meselesini sanat endişesiyle ölçmeden ön plâna aldığımız müddetçe, Türk filmi diye bir şey düşünmemeliyiz. Bizde rejisör, senarist ve artist prodüktörün emrinde. Halbuki iş aksine olmak zorundadır. Parayı veren düdüğü çalar amma, filmi parayı veren yapmaz: Prodüktörlerimiz film çevirmeyi evvelâ âme hizmeti, sonra kazanç mevzuu olarak görmelidirler. Aksi halde; göbek attırarak, rakı içirterek, adam öldürerek basit zevkleri avlamanın film çevirmek demek olmadığını bir türlü anlamamış olacağız ve boş yere ümitlenip, boş yere kırılacağız. □

(Şadırvan, 10 Haziran 1949)

Ahmet Tarık Tekçe
*Kimbilir hangi filmin setinde şekerleme yapıyor.
Yıl 1960'lar olmalı.*

Silvano Mangano

İnce Profilli İtalyan

Pasolini ve Visconti oyuncusu. Pasolini'nin son altı filminin dördünde oynamış

Kral Oidipus, Medea, Theorem, Decameron.

Ayrıca yapımcı Dino De Laurantiis'in karısı.

Dino için Hollywood'dan gelen teklifleri red ettiği söylenir.

Ülkemizde, şimdi yaşı ellileri bulmuş sinemaseverlerin belleğine **Acı Piriñç**'deki sosyal bilinçlenme ile kıskançlık arasında kıvranan göçmen tarım işçisi rolüyle kazanmış.

Sinemaya 1946 yılında Roma güzeli seçildikten sonra başlamış.

Daha önceleri manken, dansçı vs...

O zamanlar, Amerikalı Eleştirmenlerce adı **İtalyan Rita Hayworth**'u. II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan dolgun vücutlu İtalyan dilberlerinin ilki. Ama...

Ama daha sonra, o dönemdeki benzerlerinin aksine, kilolarını atarak seks sembolüğünden kurtulup, kendini dramatik oyuncu olarak kabul ettirdi.

Pasolini, onun kendi güzelliğini küçümsediğini ve sürekli oyunculuk yeteneklerini geliştirmek için çalıştığını söylemişti. Hele, para almadan oynadığı Visconti'nin **Venedikte Ölüm**'ünde ki Tadzio'nun annesi aristokrati ve onun tam karşıtı **Conversacion Piece**'deki sonradan görme zengin anne rolünü kim unutabilir.

21 Nisan 1930 da doğdu. 16 aralık 1989'da öldü.

Beyazperde'nin 2. Sayısı Dolayısıyla

Güncel kültür toplumların şimdiki zamanına aittir. Bir toplumun gündelik yaşamında yaygın biçimde etkin olan, en çok etkisini gösteren kültür ürünleri, kültürel olayları, yaşanan anda toplumsal kültür dünyasını oluşturur. Kalıcı kültür yalnızca şimdiki zamana ait olmadığı gibi, bir toplumun belli bir zaman dilimi içinde oluşan yaygın kültür dünyasına da girmeyebilir -ki genellikle böyledir bu- çünkü toplumsal kültürün öncelikle kapitalist kâr güdüsüyle, sanatınsa yaratma itisiyle belirlendiği ve bu ikisinin birbirine karşı geliştiği söylenebilir. Kalıcı kültürün belli bir oranda da olsa güncellik kazanabilmesi ticari kaygıların ötesinde şekillendirilmiş düşüncelere ve kurumların varlığına bağlıdır. **Beyazperde** güncel sinema olaylarının tanıtımını temel alan bir dergi görümünde. Sinema tarihi, filmin kuramsal sorunları gibi araştırmacı, düşündürücü üretimleri şimdilik ekleri aracılığıyla yürüten, asıl dergide moda deyişimiyle güncelliği yakalamaya çalışan bir tarz izliyor. Bol fotoğrafı, boy söyleşili, poster ilaveli bir biçime sahip olması **Beyazperde**'nin bir sanat dergisi olmaktan çok bir magazin dergisi niteliği taşıdığı izlenimi uyandırıyor. Bu saptama bir çerçeveye belirlemeye ve derginin bu çerçeve içinde anlaşılmasına yarayabilir.

Beyazperde, temelde, güncel sinema olaylarını daha geniş izleyici kitlesine derli toplu duyurma, yayma işlevi taşıyor. Bu yayma çabası, filmler üzerine yazılan öznal kritiklerin yanısıra, yabancı kaynaklı takviye edici bilgileri de içeriyor. Böylece bir görsel kültür türünün uçuculuğu, belli bir bilgilendirme aracılığıyla kısmen de olsa önlenmeye çalışıyor. Sinema izleyicilerinin merakını uyandırarak (**Mississippi Yanıyor** üzerine yazılanlar) veya merak edebileceği şeylerle besleyerek (**Meryl Streep**) sinema sevgisini/ilgisini canlı tutmayı deniyor.

Bu işlevleriyle dergi kalıcı olana yani sanata yönelik olmayabilir. Yine de sinematekleri olmayan bir toplumda **Beyazperde**'ye getirilecek eleştiri seçtiği biçim dolayısıyla olmamalıdır. Daha önemlisi lise dergilerinin acemiliğini, amatörüğünü çağırıştıran teknik yanlışlıklar ve niteliksel eksiklikleridir. Benim dikkatimi çeken iki başlıca hata şunlar: Biri film eleştirilerinin özellikle TV filmlerininin çok geçiştirme, sıradan yazılması. İkincisi ise her yazıda yazıyı hazırlayanın veya çevirenin isminin basılmamış olması. Derginin en güzel yazılarından biri olan **Mississippi Yanıyor** üzerine yazılanların kime ait olduğunu doğrusu ben kendi payıma **Meryl Streep**'in fotoğraflarından daha çok merak etmekteyim.

Ercan Orhan/Ankara

* * *

Beyazperde dergisine,

Sayın Şerif Gören, Derginizin ikinci sayısında **Yılmaz Güney**'le ilgili çok ilginç açıklamalarda bulunuyor.

Gören'in söylediğine göre Avrupalı "**Yol**"la düzdüğü övgüleri "**Duvar**"la geri almış". Bu nasıl bir mantık anlayışı ki 2 yapının biri olumlu eleştiri alırken diğeri beğenilmedi diye bir yanlış bir doğruyu götürür şeklinde övgüsünün geri alıyor. **Duvar**'ın kötü olması **Yol**'un iyi olmasını nasıl silebiliyor. **Yol**'un yeri ayırır. **Duvar**'ın ki ayrı. Onu beğenir, diğeri beğenmez ama güzeli yok etmez.

Sonra **Gören** yine diyor ki "-Bana soruyorlardı: Hapishane penceresinden talimat atıyormuş. Doğru mu?." "Bunu şöyle yanıtlıyormuş - "Hapishane avluların içinde. Eğer atıyorsa, iyi atıyormuş". O'nun ölüsünün arkasından böyle **Gören**'ce konuşmak herhalde kendisine özgü bir özellik olsa gerekir. Kanımca lümpence ağır "olay ne denli doğru veya yanlış olursa olsun" kullanılmamalıydı. Durumu daha saygılı bir biçimde anlatabilirdi.

Kendileri öyleyse **Güney**'in değil benim filmimdir diyorsa

senelerdir niçin bir "**Yol**" çekmemiştir. Lütfen **Gören**, yiğidi öldür ama hakkını yeme.

Gören bir de **Hanna's War**'ın 153 dakikalık süresini yaklaşık 120 dk.ya indirmiş. "Çok fazla sahne kesilmedi. Aslında ben filmi seyretmedim. Kurgu masasında öylesine geçtim" gibi anlamlı cümleler üretmekte. Ben de onun ağzıyla şöyle diyeyim;

"**Şerif** kesiyorsa iyi kesiyorur".

Oktay Kapdan Kasımpaşa/İstanbul

* * *

Beyazperde'nin yaratıcılarına;

Yedinci sanatı derinlemesine seven bizlere; seyiri sayfalara döküp, seyreden gözü - bir de - okuyan göze çevirerek ve en önemlisi bireysel yorumu çok çeşitliğe ulaştırıp, kıstıtlı fikir ortaya koyabilen ama ezelden tutkulu seyirciyi eğitebilecek böylesi uyarıcı, araştırmacı, bir bütünü parçalara ayırıp, bir-bütünün meydana gelişindeki önemi, merakı çokca hissettirip, gideren, kapsamı derin bir dergiyi yayın hayatına soktukları için teşekkür ederiz.

Bir sinema dergisi nasıl olmalıdır sorusuna herkesin kendi zevki ve arayışı doğrultusunda yanıt vereceği bir gerçek... Benimki ise öncelikle bu görsel sanatın - başka bir ifade şekli - iyi seçilmiş, kaliteli, ilginç ve herşeyden önce yeterli kadar tanıtıcı değeri olan fotoğrafların sayfalara dengeli dağılımı isteğiyle başlar. Bunun bir sinema dergisinde bolca kullanılması ise kaçınılmaz olmalıdır. Tıpkı bir şiir gibi bir fotoğrafta anlık bakışınızla kısa ve öz olarak nesrin üstüne çıkıverir. Örnekse **Bette Davis** ve **Jean - Luc Godard**'ı tüm karakteristik özellikleriyle yansıtan siyah-beyaz bir fotoğrafta, başkalarının ve kendilerinin kişiliklerini öz cümlelerle anlatımı mütthişt...

...Ve **Şerif Gören**'e bir gönderme: Yabancı Film Oscar'ını bu sene, Danimarkalı **Bille August**'un "**Fatih Pelle - Pelle Le Conquérant**" isim-

li filmi kazandı. Dünya çapında önemsenen Oscar ödülünün "Bilmem hangi ülkenin bundan haberi olmaz". düşüncesiyle böylesine basite indirgenmesi gerçekten çok komik. İnsanlar manevi hazları üçyüz dolarlık bir heykelcikle de yaşamak isteyebilirler ve bizler de - eğer gerçekleştirilecek olursa - bunu milletçe gururla sahipleniriz. Çünkü oscar heykelciğinin herşeyden önce üzerinde simgeleştiği kavram: BAŞARIDIR!... Bir yaratıcının, bir kültürün ve evrenselleşmenin başarısıdır. Diyelim bu taktir edilme sessiz kalacak ama sahibine yeter de artar bile. Lütfen... **Beyazperde**miş şimdilik almış iki sayfa.. Dileğimiz daha çok sayfalı, kendini devamlı yenileyen ve görsel sanatı - bu sefer - bol fotoğraflarla yedinci sanat tutkunlarına ulaştıran bir dergi görmek. Film afişlerinde; "**Gilda**", "**Tess**", "**Modern Zamanlar**", "**Kapri Yıldızı**", "**Roma Tatili**"... gibi unutulmaz filmlerin afişlerini de koleksiyonumuza dahil etmek isteriz.

Başarı yolunda sevgilerle.

Nil Oğuz/Kadıköy/İstanbul

* * *

Sayın BEYAZPERDE Dergisi yetkilileri;

Böylesine dolgun içerikli ve Avrupa ile Amerika'daki benzerleriyle yarışabilecek bir dergi çıkarmış olduğunuz için sizi kutlarım. Gerek içerik, gerekse görsel bakımdan dört dörtlük diyebilirim. Ayrıca ikinci sayınızda yaptığınız değişikliklerin çok yerinde olduğunu belirtmek isterim. Derginin muhafazalı olması ve posterin dergiden ayrı olarak verilmesi çok yerinde değişiklikler.

Bazı önerilerim de olacak tabii; Çalınmış Günlükler sayfası biraz kısıtlanırsa daha iyi olur. (3 yada 2 sayfa gibi). Ayrıca okuyucuların sinema hakkında merak ettiklerini soracakları ve doyurucu cevaplar alabilecekleri bir sayfa olmalı. Bunu Anket formunuzda belirtmiştim. Burada yazmakta da fayda görüyorum. Bir de merak ettiğim bir konu var: İlk sayınızda verdiğiniz **Beyazperde** yönetmenleri eki niye

devam etmedi? Halbuki çok güzel bir çalışmaydı. Bu ekte **Steven Spielberg'leri, Alan Parker'ları** ve daha birçok dünyaca ünlü yönetmeni yakından tanıyabileceğimi düşünerek seviniyordum. Türk yönetmenler hakkında da belki de ilk defa bu ek sayesinde kapsamlı bilgi edineceğimi düşünürken, ikinci sayınızda ilavetini göremek üzücüydü. Bu güzel eki devam ettirirseniz sevinirim.

Ayrıca sizden şahsi bir dileğim olacak: **Betty Blue** filmiyle biz gençleri büyüleyen **Béatrice Dalle'nin** adresini verirsiniz inanın çok memnun olurum. Bu isteğimi yerine getirebileceğinizi umuyorum. Dergide adres vermediğinizi biliyorum ancak, star adresleri veren böyle bir bölümde açarsanız iyi olur. Böyle bir bölüm açmayacak olsanız bile, bir kereye mahsus **Béatrice Dalle'nin** adresini verebilirseniz sevinirim. Şimdiden teşekkür eder, yayın hayatınızın kainatla beraber son bulmasını dilerim.

Saygılarımla,

Not: Türk Sineması Eki'nden sonra bu çalışmayı, Amerikan Sineması, Fransız Sineması gibi diğer ülkelerin sinema ekleri ile sürdürürseniz, ben dahil bir çok sinemasever fazlasıyla memnun olacaktır.

Mehmet Mengü/Balikesir

* * *

Sayın İlgili,

İrfan Demirkol'un adı **Kızılmak Sinemasında** ücretli yer gösterme usulünü kaldırdığını TV'den duyunca aklıma takıldı, daha sonra derginizin sahibi olduğunu öğrendim. 1. sayınızı piyasadan aldım, çok beğendim. O sırada abone almak düşüncesinde değildim. TV'de bir programda **Demirkol'un İstanbul'da "Beyoğlu Sineması"** adında yeni bir sinema açma uğraşında olduğunu öğrendim. **Demirkol** TV programında birde "önümüzdeki sezon da yazlık sinema açacağı" demez mi? Derken 2. sayınız çıktı, 1. sayınızda -devamlı okuduğum- olmazsa olmaz vardı 2. sayıya bakınca, O isimler O yüzler: **Giovanni Scognomillo, Vecdi Sayar, Ağah Özgüç,**

Eski 7. Sanat ve Video Sinemacılar, Anadolu Sinemaları ... vb. "Tamam" dedim, "şimdi oldu". 30 Kasım'da aldığım dergiyi o akşam okudum, bulmacaları çözdüm, 1 Aralık yıllık abone bedelini gönderdim. Dergimizin 2. sayısındaki durumunu muhafaza ederek yayınına devam etmesini isterim. **Ağah Özgüç'ün** "31 Kısım Tekmili Birden" yazısı ile **Meryl Streep'in** aynı sayıda buluşması çok hoşuma gitti. Neden dersiniz ben bir seyirci olarak **İbrahim Tatlıses'in** filminde izlerim, **Federico Fellini'nin** filminde. Yerli sinemanın küçümsenmesine karşıyım. Derginizde beğendiğim en güzel özellik bu oldu. Uzun bir süredir öksüz kalan ("**Ve Sinema**" dergisi) kısmen bu boşluğu doldurdu) sinema dergisi okuyucusu sonunda arzuladığı yayına kavuştu. Bu işi yürütmelisiniz. Kesin olarak sonu gelmemeli. Daha önce Ankara'yı sevmeydim, fakat bundan böyle güzel sinema sinemasever insanları olması nedeniyle seveceğim. Böyle bir dergi Ankara'da yayına başladığı için İstanbul ne kadar hüzünlense yeridir. Teşekkür ve saygılar sunarım.

Sadi Çilingir/İstanbul

* * *

SEYİRCİ HAKLARI...

Film seyircisi, artık bundan yirmi yıl önceki seyirci değil. Eskiden filmler başyöncüsüyle anılırdı, ama artık bütün afişlerde yönetmen adıda bulunuyor. Seyircilerin çoğu gerek sinemaya gideceği zaman, gerek video kaseti alırken, filmin yönetmeninde soruşturuyor. Bir çok seyirci için filmin bütünlüğü, özgün kopyaya olması önem taşır oldu. Ama filmin seyirciye ulaşmasını sağlayan kişilerin tümünün de seyircinin titizliğine katıldığını söylemek zor. Örneğin, TRT'de oynatılan filmlerin sık sık şu ya da bu nedenle kesildiği kamoyuna yansıyor. Aslında burada önemli olan nokta, seyircinin bu konudaki duyarlılığının artması, yoksa TRT film kesmeye yeni başlamadı.

Film bir sanat yapıtıdır, kalabalık bir kadronun oluşturdu-

ğu, çok daha kalabalık kitlelere ulaşmak amacıyla olan bir sanat yapıtı. Ancak günümüzde filmi üretenlerle tüketenler karşı karşıya değil. Bir filmin üretiminden, hatta planlamasından, seyirciye ulaşmasına kadar geçen sürece pek çok kişinin eli değiyor. Yapımcıdan sinema işletmecisine, kitle iletişim aracının yöneticisinden makiniste dek çok sayıda kişi filmin seyirciye tam ya da eksik olarak ulaşmasında etkili oluyor.

Seyircinin artan duyarlılığına, sinema sanatının "gerçekleşmesi", yani seyirciye ulaşması sürecinde etkili olan herkesin katılması gerekiyor. Bu nedenle de hepimizin, birer seyirci olarak kendi duyarlılığımızı ifade etmemiz zorunlu oluyor. Her film kesintisini farkettiğimizde TRT'ye telefon etmek bir ifade biçimi olabilir. Ancak derdimizi daha etkili anlatmamız ve kitlesel bir katkıda bulunmamız için başka yollar da var.

İşte, "Film Seyircisinin Hakları Bildirgesi - Taslak" adlı metin, seyircilerin kitlesel tepkisini ilgili kişilere iletmek amacıyla kaleme alındı. Bu metin, sinemayla uğraşan, ilgilenen herkesin katkılarıyla olgunlaşmayı bekliyor. 1990 yılının ilk iki ayında gelecek önerilerle taslağa son şekli verilecek. Daha sonra da 9-18 mart 1990 tarihleri arasında yapılacak olan **III. Ankara Film Şenliği** sırasında imzaya açılacak. "Film Seyircisinin Hakları bildirgesi", bu şenliğin sonunda da imzalarla birlikte ilgili makam ve kişilere sunulacak.

Bu bildirge taslağına bütün ilgilenenlerin katkısını bekliyoruz. Lütfen, metin üzerindeki değişiklik, düzeltme, ekleme ya da çıkarma önerilerinizi aşağıdaki adrese göndermeye başlayın:

Ankara Film Şenliği
Genel Yazmanlığı
Onur Han Kat:7 No: 170
Kızılay/ANKARA

Bu bildirgenin, sanat ve kültür yaşamımızda kalıcı ve anlamlı bir girişim olacağını düşünüyoruz. Bu nedenle de bütün sanatseverleri katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

Film Seyircisinin Hakları Bildirgesi - Taslak

1. Herkesin, sinema ya da televizyonda özel ya da genel olarak gösterilmek üzere hazırlanmış ürünleri bir sanat yapıtı olarak kabul etmesi ve bu ürünlere hakettikleri saygıyı göstermesi gerekir.

2. Her film, kendisini yaratan sanatçıların emeğinin ürünüdür ve seyirciye bozulmadan, değişmeden ulaşması temel koşuldur.

3. Üretilmiş bir filmin seyirciye ulaşması için aracılık yapan; yapımcı, dağıtıcı, sinema sahibi, bürokrat, her düzeyde yönetici ve benzeri kişilerin, kişisel değer yargıları ya da yasal olmayan başka gerekçeler yüzünden, bir sanat yapıtının bütünlüğünü ya da özgünlüğünü bozmaya hakları yoktur.

4. Gösterim öncesi tersine bir duyuru yapılmadığı sürece, bir filmin tümünü, özgün ses, yazı ve müziği ile kesintisiz olarak seyretmek ve varsa çeviriyi kimin yaptığını öğrenmek her film seyircisinin hakkıdır.

5. Altyazı ya da dublaj uygulanan durumlarda, filmi özgün müziği ya da özgün altyazıları ve arayazıları kaybolmamış biçimde izlemek, her film seyircisinin hakkıdır.

6. İster başta, ister sonda olsun, filmin bir parçası olan jeneriğin tamamını izlemek, her film seyircisinin hakkıdır.

7. Afiş ya da duyurulardan, yönetmenin adı ve filmin özgün adı başta olmak üzere, filmle ilgili temel tanıtıcı bilgileri doğru olarak öğrenmek, her film seyircisinin hakkıdır.

8. Bir sanat yapıtı olan filmin bütünlüğünü bozacak şekilde araya konan reklam ya da başka ekler olmadan filmi seyretmek, her film seyircisinin hakkıdır.

9. Tanıtma ya da başka amaçla alıntı yapıldığında gösterilen kare ya da film parçasının hangi filmden alındığını öğrenmek, her film seyircisinin hakkıdır.

Doç. Dr. Caner Fidaner
Ankara

Yönetmen
Halit Refiğ,
Yıldız Kenter ve
Kedi "Hanım"
filminin
galasında
(Fotoğraf
Harun Karakuş)

HANIM

(Ulusal Video/Odak Film)

Halit Refiğ'e Antalya'da "En İyi Yönetmen" ödülünü kazandıran ve "En İyi Üçüncü Film" seçilen **Hanım** sinemalardan önce videocularda.

Hanım, eski bir İstanbul hanımefendisinin kedisinin adı. Yalnız başına dersleri veren, bu arada kızından da yakınlık bulamayan bir hanımefendinin son günlerini anlatıyor film. Kanser olduğunu öğrenen kadın, kedisine bakacak biryer arıyor.. Kedi düşkünü birbaşka kadın, teknesi çürüğe çıkan bir kapitan, kadının torunu ve damadı filmin öteki kişileri.. **Hanım**, bu öykü ve ilişkiler çerçevesinde kaybolup gidene, eskiye birtür ağıt sayılabilir. Bir mekan olarak İstanbul'un bozulması ile insan ilişkileri arasında koşutluk kurulan filmde, yaşlılık ve yalnızlık gibi önemli insani durumlara dikkat çekiliyor. Hepsini iyi, güzel de bunlardan söz ediyor diye, **Ha-**

nım bu kadar "yaşlı" bir senaryo, bu kadar "yaşlı" bir film olmamalıydı. **Yıldız Kenter** ve **Eşref Kolçak** arasındaki kimi diyaloglar insanın gözüne sokulan türden bir nostalji taşıyor; gençler, bütün Türk filmlerinde olduğu gibi ilgisiz ve sorumsuz (piyano dersi alan kız dışında); bu arada, klasik batı müziği, Türk müziği ve pop müziği üzerine de 'bizimki / onlarınki' türünden, kuşaklar arasında dolaştırılan bir karıştığa da değinilmeden edilememiş.. **Halit Refiğ**'in anlatımı olgun. **Yıldız Kenter**, **Eşref Kolçak** ve **Fatoş Sezer** iyi.. Senaryo **Halit Refiğ** ve **Nezihe Araz** imzalarını taşıyor. Filmin sanat yönetmeni **Betül İnce-dayı**. Müzikler, **Adnan Saygun**'un 'İnci'nin Kitabı', **Cemal Reşit Rey**'in 'Hatıradan İbareti', 'Çağrılış ve Son Şarkı' gibi eserlerinden oluşuyor. Piyano soloları **Gülper Refiğ**'e ait. Görüntü yönetmeni **Çetin Tunca**. Yapımcı **Cengiz Ergun**... **Hanım**, kanserli ve yaşlı bir insanın öyküsünü anlattığı -(ticari açıdan cesurca bir girişim)- ve Türk sinemasında farklı sayılabilecek bir malzeme içerdiği için bile ilginç sayılabilecek bir film. □

ROXANNE

(RCA/Columbia)

Hoş bir **Cyrano de Bergerac** uyarlaması. Duygusal güldürüleriyle tanıdığımız **Steve**

Martin, filmde, üzerine bir kuşun tüneyebileceği uzunlukta buruna sahip. **C.D. Bales** rolünde. **Bales** hayat dolu, yetenekli bir adam. Amatör bir şair, sporcu, dansçı... Keşfettiğine inandığı bir gezegeni incelemek üzere kasabaya gelen güzel bir gökbilimciye, **Roxanne**'a aşık oluyor. Ancak, aşkını ifade edebilmek için fazla utangaç. **Roxan-**

ne ise yakışıklı **Chris**'e ilgi duymakta, **Chris**'in ilginç ve entellektüel bir adam olduğuna inanmakta.

Roxanne, bir masal havasında geçen sevimli bir film. Biryazarın da belirttiği gibi -(gelişmiş ülkelerin)- "kozmetik cennetinde aşk ve sanata ilişkin bir alegori". Film, plastik cerrahiye başvurmadan da yaşayabileceğimizi savunuyor. Ya da, "Teknolojik narsizme kapılıp ölümsüz aklını kullanarak aslında fâni bedenini düzeltmek isteyen bir toplum eleştirisi".

Senaryosunu da **Steve Martin**'in yazdığı filmin yönetmeni **Fred Schepisi** -başrolünde **Merly Streep**'in oynadığı **Plenty** adlı filmi ile anımsanabilir-. Filmde **Steve Martin**'in yanısıra **Darby Hannah** (**Splash** ve **Wall Street**) ve **Shelley Duval** da rol alıyorlar. **Steve Martin**'in, bandrolsüz dönemde çıkmış olan **All of Me** ve **The Lonely Guy** adlı filmlerini yeniden -(sinemada ya da videoda)- izleyebilmeyi dileyelim ve oyuncunun **İki Beyinli Adam** adlı filminin videocularda bulunduğunu anımsatalım... □

BIÇAĞIN UCUNDA

Jagged Edge

(RCA/ Columbia)

Glenn Close'u Tehlikeli İlişkiler ve Öldüren Cazibe'de çok beğenmiştik. Close, bu iki filmde daha eski, ama video kaseti yeni çıkan **Jagged Edge** ile yeniden karşımızda... Bu filmde bir savcıcı canlandıran **Glenn Close**, bu kez baştan çıkarıcı, tehlikeli ya da öldüren bir kadın rolünde değil. Bu sefer aşık olup baştan çıkarılan bir kadın izleyecekisiniz.

Bıçağın Ucunda, 1987'de **Savunma** adıyla, neredeyse kare, kare bize de uyarlanmıştı. Senaryosunu **Erdoğan Tünaş**'ın yazdığı, **Osman F. Seden**'in yönettiği filmde, **Gülşen Bubikoğlu** Glenn Close'un **Kenan Kalav** da **Jeff Bridges**'in rollerinde oynamışlardı. **Savunma**, önce bir gazetede fotoroman olarak yayımlandı, daha sonra da, video kaseti çıkarıldı ve galiba televizyonda da gösterildi.

Bıçağın Ucunda, biraz televizyon filmi havasında olmakla birlikte, gerilim filmlerinden, polisiye türden hoşlananlar için iyi bir örnek. **Glenn Close** adı bile, zaten, kasete ilgi göstermek için yeterli olabilir. Yönetmen **Richard Marquand**... □

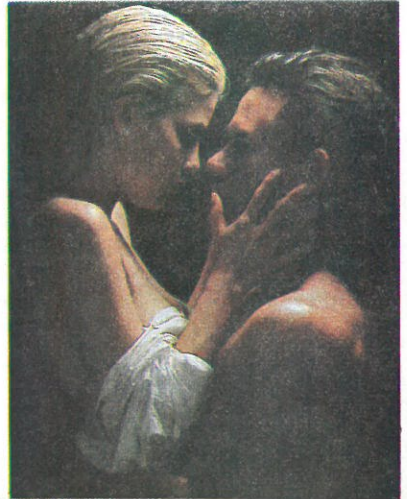
çok iyi. Farkında olmadan ağır suçluluk duyguları içinde misiniz? Öyleyse bu filmi izleyin. **Oyun Evi**, zeka, incelik ve kara mizah ürünü bir film. Mutlaka alt yazılı kopyasını edinmenizi öneririz, çünkü filmde çeşitli sözcük oyunları, dil sürçmeleri var ki, ancak orijinalinden izlenince anlamlı olabilir...□

İLİŞKİ

Two Moon Junction
(Çeken Video/The Samuel Goldwyn Company)

Zengin kız / fakir oğlan kalıbından istenilirse harikalar yaratılabileceğini gösteren bir film. Güneyli zengin bir ailenin kızı, tam da evleneceği günlerde, panayırdaki karşısına çıkan bir gence ilgi duyar. Büyükanne durumu farkeder ve ailenin saygınlığına leke sürülmesine engel olmaya çalışır... İşte karşınızda modern bir "yasak ilişki".

Two Moon Junction, günümüz sinemasında tür anlayışının nasıl değişmiş olduğunun en hoş göstergelerinden biri. Elindeki melodram malzemesi ile türe ilişkin birçok özelliği kullanan, ama bunları biryandan tersyüz eden yönetmen **Zalman King**, filmi yeni görüntü teknolojilerinin getirdiği anlatım tarzlarıyla da süslüyor (oğlanın eve ilk geldiğinde kızın tedirginliğini gösteren ve sevişmenin video kamera ile salondaki televizyon ekranına yansıdığı sahneler gibi...). Finalde melodrama nanik yapan inceliklere sahip: Oğlan gerçekten öldürüldü mü? Ya da kız evlendiği halde yeniden oğlanı mı döndü? gibi... Çok güzel bir kadın (**Sherilyn Fenne**) ve çok güzel bir adam (**Richard Tysen**); büyükanne rolünde **Louise Fletcher**'in kısa ama büyüleyici oyunu; güzel çerçeveler, iyi ve yerinde kullanılmış bir müzik.. Bütün bunların ötesinde, **İlişki**, "sinemada erotizm" in en iyi örneklerinden birisi olma özelliğine de sahip...□

AYRI BİR DÜNYA

A World Apart
(Özen Film)

Ayri Bir Dünya 1988 Cannes Film Şenliği'nde ödül aldıktan hemen sonra, sıcaklığı sıcaklığına ve birçok ülkeden daha önce (ABD dahil) sinemalarımızda vizyona giren bir İngiliz filmiydi. Bugünlerde video kaseti çıkan film, güncelliğini galiba uzunca bir süre daha koruyacağına benzeyen bir insanlık ayıbını, ırk ayrımını konu alıyor.

Shawn Slovo'nun annesinin yaşamını ve kendi çocukluğunu anlattığı anılarına dayanarak ve senaryosunu da kendisinin yazdığı **Ayri Bir Dünya** bir yandan, bir çocuğun gözünden ırk ayrımını perdeye getirirken, diğer yan-

dan, ırk ayrımına karşı mücadele eden beyaz bir karı - kocanın, özellikle **Ruth First**'ün (filmde **Diana Roth** adıyla anılıyor) gerçek öyküsünü aktarıyor. Daha önce görüntü yönetmeni olarak birkaç nitelikli filmde adına rastladığımız İngiliz **Chris Menges**'in ilk yönetmenlik deneyimi olan **Ayri Bir Dünya**, 1988 yılında, Cannes Film Şenliği'nin en önemli ikinci ödülü olan "**Jüri Özel Ödülü**"nü almıştı. Filmin üç kadın oyuncusu **Barbara Hershey**, **Jodhi May** ve **Linda Mvusi** ise, Cannes Şenliği'nin tarihinde ilk kez "**En İyi Kadın Oyuncu**" ödülünü paylaşan üç sanatçı olmuşlardı.

Güney Afrika'da geçtiğimiz yıl alınan ve ırk ayrımını bir ölçüde yumuşatan önlemlere karşın, bu ülkede ırkçılığın gündelik yaşamda nasıl acımasız bir biçimde sürdüğünün örneklerini gazetelerden izliyoruz. **Ayri Bir Dünya**, 1963 Güney Afrika'sından sözediyor, ama değişen fazla bir şey yok... Bu filmi izleyin...□

OYUN EVİ

House of Games
RCA/ Columbia

Oyun Evi, Amerikalı oyun ve senaryo yazarı **David Mamet**'in yönetmen olarak ilk filmi. 1984'de Pulitzer Ödülü kazanan, **Postman Always Rings Twice**, **The Verdict** ve **The Untouchables** adlı, bizde de gösterilen filmlerin senaryolarını yazmış olan **Mamet Madonna**'nın ilk sahne denemesi olan oyunun da yazarı.

Oyun Evi, 'Driven' adlı kitabı best seller olan yalnız ve mutsuz bir kadın ruh doktorunun başından geçen 'oyunları' anlatıyor. Bir gün bir hastası, soyut tahliller yerine başını derde sokan bir kumar borcunu halletmesini öneriyor ve kadın kendisini 'Oyun Evi'nde buluyor. Gerisi filmde...

Başrolünde, **David Mamet**'in gerçek hayattaki karısı **Lindsay Crouse**'nin oynadığı 1987 yapımı **Oyun Evi**, kara - film türüne yeni bir soluk getiriyor. **Mamet**'in senaryosu mükemmel. Öyle ki, sinema okullarında örnek olarak okutulabilecek, üzerinde çalışılabilir bir metin. **Lindsay Crouse** ve **Joe Mantegna**'nın oyunları

Yağmur Adam

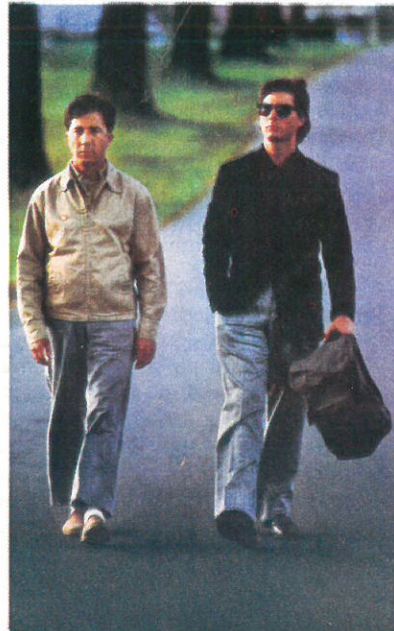
Rain Man

(Warner Home Video)

Türkiye'de sinema salonlarının yeniden canlanmasını sağlayan filmlerden biri.. Bu filmi izlemeyen kaldı mı acaba? Ve de üzerine söylememiş söz kaldı mı? Belki olabilir.

Biri otist-(yani kendisini duygusal olarak ifade edemeyen, iletişim sorunu olan)-iki kardeş, bir yolculuk boyunca birbirlerini daha iyi tanıyıp yakınlaşırlar. Bu durum, otist olmayan kardeş için daha geçerlidir. Yağmur Adam, zihinsel özürlerle ilgili, onlara dikkati çekmeye çalışan bir film değil. Çünkü filmde bu anlamda insanı rahatsız eden fazla birşey yok. Raymond (Dustin Hoffman) otist, ama belleği bir bilgisayar gibi çalışıyor. Telefon rehberini ezbere biliyor, kumarda kazanıyor vs... Batman ya da Indy ile özdeşleşen izleyicinin Raymond ile de özdeşleşmesi o kadar zor değil. Filmin bu anlamda klasik bir kuruluşu var. Yani, kıscacı "herşey yolunda!"... Zihinsel özürlerle ilgili daha doğrudan -(ve oldukça çarpıcı)-bir film izlemek isterseniz, Stephen Frears'in (Tehlikeli İlişkiler, Benim Güzel Çamaşırhanem) Channel Four için çektiği televizyon filmi Walter'ı öneririz. (Tahammülü biraz zor olsa da)

Yukarıdaki itiraz noktası, elbette ki Yağmur Adam'ı kendi başına fazla bağlamıyor. İyi Oynanmış, 'normal' -(ne demekse)-görünmeyen insanlara karşı duyarlılığımızı arttıran, sevgi ve şevkatin önemini vurgulayan ilginç bir film. Video kasetinin de ilgi göreceğini umuyoruz. Yağmur Adam, ABD video listelerinde haftalardır başı çekiyor...□

Beverly Hills serserisi

Down and Out in Beverly Hills

(AVT / Touchstone)

Kaybolan köpeğini arayan sokak serserisi Jerry, Whiteman ailesinin malikanesine girer ve kendisini havuzla atar. Ev sahiplerince, küçük çaplı bu intihar girişimi engellenen Jerry daha sonra hane halkının her birini ayrı ayrı memnun eder...

1930 doğumlu yönetmen Paul Mazursky'nin bu filmi, fena halde bir Pasolini filmi anımsatıyor. Ünlü İtalyan sinemacı Pier Paolo Pasolini'nin kendi romanından uyarladığı 1968 yapımı Theorema'da, yakışıklı Terence Stamp, Milano'lu bir işadammın evine geliyor ve evdekilerin (Silvane Mangano, Massimo Girotti, Anne Wiazemsky ve Laura Betti) arzularını yerine getirdikten sonra evi terk ederek onları trajik biçimde mutsuz bırakıyordu...

Paul Mazursky, elindeki iyi kadro (Nick Nolte, Richard Dreyfuss ve Bette Midler) ile hafif şenlikli bir film yapmak istemiş belli ki.. Mekan, uzun palmiyeleri, bol güneşi, bütün gösterişi ve lüksü ile Beverly Hills... Kişileri, biraz görgüsüz Whiteman ailesi ve işini bilir sevimli sokak serserisi Jerry... Mazursky, alaycı, eğlenceli bir film yapmış. Özellikle Bette Midler çok sevimli...□

Bu Bizim İşimiz

Business as Usual

(Video Market/Cannon)

Sinemada sendikalar, çalışanların sorunları ile ilgili konuların ele alınmadığından mı şikayetçisiniz? Haklısınız. Popüler sinemanın pek ilgilenmediği konular bunlar. İlginçince de fazla yapış yapış oluyor. Ancak seksenli yılların İngiliz sineması, özellikle Chanel Four, birçok başka çağdaş olguya olduğu gibi, bu tür temel toplumsal konulara da farklı yaklaşıyor. Farklı, çünkü hem işi sulandırıyor, hem de renk katmasını biliyor. Bu Bizim İşimiz adı altında videoculara bulunan Cannon Film Four International yapımı filmde, bir mağazada çalışan bir kadının, bir başka çalışan kadın arkadaşına sulanan mağaza sorumlusuna çıktığı için işinden atılması ve bunun üzerine sendika yoluyla hakkını araması anlatılıyor. Kocasız işsiz ve eski bir sendikacı olan kadın, bir yandan evi evirip çeviriyor. Kaseti piyasaya sunan firma filme o kadar güvenmemiş ki, özgün adı olan Business As Usual yerine, kutunun üzerine Sex as Usual gibi 'manalı'(!) bir ad koymayı gerekli görmüş. Filmin yönetmeni ve senaryo yazarı Lezli - An Barrett.. Başrollerde Glenda Jackson, John Thaw ve Mona Lisa'dan anımsayacağınız Cathy Tyson var. Film dayanışmanın öneminden söz ediyor. Bütünüyle bakıldığında -(yönetmen, oyuncular, öykü)-tam bir kadın filmi. Business As Usual, Benim Güzel Çamaşırhanem'de olduğu gibi, İngiliz sinemasından, önemli toplumsal ve güncel konulara dolaysız, abartısız, doğru ve sevimli bir biçimde bakan ilginç bir film. Videocunuza sorun: Tabii, altyazılı kopyasını tercih ettiğinizi belirterek...□

"TV'de sinema" yeni yıla Zengin başlıyor

Dergimiz sayfalarında öne çıkarılan filmlerden başka, üç kanalda yer alan öteki filmlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz: **Tai-Pan**, geçtiğimiz yıl sinemalarda gösterilen bir best-

16 OCAK SALI / TV3 Hitchcock'un "Ses"i İkkez denediği film **ŞANTAJ** (Blackmail)

Yönetmen/Senaryo: A.Hitchcock, Benn W.Levy, Charles Bennett / Oyun: Charles Bennett / Görüntü Yönetmeni: Jack Cox / Müzik Campbell and Connolly / Oyuncular: Anny Ondra, Sara Allgood, John Longden, Charles Pe-ton, Danold Cathrop 1929 / İngiliz yapımı / 78 dakika / siyah - beyaz.

Televizyon daha önce programlarına aldığı Hitchcock filmlerinin dışında kalan bir başka Hitchcock filmini daha ekrana getiriyor. **Şantaj**'in ilk özelliği, önce sessiz olarak çekilip daha sonra seslendirilmiş olması. Bu film, aynı zamanda İngiliz sinemasının ilk sesli filmlerinden biri olarak kabul ediliyor.

Şantaj, Hitchcock'un filmografisinde de hem ses kullanımı, hem de uslubu açısından özel bir önem taşıyor. Çünkü, filmin gerilimini kurarken Hitchcock, daha sonra kendi adıyla anılacak bir alt-film türünün en temel özelliklerini belgin olarak ilk kez burada kullanmış. Filmde, bir **Scotland Yard** müfettişi sevgilinin bir cinayete karıştığını öğrenir ve onu koruyama çalışır. Ancak bu davranışı, ona şantaj yapılmasına neden olacaktır..

seller uyarlaması (2 Ocak Salı, 1. kanal); **Honky Tonky Freeway**, John Schlesinger'in yönettiği, iyi kadrolu 1981 yapımı bir güldürü (6 Ocak Cumartesi, 1. Kanal); **Table For Five**, John Voight'lu bir aile dramı (9 Ocak Salı, TV 1); **Romantic Comedy**, Arthur Hiller'in yönettiği **Dudley Moore** ve **Mary Steenburgen**'in oynadıkları yakın yıllara ait, adı üstünde bir "romantik güldürü" (16 Ocak Salı, TV 1); **Notre Historie**, Alain Delon, Nathalie Baye ve Michael Galabru'nun oynadıkları, **Bertrand Blier**'in yönettiği, sinemalarda gösterilmiş olan değişik bir deneme (23 Ocak Salı, TV 1); **L'homme Presse**, Alain Delon'u bu kez **Mirelle Darc** ile biraraya getiren bir **Eduard Molinaro** filmi (1 Ocak Pazartesi, TV 3); **All My Sons**, **Edward G. Robinson** ve **Burt Lancaster**'in oynadıkları, 1948 yapımı bir **Arthur Miller** uyarlaması (2 Ocak Salı, TV 3); **Can't Stop the Music**, **The Village People** topluluğunu ekrana getiren 1980 ya-

pımı bir gençlik müzikali (3 Ocak Çarşamba, TV 3); **Shalako**, **Sean Connery**, **Brigitte Bardot**, **Jack Hawkins**, **Stephen Boyd**, **Peter Van Eyck** ve **Honor Blackman** gibi adları biraraya getiren **Edward Dmytryk** imzalı 1968 yapımı bir western (7 Ocak Pazar, TV 3); **The Sea of Grass**, **Elia Kazan**'in yönettiği, **Katharine Hepburn**, **Spencer Tracy** ve **Malyyn Douglas**'ın rol aldıkları bir yarı-western (9 Ocak Salı, TV 3); **Geronimo**, son yılların macera filmlerinin ünlü adı **Chuck Connors**'un oynadığı bir başka western filmi (14 Ocak Pazar, TV 3); **Jazz Singer**, **Al Jolson**'un (1927, ilk sesli film) ve **Danny Thomas**'ın (1953) oynadıkları önekinlerin 1980'deki yeniden çevirimi. **Richard Fleischer**'in yönettiği filmde ünlü şarkıcı **Neil Diamond**, **Laurence Olivier** oynuyorlar. (17 Ocak Çarşamba, TV 2); **Comes a Horseman**; **Jane Fonda**, **Jason Robards** ve **James Caan**'ın rol aldıkları, **Alan J.Pakula**'nın yönettiği başarısız bir "modern western" (21 Ocak Pazar, TV3); **It's Always Fair Weather**, **Gene Kelly** ve **Sanley Doney**'in yönettikleri 1955 yapımı birinci sınıf bir müzikal

(24 Ocak Çarşamba TV3); **Young Billie Young**, **Robert Mitchum**, **Angie Dickinson** ve **David Carradine**'in rol aldıkları, **Burt Kennedy**'in yönettiği 1969 yapımı ayın bir başka Western filmi (28 Ocak Pazar TV3).

Ocak ayında değişik ülkelerden gelen ilginç filmler de var: **Un Amour a Paris** (**Paris'de Bir Aşk**, yönetmen: **Merzak Allouanche**); **Solos en La Madrugada** (Yönetmen: **Joe Luis Garcia**); **Kobieta W. Kapeluszu** (**Şapkalı Kadın**, Yönetmen: **Stanislaw Rozewicz**); **Life and Death of Vincent Van Gogh** (Yönetmen: **Paul Cox**) **Los Tarentos** (yönetmen: **Roviara Beleta**, oyuncular: **Antonio Gades** ve **Carmena Amaya**).

TRT'nin sinema programında, önceki aylarda da olduğu gibi Türk filmleri hâlâ belli değil. Bu nedenle dergimizin geçen sayısında **Selim İleri**'nin **Hiçbir Gece** adlı filmine yer verememiştik. Bu sayıda da, dergi baskıya girdiği ana kadar Türk filmlerinin adları belli olmadığı için sayfalarımızda yer alamıyor. Yabancı filmlerin hangi adla gösterileceği de belirlenmediğinden bunları yukarıdaki gibi, orijinal adlarıyla sıralamak zorunda kaldık. □

Toplu Gösteriler: Romy Schneider

Otuzların popüler sinema oyuncusu **Magda Schneider**'in kızı olan **Romy Schneider**, çok genç yaşında **Sissi** adlı bir dizi filmle şöhret olmuştu. Avusturya-Macaristan Kraliyet Ailesiyle ilgili aşk öykülerini içeren bu dizi, ellilerde Almanca konuşulan ülkelerde çok büyük ilgi gördü ve 1962'de **Forrester My Love** adıyla tek bir film haline getirilerek ABD'de de gösterime girdi. **Schneider**'in yetişkin dönemindeki en büyük şansı, 1962'de önce **Visconti**'nin **Boccaccio 70**'inde, sonra da **Orson Welles**'in **Dava**'sında (**The Trial**) oynaması oldu. 1938 doğumlu **Romy Schneider**, güzelliği **Alain Delon** ile aşk ilişkisi, ünlü yönetmenlerle çalışması ve son

yıllarında bir kaza sonucu oğlunu kaybetmesi ile sürekli gündemde olan bir sanatçıydı. Uluslararası sinemanın göz dolduran oyuncularından biri olan **Schneider**, **Joseph Losey**'den (**Troçki'ye Suikast**) **Costa Gavras**'a (**Kadın Işığı**), **Claude Sautet**'den (**Hayat Bağları**, **Sen ve Ben**, **Şeref Yolu**) **Bertrand Tavernier**'e (**Ölümü Beklerken**) kadar birçok usta yönetmenin filminde, star kimliği yanında oyuncu olarak da ustalığını sergilemişti. Son filmlerinden biri olan ve ülkemizde gösterildiğinde büyük ilgi toplayan **Ölümü Beklerken**'de (**La mort en direct**) sanatçı, trajik bir biçimde son günlerini yaşayan bir kadını canlandırıyor.

Schneider, bu filminden 3 yıl sonra 1982'de öldü. **Romy Schneider**'in, birinci kanaldaki toplu gösteride ekrana gelecek olan üç filmi **Sissi** dizisi. Sanatçının daha sonraki yıllarda yaptığı onca ilginç ve önemli film varken, programın **Sissi**'lerde doldurulması doğru bir tercihi yanıtıyor. Sanatçının toplu gösterilerdeki son filmi, **Trende Aşk** (**Un Amour de Pluie**) adını taşıyor. 1933 doğumlu aktör-yönetmen **Jean-Claude Brialy**'in imzasını taşıyan film 1974 yapımı.

15 OCAK PAZARTESİ TV3
Bir Polanski Filmi...
Sudaki Bıçak
(Noz W Wodzie)

Yönetmen: **Roman Polanski** / Senaryo: **Jerzy Skolimowski, R. Polanski, Jakub Goldberg** / Görüntü Yönetmeni: **Jerzy Lipman** / Müzik **Krzysztof Komeda** / Oyuncular: **Leon Niemczyk, Jolanta Umecka, Zygmunt Malanowicz** / Polonya yapımı / 1962 / 95 dakika.

Polanski'nin Polonya Sinema Okulu'nda çektiği mezuniyet filmi olan **Sudaki Bıçak**, bir pazar gününün 24 saati boyunca, bir gölün ortasındaki teknenin sınırlı mekanında yer alan üç kişinin dramını anlatıyor. Hafta sonu tatiline çıkan bir çiftin otostopçu bir delikanlıyı aralarına almalarıyla gelişen ve adım adım gergin bir noktaya ulaşan film, önceleri düz ve sıradan gibi görünüyorsa da dakikalar ilerledikçe temel insanı ilişkiler üzerine boyutlu bir yaklaşım denemesi olduğunu kanıtıyor.

Sudaki Bıçak'da her biri karakterleri belirlemeye yarayan kısa diyalog parçacıkları başta ve sonda yer alan kahramanların tedirgin edici yatılımlıklarını yansıtan sessizlikle sarmalanıyor. Kimi eleştirmenlerin filmde Antonioni etkisi olduğunu etmelelerine karşın, **Sudaki Bıçak**, yönetmenin özgün ve kişisel damgasını taşıyor. **Sudaki Bıçak**, 1963 yılında "En İyi Yabancı Film" Oscar'ına aday olmuştu. □

20 OCAK C.tesi TV3

Ben, Sen ve Diğerleri

Vincent, Françoise,
Paul et les Autre

Yönetmen: **Claude Sautet** / Senaryo: **Jean - Loup Dabadie, Claude Neron** / Müzik: **Philippe Sarde** / Oyuncular: **Yves Montand, Michel Piccoli, Gerard Depardieu, Serge Reggiani, Stephane Audran, Marie Duboir, Antonella Lualdi, Umberto Orsini** / 1974 yapımı / 90 dakika.

Fransız sinemasının en duyarlı filmlerini yönetmiş olan **Claude Sautet'nin**, yetmişli yıllarda sinemalarda **Sen, Ben ve Diğerleri**, adıyla gösterilmiş olan filmi ek-

ranlarda... Sautet, orta yaşını geçmiş insanların iç dünyalarını açıyor bize. **Vincent (Yves Montand)** karısını aldatan, iflasın eşliğinde bir adam; **François: (Michel Piccoli)**, karısı tarafından aldatılan mutsuz bir doktor; **Paul (Serge Reggiani)**, başarısız bir yazar; **Jean (Gerard Depardieu)** Vincent'in iş ortağı.

1924 doğumlu **Claude Sautet**, IDHEC Sinema Okulu'ndan mezun; 1956'da yönetmenliğe başladı, reklam filmleri çekti. Sinemamızda **Hayat Bağları (Les choses de la vie)**, **Şeref Yolu (Max et Les Ferrailleurs)**, **Sen ve Ben (Cesar et Rosalie)**, **Mado**; Fransız Kültür Merkezi'nde **Kötü Oğul (Un Mauvais Fils)** ve geçtiğimiz yıl İstanbul Film Festivali'nde **Basit Bir Öykü (Une Histoire Simple)** adlı filmleri gösterilmiş olan Sautet'in ekranda izleyeceğimiz filmi, son aylarda televizyonda gösterilen en iyi Fransız yapımlarından biri... □

5 OCAK SALI/ TV1

Shostakovich'in yaşam öyküsü
TANIKLIK
(Testimony)

Yönetmen: **Tony Palmer** / Senaryo: **T. Palmer, David Rudkin**, Görüntü Yönetmeni : **Nick Knowland** / Müzik: **Dimitri Shostakovich** / Oyuncular: **Ben Kingsley, Sherry Baines, Magdalen Asquith, Mark Asquith, Terence Rigby, Ronald Pickup** / 1987 yapımı / 157 dakika / siyah - beyaz.

Geçtiğimiz 8. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin "Uluslararası Yarışma" bölümündeki filmlerden biri... Sovyet besteci **Dimitri Shostakovich'in** yaşamını anlatan bu İngiliz yapımı film, bestecinin kendi anılarına dayanıyor. Şimdiye kadar en çok ödüllendirilmiş sivil Sovyet vatandaşı ve TİME dergisine kapak olmuş tek besteci olan **Shostakovich'in** yaşam öyküsüyle birlikte Stalin dönemi ekrana geliyor.

Yönetmen **Tony Palmer** 1941 doğumlu. Cambridge mezunu. BBC'de çalışmış. Televizyon için, müzik dünyası üzerine çok sayıda film ve dizi yönetmiş, uluslararası ödüller almış. Palmer'in, **Puccini, Wagner ve Mo-**

zart'a ilişkin filmleri var.

Shostakovich'i ünlü İngiliz oyuncu **Ben Kingsley** (Gandhi) canlandırıyor. Sinema, müzik ve tarih ilişkisi-

nin ilginç bir örneği olarak değerlendirilen **Tanıklık**, 1987 Cuenca, 1988 New York ve Europe 88 şenliklerinde ödül kazanmıştı. □

Werner Krauss, Canrad Veidt ve Lil Dagover
"Dr. Caligari'nin muayenehanesi" 1919

Alman sessiz filmleri

Alman sinemasının en parlak dönemini iki dünya savaşı arasında yaşadı. Hükümet desteğiyle Berlin yakınlarında kurulan dev bir "stüdyo-şirket" olan UFA (Universum Film Aktiengesellschaft) ile, bu stüdyolarda uygulanan yapımcılık sistemi Alman sinemasına tüm dünyada hayranlık uyandıran bir dizi filmi üretme şansı verdi. Ancak, bu parlak dönemi yalnızca teknik ve parasal olanakların örgütlenmesiyle açıklamak yeterli olamaz. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Almanya'da etkili olan çeşitli sanat akımları, özellikle Dışavurumculuk (eks-presyonizm) sonraki yıllarda yapılan filmleri büyük ölçüde etkilemiştir. Bunun yanı sıra, savaştan yenik çıkmanın moral bozukluğunu yaşayan, enflasyon, işsizlik ve toplumsal çalkantıların kucağında sokaklara dökülen insanların çizdiği manzara, sanatçıların filmlere yansıtacakları karamsar havanın en önemli etkeni olmuştur. Böylece, Alman sinemacılar yaşam, ölüm ve "ben"e ilişkin yaklaşımlarını filmler aracılığıyla sergileyerek Alman sinemasının "altın çağ" ürünlerinin kendine özgü niteliklerinin ortaya çıkmasını sağladılar.

Her türlü çekimin (iç ve dış) stüdyolarda yapıldığı bu dönemde, Alman filmleri yoğun bir kapalılık duygusu ta-

şımaktaydı. Filmlerin bir kısmı, Alman ırkının yüceliğini sergilemeye çalışan (hem Alman ulusuna taze kan olsun, hem de öteki ülkelere de Almanya'nın propagandası yapılabilsin diye) görkemli epiklerden oluşuyordu. Bir kısmı da insanın iç dünyasını irdelemeye çalışan psikolojik dramalardı. Her ne türden olursa olsun, bu filmlerde yaşam ve ölüm, aşk ve suçluluk irdeleniyor; zaman zaman tarihi olaylar bireylerin duygusal kararlarının sonuçları olarak değerlendiriliyordu. Aşk, ölüme karşı zaferi ancak ölümden sonra kazanabiliyordu. Bu dönemde, güncel toplumsal sorunlara dayalı bir tür gerçekçi (**Neue Sachlichkeit**) filmler de yapıldı. Ancak bunlar da tümüyle stüdyo içinde sıkışıp kalmışlardı. Kentler, sokaklar, arabalar, hepsi, yapay bir dünya içinde yer alıyorlardı. Bu tür filmlerde bile, sorunlar ve nedenleri derinlemesine ele alınmıyor, yine bireysel ilişkilere ağırlık veriliyordu. Dönemin hemen hemen tüm filmlerinde ölüm, kötü-cül güçler ve insanın zayıf yönleri kahramanların mutluluğunu engelliyor çoğu kez konular, metafizik bir boyutta ele alınıyordu. Ayrıca, bazı filmlerde dünyayı ele geçirmeye çalışan "akıllı" kötü-tüler sergilenirken, bazılarında da seyircide fethetme arzusu uyandıran dağcılığa

ilişkin öyküler yer alıyordu. Bu filmler, Nazi dönemi yayımlanmadığı için belki de ilk işaretleriydi.

Sessiz sinema döneminin bu çarpıcı örnekleri, dekor, oyunculuk, aydınlatma ve kamera kullanımı açısından da önemli yenilikler ve farklılıklar taşıyordu. UFA'da, mimarlar, ressamalar, yazarlar, kısacası tüm sanatçılar elbirliği içinde çalışıyorlardı. Böylece, Alman sineması görüntü dokusu açısından mükemmelliğe ulaştı. Unutulmaması gereken, Dışavurumculuğun, Alman sinemasının bu döneminin en temel belirleyicisi olduğudur.

Bu ay televizyonun üçüncü kanalında yayımlanacak olan sessiz Alman filmleri, işte bu dönemin ünlü örneklerinden bir kaç... "Kötü"nü "masum"u uyutarak suçla yönetmesi temasını işleyen **Dr. Caligari'nin Muayenehanesi** üzerinde yoğun tartışmalar açılan ilk film olma özelliğini taşıyor. Film, gerçek dışı atmosferini boyalarla elde edilen gölgelerine, yamuk pencere ve bacalarına, oyuncuların makyajlarıyla oyunculuk biçimlerine borçlu. Bu günün seyircisine belki "navi" gelebilecek etkileyici bir film **Caligari**.

Faust ve **Son Adam** ise ünlü yönetmen **Murnau'nun** imzasını taşıyor. **Faust**, bilinen, ruhunu şeytana satma öyküsünü (**Caligari**'yi anımsayalım) işlerken **Son Adam**, dönemin değerler sistemini, sınıfsal farkların biçimsel göstergelerini yaşlı bir otel kapıcısının yaşamı çerçevesinde anlatıyor. **Fa-**

ust'un Mephistopheles ile gökyüzünde yaptığı gezi, teknik açıdan gününün ötesine geçmesiyle ünlü **Son Adam**'daki en çarpıcı özelliklerle ise - final öncesindeki hariç - hiç arayazı kullanılmaması. Film, görüntü aracılığıyla "anlatma"nın en başarılı örneklerinden biri kabul ediliyor. Bunda kamera açılarının, kaydırmalarının, öznel kamera kullanmanın büyük rolü var.

Alman Sessiz filmleri programında yer alan bir başka önemli film de, **Dupont'un Varyete**'si film, suç ve suçlama üstüne olmakla birlikte aşk, kıskançlık ve intikam duygularıyla kıvranan insanları anlattığı için psikolojik bir dram olarak karşımıza çıkıyor. Suçun nedenleri soruşturulmuyor. **Varyete**, melodramatik yapısını dönemin ünlü görüntü yönetmeni Carl Freund'un çarpıcı kamera kullanımı ile dengeleyerek teknik ve estetik açıdan başarıya ulaşıyor. Bu filmde kamera, akrobat gibi tellerden düşüyor, trapezlerde sallanıyor.

4 Ocak Perşembe TV3
Dr. Caligari'nin Muayenehanesi (Das Kabinett des Dr. Caligari.. Robert Wiene, 1919, 74 dakika)

18 Ocak Perşembe
Faust (Frederich Wilhelm Murnau, 1926, 108 dakika)

25 Ocak Perşembe
Varyete (Variete, E.Andre Dupont, 1925, 102 dakika)

1 Şubat Perşembe TV3
Son Adam (Der Letzte Mann, F.W.Murnau, 1924, 73 dakika)

30. OCAK SALI/TV3 ÜÇÜNCÜ ADAM (The Third Man)

Yönetmen: **Carol Reed** / Senaryo: **Grahan Greene** / Görüntü Yönetmeni: **Robert Krasker** / Müzik : **Anton Karas** / Oyuncular : **Joseph Cotten, Trevor Howard, Alida Valli, Orson Welles, Bernard Lee, Wilfred Hyde, White Erns Deutsch** / 1949 yapımı / 100 dakikak / siyah - beyaz.

Ünlü yazar **Graham Green**'in senaryosu, İngiliz sinemasının sayılı isimlerinden **Carol Reed** tarafından filmeleştirilerek sinema tarihine romantik bir gerilim olarak kazandırılmıştı.

Savaş sonrası Viyana'sına bir arkadaşı ile buluşmak üzere gelen sıradan bir Amerikalı yazar kendini yeraltı dünyasının karanlığında bulur. Arkadaşı bir kazaya kurban gitmiş gibidir. Ama gerçekten öyle midir? Görüntüleri, müziği ve oyuncuları büyük hayranlık toplayan film baştan sona biçimci bir özelliğe sahip **Reed, Hitchcock**'dan farklı olarak filmine duygusal bir boyut da katmış.

Üçüncü Adam, hem "sir" ünvanlı yönetmenin en tanınmış filmi, hem de **Orson Welles**'in kısa ama etkileyici oyunu ve diğer kadrosu ile izlenmeye değer film. □

23 OCAK SALI / TV3 KADIN KILIĞINDA... BAZILARI SICAK SEVER (Some Like It Hot)

Yönetmen: **Billy Wilder** /

Marilyn Monroe, Jack Lemmon, Tony Curtis Bazıları Sıcak Sever'de

Senaryo: **B.Wilder, I.A.L. Diamond** / Görüntü Yönetmeni: **Charles Lang Jr.** / Müzik : **Adolph Deutsch** / Oyuncular: **Jack Lemmon, Tony Curtis, Marilyn Monroe, Joe E.Brown, George Raft, Pat O'Brien** / 1959 yapımı / 120 dakika / siyah - beyaz.

İki işsiz müzisyen, bir gangsterler savaşına istemediği tanık olduktan sonra kadın kılığına girerek Miami'ye kaçarlar... Amerikan sinemasının en iyi güldürülerinden biri olarak değerlendirilen **Bazıları Sıcak Sever**, bu iki kaçağın güzel bir kadınla karşılaşmaları sonucunda içine düştükleri komik durumları anlatıyor. Bir sinema yazarına göre, eğer sinema tarihindeki en komik kapanış cümlesi seçimi yapılırsa bu film ilk sırada yer alırdı. Çünkü finaldeki "Ben erkeğim" itirafına karşılık "Kimse mükemmel değildir." yanıtı, gerçekten de yönetmen **Wilder**'in Cinsel rollere yönelik alaycı tavrının hoş bir örneği idi.

Mark Sennett döneminin fiziksel güldürüleriyle otuzların salon güldürülerinin karmaşıklığını birbiri içinde eriten **Billy Wilder, Bazıları Sıcak Sever**'le elliler Amerikan komedisine bir baş yapıt kazandırmıştı. Film senaryo, yönetmen, erkek oyuncu ve görüntü dallarında Oscar'a aday olmuştu. □

30 OCAK SALI / TV1

Yine Vietnam... Ama bu kez cephede değil.

Eve Dönüş (Coming Home)

Yönetmen: **Hal Ashby** / Senaryo: **Waldo Salt, Robert C.Jones** / Öykü: **Nancy Dowd** / Görüntü Yönetmeni: **Haskell Wexler** / Oyuncular: **Jane Fonda, Jon Voight, Bruce Dern, Robert Carradine, Penelope Milford** / 1978 yapımı / 128 dakika.

Bir United Artist yapımı olmasına, yani büyük bir

Hollywood şirketi tarafından finanse edilmesine karşın, Vietnam savaşı karşıtı bir mesaj taşıyan **Eve Dönüş**, Vietnam'dan sakat olarak dönen bir asker ile kocasını Vietnam'a uğurlamış genç bir kadın arasındaki ilişkiyi anlatıyor. Evine dönen kocanın da devreye girmesiyle ortaya çıkan dram, savaşın yıkıcılığını dile getirmede uygun bir araç haline geliyor.

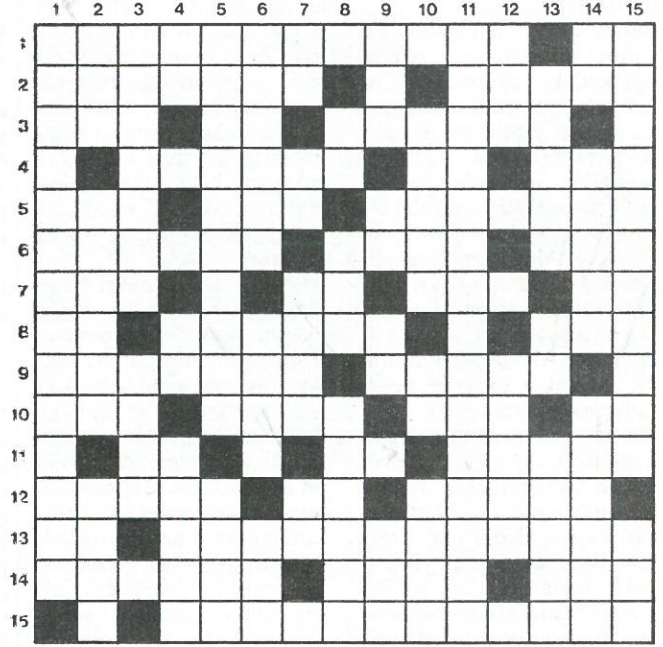
Film, **Jane Fonda**'nın oluşturduğu bir karakter etra-

finda, onun ısrarlarıyla yazılan senaryoya dayalı. Filmin dürüstlüğü ve seyirciden gördüğü ilgi **Fonda**'nın ısrarının haklılığını kanıtlamış görünüyor. Ancak **Eve Dönüş**'ün göz yaşına açık bir boyutu olduğunu da belirtmek gerekiyor. **Fonda**'yla **Voight**'un sevişme sahnesi TV. gösterimi sırasında büyük bir olasılıkla kesilebilir. Her iki oyuncu da bu filmle Oscar almıştı. □

Hazırlayan: Sedat Yaşayan

Soldan Sağa: 1. 1913 - 1971 yılları arasında yaşamış, tiyatro oyunculuğunun yanı sıra **İstanbul'un Fethi, Yavuz Sultan Selim** gibi filmlerde de oynamış, ayrıca **Beklenen Şarkı, Vatan ve Namık Kemal** gibi filmlerin yönetmenliğini yapmış oyuncu, yönetmen ve seslendirme sanatçısı - Bağışlama. 2. Kötü adam tiplemesinin değişmez karakter oyuncusu olarak 1965, 1968 ve 1975'te en iyi yardımcı erkek oyuncu dalında **Altın Portakal Ödülü**'nü kazanmış sinema oyuncumuz - Özsu. 3. **Nâzım Hikmet**'in soyadı - Şarkı, türkü - Eti beğenilen bir balık. 4. Süs bitkisi olarak bahçelerde yetiştirilen küçük bir ağaç - İlenme, beddua - Bir bilgiyi gösteren simgeler dizgesi. 5. Bir göz rengi - Bir zaman birimi - Salgın hastalık. 6. Sıcak ve kurak bölgelerde yetişen, sarımtırak küçük tohumlarından kudret helvasına benzer bir madde elde edilen bitki - Eski Mısır'da güneş tanrısı - Lezzet. 7. Yabancı - Bir renk - **Fahişe, Jaws (Denizin Dişleri), Vahşi Koşu, Korkunun Bedeli** gibi filmlerde oynamış **Scheider** soyadlı Amerikalı aktörün küçük adı - Kalsiyum elementinin simgesi. 8. "Birleşik Krallık" anlamında İngiltere ve İskoçya Krallığı'nı simgeleyen harfler - Resmi bir erkek giysisi - **Johnny Guitar, Asi Gençlik, Pekin'de 55 Gün** gibi filmleriyle ünlü **Nicholas** önadlı Amerikalı yönetmen. 9. Sağlam ve özlü bir politik sinemanın örnekleri olan **Babam ve Ustam, Çayır, San Lorenzo Gecesi, Kaos** gibi filmleriyle tanınmış **Vittorio ve Paolo** önadlı kardeş İtalyan yönetmenlerinin soyadı - Öngün. 10. Güreşte bir oyun - Kimi ağaçlardan elde edilen bir tür yapıtırıcı madde - Baston - Tüy, kil. 11. Uzunçalar da denilen plakları belirtmek için kullanılan kısaltma - 1898 - 1976 yılları arasında yaşamış **Cezmi** önadlı film görüntü yönetmeni - **Bir Yıldız Doğuyor, Gel Sevişelim, My Fair Lady, İkili Oyun** gibi filmleriyle ünlü **George** önadlı Amerikalı yönetmen. 12. **Ve Allah Kadını Yarattı, Mehtap Kuyumcuları, Barbarella** gibi filmlerinin yanı sıra **Brigitte Bardot, Anette Vadim, Jane Fonda** ile olan evlilikleriyle de tanınmış Fransız yönetmeni - İskambilde birli - Yel, şimşek ve gök gürültüsü ile ortaya çıkan sağanak yağışlı hava olayı. 13. Duman lekesi - 1903 - 1943 yılları arasında yaşamış, **Bedia Muvahhit** ile birlikte sinemada rol alan ilk iki Türk kadınının biri olmuş ünlü oyuncu. 14. Çizilerek ya da oyularak açılan kerkik - Bir hedef tahtasına küçük okların fırlatılmasıyla oynanan oyun - Türkçe'de fiilden isim türetmekle kullanılan bir yapım eki. 15. Şiddetin egemen olduğu filmlerinde genellikle değişen koşullara uyum sağlayamayan kovboyları işlemiş, **Vahşi Belde, Köpekler, Bana Onun Kellesini Getirin, Konvoy** gibi filmleri yönetmiş Amerikalı yönetmen.

Yukarıdan Aşağıya: 1. 1934'te çağrılı olarak geldiği yurdumuzda "**Ankara Türkiye'nin Kalbidir**" adlı belgesel filmi çekmiş seçkin Sovyet yönetmeni. 2. Gerçeküstücü sinemanın başta gelen yapıtlarından biri olan ve 1924'te **René Clair** tarafından yönetilen Fransız filmi - En az - Osmanlılar'da gece bekçisi. 3. **Ölümsüz - Z, İtiraf, Ateş Çemberi, Sıkı Yönetim** gibi filmlerde oynamış ünlü Fransız oyuncusu ve şarkıscısı - Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki çıplak yaylalara verilen ad. 4. Vilayet - Bir nota - Midyeden daha büyük kavgılı bir deniz yumuşakçası. 5. **Talihli Amele, Bir Yudum Sevgi, Aahh Belinda** gibi filmleriyle ünlü yönetmenimiz - Eski dilde ova, sahra. 6. Hükümdar buyruğu, ferman - Uygun bulma, tasdik - Hayvan yiyeceği. 7. Yemek - Hile - Çeşitli filmlerde kuskulu ve üçkâğıtçı tiplerini başarıyla canlandırmış **Tamiroff** soyadlı Rus asıllı oyuncunun küçük adı - Kamer. 8. Manganez elementinin simgesi - **At, Hazel, Bekçi Murtaza** gibi filmleriyle tanınmış yönetmenimizin ilk adı - Divan edebiyatında övgü şiiri. 9. İspanyollar'ın sevinç ünlemi - Bir gıda maddesi - Sodyumun simgesi - Eski dilde mide. 10. Bir inceleme sonucunu içeren yazı - Eski Mısır'da güneş tanrısı - Sert, katı. 11. 1906 - 1976 yılları arasında yaşayan ve **Beyaz Geceler, Düşman Kardeşler, Leopar, Venedik'te Ölüm** gibi filmleriyle çağımızın en büyük sinemacılarından biri sayılan İtalyan yönetmeni. 12. Bir ülkenin kısa yazılışı - 1845 - 1924 yılları arasında yaşamış, arı ve yumuşak müziğiyle çağdaş Fransız müziğinin gelişimini etkilemiş ünlü besteci. 13. Herhangi bir konuda ilgili kişilere soru yönelterek bilgi toplama işi - Bir nota - **Costa Gavras**'ın, Şil'de 1973 darbesinin konu alan filmi. 14. Ünlü bir sinema oyuncumuzun soyadı - Asma kütüğü - Bir süre evli kaldığı Antonioni'nin filmlerindeki sorunlu çağdaş kadın portreleriyle üne kavuşmuş **Vitti** soyadlı İtalyan yıldızının küçük adı. 15. 1904 - 1958 yılları arasında yaşamış, sinema oyunculuğu ve yönetmenliği yanı sıra asıl ününü seslendirme alanında yapmış, **Laurel/Hardy, Arşak Palabiyıkan** gibi tiplerin bizde de sevilmesine büyük katkısı olmuş ünlü sanatçı - Mürekkebi kurtmakta kullanılan ince kum.

10 Okurumuza 10 albüm

Bu ayın ödülü: **Ara Güler'in Sinemacıları** isimli albüm. Ünlü fotoğraf sanatçımız **Ara Güler**'in 1950'lerden beri çektiği sinemacıların fotoğraflarından oluşan ve geçen ay **Hil Yayınları** tarafından yayınlanan albümü kazanabilmek için, sinebulmacanızı **15 Ocak 1990** tarihine kadar göndermeniz gerekiyor.

Adres:

BEYAZPERDE-SINEBULMACA
G.M.K. Bulvarı 21/14 Demirtepe
06640 Ankara

Geçen Ayın Çözümü

Geçen ayın sinebulmacasını doğru doldurup **Atilâ Dorsay**'ın kitabını kazanan okurlarımız: **Serpil Güneç** - İstanbul, **Ü.İdil Akalin** - İstanbul, **Tufan Süer** - Ankara, **Yasemin Sezgin** - Ankara, **Salih Damsarsan** - İzmir, **Bülent Sezen** - Samsun, **Sadettin Maraloğlu** - İçel, **Sadi Çilingir** - İstanbul **Emin Soydan** - Sinop, **Kemal Atay** - Girne.

1	C	O	S	T	A	G	A	V	R	A	S	S	E	T
2	A	D	A	V	E	R	E	R	E	B	E	K	A	
3	R	A	P	A	R	K	A	D	U	R	T			
4	L	S	I	M	A	K	T	E	L	A	H	U		
5	O	S	T	Ş	E	N	E	R	Ş	E	N	A		
6	S	T	E	V	E	N	S	P	I	E	L	B	E	R
7	S	A	P	Y	A	U	N	O	V	A	R			
8	A	R	E	K	A	S	I	M	U	S	A	R	E	
9	U	A	M	I	K	B	I	C	A	Z	E	T		
10	R	E	N	Y	E	T	I	M	H	E	A			
11	A	D	I	L	E	N	A	Ş	I	T	L	A	G	
12	I	L	I	M	T	L	H	A	V	Z	A			
13	A	K	I	R	A	K	U	R	O	S	A	V	A	R
14	C	N	E	Y	L	O	S	E	Y	K	O	B		
15	I	R	T	D	A	L	S	A	L	A	K	O		

SOKAK

Türkiye'de Televizyon TV'de 7 ile izlenir.

Bugün evlerinizde TRT'nin üç kanalını izleyebiliyorsunuz. Uydu anteniniz varsa, evinize ulaşan kanal sayısı bazen sekiz, onu buluyor. Eğer televizyonu zaman geçirmek için değil de seçerek, bilerek izlemek istiyorsanız, mutlaka elinizin altında bulunduracağınız bir televizyon rehberine ihtiyacınız olacak. TV'de 7, Türkiye'nin ilk ve tek televizyon dergisi olarak bu görevi yapıyor. Haftalık TV programlarını ve uydu yayınlarını 16 sayfalık ek halinde elinizin altında bulundurmanızı sağlıyor. Ayrıca dergi, tüm filmleri detaylarıyla tanıtıyor. Yerli yapımları kamera arkasıyla birlikte sizlere iletiyor. Bunların dışında TV'de 7 kent sinemalarında gösterilen filmlerle ilgili geniş tanıtım yazıları sunuyor.

Her Cumartesi
BAYİNİZDE

DOSYA

80'Lİ YILLAR

TÜRK SİNEMASI'NDA

• Beyazperde Ocak 1990 ekidir.

Seksenli Yıllarda Türk Sineması

Nejat Ulusay

Seksenli yıllarda, Türk sinemasına ilişkin gündemi, çekilen filmlerden çok, bu sinemanın içinde bulunduğu kriz ve batıp batmayacağı tartışmaları oluşturdu. Televizyon ve videonun etkisi, salon sayısının azalması, yapım maliyetlerinin artması, devlet yardımı, TRT katkısı, Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası, arabesk filmler, Amerikan film şirketlerinin Türkiye'de büro açmaları, sinema alanında seksenli yılların sonuna doğru giderek alevlenen tartışmaların ana başlıklarını oluşturdu. Türk sineması, '70'li yıllar'da da, bu yıllarda yaşanan toplumsal çalkantılara paralel olarak ciddi bir bunalım içindeydi. Örneğin, salonlar hızla kapanıyor, sansür baskısı sürüyor, piyasada bir '**seks filmleri**' egemenliği yaşıyordu. Ancak, Türk sinemasının içinde bulunduğu bunalıma ilişkin kaygı ve tartışmalar bugünkü kadar yoğun olmamıştı.

Dünden bugüne kısaca baktığımızda, sinema alanında özetle şu değişimlerin gözlemlendiğini belirtebiliriz: Yetmişli yılların ikinci yarısından itibaren sinema salonlarını yerli ve yabancı karate, seks ve avantür filmlerinin kaplaması sonucu Türk sinemasının asıl izleyicisi olan kadınlar ve aileler sinemadan uzaklaştılar. Televizyonun da bütün ülkede giderek yaygınlaşması izleyiciyi evine kapadı. Seksen sonrasında izleyici yeniden sinemaya dönmeye başlarken seks filmleri üzerindeki denetim de sıkılaştı. Seksenli yılların ilk yarısında, artık bölge işletmecilerinden kaçınmaması ve vi-

Seksenli yıllarda, Türk sinemasına ilişkin gündemi, çekilen filmlerden çok, bu sinemanın içinde bulunduğu kriz ve batıp batmayacağı tartışmaları oluşturdu.

deo cihazı sayısında görülen artış, filmcilerin video pazarına yönelmesini sağladı. Evdeki kadın izleyici için filmler yapılmaya başlandı. Kimi Türk filmlerinin uluslararası şenliklerde ilgi görmesi, okumuş kesimin Türk sinemasına yaklaşımında görülen değişme, yönetmenleri, senaryo yazarlarını, star oyuncularını yeni konulara yöneltti. Seksenli yılların sineması, Türkiye'de bu yıllar içinde yaşananlardan da etkilenmişti şüphesiz. Televizyonun üç kanala çıkması ve buna bağlı olarak yabancı dizi ve filmlerin artması; video piyasasındaki canlılık ve sinemalarda gösterilmek üzere ithal edilen yabancı filmlerin nitelik olarak düzelmesi; varoşlardaki ikinci ve üçüncü kuşakların da şehrin ekonomik ve sosyal yaşantısına katılmaları; bir yandan satın alma gücü giderek gerileyen alt orta sınıf, diğer yandan toplumun bütün kesimlerinde daha iyi yaşama özleminin belirginleşmesi; ekonomide liberalleşme; farklı beklentileri olan bir tüketici topluluğu-

nun belirginleşmesi; dünyadaki gelişmelere de paralel biçimde düşünce iklimlerinde gerçekleşen çeşitlenme (ancak bu iklimlerin ifade edilebilmelerinde karşılaşılan '**sorunlar**' ve genelgeçer değerlendirmelerin ötesinde makro düzlemlerde analizlerin yapılmasında henüz yetersiz kalınması); değer yargılarındaki karmaşa, sosyolojik birer olgu olarak Türk sinemasını da etkiledi. Henüz bir sanayi dalı olamayan ve bir süredir bunalım içinde yaşayan bu sinema, eskiden olduğu gibi seksenli yıllarda da Türk toplumuna ilişkin göstergelerden biri olmayı sürdürdü; çekilen çoğu film bu anlamda yetersiz kalırsa ve yanlış olsa bile.. Bu dönemde çekilen filmlerin bir bölümü bir yandan geleneksel Türk filmi seyircisini hedeflerken, diğer yandan okumuş seyircinin de tartışma gündeminde yerini aldı. Arabesk okuyan kır kökenli şarkıcı ve türkücülerin kasetlerinin milyon sattığı bir kültürel ortamda, arabeskin ünlü adlarıyla geleneksel melodram sineması doğrultusunda filmler de yapıldı; yine Anadolu sinemaları ve video pazarı için magazin basınında ve gazino dünyasında parlayan kadın starlarla çekilen aşk ve macera filmleri, yenilikçi çabaların ürünü olan yapımlarla birlikte Türk sinemasının bilançosunu oluşturdu.

Örneğin, kan davaları, British Airways ile İngiltere'den gelen "**gör-gülü**" gençlerin tele - kızlarla kurduğu ilişkiler çerçevesinde anlatılırken (**Çağdaş Bir Köle**, İrfan Tözüm, 1986), büyük şehirde inşaat işiyle uğ-

raşan geleneklerine bağlı taşralı zengin çocuklarının öyküleri, yazar ve tiyatrocu gibi, aydınların yer aldığı çevrelere taşındı (Merdoğlu Ömer Bey, Yusuf Kurçenli, 1986). Delikanlılar , tatile çıkan kızlara televizyondaki 'Le Cooper' reklamlarının cingıllarını tekrarlayarak laf atarlarken (Güzelim, Ümit Efekan, 1986), melodram trükleri, imam ile tesettüre yönelen sokak kadınları arasındaki ilişkinin anlatıldığı öykülerde güncel olgulara gönderme yapılarak yeniden değerlendirildi (Kurtar Beni, Halit Refiğ, 1987). Anadolu'dan İstanbul'a şöhret olmak için gelen kızları ağına düşüren pezevenkler bile, Yeşilçam'a özgü kötü adamlar yerine eşcinsel tipler olarak çizilirken (Yolun Sonundaki Karanlık, Orhan Aksoy 1987), feministlerin ve çevreci grupların perdeye geldikleri görüldü (Hiçbir Gece, Selim İleri 1989; On Kadın, Şerif Gören, 1987). Sıradan filmlerdeki kadınlar Dallas ve benzeri dizilerdeki kadınları taklit ederlerken, batık bankerlere paralarını kaptıran insanların trajedilerinden (Faize Hücum, Zeki Ökten, 1983) hayali ihracat ve vergi yolsuzluklarına (Yedi Uyuyanlar, Zafer Par, 1988) kamuoyunu yakından ilgilendiren kimi konular da sinemalaştırıldı. Sanat çev-

**Türk Sineması
Türk toplumunun
dışında bir olgu değil.
Hayatımız nasılsa
Türk Sineması'nında
buna benzer
bir şey olması
kaçınılmaz...**

relere ve yaratıcılık sorunları gibi konular da sinemada yer bulurken (Gece Yolculuğu, Ömer Kavur, 1987; Su da Yanar, Ali Özgentürk, 1987; Umut Yarına Kaldı, Yavuz Özkan, 1988; Üçüncü Göz, Orhan Oğuz, 1988; Arkadaşım Şeytan, Atif Yılmaz, 1988), Türk sineması da, kimi örneklerde parodisi de yapılarak, birçok filmde üzerinde (az ya da çok) konuşulan, tartışılan bir olgu olarak dikkati çekti (Hayallerim Aşkım ve Sen, Atif Yılmaz, 1987; Arabesk, Ertem Eğilmez, 1989; Hiçbir Gece, Selim İleri, 1989; Gece Yolculuğu, Ömer Kavur, 1987; Dünden Sonra, Yarından Önce, Nisan Akman, 1988). Aşk ve evlilik (kurumu değil, ama) sorunla-

rı orta yaşlı ya da orta yaşını geçmiş insanların ilişkileri çerçevesinde de ele alınırken (Ada, Süreyya Duru, 1988; Mine, Atif Yılmaz, 1981; Seni Kalbime Gömdüm, Feyzi Tuna, 1982; Seni Seviyorum, Atif Yılmaz, 1983; Bir Yudum Sevgi, Atif Yılmaz, 1984; Kadının Adı Yok, Atif Yılmaz 1988; Kupa Kızı, Başar Sabuncu 1984; Kaçamak, Başar Sabuncu 1988; Kırık Bir Aşk Hikayesi, Ömer Kavur ; 1982; Dünden Sonra Yarından Önce, Nisan Akman ; 1988; Bir Sevgi İstiyorum, Kartal Tibet, 1984, Dul Bir Kadın, Atif Yılmaz, 1985; Dağınık Yatak, Atif Yılmaz, 1985) yaşlılık ve yalnızlık gibi durumlar üzerinde de duruldu (Hanım, Halit Refiğ 1989). Döneme ya da öncesine ilişkin siyasal ve toplumsal olay, olgu, ve sorunlara değinen (Su da Yanar, Ali Özgentürk; Av Zamanı, Erden Kıral, 1988; Sis Zülfü Livaneli, 1989; Ses, Zeki Ökten, 1986; Çark, Muzaffer Hıçdurmaz, 1987; Sen Türkülerini Söyle, Şerif Gören 1987; Prenses, Sinan Çetin 1986; Dikenli Yol, Zeki Alasya, 1986) filmlerin de yapıldığı seksenli yıllarda, "kadın filmleri" diye anılan (yukarıda birçoğunu andığımız) bir grup film döneme damgasını vurdu.

Güncel olgulara inandırıcı biçimde yaklaşmayı deneyen dönemin ses getiren filmlerinin en büyük özelliği, melodram kalıplarına fazla düşmeden, psikolojik boyutu da ihmal etmeden (kimi zaman eksik ve yanlış da olsa), bireye ve çevresine hayat kazandırma çabasıydı. Tiplemelerde iyiler ve kötüler biçiminde bir şematizme yer verilmeyen bu filmlerde dramatik yapı, kadının, aydının, hapisten yeni çıkanların çevreleriyle eskinin yeniyile çatışması üzerine kurulmaya çalışıldı. Bu filmlerde aile, tüketim, kadın, cinsellik, iletişimsizlik, köşeyi dönme ve aşk gibi olgular ele alınırken senaryoya daha çok önem verilmeye başlandı. Barış Pirhasan - Atif Yılmaz - Müjde Ar işbirliğiyle gerçekleştirilen filmler, Türk sinemasındaki geleneksel anlatımı zorlayan yapımlardı. (Adı Vasfiye, 1986 ve Ahhh Belinda, 1987 gibi). Ömer Kavur ise dönemin en ilginç filmlerini gerçekleştirdi. Körebe, 1985. Anayurt Oteli, 1987, Gece Yolculuğu, 1988.

Filmlerin daha ciddi ve malzeme açısından daha güvenilir olması için eskisine göre artan bir oranda edebiyat uyarlamalarına başvuruldu*.

Bu dönemin, bir arayışın ürünü sayılabilecek filmleri, geleneksel sinemanın melodram kalıplarını yinelemedi ama, bu kalıplardan uzaklaşma ve daha gerçekçi ve inandırıcı olma çabası, senaryo yazarlarını ve yönetmenleri öykü anlatmanın güvenilir yöntemlerinden uzaklaştırırken daha özgün bir yere de getiremedi. Daha çok betimleyici bir çizgide kalan birçok senaryo ve film, öyküsünü sağlam bir dramatik yapı üzerine kuramadı. Bir öykü yerine bir düşünceyi, bir durumu ya da bir tezi perdeye getirmeye çalışan filmler ise, birçok toplumsal çelişkiyi bir anda anlatma tuzağına düşerek sinema olmaktan uzaklaştılar. "**Mesaj**" verme kaygısının ağır bastığı anlaşılın bu filmlerde görüntü yerine söze güvenildi ve bu nedenle inandırıcı olmayan diyaloglara, basmakalıp açıklamalara yer verilerek günün "**moda**" konularını içeren birtakım "**yarı aydın lakırdıları**"nın ötesine geçilemedi. Bir dönemin "**radyonik melodramları**"nın yerine, bu kez kahramanları gazetelerdeki köşe yazarlarının metinlerini okur gibi konuşarak "**mesajlar**" ileten, gündelik gerçek ile sanatçının süzgecinden geçmiş gerçeğin birbirinden ayıramadığı, konuşma dilinin kullanımına ilişkin yanlışların yapıldığı ve Türkçe bozukluklarının bile olduğu, fragmanlar biçiminde algılanan bütün bir hayattan birtakım insan manzaralarının yer aldığı filmler ortaya çıktı.

Dönemin sinemasının en önemli özelliklerinden biri, daha önce de belirttiğimiz gibi, kadına, çevresine ve sorunlarına yönelik filmlerin çoğunlukta olmasıydı. Genellikle kadın oyuncuların başı çektiği Türk sinemasında **Türkan Şoray** ve **Hülya Koçyiğit** gibi eski yıldızlar oyunculuklarını yenilerken, **Müjde Ar** sinemaya yepyeni bir kadın imgesi kazandırdı. Tiyatrodan gelen **Zuhal Olcay** ile **Hale Soygazi**, **Nur Sürer** ve **Hülya Avşar** dönemin kadın yıldızları arasında yer aldılar. **Hiçbir Gece (Selim İleri)** adlı filmde, eski kocasının, sinema oyuncusu **Sevda Tanyeli**'ye söylediği "**dün hayranların vardı, bugün saygı uyandırıyor sun**" sözleri, bir ölçüde

Daha çok, "kendini arayan özgür kentli kadını" canlandıran kadın oyuncular, sinemada yaptıklarıyla erkek oyuncuların önünde yer aldılar.

dönemin kadın oyuncuları için de açıklayıcı bir özelliğe sahip sayılabildi. Türkiye'nin toplumsal hayatında, kadınların değişim karşısında daha esnek olmaları ve değişime daha kolay katılabilmelerinde görüldüğü gibi, daha çok "**kendini arayan özgür kentli kadını**" canlandıran kadın oyuncular da sinemada yaptıklarıyla erkek oyuncuların önünde yer aldılar.

Seksenli yıllar, Türk sinemasında çok sayıda genç (ya da yeniden sinemaya dönen orta yaşlı) yönetmenin film çektiği bir dönem oldu. Bu yönetmenler filmlerinde daha çok kişisel dünyalarını anlatmaya, farklı usuller geliştirmeye özen gösterdiler. Ama çoğunun söyleyecek özgün bir şeyi, izleyicinin katılabileceği bir problemi olmadığı için filmleri de niyetleri anlaşılmayan, usulleri farkedilemeyen yapımlar olmaktan öteye gidemedi. Bir zamanların, izleyicisiyle sıkı bir ilişki kurmuş olan Yeşilçam sineması bu dönemde popüler bir sinema olmaktan uzaklaştı. Bu bağlamda, Türk filmlerinin salon bulamaması gibi (**göreceli**) bir sorun abartılarak (**Sis ve Uçurtmayı Vurmasınlar salon da buldu, iş de yaptı**), izleyicinin (**kimi**) Türk filmlerine neden gitmediği tartışılmadı. Hem yaratıcı bir sinema yapılmak istendi, hem de bunda fazla başarılı olunamadı. Buna koşut olarak, artistik yaratıcılık ile sinema endüstrisinin koşulları arasındaki ilişki doğru değerlendirilmedi ve bu yaratıcılığın sinemanın olanaklarından başka bu işe soyunanların yeterlilikleri ile de bağı olduğu tartışılmadı. Türk sinemasındaki yönetmenlerin dünyaya bakışlarına ilişkin geleneğin çok fazla kırılmadığı ve yenilenmediği, bu nedenle Türk sinemasının hala bir '**erkek sineması**' olduğu ve bunun da dünyayı anlamak ve anlamlandır-

mak konusunda ne kadar yeterli olabileceği üzerinde durulmadı.

Türk sinemasının seksenli yıllarda çok tartışılan sorunlarına doksanlı yıllarda yeni ve farklı öneriler, çözüm yolları getirilmesi, tartışma ortamının daha zenginleşmesi yararlı olacaktır. Bunlar arasında, sinema izleyicisinin sayısının artırılması yollarının araştırılması, yeni sinema dergilerinin çıkması, izleyici anket ve araştırmalarının yapılması, salon sayısının artırılması, genç kuşakların sinemaya olan ilgisinin değerlendirilmesi, başta sinema ile ilgili kişi ya da kurumların birlikte bu alana yatırım yapmaları (örneğin; salon açmak) gibi katkılar olabilir. Ve daha başkaları da eklenebilir... Türk sineması Türk toplumunun dışında bir olgu değil. Hayatımız nasılsa Türk sinemasının da buna benzer bir şey olması kaçınılmaz. □

(*) *Adları geçen filmler, parantez içlerinde belirtilen yazarların roman, öykü ve oyunlarından sinemaya uyarlandı : Gramofon Avrat, Kuyucaklı Yusuf (Sabahattin Ali) ; Mine, Dul Bir Kadın, Tutku, Derya Güllü, Uzun Bir Gece, Adı Vasfiye (Necati Cumalı) ; Çil Horoz (Oktay Rifat) ; Ayna, Kurbağalar (Osman Şahin) ; Hakkari'de Bir Mevsim (Ferit Edgü) ; Asılacak Kadın, Yarın Yarın (Pınar Kür) ; Değirmen (Reşat Nuri Güntekin) ; Suçumuz İnsan Olmak (Oktay Akbal) ; Bir Avuç Göküüz (Çetin Altan) ; Anayurt Otel (Yusuf Atılgan) ; Fikrimin İnce Güllü (Adalet Ağaoğlu) ; Asiye Nasıl Kurtulur? Zengin Mutfağı (Vasf Öngören) ; Rumuz Goncagül (Oktay Arayıcı) ; Yer Demir Gök Bakır (Yaşar Kemal) ; Halkah Köle (Bekir Yıldız) ; Bereketli Topraklar Üzerinde, Bekçi, 72. Koşuş (Orhan Kemal) ; Yılanların Öcü (Fakir Baykurt) ; Kurşun Ata Ata Biter (Tarık Dursun Kakıncı) ; Ah Güzel İstanbul (Füruzan) ; 14 Numara (İrfan Yalçın) Yarın Cumartesi (Güner Sümer) ; İkili Oyunlar (Bilgesu Erenus) ; Ölü Bir Deniz (Erhan Bener) ; Karılar Koşuşu (Kemal Tahir) ; Uçurtmayı Vurmasınlar (Feride Çiçekoğlu).*

Yavuz Turgul'un yazıp yönettiği Fahriye Abla (1984), Ahmet Muhip Dranas'ın aynı adlı ünlü şiirinin uyarlamasıdır. Yoğun bir nostalji taşıyan şiiri öyküleştiren Turgul, Fahriye'yi kendi öyküleştiren Turgul, Fahriye'yi kendi başına yaşama mücadelesi veren kenar mahalleli genç bir kadın olarak çizdi, karakter boyutunda geliştirdi.

AYŞE ŞASA İle 80 sonrası Türk Sineması Üzerine...

Fatma Oran

80

sonrası Türk Sinemasında senaryo nasıl bir ağırlık taşıdı; senaryoculuk, önceki döneme göre, nasıl bir aşama kazandı?

Türk sineması 70'lere kadar anonim bir geleneğe dayanan popüler bir sinemaydı. 70'lerde, kişiselleşme çabası bu sinemada hızlandı ve 80'le birlikte anonim, popüler gelenek tümüyle geriye çekilerek sahneyi kişiselleşme eğilimine bıraktı. Senaryoculuk da bu paralelde yürüdü. 80'lere kadar bir çeşit **memur-yazıcı** kimliğiyle çalışan senaryocu, 80 sonrasında **yaratıcı-yazar** kimliğine büründü. Daha doğrusu ortaya böyle bir iddia çıktı...

● Somut örnekler verebilir misiniz?

50-70'li yıllar sinemasında bir **Sadık Şendil, Bülent Oran, Safa Onal, Erdoğan Tunaş** ve **Ayşe Şasa** vardı. Hazır kalıpların içinde popüler bir geleneğin zorunlu çoğaltıcısı olmaya mahkûm edilmişlerdi. 80 sonrasında yaratıcı iddialar taşıyan **yönetmen-yazar** (senaryocu) ikilileri çıktı. **Ali Özgentürk - İşıl Özgentürk** ikilisi, **Atıf Yılmaz-Barış Pirhasan, Atıf Yılmaz-Ümit Unal, Nesli Çölgeçen-Yavuz Turgul, Yusuf Kurçenli-Ayşe Şasa** ikilileri gibi... Bazı yönetmenler de **Ömer Kavur** gibi, önemli senaryolarını kendileri yazmaya başladılar...

● Peki, sizce başarılı oldu mu bu akım? Kişiselleşme eğilimi ürün verdi mi?

Tek tek meslektaşlarım üstüne değerlendirmeye yapmaya çekiniyorum. Ama genelinde, kişiselleşme akımının, iddiası oranında ciddiye kazanmadığını söylemeden edemeyeceğim.

Bir iki ufak aldatmaca fikir kırpıntısıyla, bir iki aktüel espiyriyle, gündelik modalara yönelik bir iki tavizle, yani bu kadar güdük bir fikriyatla iş yürümezdi. Fikirsiz sanat yapılamayacağı bir türlü anlaşılmadı. Bir de, klasiklerini vermemiş Türk sineması birden sinema günlerinin eklektik, başıbozuk rehberliğinde, deneysel olmaya sıvanı. Deneysel olmak tabii mümkündür ama deneysellik, yüzeysel biçim oyunlarına dayanan kof bir ukalalık gösterisi değildir. Klasik bir temel kurulmadan, Türk toplumunun ve tarihinin ana sorunlarıyla hesaplaşan temel fikirler olmadan nereye gidilebilir? Batı bugünkü çizgiye klasiklerini verdikten sonra geldi ve biz, bence klasiğimizin ne olduğu, ne olması gerektiği konusunda henüz kararsızız. Temel olmadan çatı döşemeye, fikir olmadan sanat

yapmaya, klasik vermeden deneysel olmaya kalkıştık...

● Burada, "fikir" derken, neyi amaçladığımızı sorabilir miyiz?

Her sanat eserini yaratan temel önermeler, sistemli dünya görüşlerinden süzülerek gelmiş tespitler, içinde yaşadığımız dünyaya, toplum ve insan yapısına yönelik spesifik göndermeler, derinlemesine teşhisler, felsefi yaklaşımlar...

Her sanat yapıtının dolaylı/dolaysız felsefi bir sözü vardır. Türk toplumu ve Türk insanı üstüne gerçekten orijinal ve derin görüşler getirmediğçe güçlü bir Türk sinemasından söz edilemez. Şimdiki haliyle sinemamız fikren çok iddialı bir konumda sayılmaz. Daha işin başındayız ve nispeten sofistike düzeyde fotoromanlar film diye ortaya sürülüyor, fotoroman fikriyatı ile sanat filmi yapılabileceği sanılıyor.

● İstisnalar yok mu, nitelikli senaryolar hiç yazılmadı mı?

Tabii yazıldı. İstisnalar var ama yazık ki az. **Halit Refiğ'in Hanım'ı, Bilgesu Erenus-Tunca Yönder'in Bir Tren Yolculuğu** - bunlar tarihsel bir perspektif içinde insan dramına ışık tutmaya çalışan yapıtlardır-, **Yavuz Turgul'un Züğürt Ağa'sı** ve **Muhsin Bey'in, Nesli Çölgeçen'in Kardeşim Benim'ini, Ümit Unal'ın Teyzem'i** ve **Başar Sabuncu'nun Çıplak Vatandaş'ı**, Türk insanına gözlemci bir açıdan bakan, tespit getiren çalışmalardı. **Turgut Yasalar** ve **Tunca Yönder'in Ayaşlı ve Kiracıları**, dönem filmi kapsamı içinde başarılı bir atmosfer yaratıyordu. **Mustafa Kutlu'nun Mevlit'i D. Mehmet Doğan, Mimar Sinan'ı** geleneksel malzemeye çağdaş yorum katan, İslâma özgülü -trajik - olmayan hayat görüşünü sergileyen orijinal bir çalışmaydı. **Ömer Kavur'un Anayurt Oteli**, ilginçti. Bunları izlemek, kendi alanımda, senaryo sorunsalı çevresinde bana güç kattı, ufuk açtı...

● Senaryo tekniği yönünden 80 öncesi ve sonrası Türk Sinemasında bir fark var mı?

80 öncesinde melodram kaçınılmaz bir kalıptı. 80 sonrasında daha çok dram formuna itibar edilmeye başlandı. Teatral diyalog üslubu yerini daha doğal ve sinemasal konuşmalara bıraktı. Ama 80 sonrasında, iddialı fikirler taşıyan pek çok senaryonun zanaatsal (teknik) altyapısının güçsüz olduğu görüldü. İnsan denen olguyu üç boyutlu vermenin, onun sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik boyutlarını kavramanın öne-

mini, her senaryo el kitabı vurgular. Biz bu üç boyutu veren klasik tekniklerden hâlâ oldukça yoksunuz. Karakterlerden çok tiplere dayanıyor kahramanlarımız. Fikir kutluğundan ileri gelen sayısız tekrar ve boşluk - boş zamanlarımızı izleniyor filmlerimizde. Bunlar da **biçimcilik** adına yutturulmak isteniyor....

● 80 öncesi ve sonrasında sinemanın edebiyatla ilişkisi ne oldu?

60'lı yıllarda, edebi temel açısından üç kaynağı vardı sinemanın: **Muazzez Tahsin, Kerime Nadir** gibi popüler yazarların dünyası, **Orhan Kemal, Sa- it Faik** gibi yazarların "küçük insan" konusundaki efsaneleri, halk edebiyatının masal ve destan formları.. Bunların dolaylı karışımından doğan arabesk.. 80 sonrasında tamamen yüksek edebiyata başvuruldu. Arabesk formlardan kaçınıldı...

● 80 sonrasında, yapımcıların senaryoya eskisinden daha çok değer verdikleri söylenebilir mi?

Görüşte, şekilde evet... Bir "proje" lâfıdır gidiyor. Herkes proje peşinde; "proje" ye para ödemeye gelince, kimse yok! 1950-70 arası senaryocular nispeten çok daha iyi ücretler alırlardı. Şimdi ücretler geriledi...

● Uzmanlığa hâlâ önem verilmediği doğru mu peki?

Yüzde yüz evet... Uzmanlık ve iş-bölümü denen şeye saygı, bu "yaratıcı" dönemde inadına azaldı. **Gramofon Avrat'**ın senaryosunu yetersiz bulan bir şirket yöneticisinin bir gün bize müracaat ederek, "siz işin içinden çıkamadınız, verin şu senaryoyu, yarın akşama kadar ben yazırım, çok iyi yazacağım" dediğini -aynen böyle oldu ve o kişi çok iyi niyetliydi- hatırlıyorum. Otuz yıllık senaryoculuğuma rağmen hâlâ uzman sayılmadığımı o anda anladım. Diyeceğim, her başı sıkışan okuryazar kişi senaryo yazabileceğine inanıyor. İnsanın da, "yazın bakalım, bu işin doğrusunu elbette biz değil, siz biliyorsunuz" diyeceği geliyor...□

Ayşe Şasa'nın senaryolarını yazdığı filmler:

Son Kuşlar (1965), Muradın Türküsü (1965), Balatlı Arif (1967), Kozanoğlu (1967), Ah Güzel İstanbul (1967), Köroğlu (1967), Utaç (1968), Cemo (1968), Ye Recep ve Zehra ve Ayşe (1983), Ölmez Ağacı (1984), Gramofon Avrat (1988)

80'li Yıllarda Türk sineması'nda Olaylar, Ödüller, Yitirilenler...

Burçak Evren

1980

OLAYLAR

- Film sayısında azalma oldu. Toplam 68 film çekildi.
- Yeni Sinema Dergisi **Ahmet Sezerel** yönetiminde tekrar yayınlanmaya başladı. Ancak iki sayı çıktıktan sonra kapandı.
- **Sinan Çetin** "Bir Günün Hikayesi", **Şahin Gök** "Kurban Olduğum", **Salih Dikişçi** "Arka Sokak" ile yönetmenliğe başladı.
- **Şerif Sezer**, **Serpil Çakmaklı**, oyunculuğa başladı.
- **Aziz Nesin**'in "Zübük" ve "Gol Kralı" yapıtları **Kartal Tibet** tarafından sinemaya uyarlandı.
- SİYAD sinema yazarlığına emek veren 14 kişiye "Onur Belgesi" verdi.
- 5/6 Mayıs'ta Milli Türk Sinema Kongresi yapıldı. Kongre sırasında Türk sinemasına çeyrek asır emek veren 100 kişiye onur belgesi verildi.
- Yeni Sinema Dergisi 1970 - 1980 arası en iyi on Türk filmi belirleyen soruşturma yaptı. 44 kişinin katıldığı soruşturmada ilk üç sırayı "Umut", "Sürü" ve "Arkadaş" aldı.
- Milliyet Sanat Dergisi'nin düzenlediği "Yılın Sanat Olayı" soruşturmasında "Türk sinemasının yurt dışındaki başarısı" ağırlık kazandı.
- **Yılmaz Güney**'in senaristliğini, **Zeki Ökten**'in yönetmenliğini yaptığı

"Sürü" Filmi Londra Film Şenliği'nde "En İyi Film", Rotterdam Şenliği'nde "En İyi Üç Film"den biri, 10. Uluslararası Antwerpen Şenliği'nde "En İyi Film" seçildi.

- **Zeki Ökten**'in yönettiği "Düşman", Berlin Film Şenliği'nde "Uluslararası Katolik Film Organizasyonu" ödülünü kazandı.
- **Ali Özgentürk**'ün "Hazal" Filmi Parades, San Sebastian ve Mannheim Şenliklerinde ödül kazandı.
- **Ömer Kavur**'un "Yusuf ile Kenan" filmi Milano Film Fuarında, **Erden Kıral**'ın "Bereketli Topraklar Üzerinde" ise Nantes Film Şenliği'nde ödül kazandı.
- 12 Eylül Askeri Müdahalesinden dolayı sıkıyönetim ilan edildiğinden Antalya Film Festivali yapılamadı.
- "Beritanlı" filmi 10. Tampere Film Festivali'ne katıldı.
- "Düşman", "Almanya Acı Vatan", "Bereketli Topraklar Üzerinde", "Adak", "Açlık" ve "Bebek", 30. Berlin Film Festivaline katıldı.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- Sinema Yazarları Derneği'nin soruşturmasında En İyi Film "Adak" (Atif Yılmaz), En İyi Yönetmen: **Atif Yılmaz**, En İyi Oyuncular: **Tarık Akan** (Adak, Demiryol), **Hülya Koçyiğit** (Almanya Acı Vatan, Sensiz Yaşayamam)

YİTİRDİKLERİMİZ

- Yapımcı **Alaettin Perveroğlu**, **Cemil Uyanık**, Oyuncu **Semih Sezerli**.

1981

OLAYLAR

- Toplam 72 film çevrildi.
- Arabesk ya da şarkıcı/türküçü filmleri altın çağını yaşadı. 72 film-den 33'ü bu türde oldu.
- **Yıldırım Gencer** "Kan Bağı", **İsmail Kalkan** "Hor Görme Garibi" filmleriyle yönetmenliğe başladı.
- **Cihan Ünal**, **Yaprak Özdemiroğlu**, **Nazan Ayas**, **Pembe Mutlu**, sinema oyunculuğuna başladı.
- **Zeki Ökten**'in yönettiği "Sürü" Belçika Eleştirmenler Birliği tarafından 1980 yılının en iyi yabancı filmi seçildi.
- **Erden Kıral**'ın "Bereketli Topraklar Üzerinde" filmi Strasbourg Avrupa Film Festivali Büyük Ödülü'nü kazandı.
- Antalya'da skandal. Türk sinemasının en iyi ürünlerini verdiği bir yılda en iyi Türk filmi seçilemedi.
- Milliyet Sanat Dergisi tarafından düzenlenen "1981'in en beğenilen yapıtları" soruşturmasında en iyi Türk filmi "Hazal" seçildi.
- **Nijat Özön**'ün "Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü" ile **Âlim Şerif Onaran**'ın "Muhsin Ertuğrul Sineması" kitapları yayınlandı.
- Gösteri Dergisi "Sinema Ansiklopedisi" adlı bir ek vermeye başladı.
- **Temel Gürsu** bir yıl içinde 6 filme imzasını atarak yılın en çok film üreten yönetmeni oldu.

- Türk filmleri Hong - Kong'daki Güney Asya Sanatları Festivali'ne katıldı.
- SSCB'nde 22 Mayıs ile 23 Ekim tarihleri arasında Türk Filmleri Haftası yapıldı.
- **Atif Yılmaz**'ın "**Selvi Boylum Al Yazmalım**" filmiyle birlikte beş kısa Türk filmi Kahire Film Festivali'ne katıldı.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 18. Antalya Film Festivali'nde en iyi film seçilmedi. En iyi yönetmen: **Erden Kıral** (Bereketli Topraklar Üzerinde), En iyi oyuncular: **Meral Orhonsay** (Derya Gülü), **İhsan Yüce** (Derya Gülü)
- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film: "**Bereketli Topraklar Üzerinde**" (Erden Kıral), En iyi yönetmen : **Ali Özgentürk** ve **Erden Kıral**, En iyi oyuncular : **Güngör Bayrak** (Düşman), **Aytaç Arman** (Düşman)

YİTİRDİKLERİMİZ :

- **Suavi Sualp**, **Mete İnselel**, **Cengiz Tuncer**, **Refik Kemal Arduman**, **Arşevir Alyanak**, **Cahide Sonku**

1982

OLAYLAR

- Toplam 72 film çevrildi.
- **Türkan Şoray**, **Yaşar Kemal**'in "**Yılanı Öldürseler**" yapıtını sinemaya aktardı.
- Yeşilçam'ın unutulmaz oyuncularından **Cüneyt Arkın**, **Eşref Kolçak**, **Fikret Hakan**, **İzzet Günay**, **Ekrem Bora**, **Selma Güneri** **Remzi A.Cöntürk**'ün "**Unutulmayanlar**" adlı filminde bir araya geldi.
- 12/16 Nisan'da Tunus filmleri haftası düzenlendi.
- Mısır ve Cezayir'de Türk Filmleri

Haftası yapıldı.

- Senaryosunu **Yılmaz Güney**'in, yönetmenliğini ise **Şerif Gören**'in yaptığı "**Yol**" filmi **Costa Gavras**'ın "**Kayıp**" filmiyle birlikte Cannes Film Festivali'nde büyük ödül Altın Palmiye'yi kazandı.
- **Ali Özgentürk**'ün "**At**"ı Valencia Akdeniz Ülkeleri Şenliği'nde üçüncülük ödülünü, **Sinan Çetin**'in "**Bir Günün Hikayesi**" ise Hyeses Genç Sinema Festivali'nde Halk Jürisi ödüllerini kazandı.
- **Hayri Caner**'in yönetiminde "**Film Market**" dergisi yayınlanmaya başlandı.
- **Ünsal Oskay**'ın "**Çağdaş Fantasya**", **Mahmut Tali Öngören**'in "**Senaryo ve Yapım**" ve "**Sinemada Kadın ve Cinsellik Sömürüsü**" kitapları yayımlandı.
- **Osman Seden** 8 filme imzasını atarak yılın en çok film çeken yönetmeni oldu.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 19. Antalya Film Festivali'nde En İyi Film : "**Çirkinler de Sever**" (Sinan Çetin). En iyi yönetmen : **Ömer Kavur** (Kırık Bir Aşk Hikayesi), En İyi Oyuncular: **Nur Sürer** (Bir Günün Hikayesi), **Genco Erkal** (At)
- Sinema Yazarları Derneği Soruşturmasında En İyi Film: "**Ah Güzel İstanbul**" (Ömer Kavur), En İyi Yönetmen: (bulunamadı), En İyi Oyuncular : **Müjde Ar** (Delikan, Çirkinler de Sever, Ah Güzel İstanbul), **İlyas Salman** (Çirkinler de Sever)

YİTİRDİKLERİMİZ

- **Yıldırım Önal**, **Muazzez Arçay**

1983

OLAYLAR

- Toplam 78 film çevrildi.

- Kadın odaklı filmler yılın modası / akımı oldu (Şalvar Davası, Aile Kadını, Metres, Aşkların En Güzeli, Seni Seviyorum, Derman vs.)
- **Halit Refiğ**'in "**Beyaz Ölüm**" filmi Türk sinema tarihinin en çok hasılat getiren filmi oldu.
- **Nesli Çölgeçen** "**Kardeşim Benim**", **Yusuf Kurçenli** "**Ve recep ve Zehra ve Ayşe**" ile yönetmenliğe başladı.
- **Ali Özgentürk**'ün "**At**" filmi İtalya'da düzenlenen Lecce Sinema - 1983 de En İyi Film ödülünü kazandı.
- **Erden Kıral**'ın "**Hakkari'de Bir Mevsim**" filmi 33. Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı Ödülü'nün yanısıra Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği, Uluslararası Sanat ve Deney Sinemaları Yazarlar Birliği ve Uluslararası Protestan Kiliseleri Birliği ödüllerini kazandı. Ayrıca 2. Akdeniz Kültürleri Film Festivali'nde büyük ödülü aldı.

- **Macit Akman**, **Halit Refiğ**'in TV için çektiği "**Yorgun Savaşçı**" filminin yakıldığını açıkladı.
- **Ünal Küpeli**'nin "**Yalancı Dünya**" adlı çalışması Yeşilçamcılar tarafından protesto edildi.
- **Burçak Evren**'in "**Sinema Sanatçıları Ansiklopedisi**", **Mutlu Parkan**'ın "**Brecht Estetiği ve Sinema**" ile **Baha Gelenbevi**'nin **Film-Reji Asistanı Aday Kılavuz**" kitapları yayımlandı.
- **Hülya Avşar** "**Haram**", **Zuhal Olcay** ise "**İhtiras Fırtınası**" ile sinema oyunculuğuna başladı.
- Pakistan'da (10/16 Eylül), Ürdün'de (12/15 Eylül), Macaristan'da (13/17 Haziran), Kuveyt'te (19/23 Kasım) Türk filmleri haftası düzenlendi.
- Moskova Film Festivali'ne 4, Kahire Film Festivali'ne ise 3 filmle katıldık.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 20. Antalya Film Festivali'nde en iyi film: **Faize Hücum** (Zeki Ökten), En İyi Yönetmen : **Zeki Ök-**

ten, En İyi Oyuncular : **Hülya Koçyiğit** (Derman), **Genco Erkal** (Faize Hücum)

- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film : "**At**" (Ali Özgentürk) En iyi yönetmen : **Atif Yılmaz** (Mine, Dolapbeygiri). En iyi oyuncular: **Nur Sürer** (Bir Günün Hikayesi), **Genco Erkal** (At), **Hakan Balamir** (Göl)
- Sedat Simavi Vakfı Sinema Ödülü: "**Kardeşim Benim**" (Nesli Çölgeçen)
- IFAK Kısa Film Büyük Ödülü : **Muammer Özer** (Toprak Adam)

YİTİRDİKLERİMİZ

- **Melahat İçli, Mürüvvet Sim, Ahmet Üstel, Işık Toraman, Feri Can-sel, Hasan Tual, Şevket Aktunç**

1984

OLAYLAR

- Film sayısında artış oldu toplam 124 film çekildi.
- Türk Sineması 70 yaşına bastı. İlk Türk filmi üzerine kuşuklar dile getirildi.
- Film Yapımcılar Derneği kuruldu.
- **İrfan Tözüm ve Mengü Yeğin** yönetmenliğe başladı.
- Yılın en çok iş yapan filmleri **Orhan Elmas**'ın "**Kayıp Kızlar**", **Natuk Baytan**'ın "**Atla Gel Aban**", **Kartal Tibet**'in "**Şabaniye**" oldu.
- **Yılmaz Güney** 9 Eylül'de Paris'te kanserden öldü.
- **Erdoğan Tokatlı "Fidan"** ile sinemaya tekrar dönüş yaptı.
- Sao Paola Festivalinde **Ali Özgentürk**'ün "**At**", 24. Karlovy Vary Festivalinde **Şerif Gören**'in "**Derman**", 3. Akdeniz Kültürleri Film Festivali'nde **Erden Kırıl**'ın "**Ayna**" filmleri çeşitli ödüller kazandı.
- Arnavutluk'da (1-15 Temmuz) Türk Filmleri Haftası yapıldı.

- **Cemil Filmer "Hatıralar"** kitabını yayınladı.
- Sinema yayınlarında artış oldu: **Vedat Türkalı "Eski Filmler"**, **Nijat Özön "100 Soruda Sinema Sanatı - 2. baskı"**, "**Film Duyumu**" çeviri, **Atilla Dorsay "Sinema ve Çağımız"**, **Erman Şener "Televizyon - Video"**
- **Burçak Evren** yönetiminde "**Gelişim Sinema**", **Vecdi Sayar** yönetiminde "**Video Sinema**" dergileri yayınlanmaya başladı.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 21. Antalya Film Festivali'nde en iyi film : "**Bir Yudum Sevgi**" (Atif Yılmaz), En iyi yönetmen : **Atif Yılmaz**, En iyi oyuncular : **Hale Soygazlı** (Bir Yudum Sevgi), **Tarık Akan** (Pehlivan)
- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film : "**Faize Hücum**" (Zeki Ökten), En İyi Yönetmen: **Genco Erkal** (Faize Hücum), **Müjde Ar** (Şalvar Davası, Aile Kadını, Güneşin Tutulduğu Gün)

YİTİRDİKLERİMİZ

- **Kerime Nadir, Kani Kıpçak, Kamil Cemali, Baha Gelenbevi, Naci Duru ve Yılmaz Güney**

1985

OLAYLAR

- Toplam 127 film çevrildi.
- **Talat Bulut "Derman"** filmindeki yorumuyla Karlovy Vary Film Şenliğinde "**Karakter Oyunculuğu Büyük Ödülü**"nü aldı. Aynı film 4. Uluslararası Şam Film Festivali'nde Birincilik Ödülü "**Altın Kılıç**"ı kazandı.
- **Erden Kırıl**'ın "**Hakkari'de Bir Mevsim**"i 4. Alman Sineması Film Şenliği'nde izleyenlerin oyu ile En İyi Film seçildi.
- **Bilge Olgaç**'in "**Kaşık Düşmanı**"

Paris'de düzenlenen 7. Uluslararası Kadın Filmleri Şenliği'nde birinci seçildi. **Halil Ergün** de aynı filmdeki rolüyle En İyi Erkek Oyuncu seçildi.

- **Ali Özgentürk**'ün "**At**"ı I. Uluslararası Tokyo Film Festivali'nde büyük ödülü kazandı.
- "**Kapalıçarşı'da Kırkbin Adım**" adlı TV filmi Viyana'da düzenlenen Turizm Filmleri Festivali'nde Jüri Şeref Ödülü'nü kazandı.
- Yılın en çok iş yapan filmleri **Halit Refiğ**'in "**Alev Alev**", **Kartal Tibet**'in "**Ortadirek Şaban**", yine **Kartal Tibet**'in "**Katmadeğer Şaban**" filmleri oldu.
- **Başar Sabuncu "Çıplak Vatandaş"**, **Ümit Elçi "Kurşun Ata Ata Biter"** ile yönetmenliğe başladı.
- **Tarık Akan**, Berlin Film Festivali'nde "**Pehlivan**" filmindeki rolüyle Jüri Özel Mansiyonunu aldı.
- Polonya'da (1-10 Ekim), Suriye'de (10-19 Kasım) Türk Filmleri Haftası düzenlendi.
- Sinema yayınlarında artış oldu. **Atilla Dorsay**; "**O İsimler O Yüzler**", "**Sinemayı Sanat Yapanlar**", "**Sinema ve Çağımız - 2**", **Nijat Özön**, "**Sinema Uygulayımı, Sanatı, Tarihi**", "**Film Biçimi-Çeviri**", **Mahmut Tali Öngören** "**Sinema Diye Diye**", **Seçil Büker** "**Sinema Dili Üzerine Yazılar**", **Büker-Onaran**; "**Sinema Kuramları**", **Onat Kutlar**; "**Sinema Bir Şenliktir**", **Öztürk Serengil**; "**Sinemayı Benden Sorun**", **Kudret Şandra**; "**Yeşilçam'dan Kâbeye**".

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 22. Antalya Film Festivali'nde En İyi Film : "**Dul Bir Kadın**" (Atif Yılmaz), En iyi yönetmen: **Sinan Çetin** (14 Numara). En iyi oyuncular: **Zuhâl Olcay** (Amansız Yol), **Hakan Balamir** (14 Numara)
- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film : "**Pehlivan**" (Zeki Ökten), En iyi yönetmen: **Atif Yılmaz**, En iyi oyuncular: **Müjde Ar, Tarık Akan**
- Eczacıbaşı Vakfı En İyi Türk Filmi Ödülü : "**Pehlivan**"
- Kültür Bakanlığı Sinema Ödülleri:

"Amansız Yol" (Ömer Kavur), "Körebe" (Ömer Kavur), "Pehlivan" (Zeki Ökten), "Alev Alev" (Halit Refiğ)

- İFSAK Kısa Film Ödülü: "Mr.A" (Ahmet Sipahioğlu)

KAYIPLAR

- Mazhar Şevket İpsiroğlu, Şaziye Moral, Savaş Başar, Erkan Yücel

1986

OLAYLAR

- Toplam 185 film çekildi.
- Sinemamızda "12 Eylül Filmleri" akımı başladı: Şerif Gören: "Sen Türkülerini Söyle", Zeki Ökten: "Ses", Sinan Çetin: "Prences"
- İsmail Güneş: "Gün Doğmadan", Aydın Sayman: "Güneşteki Leke", Yusuf Ünal: "Gelme-yin Üstüme", Nisan Akman: "Beyaz Bisiklet", Erdoğan Kar: "Su" filmleriyle yönetmenliğe başladılar.
- Tuncel Kurtiz, İsrail filmi "Kuzunun Gülücüğü" ile Berlin Film Festivali'nde Gümüş Ayı Ödülü'nü kazandı.
- Atıf Yılmaz'ın "Aaahh Belinda" ile "Adı Vasfiye" yılın en çok iş yapan filmleri oldu.
- Atilla Dorsay "Beyazperdede Kırmızı Filmler", "Yönetmenler Ülkeler, Filmler", "Yüzyüze", Bilgin Adalı "Belgesel Sinema", kitapları yayınlandı.
- Film Market "Afişlerle Yaşayan Türk Sineması" katalogunu çıkardı.
- 14. Strasbourg Film Şenliği'nde Ali Özgentürk'ün "Bekçi", Muammer Özer'in "Bir Avuç Cennet" filmleri İkincilik Ödülünü kazandı.
- 8. Nantes Üç Kıta Şenliği'nde Hülya Koçyigit "Kurbağalar" filmindeki oyunuyla En İyi Kadın oyuncu seçildi.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 23. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Film: "Aaahh Belinda" (Atıf Yılmaz), En İyi Yönetmen: Atıf Yılmaz, En İyi Oyuncular: Müjde Ar (Aaahh Belinda, Adı Vasfiye), Kadir İnanır (Yılanların Öcü).
- Sinema Yazarları Derneği sordu-rturmasında En İyi Film: "Adı Vasfiye" (Atıf Yılmaz). En İyi Yönetmen: Nesli Çölgeçen (Züğürt Ağa), En İyi Oyuncular: Müjde Ar (Adı Vasfiye), Şener Şen (Züğürt Ağa)
- İFSAK Sinema Ödülü : Lütfü Akad
- Eczacıbaşı Vakfı En İyi Türk Filmleri: "Adı Vasfiye" (Atıf Yılmaz), "Züğürt Ağa" (Nesli Çölgeçen), "Amansız Yol" (Ömer Kavur)
- Kültür Bakanlığı Sinema Ödülleri: Konulu Film Senaryosu: Ertuğrul Kapusuzoğlu (Bizim Eller), Belgesel Film Senaryosu: Özdemir Bırsel (14. yy. Türk Ağaç Oymacılığı). Konulu Film: "Gün Doğmadan" ve "Mertoğlu Ömer Bey".
- Abdi İpekçi Kısa Film Ödülü : Neşet Kırcaoğlu
- Abdi İpekçi Film Eleştirisi Ödülü : Haldun Armağan
- Akademi Video Film Eleştirisi Ödülü : Suha Tuğtepe (Kız Murat)

YİTİRDİKLERİMİZ

- Talat Gözbek, Natuk Baytan, Kadri Ögelman, Abdullah Ataç, Nezahat Tanyeri, Asaf Tengiz

1987

OLAYLAR

- Toplam 185 film çekildi.
- On yıl aradan sonra Türk sinemasında ikinci yeni yönetmenler

dönemi başladı. Şahin Kaygun "Afife Jale", Zülfi Livaneli "Yer Demir Gök Bakır", Engin Ayça "Bez Bebek", Orhan Ögüz "Herşeye Rağmen", Yavuzer Çetinkaya "Deniz Kızı", Muzaffer Hıçdurmaz "Çark", Ömer Uğur "Zamansızlar", Avni Kütükoğlu "Karıncı Katarı"

- Tunç Başaran yıllar sonra, "Biri ve Diğerleri" ile sinemaya tekrar döndü.
- Kısa adı SESAM olan Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği kuruldu ve Başkanlığına Türker İnanoğlu seçildi.
- Ömer Kavur'un "Anayurt Otel" Ermanno Olmi'nin "Hanımefendiyeye Uzun Ömürler" filmiyle birlikte Venedik Film Şenliğinde FIPRESCI ödülünü kazandı.
- Macit Koper "Anayurt Otel" filmindeki oyunuyla Nantes Film Festivali'nde En İyi Erkek Oyuncu seçildi.
- Giovanni Scognamiglio'nun "Türk Sinema Tarihi" adlı çalışması iki cilt halinde yayınlandı.
- AFA Yayınları "Ünlü yönetmenler" dizisine başladı.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- Antalya Film Festivali'nde En İyi Film: "Muhsin Bey" (Yavuz Turgul), En İyi Yönetmen: Ömer Kavur (Anayurt Otel), En İyi Oyuncular : Türkan Şoray (Hayallerim Aşkım ve Sen), Şener Şen (Muhsin Bey)
- Sinema Yazarları Derneği sordu-rturmasında En İyi Film: "Aaahh Belinda" (Atıf Yılmaz), En İyi Oyuncular : Zuhal Olcay (Halkalı Köle), Şener Şen (Değirmen, Muhsin Bey)
- Eczacıbaşı Vakfı En İyi Türk Film Ödülü : Anayurt Otel (Ömer Kavur), Altın Lale Onur Ödülü: Lütfü Akad

YİTİRDİKLERİMİZ

- Nezh Coş, Turgut Demirağ, Gülistan Güzey, Semih Evin, Osman Çalık, Adile Naşit, Atilla

Arsoy, Orhan Kapkı, Remzi A. Cöntürk

1988

OLAYLAR

- **Duygu Asena**'nın aynı adlı kitabından **Atıf Yılmaz** tarafından sinemaya aktarılan "**Kadının Adı Yok**" bütün zamanların en iyi iş yapan filmi oldu.
- **Mahinur Ergun** "**Gece dansı Tutsakları**" ile yönetmenliğe başladı. **Füruzan** ile **Gülsüm Karamestafa**'nın ilk yönetmenlik denemesi olan "**Benim Sinemalarım**" yarım kaldı.
- **Adnan Kahveci**'nin "**Off - Shore Projesi**" olumlu - olumsuz tepkiler aldı.
- Kısa adı **SODER** olan Sinema Oyuncuları Derneği kuruldu. Başkanlığa **Türkey Şoray** seçildi.
- Sinemacılar için düşünülen huzurevinin temeli atıldı.
- Ankara'da Sinema Şenliği düzenlendi.
- **Hülya Koçyiğit**, 8. Uluslararası Amiens Film Şenliği'nde En İyi Oyuncu seçildi.
- **Orhan Oğuz**'un "**Herşeye Rağmen**" filmi dışarda ödül rekoru kırdı.
- Toronto'da Türk Filmleri Haftası düzenlendi.
- Londra Film Festivali'ne üç Türk filmi katıldı.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- 25. Antalya Film Festivalinde En İyi Film: **Gece Yolculuğu** (Ömer Kavur), En İyi Yönetmen: **Ömer Kavur**, En İyi Oyuncular: **Gülşen Bubikoğlu** (Kurtar Beni), **Aytaç Arman** (Gece Yolculuğu)
- I. Ankara Film Şenliği'nde En İyi Film: **Herşeye Rağmen** (Orhan Oğuz), En İyi Yönetmen: **Orhan Oğuz**, En İyi Oyuncular: **Şerif Sezer** (Herşeye Rağmen), **Talat Bulut** (Herşeye Rağmen)

- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film: **Anayurt Otel** (Ömer Kavur), En İyi Yönetmen: **Ömer Kavur**, En İyi Oyuncular: **Türkan Şoray** (Hayallerim Aşkım ve Sen), **Macit Koper** (Anayurt Otel)
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Ödülleri: "**Ada**" (Süreyya Duru), "**Av Zamanı**" (Erden Kıral), "**Dolunay**" (Şahin Kaygun), "**Kurtar Beni**" (Halit Refiğ), "**Selamsız Bandosu**" (Nesli Çölgeçen), Büyük Ödül: **Lütfü Akad**, Jüri Özel Ödülü: **Orhan Oğuz** (Herşeye Rağmen)
- Yunus Nadi Senaryo Yarışmasında En İyi Senaryo: **Alper Uygur** (Org) İkinci Senaryo: **Feride Çiçekoğlu** (Nerede Eski İnsanlar), Üçüncü Senaryo: **Askeri Öner** (Hayat Kurulurken)
- Moda sineması Film eleştirisinde Büyük Ödül: **Sadık Albayrak**.

YİTİRDİKLERİMİZ

- **Nurhan Aksoy**, **Tugay Toksöz**, **Saime Arcıman**, **Süreyya Duru**, **Reha Yurdakul**.

1989

OLAYLAR

- Yabancı Sermaye Yasası'nda yapılan değişiklik sonucu yabancı şirketlerin ülkemizde doğrudan doğruya şirket kurup gösterim ve dağıtım olanakları sağlandı. W.B ve UIP piyasaya ilk giren "**majör**"ler oldu.
- **Korhan Yurtsever** "**Zincir**" filmi iş yapmıyor gerekçesiyle gösterimden kaldıran sinemayı protesto etmek için filminin bir kopyasını yaktı.
- **Barış Pirhasan**'ın yönetmenliğini yaptığı "**Küçük Balıklar**" yarım kaldı ve açığartırmaya çıkarıldı.
- **Ertem Eğilmez**'in yönetmenliğini yaptığı "**Arabesk**" filmi tüm zamanların en iyi iş yapan filmi oldu.
- **İrfan Demirkol** yönetiminde "**Bez yazperde**" adlı aylık sinema dergi-

si yayınlanmaya başlandı.

- Türk sinemasının 75. yılı ilk kez görkemli bir şekilde kutlandı. Hal-ka ücretsiz film gösterilerinin yanı sıra paneller düzenlendi ve sinemamıza emek verenlere ödül verildi.
- Sinema ile ilgili kanun tasarısı hazırlandı.
- Kültür Bakanlığı, TRT ve SESAM'ın katıldıkları sinemamızın sorunlarını irdeleyen sempozyum yapıldı.
- Antalya Film Festivali tarihinde ilk kez bir açıktoturumla başladı. Açık oturumda Türk sinemasının dünü ve bugünü tartışıldı.
- Türk sinemasının ustalarından **Ertem Eğilmez** öldü.
- **Yılmaz Güney**'in filmlerinin gösterilmesi için kampanya başlatıldı.
- Atatürk filmi için senaryo yarışması düzenlendi.
- **Tunç Başaran**'ın "**Uçurtmayı Vurmasınlar**" filmi Oscar'a aday gösterilen ilk Türk filmi oldu.
- Türk sinemasının emektarlarından **Ali Şen** öldü.

İÇTEKİ ÖDÜLLER

- Antalya Film Festivalinde En İyi Film: "**Uçurtmayı Vurmasınlar**" (Tunç Başaran), En İyi Yönetmen: **Halit Refiğ** (Hanım), En İyi Oyuncular: **Nur Sürer** (Uçurtmayı Vurmasınlar), **Tarık Akan** (Üçüncü Göz).
- Eczacıbaşı Vakfı En İyi Türk Film Ödülü: "**Uçurtmayı Vurmasınlar**" (Tunç Başaran).
- III. Ankara Film Şenliğinde En İyi Film: "**Av Zamanı**" (Erden Kıral), En İyi Yönetmen: **Erden Kıral**, En İyi Oyuncular: **Zuhal Olcay** (Dünden sonra Yarından önce), **Kemal Sunal** (Düttürü Dünya)
- Sinema Yazarları Derneği soruşturmasında En İyi Film: **Arabesk** (Ertem Eğilmez), **Düttürü Dünya** (Zeki Ökten), **Polizei** (Şerif Gören), En İyi Yönetmen: **Bulunamadı**, En İyi Oyuncular: **Müjde Ar** (Arabesk), **Ali Poyrazoğlu** (Arka daşım Şeytan).

TÜRK SİNEMASI 1988 - 1989

Agâh Özgüç

Bazı sinema yazarı arkadaşlarımız sayısal dökümleri sevmeyiz. Ama, sizin yorucu bir uğraş sonucunda gün ışığına çıkardığımız sayıları, dökümleri alıp; kitaplarına, araştırmalarına aktardıklarında nedense kaynak gösterme nezaketinde bulunmazlar. Kaynak göstermek "ayıp" mıdır? Kimbilir, belki de öyledir.. Ve gerekçeleri de hazırdır: "Aktarmaya çalıştığımız bilgilerin nereden alındığına ilişkin dipnotu gereksinimi duymuyoruz. Nasıl olsa herkes bunun kimden alındığını bildiği için..." derler.

Neyse biz, geride bıraktığımız yıllara dönelim. Nerede kalmıştık? Galiba 1988'li yıllarda... Son iki yılda, yani 1988 ile 89'larda yerli film sayısı inişe mi geçti, yoksa tırmanışa mı? Ve siz "Türk sineması öldü, Türk sineması battı" diyenlerin yaygaralarına kulak asmayın... Ve ne ilginçtir ki, iki yılın listelerine baktığımızda "Battık" diye ağlaşan yapımcılar çıkıyor karşımıza. Demek ki Yeşilçam trafiğinde önemli bir değişim yok. En küçük yapımcıdan en büyüğüne kadar, paşa paşa çalışıyor... Hızlı bir tempo içinde kıyı kıyı, kimlerin neler yaptığını yakından izliyoruz.

Ezbere konuşmak yok. İşte 1988 yılında tam 108 film çekilmiş. 1989 yılında ise çekilen film sayısı şimdilik 86'yı gösteriyor. Kaldı ki 11 aylık bir sürenin dökümü bu. Çünkü 1990 yılına girdiğimizde, bu sayının 90'nın üzerine tırmanacağı çok açık bir şekilde ortada.

193'den 173 çıktı. Elde kaldı 20 Film.

İki yıllık süre içinde çekilen 193 filmik listede tarama yaptığımızda, bir yığın "döküntü film" görürüz... Çünkü, sinema salonlarından mutlarını kesen yapımcılarımızın, artık filmleri yalnızca video için yaptıkları bir gerçek. Ve sinema salonu olmayan bir ülkede, üstelik video listelerini kabartmak için sipariş üzerine çok sayıda film yapılırsa kalite ister istemez düşecektir...

İşte 193 filmik liste önümüzde duruyor. Ve kabaca bir hesaplama 193'ten 173'ü çıkarsanız elde 20 film kalır... Demek ki iki yıllık süre içinde (gördüklerimiz ve de yalnızca genel dökümünü verdiğimiz 88-89 döneminde çekilen filmler arasında) belli düzeyi aşabilmiş film sayısı 20'yi geçmiyor... Tabii çekim halinde olup da henüz görebilme fırsatını bulamadığımız "süpriz filmler" bu değerlendirmede dışında kalıyor şimdilik.

Son iki yılın en çok sözü edilen üç filmi var kuşkusuz. **Ertem Eğilmez'in "Arabesk"i, Zülfü Livaneli'nin "Sis"i ve Tunç Barışaran'ın Uçurtmayı Vurmasınlar"ı...** Örneğin "Arabesk" ticari diğer iki film ise sanatsal özellikleriyle öne çıktılar. Kuşkusuz çevresinde büyük reklam kampanyaları estirilen (özellikle de **Zülfü Livaneli** pazarlama konusunda büyük usta) "Sis" ve "Uçurtmayı Vurmasınlar" son iki yılın en önemli yapıtları olmalarına karşılık birer "başyapıt" değiller.

Kaldı ki cici bir hapisane mekânıyla ve de zaman zaman aşırı uçlara tırmanan duygusallığıyla seyirciyi çaktırmadan "tuzaga düşüren atmosferi"yle "Uçurtmayı Vurmasınlar" tartışmaya açıktır. Türkiye genelinde milyarı aşan bir hasılatla Türkiye sinema tarihinde büyük bir "gişe rekoru" kıran "Arabesk" ise, baştan "mahkûm" edilen bir film. Halka inmesi konusunda hiçbir araştırma yapılmadığı gibi, hiçbir eleştirimiz "ahkam kesmenin dışında" sosyolojik açıdan geniş kapsamlı bir eleştirme yazma gereğini duymadı. Türkiye'de nedense bir yönetmen ya da bir film, ya doğmadan keşfediliyor veya öldükten sonra...

"Yorgun usta" **Atif Yılmaz** "Arkadaşım Şeytan" ve "Ölü Bir Deniz" ile kendini zorlarken, **Halit**

1988

Refiğ "Hanım"la belli bir çıkış yapıp Atilla Dorsay'ı utandırmadı. Ve ne yazık ki bu ara Başar Sabuncu'nun "Zengin Mutfağı"hiçbir iz bırakmadan harcanıp gittik.. "Türk sinemasında yeni kuşaktan bir ben bir de Zeki Ökten var" diyen Şerif Gören "Polis"le (Polizei), Ökten "Düttürü Dünya" ile çok küşür "varolduklarını" ispat edebildiler... Bilge Olgaç "Gömlek"ini yırtamadı, Ümit Efekan "Kendisini aştığını iddia ettiği "Bu Devrin Kadını" ile yazık ki "Halkalı Köle"nin çok gerilerine düştü. Yavuz Özkan "Film Bitti"yle sözünü ettirebildi. Genç sinemacıardan İrfan Tözüm "Melodram" ve "Fotoğraflar" la entel takılırken yeni bir arayışın filmini, "Fazilet"i biraz daha "anlaşılr"a kavuşturdu. Mahinin Ergun'un "Gece Dansı Tutsakları" ve "Orhan Oğuz'un "Üçüncü Göz"ü "yeni bunalımcı sinema"nın tipik örnekleriydi... Ve bu ara Selim İleri'nin "Hiçbir Gece"si ise sinema bulursa iki karşıt görüş yaratacak. Tutanlar ve tutmayanlar...

Ne demiştik? 193'ten 173 çıktı, elde kaldı 20 film...

Sürprizleri Sever misiniz?

Türk sineması sürprizlerle, çelişkilerle dolu bir sinemadır. Kimin neyi ne zaman yapacağı, ya da ne olacağı belli olmuyor. Eğer sürprizlere inanıyorsanız bu 193 filmlik listede Reha Erdem'in Siyah - Beyaz deneyi "A Ay" ını, Şahin Gök'ün "Ponenta Feneri" ni, Esen Zorlu'nun "Acılar Paylaşılmaz"ını Memduh Ün'ün "Bütün Kapılar Kapalıydı"sını, İrfan Tözüm'ün "İkili Oyunlar"ını, Halit Refiğ'in "Karılar Koşuşu"nu, Mahinur Ergun'un "Medcezir Manzaraları" nı ve milli sinemacı Yücel Çakmaklı'nın "Sahibini Arayan Madalyon"unu da unutmayıp altlarını çizin...

Yeşilçam'ın "sürprizler sineması" olduğundan bir kuşkunuz mu var? □

A AY... (16 mm) - Y. ve S: Reha Erdem / G.y. : Uğur Eruzun / O. : Gülsen Tuncer, Münir Özkul, Yeşim Tozan / Y.e.: Metis F.

ACILAR GÜNLÜĞÜ (35 mm)- Y. ve S.: Oksal Pekmezoğlu /G.y.: Sedat Ülker/O.: Fikret Hakan, Nilgün Saraylı /G.y.: Tekay F.

AĞLIYORUM (35 mm) - Y.: Temel Gürsu / S.: Arda Uskan / G.y.: Abdullah Gürek / O.: Küçük Ceylan, Özlem Onursal, Aleve Sezer/ Y.e.: Gözde F.

AĞLAMAYA DEĞER Mİ (35 mm) - Y.ve S.: Melih Gülgen /G.y.: Orhan Temizkan / O.: Faruk Tınaz, Selin Dilmen /Y.e: Gülgen F.

AH BİR ÇOCUK OLSAYDIM (35 mm) - Y.: Melih Gülgen / S.: Safa Önal / G.y. : Serdar Servidal / O.: Burak Gülgen, Ferdi Tayfur / Y.e.: Gülgen F.

ARABESK (35 mm) - Y.: Ertem Eğilmez / S. Gani Müjde /G.y.: Aytekin Çakmakçı / O.: Müjde Ar, Şener Şen, Uğur Yücel /Y.e.: Arzu - Erler F.

ARKA EVİN İNSANLARI (35 mm) - Y.ve S.: Ömer Uğur / G.y. Ümit Arda-bak /O.: Perihan Savaş, Yılmaz Zafer / Y.e. İlker F.

ARKADAŞIM ŞEYTAN (35 mm) - Y.: Atif Yılmaz / Ş.: Ümit Ünal / G.y. : Erdal Kahraman / O. Mazhar Alanson, Ali Poyrazoğlu, Yaprak Özdemiroğlu / Y.e.: Odak F.

AŞIKSIN (35 mm) -Y.: İbrahim Tatlıses / S.: Erdoğan Tünaş /G.y. Mahmut Yumuşak / O.: İbrahim Tatlıses, Hülya Avşar /Y.e.: Uzman F.

AŞKIMIN MAHKUMUYUM (16 mm) Y.ve S.: Kemal Kan / G.y. : Ahmet Demir / O.: İzzet Altınmeşe, İpek Pınar / Y.e.: Yaşam F.

AŞKA VAKİT YOK (35 mm)-Y. ve S.: Yavuz Yalınkılıç /O.: Melike Zobu, Muammer Taflan, Hayati Hamzaoğlu

/ Y.e: Objektif F.

AYRI DÜNYALAR (35 mm) Y.: Gökhan Güney S. Safa Önal / G.y.: Salih Dikişçi /O.Gökhan Güney, Çiğdem İşbilir /Y.e.: Topkapı F.

BANA ALLAH ACISIN (16 mm) Y.ve S.: Oğuz Gözen / G.y.: Mükremin Şumlu / O.: Efkariye, Cemil Kılıç, Murat Soydan /Y.e.: Arkan F.

BELKİ YARIN (35 mm) Y.: Savaş Eşici / S. Ahmet Hoşsöyler / G.y. Halit Aysan, O.: Sevtap Parman, Hakan Ural / O.: Onur F.

BEN İNSAN DEĞİL MİYİM (35 mm) - Y. İbrahim Tatlıses / S.: Erdoğan Tünaş G.y.: Kaya Ererez/ O.: İbrahim Tatlıses, Semina Grossi, Anna Maris / Y.e.: Rüzgar F.

BIÇKIN (35 mm) - Y.: Orhan Aksoy / S.: İlhan Engin / G.y.: Abdullah Gürek /O.: Kemal Sunal, Nilgün Belgin / v.e. : Uğur F.

BİR KULUM İŞTE (35 mm) -Y. İbrahim Tatlıses / S.: Aydemir Akbaş / G.y.: Erdoğan Engin / O.: İbrahim Tatlıses, Nil Ünal, Aydemir Akbaş /Y.e.: Emek F.

BİR YAZ YAĞMURU (35 mm) - Y. ve S.: Artun Yeres / G.y.: Sedat Ülker / O.: Yaşar Alptekin, Nazan Ayas, Engin İnal / Y.e. Sun F.

BİR BEYİN OĞLU (35 mm) - Y. Nazmi Özer / S.: Safa Önal / G.y.: Ertunç Şenkay / O.: Kadir İnanır, Selen Büke, Songül Ülke /Y.e.: Emek F.

BİRİ BENİ GÖZLÜYOR (35 mm) - Y.ve S.: Ömer Uğur /G.y.: Süha Kapkı / O.: Tarık Tarcan, Selim Dilmen / Y.e.: Tezcan F.

BİR KADIN YÜZÜNDEN (35 mm) - Y.ve S.: Melih Gülgen / G.y. : Semih Servidal / O.: Devran Çağlar, Kadir Savun, Diler Saraç / Y.e.: Kral F.

BİZ AYRILAMAYIZ (35 mm) - Y. Samim Değer / S.: Safa Önal / G.y.: Hakan Gürtop / O.: Bülent Ersoy, İsmet Özhan, Gülben Ergen / Y.e.: Erler F.

BOMBACI (35 mm) - Y. ve S. Cüneyt Arkin / G.y.: Ümit Ardabak / O.: Cüneyt Arkin, Yıldırım Gencer, Erol Taş / Y.e.: Uzman F.

BU DEVRİN KADINI (35 mm) - Y. Ümit Efekan / S.: Macit Koper / G.y. Salih Dikişçi / O.: Fatma Girik, Sırrı Elitaş / Y.e.: Uğur F.

CANIM (35 mm) - Y.: Engin temizer / S.: Safa Önal / G.y.: Serdar Servidal / O.: Tolga Savacı, Fulden Uras, Yıldırım Gencer / Y.e.: Servidal F.

CANIM OĞLUM (35 mm) - Y.: Orhan Elmas / S. Safa Önal / G.y. Çetin Gürtop / O.: Hülya Koçyiğit, Neslihan Acar, Tanju Gürsu, Yalçın Dümer / Y.e.: Erler F.

CAN BORCU (16 mm) - Y. ve S.: Yunus Yılmaz / G.y.: Mükremin Şumlu / O. Nazan Ayas, Ünsal Emre, Murat Güler / Y.e.: Özlem F.

DENİZ YILDIZI (35 mm) - Y. Kartal Tibet / S.: Safa Önal / G.y.: Serdar Servidal / O.: Kenan Kalav, Bülent Bilgiç / Y.e.: Erka F.

DENİZDEN GELEN KADIN (35 mm) Y.: Sırrı Gültekin / S.: Nuri Kirgeç / G.Y.: Ali Uğur / O.: Salih Kırmızı, Çiğdem İşbilir / Y.e.: Koral F.

DİLEKÇE (35 mm) - Y. ve S.: Aydemir Akbaş / G.y.: Ali Nuri Utku / O. Aydemir Akbaş, Tuluğ Çizgen / Y.e.: Hayat F.

DÖNÜŞ (35 mm) - Y. ve S.: Faruk Turgut / G.y.: Salih Dikişçi / O. Tarık Akan, Nur Süreç, Yaman Okay / Y.e. Uzman F.

DÖRT KÖŞE DÜNYA (35 mm) - Y. ve S.: Ünal Küpeli / Gy.: Muzaffer Turan / O.: Serpil Çakmaklı, Hakan Ural / Y.e.: Umut F.

DÜTTÜRÜ DÜNYA (35 mm) - Y.: Zeki Okten / S.: Umur Bugay / G.y.: Aytakin Çakmakçı / O.: Kemal Sunal, Jale Aydoğan, Ayberk Çölok / Y.e.: Şeref F.

EMANET (35 mm) - Y.: Orhan Elmas / S.: Erdoğan Tünaş / G.y.: Muzaffer Turan / O.: Kadir inanır, Tanya Arslan, Salih Kırmızı / Y.e.: Sezer F.

EL KAPILARI (35 mm) - Y. ve S.: Erdoğan Tokatlı / G.y.: Salih Dikişçi / O.: Tarık Akan, Cavidan Akyol, Yaman Okay / Y.e.: Topkapı F.

ES DELİ RÜZGAR (35 mm) - Y.: Kaya

Ererez / S.: Erdoğan Tünaş / G.y.: K. Ererez / O.: Küçük Emrah, Elif Onat, Süleyman Turan / Y.e.: Rüzgar F.

EVÇİLİK OYUNU (35 mm) - Y. Orhan Elmas / S. Safa Önal / G.y.: Çetin Gürtop / O.: Ahu Tuğba, Tarık Tarcan / Y.e.: Sezer F.

FERMAN (35 mm) - Y. ve S.: Yücel Uçanoğlu / G.y. Sedat Ülker / O.: Melike Zobu, Berhan Şimşek / Y.e.: Erka F.

GAZETECİ KIZ (35 mm) - Melih Gülgen / S.: Haşmet Zeybek / G.y. Serdar Servidal / O. O Serpil Çakmaklı, Tolga Savacı / Y.e. Gözde F.

GECE DANSI TUTSAKLARI (35 mm) - Y. ve S. Mahinur Ergun / G.y.: Erdoğan Engin / O.: Hülya Koçyiğit, Cihan Ünal, Amanda Janet Grant / Y.e.: Hakan F.

GEMİLERİ YAKMAK (35 mm) Y.: Avni Kütükoğlu / S.: Ömür Kaynak / G.y.: Sedat Ülker / O. Bülent Bilgiç, Fulden Uras / Y.e.: Cine - Art F.

ĞIRDAP (Çaba) - (35 mm) Y.: Fikret Uçak / S.: Recep Filiz / G.y.: Himmet Arı / O.: Selma Poyraz, Tuğrul Meteer / Y.e.: Akyol F.

GÖMLEK (35 mm) - Y. ve S. Bilge Olgaç / G.y. Salih Dikişçi / O.: Berhan Şimşek Erdal Özyağcılar, Savaş Yurttaş / Y.e.: Pinar Video

GÜN UZAR YÜZYIL OLUR (35 mm) - Y.: Hocakulu Narlıyef / O. Tarık Tarcan, Maya Ahmedova, Yılmaz Duru / Y.e.: Türk - Sovyet Birliği - Ortak yapımı

HANIM (35 mm) - Y. Halit Refiğ, S.: Nezihi Araz, H. Refiğ / G.y.: Çetin Tunca / O.: Yıldız Kenter, Eşref Kolçak / Y.e.: Odak F.

HATIRAM OLSUN (35 mm) - Y. ve S.: Muharrem Gürses / G.y. Salih Dikişçi / O.: Mustafa Kuzu / O.: Arif Susam burcu Tekgül, Cemal Gencer / Y.e.: Mutlu F.

HERŞEY GÜZELDİ (16 mm) - Y. ve S.: Nejat Gürsoy / G.y.: Mükremin Şumlu / O.: Yaşar Alptekin, Neslihan Acar / Y.e.: Sahra F.

HEYKEL (35 mm) - Y. Yıldırım Yanılmaz / G.y.: Ali Engin / O. Tarık Tarcan, Funda Ersin / Y.e.: Bulvar F.

HÜZÜN ÇEMBERİ (35 mm) - Y. ve S.: Ünal Küpeli / G.y.: Ümit Ardabak / O.: Kadir İnanır, Halil Ergün / Y.e.: Erka F.

HÜKÜM (35 mm) - Y. ve S.: Necati Er / G.y.: O. Fikret Hakan, Neşe Aksoy / Y.e.: Filmotek

IZDIRAP ÇOCUKLARI (35 mm) - Y.: Fikret Uçak / S. Ertuğrul Akyol / O. Faruk Çimen, Hülya Erçel, / Y.e.: Akyol F.

İKİ ZARF BİR HAYAT (35 mm) Y. Eser Zorlu / S.: Yasemen Zorlu / G.y.: Salih Dikişçi / O.: Melike Zobu, engin Koç, Murat Soydan / Y.e.: Hakan F.

İNATÇI (35 mm) - Y.: Kartal Tibet / S.: İlhan Engin, İhsan Yüce / G.y.: Rafet Şiriner / O.: Kemal Sunal, Selma Yaman / Y.e.: Cem F.

KADIN DUL KALINCA (35 mm) - Y. Ümit Efekan / S. Macit Koper / G.y.: Sedat Ülker / O. Fatma Girik, Halil Ergün / Y.e.: Topkapı F.

KALBİM AĞLIYOR (16 mm) - Yusuf Ünal, Mehmet Ezici, / S. Yusuf Ünal / G.y.: Soner Saygılı / O.: Serpil Beyaz, Ayhan Beyaz (Beyaz Kardeşler), Salih Kırmızı, Pembe Mutlu / Y.e.:

KARA ZİNDAN (35 mm) - Y.: İbrahim Tatlıses / S.: Erdoğan Tünaş / G.y. Mahmut Yumuşak / O.: İbrahim Tatlıses, Fulden Uras, Aydemir Akbaş / Y.e.: Uzman

KANLI TAKİP (16 mm) - Y. ve S.: Togaç Akın / G.Y.: Mükremin Şumlu / O. Ünsal Emre, Leyla Somer / Y.e.: Güneş F.

KİMLİK (35 mm) - Y. Melih Gülgen / S. Haşmet Zeybek / G.y.: Mustafa Yılmaz / O. Tarık Akan, Nebahat Çehre / Y.e.: Tezcan F.

KIZIN ADI FATMA (35 mm) - Y. ve S.: Bilge Olgaç / G.y. Halit Aysan / O. Halil Ergün, Fulden Uras, Ümit Belen / Y.e.: Elif F.

KIRMIZI GECE (35 mm) - Y.: Şahin Gök / S. Bülent Kayabaş / G.y.: Ertun Şenkay / O.: Sevtap Parman, Selçuk Özer / Y.e.: Emek F.

KIRMIZI FİSTAN MOR KADİFE (35 mm) - Y. Ahmet Yüzüak / Mesut Aydoğan / G.y.: Himmet Arı / O.: Fulden Uras, Mesut Aydoğan, / Y.e.: A.B.F.

KIZIM VE BEN (35 mm) - Y. Halit Refiğ / S. Safa Önal / G.y.: Çetin Gürtop / O. Gülşen Bubikoğlu / Cüneyt Arkin, Yılmaz Zafer / Y.e. Erler F.

KUMAR (35 mm) - Y. Yücel Uçanoğlu / S. Erdoğan Tünaş / G.y.: Muzaffer Turan / O.: Ahu Tuğba, Atilla Saral / Y.e.: Ümit F.

KÜÇÜK FAHİŞE (16 mm) - Y. ve S.: Nejat Gürsoy / G.y.: Mükremin Şumlu / O.: Neslihan Acar, Nuri Tek, Mehmet Ezici, Y.e.: Kaplan F.

KÜÇÜKSÜN YAVRUM (35 mm) - Y. Temel Gürsu / S. Arda Uskan, Safa Önal / G.y.: Erdoğan Engin / O.: Orhan Gencebay, Melika Zobu, Bülent Kayabaş / Y.e.:

KURT PAYI (35 mm) - Y.: Oğuz Yalçın / S.: Zeki Göker / G.y.: Mahmut Yumuşak / O.: Mahmut Hekimoğlu, Melike Zobu / Y.e.: Onur F.

KURTLAR GECEYİ SEVER (35 mm) - Y. ve S.: Kunt Tulgar / G.y.: Ergun Özdemir / O.: Tolga Savacı, Filiz Aker, Aytekin Akkaya / Y.e.: Eser F.

MEÇHUL TOHUM (35 mm) - Y. ve S.: Tarık Tibet / G.y.: Hüseyin Ererez / O.: Sevtap Parman, Salih Kırmızı / Y.e.: Rog. F.

MUHTEŞEM SERSERİ (35 mm) - Y. ve S.: Aykut Düz / O.: Cüneyt Arkın, Sevim Özün / Y.e.: Nilüfer F.

MELODRAM (35 mm) - Y.: İrfan Tözüm / S.: Macit Koper / G.y.: Cem Molvan / O.: Hülya Avcı, Macit Koper, Yalçın Dümer / Y.e.: Muhtem F.

NAZLI İLE EMİR (35 mm) - Y.: Orhan Elmas / S.: Safa Önal / G.y.: Çetin Gürtop / O.: Tanya Arslan, Reha Yeperem / Y.e.: Sezer F.

ÖĞRETMEN (35 mm) - Y.: Kartal Tibet / S.: İhsan Yüce / G.y.: Orhan Oğuz / O.: Kemal Sunal, Selma Sonat, İhsan Yüce / Y.e.: Uğur F.

POLİZAL (Polis) (35 mm) Y.: Şerif Gören / S. Hüseyin Kuzu / G.y.: Erdal Kahraman / O. Kemal Sunal, Babet Jutte, Yalçın Güzelce / Y.e.: Penta F.

PONENTA FENERİ (35 mm) - Şahin Gök / S. Zeynep Avcı, Işıl Kasapoğlu / G.y. Erdoğan Engin / O.: Hülya Koçyiğit, Hakan Balamir, Arzu Aydın / Y.e.: Hakan F.

REİS BEY (35 mm) - Y. ve S.: Mesut Uçakan / G.y.: Erhan Canan / O.: Haluk Kurtuluş, Murat Soydan, Sümer Tilmaç / Y.e.: Moroğlu F.

SEN BENİMSİN: (16 mm) Y. Cevat Okçugil / S.: Ali Ekdal / G.y.: Soner Saygılı / O. İpek Pınar, Yedigöller / Y.e.: Yaşam F.

SALINCAKTA ÜÇ KİŞİ (35 mm) - Y. ve S.: Yücel Uçanoğlu / G.y.: Sedat Ülker / O. Yaşar Alptekin, Özlem Savaş / Y.e.: Mine F.

Y.: Gökhan Güney / S. Safa Önal / G.y.: Sedat Ülker / O. Gökhan Güne, Arzu Aydın / Y.e.: Topkapı F.

SAPIK KADIN (35 mm) - Y.: Orhan Elmas / S. Safa Önal / G.y.: Çetin Gürtop / O. Perihan Savaş, Tarık Tarcan, Bahar Öztan / Y.e.: Erler F.

SEN VE BEN (35 mm) - Y. Mehmet Aydın / S.: İlhan Engin / G.y.: Erdoğan Engin / O. Serpil Çakmaklı, Tolga Savacı / Y.e.: Emek F.

SİS (35 mm) - Y. ve Zülfi Livaneli / G.y. Jürgen Jürges / O.: Rutkay Aziz, Aslı Altan, Uğur Polat, Menderes Samancılar / Y.e.: Inter F.

SEVGİLİ BAYAN (35 mm) - Y. ve S.: Erdoğan Tokatlı / G.y.: Ertuğ Şenkay / O.: Serpil Çakmaklı, Erol Durak / Y.e.: Gözde F.

SEVGİLERİN EN GÜZELİ (35 mm) - Y.: Şahin Gök / Gy.: Muzafer Turan / O. Fatma Girik, Cemal Gencer / Y.e.: Pınar Video

STRES (16 mm) - Y. ve S.: Nejat Gürsoy / G.y.: Süha Kapkı / O. Hülya Erçel, Cemal Gencer / Y.e.: Kamera F.

SİĞINTI (35 mm) - Y. ve S.: Yücel Uçanoğlu / G.y.: Abdullah Gürek / O. Ümit Yesin, Melike Zobu / Y.e.: Umud F.

SOKAK ÇOCUĞU (35 mm) - Y.: Melih Gülgen / S. Safa Önal / G.y.: Ergun Özdemir / O.: Burak Gülgen, Oya Aydoğan, Cemal Gencer / Y.e.: Gülgen F.

SONBAHAR (35 mm) - Y. ve S.: Ahmet Ündağ / G.y. Halit Aysan / O.: Halil Ergün, Perihan Savaş / Y.e.: Mine F.

SÜRGÜN (35 mm) - Y.: Avni Kütükoğlu / S. Zeki Göker / G.y.: Şener Işık / O.: Berhan Şimşek, Filiz Aker, Sibel Savaş / Y.e.: Adana F.

TALİHİMİN CANINA OKUYACAĞIM (35 mm) - Y. ve S.: Ferdi Tayfur / G.y.: Erhan Canan / O.: Ferdi Tayfur, Çiğdem Akansu / Y.e. Sarıkaya F.

TANRI SENİ KORUSUN (35 mm) - Y.: Gökhan Güney / S.: Haşmet Zeybek / G.y.: Salih Dikişçi / O. Gökhan Güney, Pakize Suda / Y.e.: Form Ajans

TEK BAŞINA (16 mm) Y. ve S.: Ahmet Hoşsöyler, G.y.: Halit Aysan / O. Fulden Uras, Cemal Gencer / Y.e.: Mutlu F. Onur F

TOPLUMUN KADINI (35 mm) - Y. Eser Zorlu / S. Yasemen Zorlu / G.y.: Salih Dikişçi / O. Melike Zobu, Aslı, Orçun Sonat / Y.e.: Pınar F.

TOPRAĞIN GÜCÜ (35 mm) - Y. ve S. Nejat Saydam / G.y.: Soner Saygılı / O.: Murat Soydan, Güzin Doğan / Y.e.: Kulis F.

ŞAFAK SÖKERKEN (35 mm) Y. ve S.: Cüneyt Arkın / G.y.: Ümit Ardabak,

O.: Cüneyt Arkın, Aykut Düz / Y.e.: Uzman F.

UMUTLAR YARINA KALDI (35 mm) Y. ve S.: Yavuz Özkan / G.y.: Ertuğ Şenkay / O.: Yavuz Özkan, Duygu Asena / Y.e.: Z.F.

UYANIK GAZETECİ (35 mm) Y. Kartal Tibet / S.: İhsan Yüce / G.y. Rafet Şiriner / O. Kemal Sunal, Nesrin Akkoş / Y.e.: Cem F.

UMUTLARIN ÖTESİ (35 mm) - Y.: Samim Utku / S. Oya Demirtok / G.y.: Ali Engin / O. Faruk Peker, Selin Dilmen / Y.e.: Onur F.

ÜMİTLER KIRILIRSA (16 mm) - Y. ve S.: Oğuz Gözen / G.y.: Ferhat Bakır / O.: Akın Ugurlu, Murat Soydan / Y.e.: Arkan F.

ÜÇÜNCÜ GÖZ (35 mm) - Y. ve Gy.: Orhan Oğuz / S.: Nuray Oğuz / O. Tarık Akan, Meral Konrad, Selçuk Özer / Y.e.: Yol F.

YABANCI (35 mm) Y.: Yavuz, Figenli / S.: Safa Önal / G.y.: Rafet Şiriner / O.: Mahmut Tuncer, Sibel Gökçe / Y.e.: Topkapı F.

YANSIMA (35 mm) - Y. ve S. Taner Aşkın / G.y. Ümit Ardabak / O. Mahmut Cevher, Nilgün Akçaoğlu / Y.e.: Star F.

YARIN CUMARTESİ (35 mm) - Y. ve S. Bilge Olgaç / G.y.: Erdoğan Engin, O.: Duygu Asena, Bülent Bilgiç, Erdal Özyağcılar / Y.e.: Emek F.

YASAK İLİŞKİ (35 mm) - Y. ve S.: Orhan Elmas / G.y. Çetin Gürtop / O.: Cüneyt Arkın, Ahu Tuğba / Y.e.: Sezer F.

YAŞAMAK (35 mm) - Y.: Aram Gülyüz / S.: Nurettin Erişen / G.y.: Mahmut Demir / O.: Cüneyt Arkın, Banu Alkan, Yılmaz Zafer / Y.e.: Jöntürk F.

YETER (35 mm) - Y. Yavuz Figenli / S. Safa Önal / G.y. Sedat Ülker / O.: Mahmut Tuncer, Arzu Aydın / Y.e.: Topkapı F.

YEDİ UYUYANLAR (35 mm) Y. Zafer Par / S. Macit Koper / G.y.: Aytekin Çakmakçı / O. Kadir İnanır, Şahika Tekand / Y.e.: Erka F.

ZENGİN MUTFAĞI (35 mm) Y. ve S. Başar Sabuncu / G.y.: Erdal Kahraman / O.: Şener Şen, Nilüfer Açıkalin / Y.e.: Arzu - Erler F.

YENGEÇ BURCU (35 mm) Y. ve S.: Artun Yeres / G.y.: Hamza Özbal / O.: Kenan Kalav, Nilgün Bubikoğlu / Y.e.: Rop Yapım.

1989

ACI (35 mm) - Y.Kaya Ererez / S.Erdoğan Tünaş / G.y. Hüseyin Ererez / O.: Küçük Emrah, Elif Onat, Şehnaz Dilan / Y.e.: Rüzgar F.

ACILAR PAYLAŞILMAZ (35 mm) - Y: Eser Zorlu / S.: Yasemen Zorlu / G.y. : Salih Dikişçi / O.Kadir İnanır, Betül Aytaç / Y.e.: Tezcan F.

ACI YILLAR - LEKELİ MELEK (2. Bölüm) (35 mm) - Y.: Yücel Uçanoğlu / S.Safa Önal / G.y. Sedat Ülker / O.: Ahu Tuğba, Yılmaz Zafer / Y.e.: Topkapı F.

AFACAN (35 mm) - Y.: Yılmaz Atadeniz / S.: Ergun Köknar / G.y.: Rafet Şiriner / O.: İlyas Salman, Behçet Nacar, Neriman Köksal / Y.e.: Bizim F.

ANILAR (35 mm) - Y.ve S. : Samim Utku / G.y.: Ali Engin / O.: Çoşkun Sabah, Annabeth Berendsen / Y.e.: Umut F.

AŞKIN SONU (16 mm) Y. ve S.: Oğuz Gözen / G.y. Mükremin Şumlu / O.: Gülşen Akkaya, Tufan Bahadır / Y.e.: Aksu F.

AYAZ GECELER (35 mm) - Y.Yücel Uçanoğlu / S.Safa Önal / G.y.: Salih Dikişçi, O. Burhan Çağan, Betül Aytaç, Y.E.: Topkapı F.

BEKLEYİŞ (35) Y.ve S.: Ömer Uğur, / G.yl.: Ümit Ardabak, /O.Perihan Savaş, Cemal Gencer / Y.e.: İlker F.

BUZDAN MUTLULUK (35 mm) - Y. ve S. Yücel Uçanoğlu / G.y. Ümit Ardabak / O.: Melike Zobu, Atilla Saral / Y.e.: Erka F.

BİR AŞK BİN GÜNAH (35 mm) - Y.Samim Utku / S.Oya Demirtok / G.y.: Ali Engin / O.Songül Ülkü, Hakan Ural / Y.e.: Onur F.

BÜYÜK YALNIZLIK (35 mm) - Y.Samim Utku / S.Yavuz Özkan / G.y. Ertunç Şenkay / O.Sezen Aksu, Ferhan Şensoy / Y.e. Z.f.

BU ŞEHRİN GECELERİ (35 mm) - Y.: Şahin Gök / S. : Şafa Önal / G.y.

Ertunç Şenkay / O.Ferdi Tayfur, Filiz Taçbaşı / Y.e.: Emek F.

BÜTÜN KAPILAR KAPALIYDI (35 mm) - Y.: Menduh Ün/ S.: Süheyla Acar Kalyoncu / G.y.: Orhan Oğuz / O.: Aslı Altan, Uğur Polat / Y.e.: Uğur F.

CANIMDAN CAN İSTE (16 mm) - Y.ve S.: Cevat Okçugül / G.y. : Ferhat Bakır / O.: Eyüp Dirlik, Tüdaya / Y.e.: Yaşam F.

CANIMIN CANISIN (16 mm) - Y.: Cevat Okçugül / S. Gazanfer Dirlik / G.y.: Ferhat Bakır / O.: Tüdaya, Eyüp Dirlik, Yılmaz Köksal / Y.e. Yaşam F.

ÇİĞDEM ÇİÇEĞİ (35 mm) - Y. ve S. Soydaner Uğurlu / G.y.: Erkan Kaya / O.: Sibel Barış, Engin Özer / Y.e.: Kamera - İstanbul f.

ÇİNGENE (35 mm) - Y. : Zafer Par / S.: Ahmet Soner / G.y.: Abdullah Gürek / O.Küçük Ceylan/ Efgan Efekan, Kadir Savun / Y.e.: Gözde F.

DEHŞET GECESİ (35 mm) - Y.: Orhan Aksoy / S.Safa Önal / G.y.: Çetin Gürtop / O.: Gülşen Bubikoğlu, Fikret Hakan / Y.e.: Erler F.

EKRAN AŞIKLAR (35 mm) - Y. ve S.: Ömer Uğur / G.y.: Aytekin Çakmakçı / O.: Tarık Tarcan, Şahika Tekand / Y.e.: Kazan F.

ESKİ SİLAH (35 mm)- Y. ve S. Melih Gülgen / G.y.: Serdar Servidal / O.: Cüneyt Arkin, Yıldırım Gencer / Y.e.: Gülgen F.

FAZİLET (35 mm) - Y.İrfan Tözüm / S. Gülin Tokat S.Gökay Özgüç / G.y.: Ertunç Şenkay, O.: Hülya Avşar, Yaman Okay / Y.e.: Ferhan f.

FİLM BİTTİ (35 mm) - Y. vce S.: Yavuz Özkan / G.y.: Ertunç Şenkay / O.Kadir İnanır, Zeliha Berksoy, Halil Ergün / Y.e.: Belge ve Z.F.

FOSFORLU (35 mm) - Y.İbrahim Tatlıses / S.: Erdoğan Tünaş / G.y.:

Mahmut Yumuşak / O: İbrahim Tatlıses, Sevtaç Parman / Y.e.: Rüzgar F.

FOTOĞRAFLAR (35 mm) - Y. İrfan Tözüm / S.Macit Koper / G.y.: Uğur Döndür. O.: Hülya Avşar, Hakan Ural / Y.e.: Umut F.

GECE (35 mm) - Y. ve S.: Artun Yerres / G.y.: Sedat Ülker / O.: Ahu Tuğba, Bülent Bilgiç, Y.e.: Sun F.

GÜLOM (35 mm) - Y. ve S.: Yılmaz Atadeniz / G.y. Rafet Şiriner / O.: Güler Işık, Ali Karagöz, Hülya Ercel / Y.e.: Bizim F.

GÜLBEYAZ (35 mm) - Y.: Avni Kütükoğlu / S.: Erkan Kaya / G.y.: A.Giray Karanlık / O.: Fikret Hakan, Meral Konrat / Y.e.: Umut F.

GÜNAHTIR (16 mm) - Y. ve S.: Cevat Okçugül / G.y.: Ferhat Bakır / O.: Dündar Toprak, Epi Galanov, Yılmaz Köksal / Y.e.: Yaşam F.

GÜNEŞ YİNE DOĞACAK (35 mm) - Y. ve S.: Yücel Uçanoğlu / G.y.: Sedat Ülker / O.Küçük Ceylan, Nilüfer Aydan, Engin İnal / Y.e.: Ferhan F.

GÖZÜMÜN NURU (35 mm) - Y. ve S. Gökhan Güney / G.y.: Halit Aysan / O.: Gökhan Güne, Nadja Smolik / Y.e. Yaşam F.

GÖNÜL BİR GARİP KUŞTUR (35 mm) - Y. ve S.: Yusuf Kurçenli / G.y.: Süha Kapkı / O.Harika Avcı, Bedri Baykam / Y.e.: Tezcan F.

HAYAT ACILARI (35 mm) - Y.Yavuz Figenli / S.: Safa Önal / G.y.: Salih Dikişçi / O.Nejat Alp, Selin Dilmen / Y.e.: Topkapı F.

HEMŞİRE AYÇA (35 mm)-Y.: Uğur Duru / S.Soydaner Uğurlu / G.y.: Salih Dikişçi / O.Şehnaz Dilan, Soydaner Uğurlu / Y.e.Kamera F.

HEP EZİLDİM (35 mm) - Y. Temel Gürsu / S.Erdoğan Tünaş / G.y. : Salih Dikişçi / O.: Küçük Ceylan, Orçun Sonat / Y.e.: Gözde F.

HOŞÇAKAL (35 mm) - Y.: Faruk Turgut / S.: Yasemin Yazıcı / G.y. Ümit Ardabak / O.Sevtaç Parman, Yalçın Dümer / Y.e.: Uzman F.

HİÇBİR GECE (35 mm)- Y. ve S.: Selim İleri / G.y.: Sedih / Dikişçi / O. Hülya Koçyiğit, Murat İlker, Gülsen Tuncer / Y.e.: Güllşah F.

İKİ GÜNLÜK HÜRRİYET (16 mm)- Y. ve S. : Mehmet Ezici / G.y.: Mükremin Şumlu / O.: Neslihan Acar, Mehmet Ezici, / Y.e.: Kaplan F.

İKİLİ OYUNLAR (35 mm) - Y.: İrfan Tözüm / S.Bilgesu Erenus, G.y.: Ertunç Şenkay / O. Tarık Akan, Zeliha Berksoy / Y.e. Muhteşem F.

İLK AŞK (35 mm)-Y.ve S.: Fikret Uçak / G.y.: Rafet Şiriner 10: Kamil Öztürk, Fuldin Uras / Y.e.: Dünya F.

İNSANIM İNSAN (35 mm) - Y.Faruk Turgut / S.Safa Önal / G.y. Ümit Ardabak / O. Ferdi Tayfur Meral Konrat / Y.e. Uzman F.

İSA MUSA MERYEM (35 mm) - Y. Faruk Turgut / S.Macit Koper / G.y. Ümit Ardabak / O.Tarık Akan, Meral Konrat / Y.e.: Uzman F.

İTİRAZIM VAR (35 mm) - Y.: Kamil Renklidere / S.Safa Önal / G.y.: Salih Dikişçi, Sedat Ülker / O.: Devran Çağlar, Şehnaz Dilan, Hülya Erçel / Y.e.: Topkapı F.

KARANLIK DÜNYA (16 mm)- Y. ve S.: Tolga Akın / G.y.: Mükremin Şumlu / O.Gülistan Sayın, Tufan Bahadır / Y.e.: Güneş F.

KARILAR KOĞUŞU (35 mm) - Y. ve S.: Halit Refiğ / G.y.: Çetin Gürtop / O.Kadir İnanır, Hülya Koçyiğit, Perihan Savaş, Erol Taş / Y.e. Erler F.

KİLYOS CİNAYETİ (35 mm) - Y. ve S.: Artun Yeres / G.y.: Sedat Ülker / O.Ahu Tuğba, Bülent Bilgiç / Y.e.: Sun F.

KORKMUYORUM (16 mm) - Y. ve S.: Mehmet Ezici / G.y.: Mükremin Şumlu / O.Arzu Aydın, Nuri Tek / Y.e. Aydın F.

KOLLARINDA ÖLEYİM (35 mm)-Y.: Melih Gülgen / S.: Erdoğan Tunaş / G.y.: Hakan Gürtop / O.: Kadir İnanır, Nil Ünal, Salih Kırmızı / Y.e.: Aydın F.

KÜRKLÜ MELEK (16 mm) - Y: Bülent Aydın / S. Ahmet Akyol / G.y.: Mükremin Şumlu / O.Arzu Aydın, Salih Kırmızı / Y.e.: Aydın F.

LEKE (16 mm) - Y. ve S. Mehmet Aydın / G.y. Mahmut Yumuşak / O: Tarık Tarcan Burcu Dincer / Y.e.: Sahra F.

MEDCEZİR MANZARALARI (35 mm) - Y.: Mahinur Ergun / S.: M.Ergun, Neslihan Eyüpoğlu / G.y.: Ümit Ardabak / O.: Kadir İnanır, Zühal Olcay, Yılmaz Zafer / Y.e.: Erka F.

OYUNUN SONU (35 mm) - Y. Avni Kütükoğlu / S.: Suphi Tekniker / G.y.: Erkan Kaya / O.Berhan Şimşek, Meral Konrat / Y.e. Hakan F.

ÖLÜ BİR DENİZ (35 mm) - Y.Atif Yılmaz / S. Mahinur Ergun, A.Yılmaz / G.y. Erdal Kahraman, O.: Türkan Şoray, Rutkay Aziz / Y.e.

ÖNCE İNSAN (16 mm)- Y. ve S. Nejat Gürsoy / G.y.: Mükremin Şumlu / O.: Selçuk Özer, Selin Dilmen / Y.e.: Sahra F.

ÖNCE KUŞLAR GEÇTİ (35 mm) - Y.: Faruk Turgut / S.: Gülin Tokat / G.y.: Ümit Ardabak / O. Necla Nazır, Bülent Bilgiç / Y.e.: Uzman F.

ÖYLE BİR KADIN KI (35 mm)- Y.: Faruk Turgut / S.: Yasemin Yazıcı G.y.: Salih Dikişçi / O.Harika Avcı, Engin İnal / Y.e.: Tuğçe F.

RAMİZE (16 mm) - Y. ve S.: Oğuz Gözen / G.y. Mükremin Şumlu / O. Arif Şentürk, Aşkın Atay / Y.e.: Ak-su F.

POLİS DOSYASI (35 mm) - Y.: Orhan Elmas / S.: Erdoğan Tunaş, G.y.: Çetin Gürtop / O.: Cüneyt Arkın, Binaz Avcı / Y.e.: Erler F.

SABAHIN İLK IŞIKLARI (16 mm) - Y. ve S. : Avni Kütükoğlu / G.y.: Süha Kapkı / O. Bahar Öztan, Bülent Bilgiç / Y.e.: Sahra F.

SAHİPSİZLER (16 mm) - Y.Yunus Yılmaz / S. Hanife Polam / G.y.: Ferhat Bakır / O.: Cemal Gencer, Nazan Ayas / Y.e.: Yeni Kral F.

SAHİBİNİ ARAYAN MADALYON (35 mm) Y. ve S.: Yücel Çakmaklı / G.y.: Hüseyin Özşahin / O.Bulut Aras, Halil Ergün, Salih Kırmızı / Y.e.: Diyanet İşleri Vakfı

SENİ ARIYORUM (35 mm) - Y.Ümit Efehan / S.Erdoğan Tunaş / G.y.: Ümit Ardabak / O.: Orhan Gencebay, Nilgün Akçaoğlu

SEN YAŞA (35 mm) - Y. ve S. Cevat Okçugil / G.y. : Halil Kırangıç / O.: Tüdaya, Salih Kırmızı / Y.e: Yaşam F.

SESSİZ FIRTINA (35 mm) - Y.: Oğuz Yalçın / S.: A Giray Karanlık / G.y.: AYTEKİN ÇAKMAKÇI / O. Fikret Hakan, Şahika Tekand / Y.e.: Star F.

SERSERİ AŞIKLAR (35 mm) - Y. ve S.: Alev Akakar / G.y.: Hüseyin Erezer, / O. Bahar Öztan, Tuğrul Meteer / Y.e.: Tuğçe F.

SEVGİLER DÜŞLERDE KALDI (35 mm) - Y.: Ümit Efehan / S.: Macit Koper / G.y. Sedat Ülker / O.: Harika Avcı, Bülent Bilgiç / Y.e.: Tuğçe F.

SEVMEK VE ÖLMEK ZAMANI (35 mm) - Y. Orhan Elmas / S.: Erdoğan Tunaş / G.y.: Tuncay Üral / O.: M.Ali Erbil, Nergiz kumbaşar, Y.e.: Erler F.

SUÇLU (35 mm) - Y. Osman Seden / S.: Erdoğan Tunaş / G.y. : Çetin Gürtop / O.: Gülşen Bubikoğlu, Tarık Tarcan / Y.e.: Erler F.

SUÇUMUZ KADIN OLMAK (35 mm) - Y. ve s. Yücel Uçanoğlu / G.y. : Sertaş Karan / O.: Ahu Tuğba, Yusuf Sezgin / Y.e.: Ferkan F.

SIFIR NOKTA (35 mm) - Y. ve S.: Yıldırım Yanılmaz / G.y.: Ali Engin / O. Selin Dilmen, Reha Yeprem / Y.e.: Filmotek

ŞÖHRET TUTKUSU (35 mm) - Y.: Sami Güçlü / S.: Murat Somer / G.y.: Çetin Tunca / O.: Serpil Çakmaklı, Erdiç Akbaş / Y.e.: Burç F.

TALİH KUŞU (35 mm) - Y.: Kartal Tibet / S.: Erdoğan Tunaş / G.y.: Çetin Gürtop / O. Kemal Sunal, Yasemin Yalçın / Y.e.: Erler F.

TAHRİK (35 mm) - Y.: Samim Utku / S.: Faruk Peker / G.y.: Ümit Ardabak / O.: Faruk Peker, Selin Dilmen / Y.e.: Özben F.

TECELLİ (16 mm) - Y.: Fikret Uçak / S.: Fuat Özkaya / G.y.: Soner Saygılı / O.: Yıldırım Çınar, Rahmi Koçak, Süreyya Mertoğlu / Y.e.: Özben F.

UÇURTMAYI VURMASINLAR (35 mm) - Y.: Tunç Başaran / S.: Feride Çiçekoğlu / G. y.: Erdal Kahraman / O.: Nur Süreç, Ozan Bilen / Y.e.: Magnun F.

VAHŞİ VE GÜZEL (35 mm) - Y.: Şahin Gök / S.: Safa Önal / G.y.: Sedat Ülker / O: Banu Alkan, Murat Soydan, Atilla Saral / Y.e.: Emek F.

YA EVDE YOKSAN (Kan Çiçeği) - (35 mm) - Y.: Şahin Gök / S.: Safa Önal / G.y.: Erhan Canan / O. Orhan Gencebay, Meral Oğuz / Y.e.: Moroğlu F.

YAĞMUR ALTINDAKİ KEDİ (35 mm) - Y ve S.: Yücel Uçanoğlu / G.y.: Muzafer Turan / O.: Ahu Tuğba, Atilla Saral, Sümer Tilmaç / Y.e.: Umud F.

YARIN BİR BAŞKA GÜNDÜR (35 mm) - Y. ve s.: Avni Kütükoğlu / G.y.) Erkan Kaya / O.: Bahar Öztan, Ümit Belen / Y.e.: Burç F.

YILIN KADINI (35 mm) - Y. ve S.: Ülkü Erakalın / G.y.: Kenan Kurt / O. : Arzu Aydın, Tuğrul Meteer / Y.e.: Kulis F.

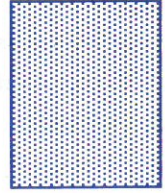
YÜZÜNÜ ŞEYTAN GÖRSÜN (16 mm) - Y. ve S. : Oğuz Gözen / G.y.: Mükremin Şumlu / O. Urfalı Cüneyt, Aysel Üzer / Y.e.: AS F.

ZEHİR HAFİYE (35 mm) - Y: Orhan Aksoy / S. Osman Seden / G.y.: Abdullah Gürek / O. Kemal Sunal, Şemsi İnkaya, Nur Gürkan / Y.e.: Uğur F.

ZİRVENİN BEDELİ (35 mm) - Y. Sami Güçlü / S.:Murat Somer / G.y.: Çetin Tuncay / O. Selin Dilmen, Efgan Efehan / Y.e.: Burç F.

ZULÜM TRENİ (16 mm) - Y ve S. Oğuz Gözen / G.y. Mükremin Şumlu / O. Perihan Sözen, Murat Soydan / Y.e.: AS F.

GÖNDEREN:

BEYAZPERDE

G.M.K. Bulvarı 21/14 Demirtepe

06640 ANKARA

OKUR ANKETİ

1. Yaşınız ?

- 20'den küçük 40-49 arası
 20-29 arası 49'dan büyük
 30-39 arası

2. Cinsiyetiniz ?

3. Eğitiminiz ?

- İlköğretim Yükseköğretim
 Ortaöğretim Lisansüstü

4. Yabancı dil biliyor musunuz?

- Evet Hayır

5. Mesleğiniz ?

6. Çalışmakta olduğunuz işyeri

- Kamu sektörü Kendi işim
 Özel sektör Boştayım
 Diğer (.....)

7. Aylık geliriniz?

- 200 000 - 400 000 600 000 - 800 000
 400 000 - 600 000 800 000 - 1 000 000
 1 000 000'dan fazla

8. Beyazperde ile tanışmanız nasıl oldu ?

- TV ilanı Basın ilanı
 Bayiide görerek Arkadaş tavsiyesi

9. Okuduğunuz diğer dergiler?

.....

10. Okuduğunuz gazeteler?

.....

11. Ayda kaç kez film izleyebiliyor sunuz?

- 1 2 3 4 Daha fazla

12. Beyazperde'de beğendiğiniz konu başlıkları nelerdir?

.....

13. Beyazperde'de sizce olması gerekenler ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Anketimize katıldığınız için teşekkürler.....

ABONE KUPONU

Adı, Soyadı

Mesleği

Adresi

Posta Kodu Şehir

Telefon/Fax

Lütfen seçeneğinizi belirtin

- 1 yıllık 40.000.-TL/KKTC için 50.000.-TL
 6 aylık 20.000.-TL/KKTC için 25.000.-TL

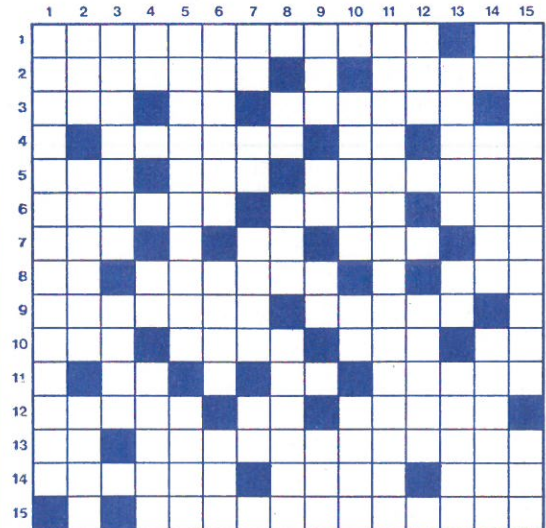
Abone bedelini ;

- Beyazperde Posta Çeki Hesap No: 451401
 Yapı Kredi Bankası Yenişehir/Ankara 006099-6
nolu Beyazperde hesabına
 Halk Bankası Maltepe/Ankara 3061 nolu
(İnci Demirkol) hesabına yatırdım.
Dekont/alındı belgesi ilişktedir.
...../...../19... tarihinden itibaren abone
olmak istiyorum.

Tarih

İmza

OCAK AYI SİNEBULMACASI

Adı, Soyadı :

Adresi :

.....

BEYAZPERDE
Aylık Sinema Televizyon ve Video Dergisi

Werner HERZOG

Fitzcarraldo

1990

	PT	SA	ÇA	PE	CU	CT	PZ	PT	SA	ÇA	PE	CU	CT	PZ	PT	SA	ÇA	PE	CU	CT	PZ	PT	SA								
OCAK	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
ŞUBAT	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
MART	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
NİSAN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
MAYIS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
HAZİRAN	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
TEMMUZ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
AĞUSTOS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
EYLÜL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
EKİM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
KASIM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
ARALIK	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31